

JELENTÉS

A NEMZETGAZDASÁG 2023. ÉVI MUNKAVÉDELMI HELYZETÉRŐL

Összeállította: Nemzetgazdasági Minisztérium
Munkavédelmi Irányítási Főosztály

Melléklet:
Minisztériumok és önálló szervezetek beszámolóinak összefoglalója

Budapest, 2024. szeptember „10.”

Jóváhagyom:

Nagy Márton
nemzetgazdasági miniszter

Tartalom

1. Bevezetés	6
2. A munkabalesetek alakulása	6
2.1. A munkabalesetek számának alakulása.....	6
2.1.1. A munkabalesetek számának vármegyék szerinti alakulása.....	9
2.1.2. A munkabalesetek nemzetgazdasági ágak szerinti alakulása	11
2.1.3. A foglalkoztatottakra vonatkozó munkabaleseti gyakorisági mutatók.....	12
2.1.4. A munkabalesetek nemzetgazdasági ágak szerinti alakulása	13
2.1.5. A foglalkoztatottakra vonatkozó munkabaleseti gyakorisági mutatók.....	14
2.1.6. A munkabaleseti ráták vármegyék szerinti alakulása.....	15
2.2. A munkabalesetek munkáltatói kivizsgálásával kapcsolatos tapasztalatok	17
3. A foglalkozási megbetegedések, fokozott expozíciós esetek kivizsgálása és alakulása	18
3.1. A munkavédelmi hatósághoz bejelentett foglalkozási megbetegedés gyanú és fokozott expozíciós esetek.....	18
3.2. Az elfogadott és nyilvántartásba vett foglalkozási megbetegedések (Covid nélkül), és a fokozott expozíciós esetek összefoglaló adatai	18
3.2.1. Az esetek leírása.....	19
3.2.2. Halálos kimenetelű foglalkozási megbetegedések	21
3.2.3. Tömeges foglalkozási megbetegedések	22
3.2.4. Fokozott expozíciós esetek	22
3.2.4.1. Zaj okozta fokozott expozíciós esetek.....	23
3.2.4.2. Vegyi eredetű fokozott expozíciós esetek.....	26
3.2.4.3. Fémek okozta fokozott expozíciós esetek	27
3.2.4.4. Szerves oldószerek okozta fokozott expozíciós esetek	28
3.2.4.5. Egyéb eredetű fokozott expozíciós esetek.....	28
3.3. A foglalkozási megbetegedések (COVID-19) esetek összefoglaló adatai	29
3.3.1. Az esetek leírása.....	29
3.3.2. Halálos kimenetelű COVID-19 foglalkozási megbetegedések	32
4. Foglalkozás-egészségügyi alapszolgálatok és szakellátó helyek 2023. évi tevékenysége	34
5. A Munkavédelmi Irányítási Főosztály és a munkavédelmi hatóságok tevékenysége	42
5.1. A Munkavédelmi Irányítási Főosztály főbb feladatai a munkavédelmi hatóság szakmai irányításában.....	42
5.2. A Munkavédelmi Irányítási Főosztály további feladatai.....	42
5.3. Munkavédelmi Irányítási Főosztály jogszabály-előkészítési tevékenysége.....	43
5.3.1. Törvényi szintű szabályozás	43
5.3.2. Rendeleti szintű szabályozás	43
5.3.3. Egyéb szabályozás, iránymutatás	49
5.4. A munkavédelmi hatóságok hatósági tevékenysége	50
5.4.1. A munkavédelmi hatósági ellenőrzések és intézkedések számának alakulása.....	50
5.4.2. Célvizsgálatok, társhatósági ellenőrzések	51
5.4.3. A közérdekű és panaszbejelentések kivizsgálása	53
5.4.4. Utóellenőrzések	54
5.4.5. Előre bejelentett ellenőrzések tapasztalatai	59
5.4.6. A hatósági ellenőrzések egyéb tapasztalatai.....	60
5.4.6.1. A munkavédelmi szaktevékenység ellátása	60
5.4.6.2. A foglalkozás-egészségügyi alapellátás	61
5.4.6.3. Munkavédelmi képviselők	62
5.4.6.4. A foglalkozási eredetű rákkeltő anyaggal végzett tevékenységek	63
6. Az ellenőrzések fő ágazati tapasztalatai	65
6.1. Építőipar	65

6.1.1.	Azbesztmentesítési tevékenység.....	67
6.1.2.	Építőanyag-ipar	68
6.2.	Mezőgazdaság, erdőgazdálkodás, halgazdálkodás.....	70
6.2.1.	Mezőgazdaság	70
6.2.2.	Erdőgazdálkodás.....	73
6.2.3.	Halászat, halgazdálkodás.....	74
6.3.	Feldolgozóipar.....	74
6.3.1.	Fafeldolgozó-ipar, bútoripar.....	74
6.3.2.	Vegyipar és vegyi anyag gyártás	77
6.3.3.	Gumi-, és műanyagtermék gyártása	78
6.3.4.	Gyógyszergyártás	79
6.3.5.	Élelmiszeripar.....	80
6.4.	Gépipar	82
6.5.	Szolgáltatóipar.....	86
6.5.1.	Kereskedelem, járműjavítás.....	86
6.5.2.	Szálláshely-szolgáltatás, vendéglátás	89
6.5.3.	Szállítás, hírközlés, közlekedés, logisztika.....	91
6.5.4.	Energiaellátás, vízellátás, szennyvízkezelés, hulladékgazdálkodás	94
6.6.	Egészségügyi, szociális ellátás.....	95
6.7.	Oktatás.....	96
7.	Az egyéni védőeszköz ellátás és használat	97
8.	A Nemzeti Népegészségügyi Központ Munkahigiénés és Foglalkozás-egészségügyi Főosztály által végzett munkavédelmi kutatás és tudományos munka	99
9.	A Munkavédelmi tanácsadási tevékenység	101
10.	Nemzetközi kapcsolatok	102
11.	A Munkavédelem Nemzeti Politikája	104
12.	Minisztériumok és önálló szervezetek beszámolóinak összefoglalója	110

Ábrajegyzék

1. számú ábra - Az összes munkabaleset számának alakulása.....	7
2. számú ábra - A halálos és súlyos munkabalesetek száma.....	8
3. számú ábra - A 2023. évi összes munkabaleset számának megyék szerinti változása a korábbi évekhez viszonyítva.....	9
4. számú ábra - A 2023. évi halálos munkabalesetek számának megyék szerinti változása a korábbi évekhez viszonyítva.....	10
5. számú ábra - Munkabalesetek megoszlása.....	11
6. számú ábra - Munkabaleseti ráta (1 000 főre) és halálos munkabaleseti ráta (100 000 főre).....	13
7. számú ábra - A munkabaleseti ráták megyék szerinti alakulása.....	15
8. számú ábra - A halálos munkabaleseti ráták megyék szerinti alakulása.....	16
9. számú ábra: A foglalkozási megbetegedések és a fokozott expozíciós esetek számának alakulása (2022. és 2023. évben a COVID esetek nélkül), 2008-2023.....	19
10. számú ábra: A foglalkozási megbetegedések és a fokozott expozíciós esetek nemenkénti megoszlása, 2023.....	19
11. számú ábra Nem COVID foglalkozási megbetegedések száma és a 100 ezer alkalmazásban állóra jutó esetszám megyénként, 2023 (2023. I-IV. negyedévében alkalmazásban állók száma alapján)3.....	20
12. számú ábra: A fokozott expozíciós esetek száma és a 100 ezer alkalmazásban állóra jutó esetszám megyénként, 2023 (2023. I-IV. negyedévében alkalmazásban állók száma alapján).....	21
13. számú ábra: Halálos kimenetelű foglalkozási megbetegedések, 2023.....	21
14. számú ábra: A nem COVID foglalkozási megbetegedések száma korcsoportonként nemenkénti megoszlásban 2023.....	22
15. számú ábra: A fokozott expozíciós esetek száma kóroki tényezők szerint, 2015-2023	23
16. számú ábra: A fokozott expozíciós esetek száma nemenként, 2023.....	23
17. számú ábra A zaj okozta fokozott expozíciós esetek száma és aránya a fokozott expozíciós esetek között, 2006-2023.....	24
18. számú ábra: A zaj okozta fokozott expozíciós esetek száma területi bontásban, 2014-2023.....	25
19. számú ábra: A vegyi eredetű fokozott expozíciós esetek száma és aránya a fokozott expozíciós eseteken belül, 2004-2023.....	26
20. számú ábra: A vegyi eredetű fokozott expozíciós esetek száma és megoszlása, 2023.....	27
21. számú ábra: Fokozott expozíciós esetek száma és aránya, 2023.....	29
22. számú ábra: A COVID-19 foglalkozási megbetegedések és a fokozott expozíciós esetek számának alakulása, 2008-2023.....	30
23. ábra: A COVID-19 foglalkozási megbetegedések nemek szerinti megoszlása, 2023.....	30
24. számú ábra: A COVID-19 foglalkozási megbetegedések száma korcsoportok és nemek szerinti megoszlásban, 2023.....	31
25. számú ábra: A COVID-19 foglalkozási megbetegedések területi eloszlása, 2023.....	31
26. számú ábra: A COVID-19 foglalkozási megbetegedések száma és a 100 ezer alkalmazásban állóra jutó esetszám vármegyénként, 2023 (2023. III. negyedévében alkalmazásban állók száma alapján).....	32
27. számú ábra: Halálos kimenetelű COVID-19 foglalkozási megbetegedések, 2023.....	33
28. számú ábra - A munkavállalók száma a gazdasági egységek létszám-kategóriája szerint	

2023	35
29. számú ábra - Az ellátott gazdasági egységek létszám kategória szerinti megoszlása.....	35
30. számú ábra - Az ellátott foglalkoztatottak megoszlása foglalkozás-egészségi osztályok szerint	36
31. számú ábra - Munkahelyi kóroki tényezők	37
32. számú ábra - Munkaköri alkalmassági vizsgálatok megoszlása	38
33. számú ábra - A gondozott csoportok százalékos megoszlása 2023	39
34. számú ábra - Foglalkozás-egészségügyi szakellátó helyek vizsgálati esetszámai 2023	40
35. számú ábra – A munkavédelmi ellenőrzésben résztvevő társhatóságok 2023. év	53
36. számú ábra - A közérdekű bejelentések és panaszok számának alakulása 2019- 2023	54
37. számú ábra – Utóellenőrzések száma 2019-2022	55
38. számú ábra – Utóellenőrzések aránya 2019-2023.....	56
39. számú ábra – Eljárási bírságok száma 2019-2023	57
40. számú ábra – Eljárási bírságok összege 2019-2023	58
41. számú ábra - A foglalkozási eredetű rákkeltő anyaggal végzett tevékenységek.....	63
42. számú ábra – A munkavédelmi tanácsadási tevékenység, 2023	101
43. számú ábra - A foglalkozással összefüggő események esetszámának alakulása	113
44. számú ábra - A foglalkozással összefüggő események igazolt keresőképtelen napjainak száma.....	113
45. számú ábra - A foglalkozással összefüggő igazolt keresőképtelen napjainak átlaga.....	114
46. számú ábra – Az üzemi balesetek, illetve a foglalkozási megbetegedések számának alakulása 2006-2023.....	114
47. számú ábra - A bejelentett munkabalesetek számának alakulása 2006-2023	124
48. számú ábra - A bányafelügyelethez 2023. évben bejelentett munkabalesetek szakterületek szerinti megoszlása.....	125
49. számú ábra - A munkabalesetek megoszlása szakterületek szerint.....	126
50. számú ábra - A halálos bányászati munkabalesetek 2006-2023	127

1. Bevezetés

A munkavédelemről szóló 1993. évi XCIII. törvény (a továbbiakban: Mvt.) 14. § (1) bekezdés e) pontja és (4) bekezdése értelmében a munkavédelem irányításának keretében állami feladat a nemzetgazdaság munkavédelmi helyzetének évenkénti áttekintése és a megállapítások nyilvánosságra hozatala a tárgyévet követő év szeptember 30. napjáig. Az állami foglalkoztatási szerv, a munkavédelmi és munkaügyi hatóság kijelöléséről, valamint e szervek hatósági és más feladatainak ellátásáról szóló 320/2014. (XII. 13.) Korm. rendelet 6. § a) pontja szerint a foglalkoztatáspolitikáért felelős miniszter látja el az Mvt. 14. §-ában meghatározott állami irányítási feladatokat.

A jelentés tartalmazza a 2023. évre vonatkozóan az előző évekkal összehasonlítva a gazdasági környezet és a munkafeltételek alakulását a Gazdaságfejlesztési Minisztérium¹ Munkavédelmi Irányítási Főosztálya (a továbbiakban: Munkavédelmi Irányítási Főosztály) és a kormányhivatalok – munkavédelmi hatósági feladatokat ellátó – munkavédelmi ellenőrzési osztályainak (a továbbiakban: munkavédelmi hatóság) tapasztalatai alapján.

A jelentés 3.2. 3.3. és 4. alfejezete a Nemzeti Népegészségügyi és Gyógyszerészeti Központ Munkahigiénés és Foglalkozás-egészségügyi Főosztály részjelentése alapján került összeállításra. Az egyes nemzetgazdasági ágazatokért felelős minisztériumok és önálló szervezetek részjelentéseit a jelentés melléklete tartalmazza.

2. A munkabalesetek alakulása

2.1. A munkabalesetek számának alakulása

A munkavédelmi helyzet értékelésének egyik legfontosabb mutatója a munkabalesetek számának alakulása.

A Munkavédelmi Irányítási Főosztály által készített munkabaleseti nyilvántartás **alapja** a munkáltatók tárgyévre vonatkozó - **3 munkanapot meghaladó keresőképtelenséggel járó munkabalesetek** munkabaleseti jegyzőkönyvön történő - bejelentése. A munkáltatók a munkabaleset helyszíne szerinti, területileg illetékes munkavédelmi hatósághoz küldik meg a munkabaleseti jegyzőkönyveket, amelyek feldolgozása alapján történik a munkabalesetek statisztikai elemzése².

A beérkezett és feldolgozott munkabaleseti jegyzőkönyvek adatai alapján az összes munkabaleset száma 2017-től 2019-ig emelkedő tendenciát mutat, melyben szerepe van a 2016-os Mvt. módosításoknak. A jogszabályváltozások alapján minden munkabaleset kivizsgálása munkabiztonsági szaktevékenységnek minősül, a munkavédelmi képviselők választása már alacsonyabb létszámnál is kötelező lett, ezáltal megduplázódott Magyarországon a (balesetvizsgálatokban is résztvevő) munkavédelmi képviselők száma,

¹ A Gazdaságfejlesztési Minisztérium neve 2024. január 1. napjától Nemzetgazdasági Minisztériumra változott.

² Nem tartalmazza a Jelentés azokat a baleseteket, amelyek kivizsgálására a területi munkavédelmi hatóság hatásköre nem terjed ki, mert:

- vagy nem minősülnek munkabalesetnek: szabadidős (otthoni munkabalesetek), nem szervezett munkavégzés során bekövetkezett sportbalesetek, más nem foglalkoztató egyéni vállalkozó, „segítő családtag” munkavégzése közben bekövetkezett balesetek, a sérültet a lakásáról (szállásáról) a munkahelyére, illetve a munkahelyéről a lakására (szállására) menet közben érő baleset, kivéve, ha a baleset a munkáltató saját vagy bérelt járművével történt;
- vagy a baleset ugyan munkabalesetnek minősül, de a kivizsgálása nem tartozik a munkavédelmi hatóság hatáskörébe (Mvt. 86. § (1) d) és e) pontja alapján a bányászati tevékenységgel összefüggő, illetve a Magyar Honvédségnél, a rendvédelmi szerveknél, a nemzetbiztonsági szolgálatoknál, a katasztrófavédelem szerveinél, és az önkéntes tűzoltóságnál bekövetkezett munkabalesetek);
- jelentésre nem kötelezett, 1-3 kiesett munkanapot okozó, munkabaleset

valamint ismételten megnyílt a munkabalesetek eltitkolása esetén történő szankcionálhatóság a szabályszegő természetes személyek közigazgatási bírságolási lehetőségével. Ezen módosítások a munkabalesetek eltitkolási arányának csökkenése irányába hatottak.

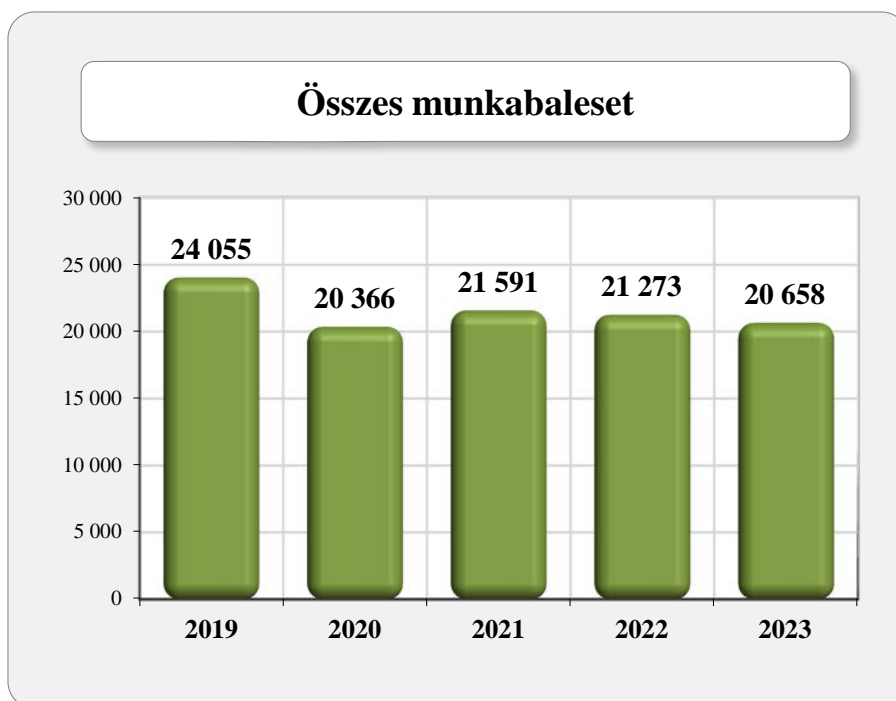
A munkabalesetek számának 2020-ban mutatkozó csökkenésében az új típusú koronavírus - SARS-CoV-2 (a továbbiakban: Covid-19) járványhelyzet miatti részleges leállások is szerepet játszottak.

A munkabalesetek száma 2021-ben ismét növekedést mutatott az előző évi adatokhoz képest, melyben közrejátszott a Covid-19 járványhelyzetből (pandémia) való kilábalás utáni gazdasági fellendülés is.

2022-ben kismértékű csökkenés volt tapasztalható a munkabalesetek számában, az előző évi adatokhoz képest, majd a 2022-es adatokhoz viszonyítva 2023-ban tovább csökkent a munkabalesetek, és ezen belül a halálos munkabalesetek száma is.

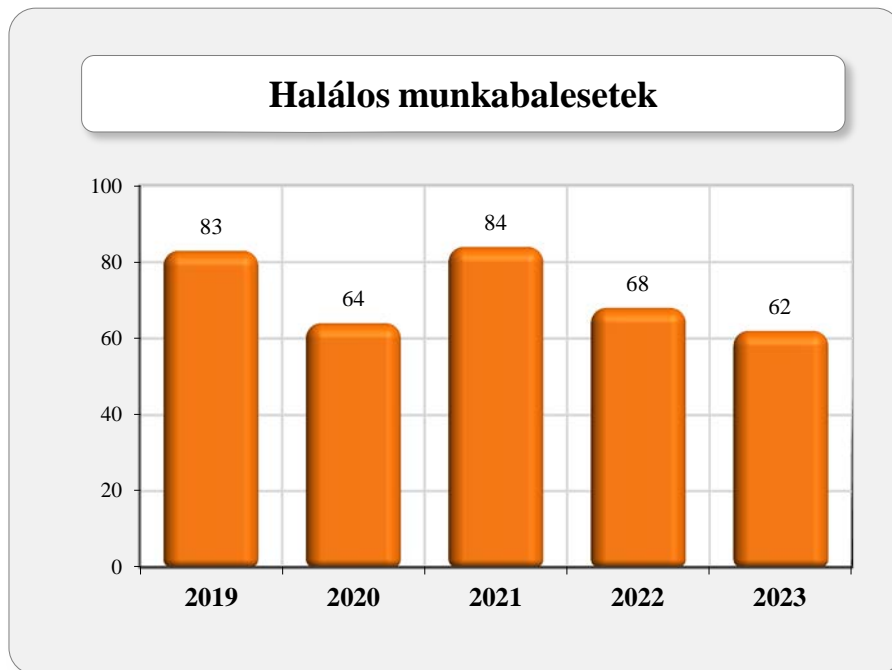
Az összes munkabaleset számának alakulását az 1. számú ábra mutatja.

1. számú ábra

A halálos munkabalesetek számát a 2. számú ábra mutatja.

2. számú ábra

2.1.1. A munkabalesetek számának vármegyék szerinti alakulása

A munkabalesetek és halálos munkabalesetek megyék szerinti számainak változásait, a 3. és 4. számú ábrák mutatják. (Növekedés: ↗; Csökkenés: ↘; Változatlan: ↔)

3. számú ábra

Vármegye	A 2023. évi összes munkabaleset számának vármegyék szerinti változása a korábbi évekhez viszonyítva			
	2019-hez képest	2020-hoz képest	2021-hez képest	2022-höz képest
Budapest	↘	↗	↘	↗
Baranya	↘	↗	↗	↗
Bács-Kiskun	↘	↘	↘	↗
Békés	↘	↗	↗	↘
Borsod-Abaúj-Zemplén	↘	↘	↘	↘
Csongrád-Csanád	↘	↗	↗	↗
Fejér	↘	↘	↘	↘
Győr-Moson-Sopron	↘	↘	↘	↗
Hajdú-Bihar	↘	↗	↗	↘
Heves	↘	↘	↘	↗
Komárom-Esztergom	↘	↗	↗	↘
Nógrád	↘	↘	↘	↘
Pest	↗	↗	↗	↘
Somogy	↗	↗	↗	↗
Szabolcs-Szatmár-Bereg	↘	↘	↘	↘
Jász-Nagykun-Szolnok	↘	↘	↘	↘
Tolna	↘	↘	↘	↘
Vas	↘	↘	↘	↘
Veszprém	↘	↗	↗	↗
Zala	↘	↘	↘	↘
Külföld	↘	↘	↘	↘
Összesen	↘	↗	↘	↘

Vármegye	A 2023. évi halálos munkabalesetek számának vármegyék szerinti változása a korábbi évekhez viszonyítva			
	2018-hoz képest	2019-hez képest	2020-hoz képest	2021-hez képest
Budapest	↘	↘	↘	↘
Baranya	↔	↔	↔	↗
Bács-Kiskun	↗	↗	↘	↘
Békés	↘	↘	↘	↘
Borsod-Abaúj-Zemplén	↗	↘	↘	↘
Csongrád-Csanád	↔	↗	↗	↘
Fejér	↘	↘	↘	↔
Győr-Moson-Sopron	↘	↘	↘	↘
Hajdú-Bihar	↘	↗	↗	↔
Heves	↘	↗	↗	↗
Komárom-Esztergom	↔	↔	↗	↗
Nógrád	↔	↘	↘	↔
Pest	↘	↔	↗	↗
Somogy	↘	↗	↗	↗
Szabolcs-Szatmár-Bereg	↗	↗	↘	↗
Jász-Nagykun-Szolnok	↗	↘	↘	↔
Tolna	↗	↗	↗	↗
Vas	↔	↗	↗	↔
Veszprém	↘	↘	↘	↘
Zala	↔	↘	↔	↘
Külföld	↔	↘	↘	↘
Összesen	↘	↘	↘	↘

A munkabalesetek alakulása területi bontását az 5. számú ábra tartalmazza.

5. számú ábra

Terület	Munkabalesetek megoszlása					
	Összes munka-baleset	Az összes munkabalesetből				
		Halálos	Súlyos csonkulás	Egyéb súlyos	Súlyos összesen	Csonkulásos összesen
Budapest	3 433	5	0	12	17	8
Baranya	860	2	1	3	6	11
Bács-Kiskun	990	5	5	3	13	16
Békés	523	1	3	5	9	7
Borsod-Abaúj-Zemplén	1 201	4	3	3	10	6
Csongrád-Csanád	818	4	2	0	6	6
Fejér	1 063	2	3	2	7	15
Győr-Moson-Sopron	1 288	0	0	0	0	9
Hajdú-Bihar	984	5	2	3	10	16
Heves	710	3	0	0	3	7
Komárom-Esztergom	991	2	1	3	6	12
Nógrád	360	0	0	0	0	5
Pest	2 707	11	3	7	21	20
Somogy	724	3	1	2	6	7
Szabolcs-Szatmár-Bereg	937	4	5	3	12	14
Jász-Nagykun-Szolnok	767	2	1	5	8	11
Tolna	352	3	0	1	4	1
Vas	596	3	2	1	6	6
Veszprém	759	0	1	0	1	8
Zala	383	1	2	1	4	4
Külföld	212	2	1	1	4	3
Összesen	20 658	62	36	55	153	192

2.1.2. A munkabalesetek nemzetgazdasági ágak szerinti alakulása

2023-ban a

- "C" - Feldolgozóipar (7431), a
- "H" - Szállítás, raktározás (2923) és a
- "G" - Kereskedelem, gépjárműjavítás (2355)

nemzetgazdasági ágazatokban történt **a legtöbb munkabaleset**.

2023-ban **a súlyos munkabalesetek** az

- "F" - Építőipar (súlyos: 44, ebből halálos: 20), a
- "C" - Feldolgozóipar (súlyos: 32, ebből halálos: 6), a
- "H" - Szállítás, raktározás (súlyos: 27, ebből halálos: 13), az
- "A" - Mezőgazdaság, erdőgazdálkodás, halászat (súlyos: 15, ebből halálos: 9), és a

- "G" - Kereskedelem, gépjárműjavítás (súlyos: 9, ebből halálos: 3) ágazataiban következtek be.

Ezen öt ágazatban, a súlyos munkabalesetek száma a 2022. évhez képest a

- "H" - Szállításban, raktározásban (16-ról 27-re) növekedett, míg az
- "F" - Építőiparban (49-ről 44-re), a
- "C" - Feldolgozóiparban (41-ről 32-re), az
- "A" - Mezőgazdaságban, erdőgazdálkodásban, halászatban (16-ról 15-re), és a
- "G" - Kereskedelemben, gépjárműjavításban (11-ről 9-re) csökkent.

Az elmúlt 5 évben ezekben az ágazatokban történt a legtöbb súlyos munkabaleset.

2023. évben a munkabalesetek 85%-a az alábbi ágazatokban történt:

- "C" - Feldolgozóipar: 36%,
- "H" - Szállítás, raktározás: 14%,
- "G" - Kereskedelem, gépjárműjavítás: 11%,
- "Q" - Humán-egészségügyi, szociális ellátás: 7%
- "F" - Építőipar: 5%,
- "E" - Vízellátás; Szennyvíz gyűjtése, kezelése, hulladékgazdálkodás, szennyeződésmentesítés 4%,
- "P" - Oktatás: 4%,
- "O" - Közigazgatás, védelem: 4%,

2023-évben a halálos kimenetelű munkabalesetek az alábbi ágazatokban történtek:

- "F" - Építőiparban (32%)
- "H" - Szállítás, raktározásban (21%),
- "A" - Mezőgazdaság, erdőgazdálkodás, halászat: 15%,
- "C" - Feldolgozóiparban (10%),
- "N" - Adminisztratív és szolgáltatást támogató tevékenység: 9%,
- "E" - Vízellátás; Szennyvíz gyűjtése, kezelése, hulladékgazdálkodás, szennyeződésmentesítés 8%,
- "G" - Kereskedelem, gépjárműjavítás (5%),

Ezeket az ágazatokat a munkavédelmi hatóság kiemelten ellenőrzi.

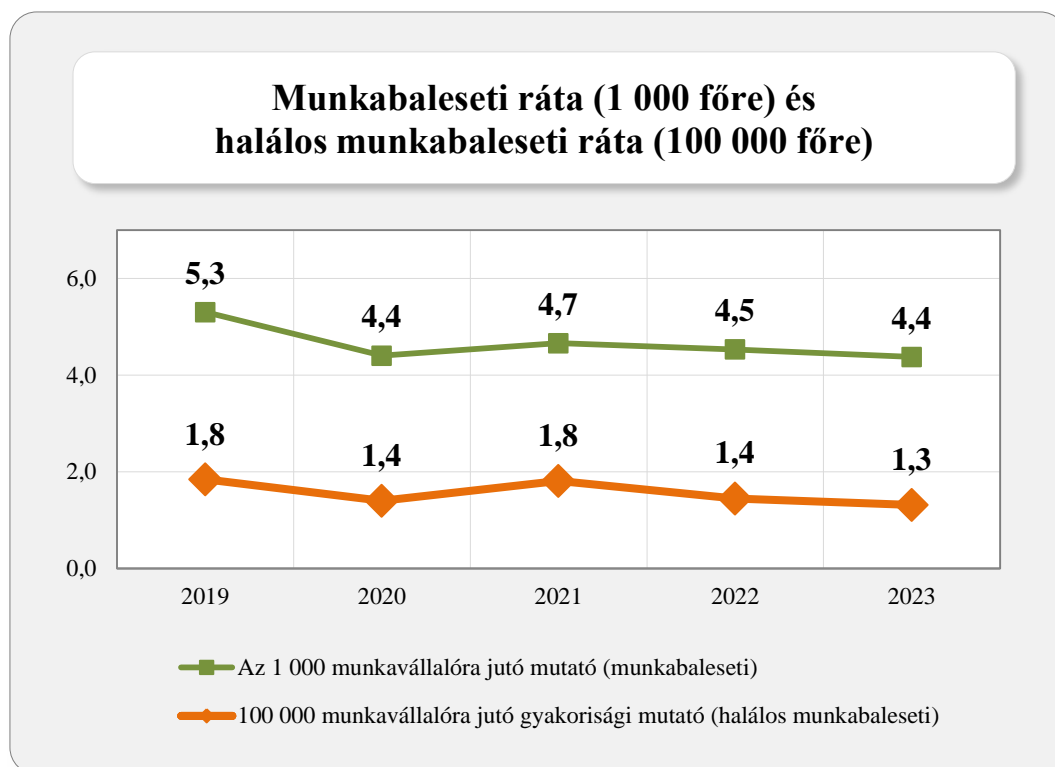
2.1.3. A foglalkoztatottakra vonatkozó munkabaleseti gyakorisági mutatók

A munkabalesetek abszolút számai mellett indokolt a foglalkoztatottakra vetített **munkabaleseti mutatókat** (rátákat) is értékelni. **A viszonyítási alap az összes munkabaleset esetében 1000 fő munkavállaló, a halálos munkabalesetek esetében 100 000 fő munkavállaló.**

A munkabaleseti ráta és a halálos munkabaleseti ráta 2020-ban csökkent a kialakult Covid-19 járványhelyzet miatti részleges leállások következtében. Ezt követően **2021-ben növekvő, majd 2022-ben, illetve 2023-ban folyamatosan csökkenő** tendencia volt tapasztalható.

A 6. számú ábra adatai a munkabaleseti ráták tendenciáját mutatja.

6. számú ábra

2.1.4. A munkabalesetek nemzetgazdasági ágak szerinti alakulása

2023-ban a

- "C" - Feldolgozóipar (7431), a
- "H" - Szállítás, raktározás (2923) és a
- "G" - Kereskedelem, gépjárműjavítás (2355)

nemzetgazdasági ágazatokban történt **a legtöbb munkabaleset**.

2023-ban **a súlyos munkabalesetek** az

- "F" - Építőipar (súlyos: 44, ebből halálos: 20), a
- "C" - Feldolgozóipar (súlyos: 32, ebből halálos: 6), a
- "H" - Szállítás, raktározás (súlyos: 27, ebből halálos: 13), az
- "A" - Mezőgazdaság, erdőgazdálkodás, halászat (súlyos: 15, ebből halálos: 9), és a
- "G" - Kereskedelem, gépjárműjavítás (súlyos: 9, ebből halálos: 3) ágazataiban következtek be.

Ezen öt ágazatban, a súlyos munkabalesetek száma a 2022. évhez képest a

- "H" - Szállításban, raktározásban (16-ról 27-re) növekedett, míg az
- "F" - Építőiparban (49-ről 44-re), a
- "C" - Feldolgozóiparban (41-ről 32-re), az
- "A" - Mezőgazdaságban, erdőgazdálkodásban, halászatban (16-ról 15-re), és a

- "G" - Kereskedelemben, gépjárműjavításban (11-ről 9-re) csökkent.

Az elmúlt 5 évben ezekben az ágazatokban történt a legtöbb súlyos és halálos munkabaleset.

2023. évben a munkabalesetek 85%-a az alábbi ágazatokban történt:

- "C" - Feldolgozóipar: 36%,
- "H" - Szállítás, raktározás: 14%,
- "G" - Kereskedelem, gépjárműjavítás: 11%,
- "Q" - Humán-egészségügyi, szociális ellátás: 7%
- "F" - Építőipar: 5%,
- "E" - Vízellátás; Szennyvíz gyűjtése, kezelése, hulladékgazdálkodás, szennyeződésmentesítés 4%,
- "P" – Oktatás: 4%,
- "O" - Közigazgatás, védelem: 4%,

2023-ban a halálos kimenetelű munkabalesetek az alábbi ágazatokban történtek

- "F" - Építőiparban (32%) és az
- "H" - Szállítás, raktározásban (21%),
- "A" - Mezőgazdaság, erdőgazdálkodás, halászat: 15%,
- "C" - Feldolgozóiparban (10%),
- "N" - Adminisztratív és szolgáltatást támogató tevékenység: 9%,
- "E" - Vízellátás; Szennyvíz gyűjtése, kezelése, hulladékgazdálkodás, szennyeződésmentesítés 8%,
- "G" - Kereskedelem, gépjárműjavítás (5%),

Ezeket az ágazatokat a munkavédelmi hatóság kiemelten ellenőrzi.

2.1.5. A foglalkoztatottakra vonatkozó munkabaleseti gyakorisági mutatók

A munkabalesetek abszolút számai mellett indokolt a foglalkoztatottakra vetített **munkabaleseti mutatókat** (rátákat) is értékelni. **A viszonyítási alap az összes munkabaleset esetében 1000 fő munkavállaló, a halálos munkabalesetek esetében 100 000 fő munkavállaló.**

A munkabaleseti ráta és a halálos munkabaleseti ráta 2020-ban csökkent a kialakult Covid-19 járványhelyzet miatti részleges leállások következtében. Ezt követően **2021-ben növekvő**, majd ezt követően **2022-ben, illetve 2023-ban folyamatosan csökkenő** tendencia volt tapasztalható.

2.1.6. A munkabaleseti ráták vármegyék szerinti alakulása

A munkabalesetek megyék szerinti alakulását tekintve 2023-ban az 1000 főre jutó munkabaleseti ráta

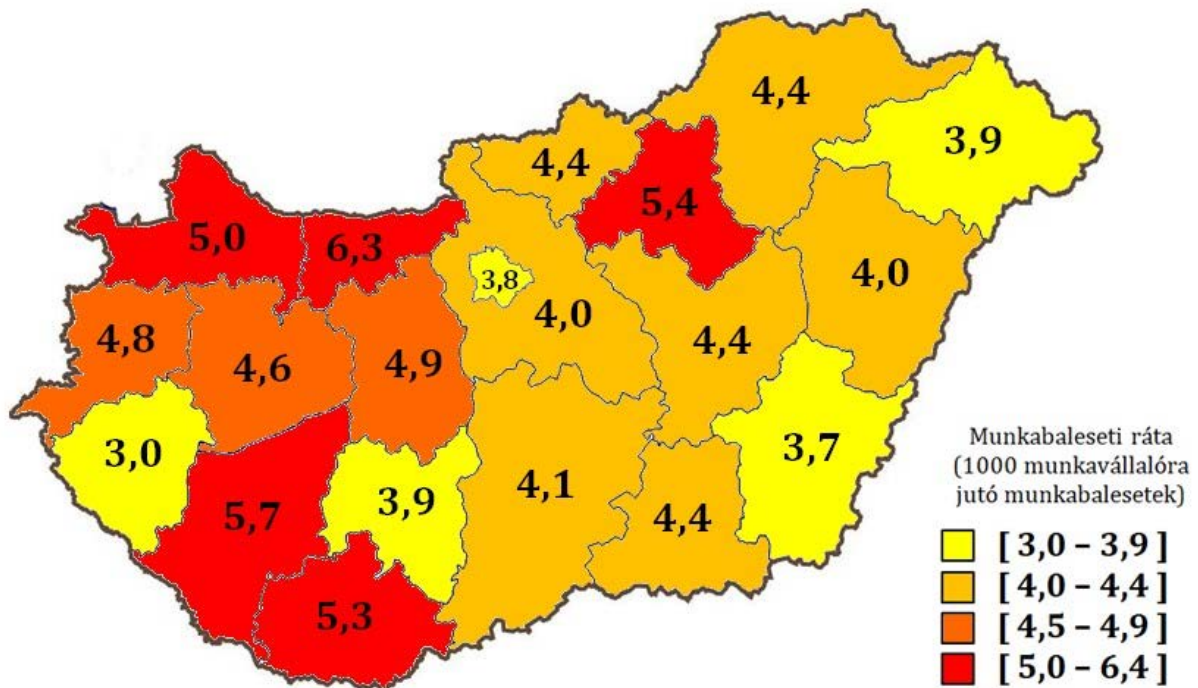
- Komárom-Esztergom vármegyében (6,3),
- Somogy vármegyében (5,7),
- Heves vármegyében (5,4),
- Baranya vármegyében (5,3)
- Győr-Moson-Sopron vármegyében (5,0),
- Fejér vármegyében (4,9),
- Vas vármegyében (4,8), és
- Veszprém vármegyében (4,6), volt a legmagasabb

A legalacsonyabb munkabaleseti ráta

- Zala vármegyében (3,0),
- Békés vármegyében (3,7),
- Fővárosban (3,8),
- Tolna vármegyében (3,9),
- Szabolcs-Szatmár-Bereg vármegyében (3,9),
- Pest vármegyében (4,0),
- Hajdú-Bihar vármegyében (4,0) és
- Bács-Kiskun vármegyében (4,1) fordult elő.

A munkabaleseti ráták vármegyék szerinti alakulását az 7. számú ábra mutatja.

7. számú ábra

A 100 000 főre jutó halálos munkabaleseti ráta

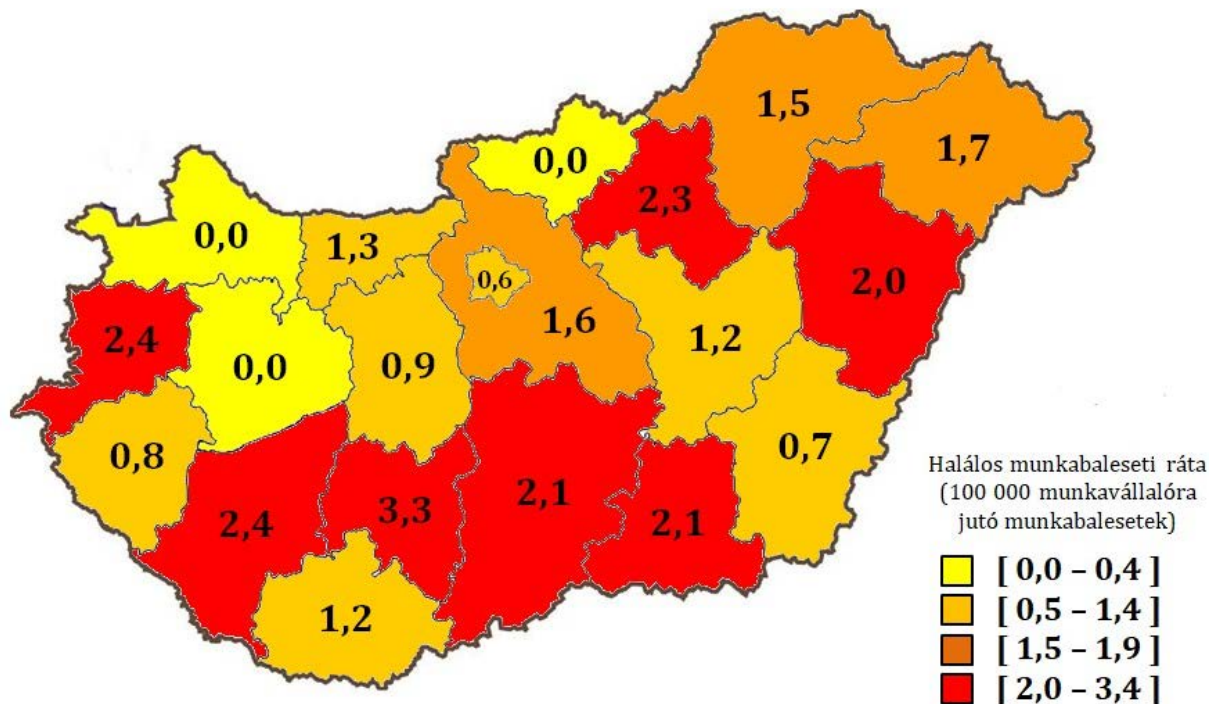
- Tolna vármegyében (3,3),
- Vas vármegyében (2,4),
- Somogy vármegyében (2,4),
- Heves vármegyében (2,3),
- Csongrád-Csanád vármegyében (2,1),
- Bács-Kiskun vármegyében (2,1) és
- Hajdú-Bihar vármegyében (2,0) volt a legmagasabb,

míg a legalacsonyabb

- Győr-Moson-Sopron vármegyében (0,0),
- Nógrád vármegyében (0,0),
- Veszprém vármegyében (0,0),
- Fővárosban (0,6),
- Békés vármegyében (0,7)
- Zala vármegyében (0,8)
- Fejér vármegyében (0,9)
- Jász-Nagykun-Szolnok vármegyében (1,2)
- Baranya vármegyében (1,2) és
- Komárom-Esztergom vármegyében (1,3) volt.

A halálos munkabaleseti ráták vármegyék szerinti alakulását a 8. számú ábra mutatja.

8. számú ábra

2.2. A munkabalesetek munkáltatói kivizsgálásával kapcsolatos tapasztalatok

A munkabalesetek munkáltatók általi kivizsgálásával kapcsolatos tapasztalatok az elmúlt években alig változtak. A beérkezett és feldolgozott munkabaleseti jegyzőkönyvek alapján megállapítható, hogy a **balesetvizsgálatok jellemzően az Mvt. alapján munkavédelmi szaktevékenység keretében történtek.** Elmondható azonban, hogy a balesetvizsgálat eredményeként, a **baleset okaként legtöbbször a balesetet szenvedett munkavállaló figyelmetlenségét vagy mulasztását állapítják meg.** A munkabaleset kivizsgálásokra az a jellemző, hogy a munkáltató, illetőleg az általa megbízott balesetet vizsgáló a sérülést szenvedett munkavállaló mulasztásainak feltárására fektette a hangsúlyt, és **a balesetvizsgálat során a munkaeszközök, védőberendezések és a munkakörülmények szerepét nem teljeskörűen vette figyelembe.**

A munkavédelmi hatóság helyszíni ellenőrzésekor szinte mindig megállapítható volt, hogy az eseményt nem vizsgálták teljeskörűen, ezért a munkabaleseti jegyzőkönyv olyan adatokat tartalmazott, amelyek **elfedték, csökkentették a munkáltatói felelősséget.**

A munkabaleseti jegyzőkönyvek feldolgozása alapján a munkabalesetek munkáltatói kivizsgálásának hiányosságai az alábbiak szerint összegezhető:

- a baleset leírása vagy nem elég részletes, vagy a balesettel nem összefüggő adatokat sorol fel, amelyből **nehéz a baleset valódi okát megállapítani;**
- a sérült és a baleset **tanúinak meghallgatása többször elmarad;**
- elmulasztják a munkabalesettel kapcsolatos **tárgyi, szervezési és munkakörnyezeti tényezők** feltárását;
- a baleset bekövetkezéséért a munkáltató **a sérültre próbálja áthárítani a felelősséget,** ezáltal igyekszik a saját felelősségét csökkenteni;
- a fentiek következtében a munkáltató által **a megelőzés érdekében megtett intézkedések nem megfelelőek** és elsősorban a megfelelő műszaki és szervezési intézkedések maradnak el.

Az eltitkolt munkabalesetekről a munkavédelmi hatóság panasz, kérelem, a rendőrség, vagy a fővárosi és vármegyei kormányhivatal egészségbiztosítási pénztári feladatkörében eljáró járási (fővárosi kerületi) hivatalának megkeresése kapcsán szerez tudomást.

3. A foglalkozási megbetegedések, fokozott expozíciós esetek kivizsgálása és alakulása

3.1.A munkavédelmi hatósághoz bejelentett foglalkozási megbetegedés gyanú és fokozott expozíciós esetek

(Jelen fejezet a munkavédelmi hatóság vizsgálati tapasztalatait tartalmazza.)

2023. január 1-jétől 2023. december 31. napjáig a munkavédelmi hatósághoz 1413 foglalkozási megbetegedés gyanút jelentettek be, és a munkáltatók 381 fokozott expozíciós eset kivizsgálásáról értesítették a munkavédelmi hatóságot (ez 371 fő munkavállalót érintett). A foglalkozási betegségek és fokozott expozíciós esetek bejelentéséről és kivizsgálásáról szóló 27/1996. (VIII. 28.) NM rendelet szerint a kivizsgált foglalkozási megbetegedés gyanújával érkezett bejelentéseket a vizsgálati dokumentációval együtt a kormányhivatalok továbbították a Nemzeti Népegészségügyi és Gyógyszerészeti Központ Munkahigiénés és Foglalkozás-egészségügyi Főosztály részére a bejelentés teljeskörűségének és szakmai megalapozottságának elbírálása céljából. A fokozott expozíciós eseteket a munkáltatók vizsgálják ki, az elkészült dokumentációt a területileg illetékes kormányhivatalnak küldik meg, ahol értékelik a munkáltatói kivizsgálás szakszerűségét.

A 2023. évben bejelentett foglalkozási betegség gyanús esetek száma a tavalyi évhez viszonyítva csökkenést mutatott (2022-ben 17 720, 2021. évben 20 815 esetet jelentettek), mely a koronavírus járvány csillapodásának köszönhető.

Az ágazati bontásban megadott adatokból kitűnik, hogy 2023. évben a legtöbb foglalkozási megbetegedés gyanús eset - az összes bejelentés 87,1%-a - a humán-egészségügyi és szociális ellátás területéről érkezett, mely a Covid-19 fertőzés tömeges bejelentéséből adódott. 2022. évben is ebből az ágazatból érkezett a legtöbb bejelentés (64,9%), de látszik, hogy az egészségügyi és szociális ágazaton kívül egyéb ágazatokból (döntően oktatási és nevelési intézményekből) is sok bejelentés érkezett (2023. évben ez a bejelentések 8,3%-át, 2022. évben 34,7%-át adta).

A bejelentések döntő többsége (94,8%) biológiai kóroki tényezők által okozott foglalkozási megbetegedések gyanúja miatt érkezett, egyéb kóroki tényező miatt alig érkezett bejelentés.

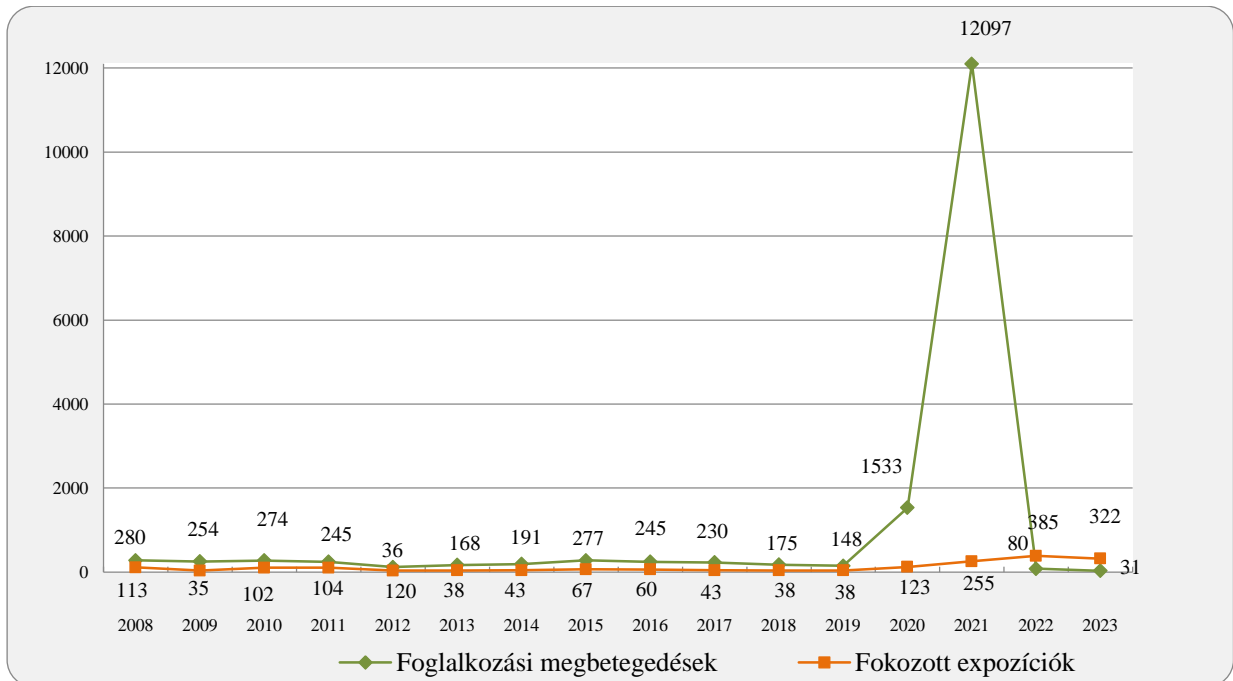
Az elfogadott és nyilvántartásba vett fokozott expozíciós esetek részletes elemzése a 3.2 pontban található.

3.2. Az elfogadott és nyilvántartásba vett foglalkozási megbetegedések (Covid nélkül), és a fokozott expozíciós esetek összefoglaló adatai

A munkavédelmi hatóság által kivizsgált és a Nemzeti Népegészségügyi Központ Munkahigiénés és Foglalkozás-egészségügyi Főosztálya által a 2023. évben elfogadott esetek elemzése.

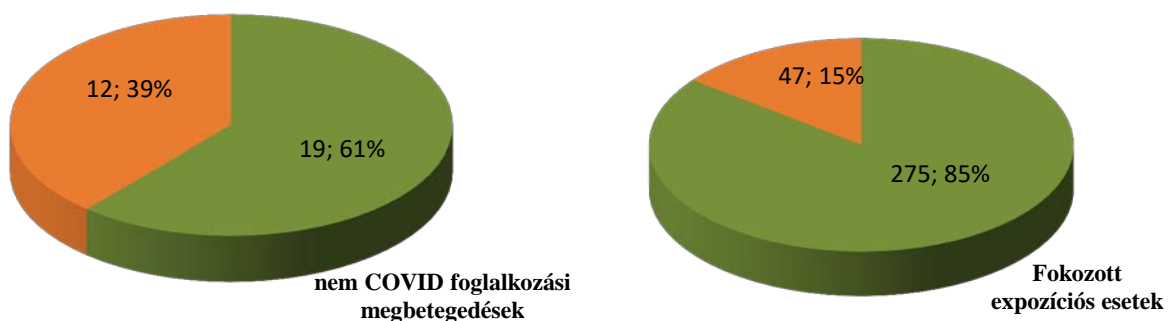
3.2.1. Az esetek leírása

2023-ban 31 nem COVID foglalkozási megbetegedést (mérgezést) vettünk nyilvántartásba, ami kevesebb mint fele az előző évi értéknek (80 fő). A megbetegedések 71%-a járt keresőképtelenséggel (2022-ben 32%). A regisztrált fokozott expozíciós esetek száma 322 fő, az előző évi érték (385 fő) 83,6%-a (9. számú ábra).

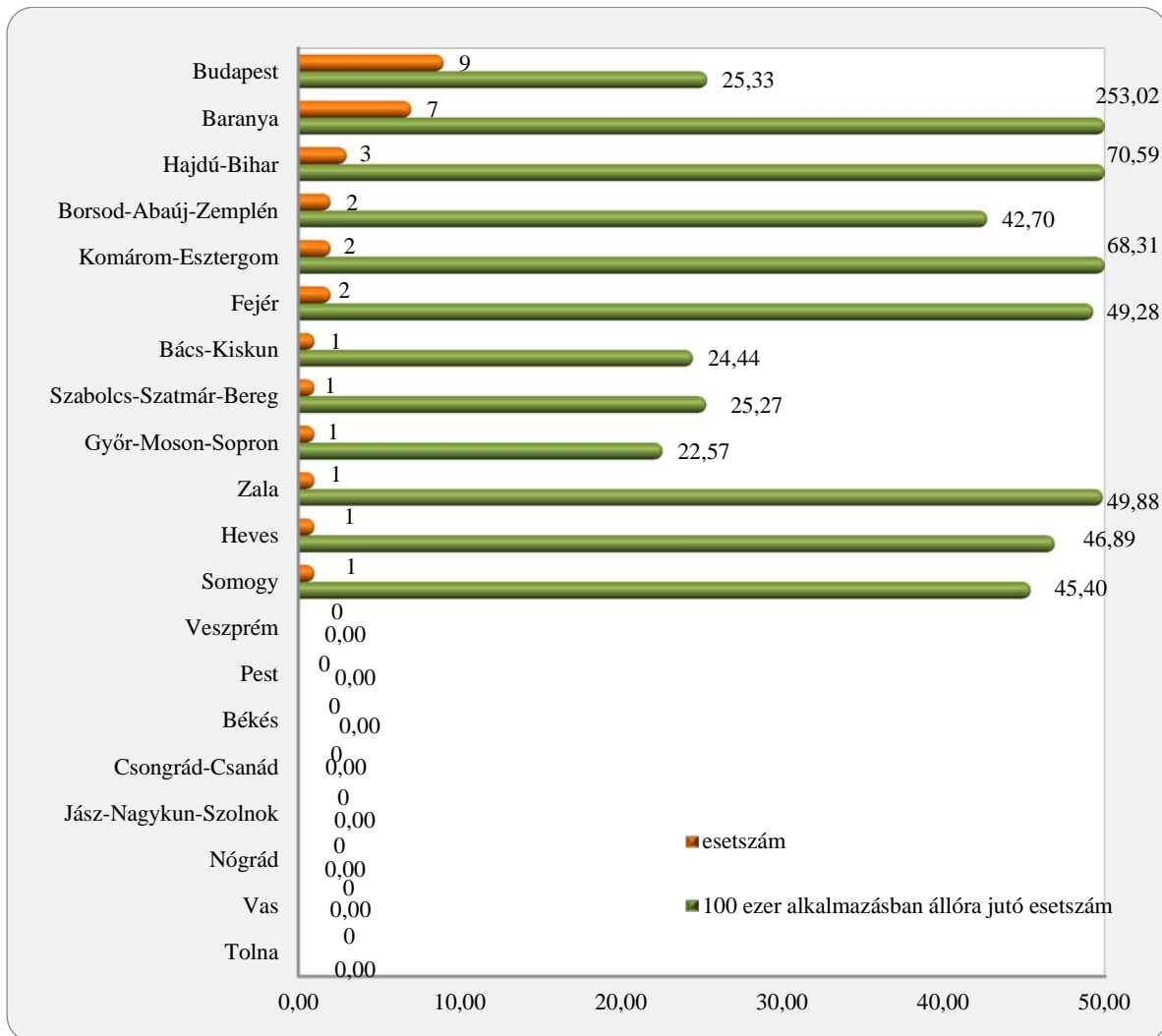
9. számú ábra: A foglalkozási megbetegedések és a fokozott expozíciós esetek számának alakulása (2022. és 2023. évben a COVID esetek nélkül), 2008-2023

A nem COVID foglalkozási megbetegedéssel regisztrált betegek között nagy többségben voltak a férfiak (19 fő, 61%) a nőkkel (12 fő, 39%) szemben, míg a fokozott expozícióval érintett munkavállalók túlnyomó többsége férfi volt, a nemek aránya: 275 férfi (85%), 47 nő (15%) (10.számú ábra).

10. számú ábra: A foglalkozási megbetegedések és a fokozott expozíciós esetek nemenkénti megoszlása, 2023

A legtöbb nem COVID foglalkozási megbetegedés tárgyévben Budapesten fordult elő (9 eset, 29%), megelőzve Baranya vármegyét (7 eset, 23%) Hajdú-Bihar vármegyét (10 eset, 10%) és Borsod-Abaúj-Zemplén vármegyét (2 eset, 16%). Ebben az évben Veszprém, Pest, Békés, Csongrád-Csanád, Jász-Nagykun-Szolnok, Nógrád, Vas, Tolna vármegyéből nem regisztráltunk nem COVID foglalkozási megbetegedést.

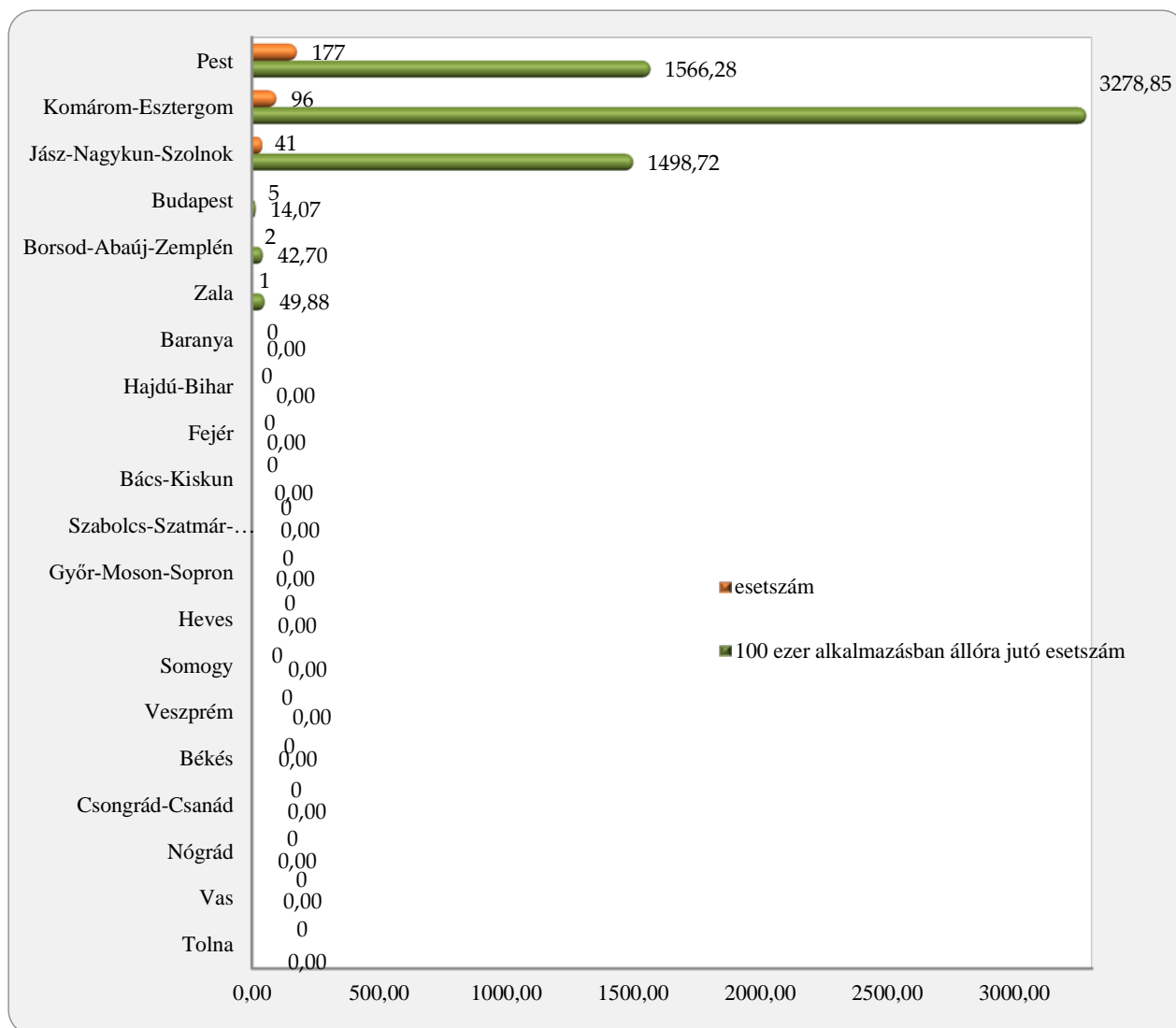

11. számú ábra Nem COVID foglalkozási megbetegedések száma és a 100 ezer alkalmazásban állóra jutó esetszám megyénként, 2023 (2023. I-IV. negyedévében alkalmazásban állók száma alapján)³

A fokozott expozíciós esetek közül a legtöbb Pest vármegyében (177 eset, 55%), Komárom-Esztergom vármegyében (96 eset, 29,8%), Jász-Nagykun-Szolnok vármegyében (41 eset, 12,7%), Budapesten (5 eset, 1,6%), Borsod-Abaúj-Zemplén vármegyében (2 eset, 0,6%), Zala vármegyében (1 eset, 0,3%) fordult elő. 14 vármegyéből (Baranya, Bács-Kiskun, Békés,

³ Forrás: KSH (2023) Fókuszban a vármegyék – 2023. I-III. negyedév
<https://www.ksh.hu/docs/hun/xftp/megy/233/index.html> (Letöltve: 2024.04.16.)

Borsod-Abaúj-Zemplén, Csongrád-Csanád, Győr-Moson-Sopron, Nógrád, Somogy, Zala, Vas, Veszprém) nem történt bejelentés (12. számú ábra).

12. számú ábra: A fokozott expozíciós esetek száma és a 100 ezer alkalmazásban állóra jutó esetszám megyénként, 2023 (2023. I-IV. negyedévében alkalmazásban állók száma alapján)⁴

3.2.2. Halálos kimenetelű foglalkozási megbetegedések

2023. évben 1 fő nem COVID halálos kimenetelű foglalkozási megbetegedés fordult elő (előző évben 5 esetet vettünk nyilvántartásba).

13. számú ábra: Halálos kimenetelű foglalkozási megbetegedések, 2023

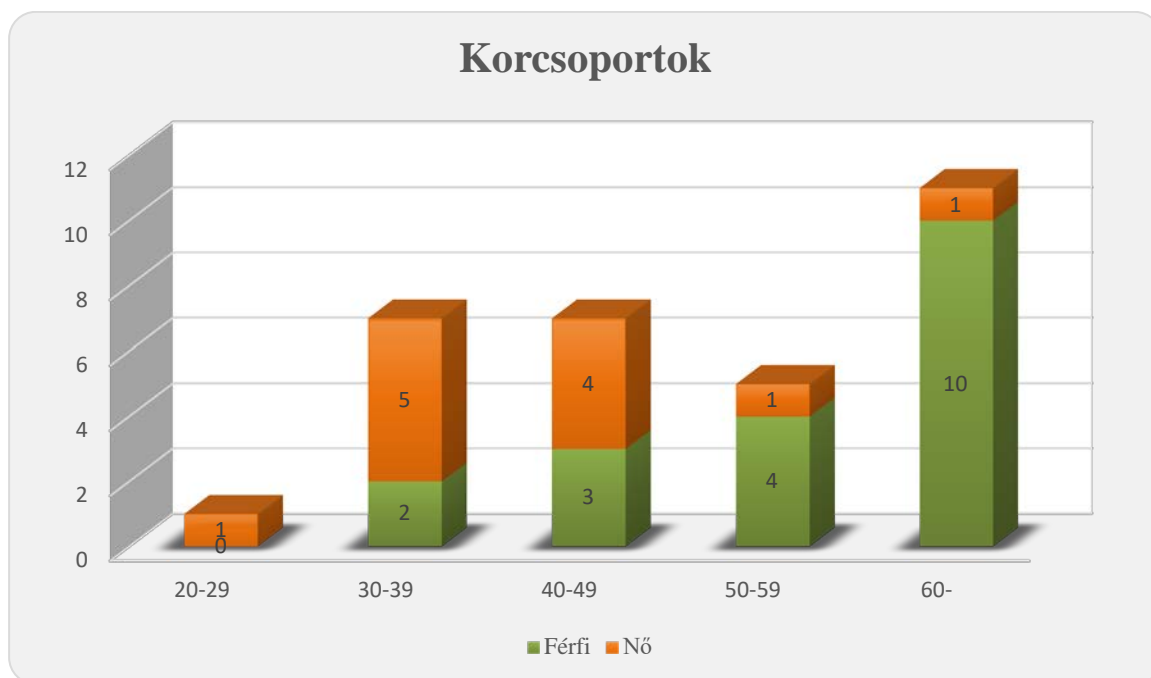
Esetszám	Diagnózis	Foglalkozás
1 férfi	A81	Egyéb építési szakipari foglalkozású

⁴ Forrás: KSH (2023) Fókuszban a vármegyék – 2023. I–III. negyedév
<https://www.ksh.hu/docs/hun/xftp/megy/233/index.html> (Letöltve: 2024.04.16.)

3.2.3. Tömeges foglalkozási megbetegedések

Tömeges (egy időben, azonos munkahelyen, legalább 5 fő munkavállalót érintő) nem COVID foglalkozási megbetegedést tárgyévben nem regisztráltunk.

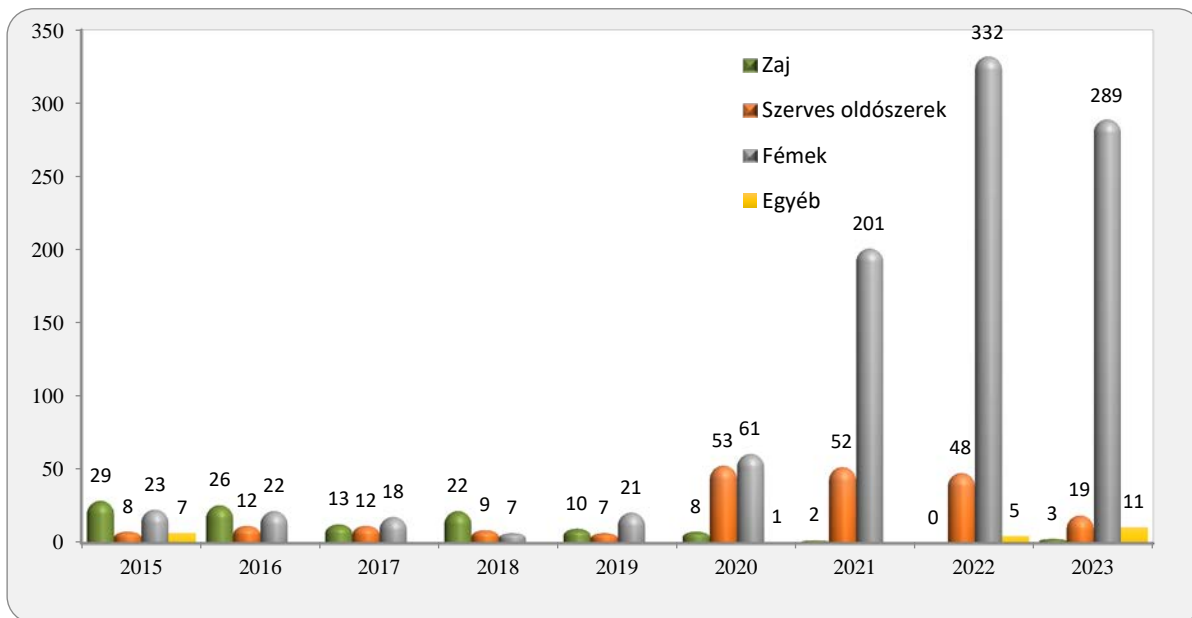
A nem COVID foglalkozási megbetegedések korcsoportonkénti és nemenkénti megoszlását az 14. számú ábra mutatja be.

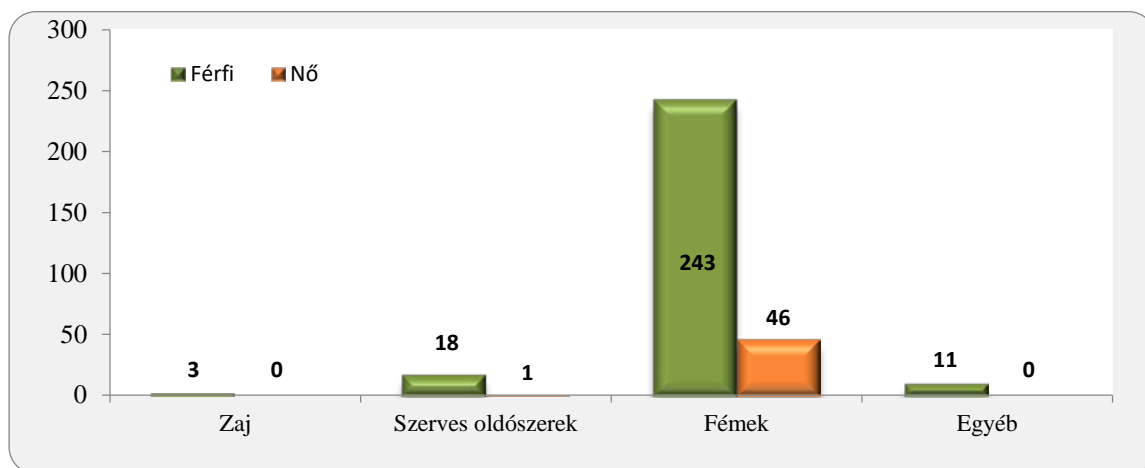
14. számú ábra: A nem COVID foglalkozási megbetegedések száma korcsoportonként nemenkénti megoszlásban 2023

3.2.4. Fokozott expozíciós esetek

2023-ban 322 fokozott expozíciós esetet vettünk nyilvántartásba, kevesebbet, mint 2022-ben (385 eset) (9. számú ábra). A legtöbb eset a 30-39 éves korcsoportot (25%) és döntően a férfiakat (87%) érintette. Az esetek 99%-át kémiai kóroki tényezők okozták (319 eset), 1%-át zaj okozta (3 eset) (15. és 16. ábra). A kémiai kóroki tényezők okozta fokozott expozíciós esetek száma az előző évhez képest (385 eset) 66 esettel kevesebb.

15. számú ábra: A fokozott expozíciós esetek száma kóroki tényezők szerint, 2015-2023

16. számú ábra: A fokozott expozíciós esetek száma nemenként, 2023

3.2.4.1. Zaj okozta fokozott expozíciós esetek

2023-ban 3 fokozott zajexpozíciós esetet vettünk nyilvántartásba, a 2022. évi 0 esettel szemben (17. számú ábra).

17. számú ábra A zaj okozta fokozott expozíciós esetek száma és aránya a fokozott expozíciós esetek között, 2006-2023

Év	Szám	%
2006	111	67,7
2007	18	35,3
2008	31	27,4
2009	19	54,3
2010	25	24,5
2011	15	14,4
2012	7	19,4
2013	13	34,2
2014	4	9,3
2015	29	43,3
2016	26	43,3
2017	13	30,2
2018	22	57,9
2019	10	26,3
2020	8	6,5
2021	2	0,8
2022	0	0
2023	3	0,9

18. számú ábra: A zaj okozta fokozott expozíciós esetek száma területi bontásban, 2014-2023

	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Budapest	–	–	1	1	–	–	–	–	–	2
Baranya	–	1	–	–	14	–	–	–	–	–
Bács-Kiskun	–	5	–	–	–	–	–	–	–	–
Békés	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
Borsod-Abaúj-Zemplén	–	–	5	–	–	–	–	–	–	–
Csongrád-Csanád	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
Fejér	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
Győr-Moson-Sopron	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
Hajdú-Bihar	1	–	–	–	1	2	–	–	–	–
Heves	–	7	–	1	–	–	–	–	–	–
Komárom-Esztergom	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
Nógrád	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
Pest	–	–	–	–	–	–	5	2	–	–
Somogy	–	11	1	–	–	–	–	–	–	–
Szabolcs-Szatmár-Bereg	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
Jász-Nagykun-Szolnok	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
Tolna	–	1	2	1	–	–	–	–	–	–
Vas	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
Veszprém	–	4	–	–	–	–	–	–	–	–
Zala	–	–	17	10	7	8	3	–	–	1
Összesen	4	29	26	13	22	10	8	2	0	3

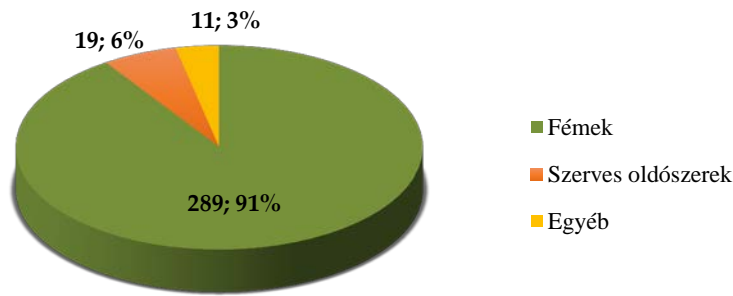
3.2.4.2. Vegyi eredetű fokozott expozíciós esetek

2023-ban 319 fokozott vegyi expozíciós esetet regisztráltunk, 66 esettel kevesebbet az előző évhez képest (385 eset) (19. és 21. számú ábra). Az esetek nemek szerinti megoszlása: 85,3% férfi, 14,7% nő. A vegyi eredetű fokozott expozíciós esetek legnagyobb arányban (25,3%) a 30-39 év közötti korosztályt érintették

19. számú ábra: A vegyi eredetű fokozott expozíciós esetek száma és aránya a fokozott expozíciós eseteken belül, 2004-2023

Év	Szám	%
2004	151	28,5
2005	69	27,8
2006	53	32,3
2007	33	64,7
2008	82	72,6
2009	16	45,7
2010	77	75,5
2011	89	85,6
2012	29	80,6
2013	25	65,8
2014	39	90,7
2015	38	56,7
2016	34	56,7
2017	30	69,8
2018	16	42,1
2019	28	73,7
2020	115	93,5
2021	253	99
2022	385	100
2023	319	99

Területi megoszlás szerint az eseteket Pest vármegyében (177 eset, 55,5%), Komárom-Esztergom vármegyében (96 eset, 31,2%), Jász-Nagykun-Szolnok vármegyében (41 eset, 13,3%), Budapest (3 eset, 1%), Borsod-Abaúj-Zemplén vármegyében (2 eset, 0,6%) regisztráltuk. A kémiai kóroki tényezők okozta fokozott expozíciós esetek 91%-át (289 eset) fémek, 6%-át (19 eset) szerves oldószer, 3%-át egyéb vegyi anyagok (11 eset) okozták (20. számú ábra).

20. számú ábra: A vegyi eredetű fokozott expozíciós esetek száma és megoszlása, 2023

3.2.4.3. Fémek okozta fokozott expozíciós esetek

A fémek által okozott fokozott expozíciós esetek száma 2023-ban 289 fő, kevesebb mint a 2022. évben (332 fő). A fokozott fémexpozíciók az összes fokozott expozíciós eset 90%-át teszik ki (a vegyi fokozott expozíciók 91%-a).

Alumínium: 2023-ben összesen 1 fő munkavállaló fokozott alumíniumexpozíciós esetét regisztráltuk (a fokozott fémexpozíciós esetek 0,3%-a). A bejelentés Komárom-Esztergom vármegyéből (1 fő férfi) történt.

Kobalt: 2023-ben összesen 8 fő munkavállaló fokozott kobaltexpozíciós esetét regisztráltuk (a fokozott fémexpozíciós esetek 2,8%-a). A bejelentések Pest (4 nő, 4 férfi) vármegyéből történtek.

Króm: 2023-ben összesen 2 fő munkavállaló fokozott krómexpozíciós esetét regisztráltuk (a fokozott fémexpozíciós esetek 0,7%-a). A bejelentések Budapestest fővárosból (1 férfi), Jász-Nagykun-Szolnok (1 férfi) vármegyéből történtek.

Nikkel: 2023-ben összesen 264 fő munkavállaló fokozott nikkelexpozíciós esetét regisztráltuk (a fokozott fémexpozíciós esetek 91,3%-a). A bejelentések Budapest (1 férfi), Jász-Nagykun-Szolnok (26 férfi), Komárom-Esztergom (25 nő, 55 férfi), Pest (17 nő, 140 férfi) vármegyéből történtek.

Ólom: 2023-ben összesen 14 fő munkavállaló fokozott ólomexpozíciós esetét regisztráltuk (a fokozott fémexpozíciós esetek 4,8%-a). A bejelentések Jász-Nagykun-Szolnok (14 férfi) vármegyéből történtek.

3.2.4.4.Szerves oldószerek okozta fokozott expozíciós esetek

2023-ban 19 szerves oldószerek által okozott fokozott expozíciós eset került rögzítésre, ez kevesebb mint a fele a múlt évi értéknek (48 eset).

Benzol: 2023-ban 2 benzol okozta fokozott expozíciós esetet vettünk nyilvántartásba, (a fokozott szerves oldószerezpozíciós esetek 10,5%-a). Területi megoszlás szerint az eseteket Borsod-Abaúj-Zemplén (2 férfi) vármegyéből jelentették be.

Dimetilformamid: 2023-ban 12 dimetilformamid által okozott fokozott expozíciós esetet regisztráltunk (a fokozott szerves oldószerezpozíciós esetek 63,2%-a) Az esetek mindegyike Komárom-Esztergom megyéből került bejelentésre (12 fő férfi).

Izopropil-alkohol (2-Propanol) 2023-ban 1 izopropil-alkohol (2-Propanol) által okozott fokozott expozíciós esetet regisztráltunk (a fokozott szerves oldószerezpozíciós esetek 5,3%-a) Az eset Budapestről került bejelentésre (1 fő férfi).

Sztirol 2023-ban 3 sztirol által okozott fokozott expozíciós esetet regisztráltunk (a fokozott szerves oldószerezpozíciós esetek 15,8%-a) Az esetek mindegyike Komárom-Esztergom vármegyéből került bejelentésre (1 fő nő és 2 fő férfi).

Toluol 2023-ban 1 toluol által okozott fokozott expozíciós esetet regisztráltunk (a fokozott szerves oldószerezpozíciós esetek 5,3%-a) Pest vármegyéből (1 fő férfi).

3.2.4.5.Egyéb eredetű fokozott expozíciós esetek

2023-ban 11 egyéb eredetű (szén-monoxid okozta) fokozott expozíciós eset került rögzítésre Pest vármegyéből, az összes fokozott expozíciós eset 3,4%-a (múlt évben 5 esetben történt bejelentés), 11 fő férfi.

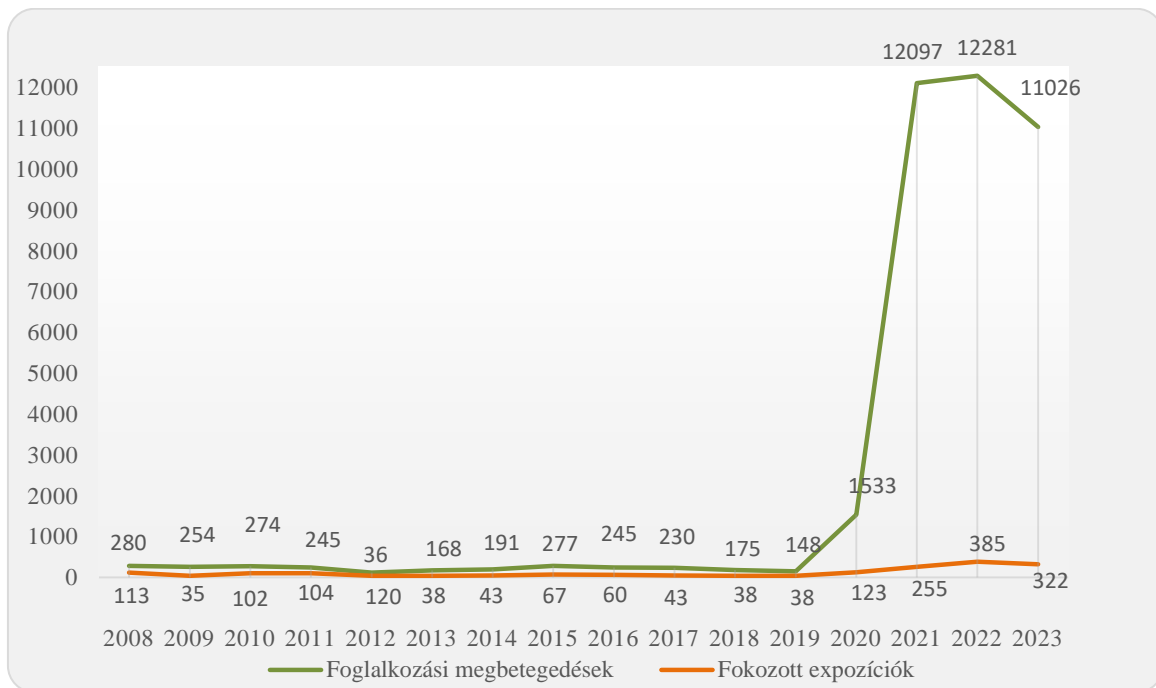
21. számú ábra: Fokozott expozíciós esetek száma és aránya, 2023

Csoport	Megnevezés	Szám	Összes fokozott expozíciós esethez viszonyítva (%)		Összes vegyi fokozott expozíciós esethez viszonyítva (%)	
Fém	Alumínium	1	0,3	89,7	0,3	90,6
Fém	Kobalt	8	2,5		2,5	
Fém	Króm	2	0,6		0,6	
Fém	Nikkel	264	82		82,8	
Fém	Ólom	14	4,3		4,4	
Szerves oldószer	Benzol	2	0,6	5,9	0,6	5,9
Szerves oldószer	Dimetilformamid	12	3,7		3,8	
Szerves oldószer	Izopropil-alkohol (2-Propanol)	1	0,3		0,3	
Szerves oldószer	Sztirol	3	0,9		0,9	
Szerves oldószer	Toluol	1	0,3		0,3	
Egyéb	Szén-monoxid	11	3,4	3,4	3,4	3,4
Zaj	Zaj	3	0,9	0,9		

3.3. A foglalkozási megbetegedések (COVID-19) esetek összefoglaló adatai

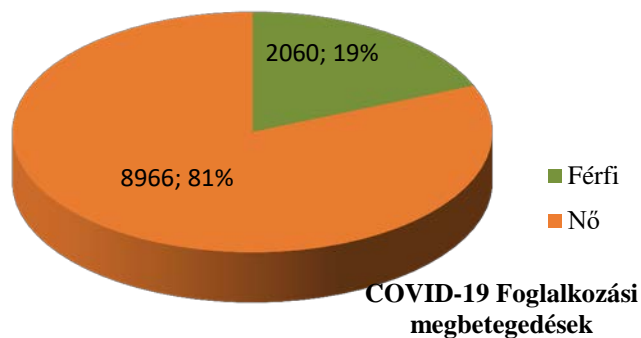
3.3.1. Az esetek leírása

2023-ban 11026 új típusú koronavírus (SARS CoV-2) foglalkozási megbetegedést (mérgezést) vettünk nyilvántartásba, ami kb. 11%-kal kevesebb, mint előző évi érték (12281 eset). A megbetegedések 99,91%-a járt keresőképtelenséggel (2022-ben 91%).

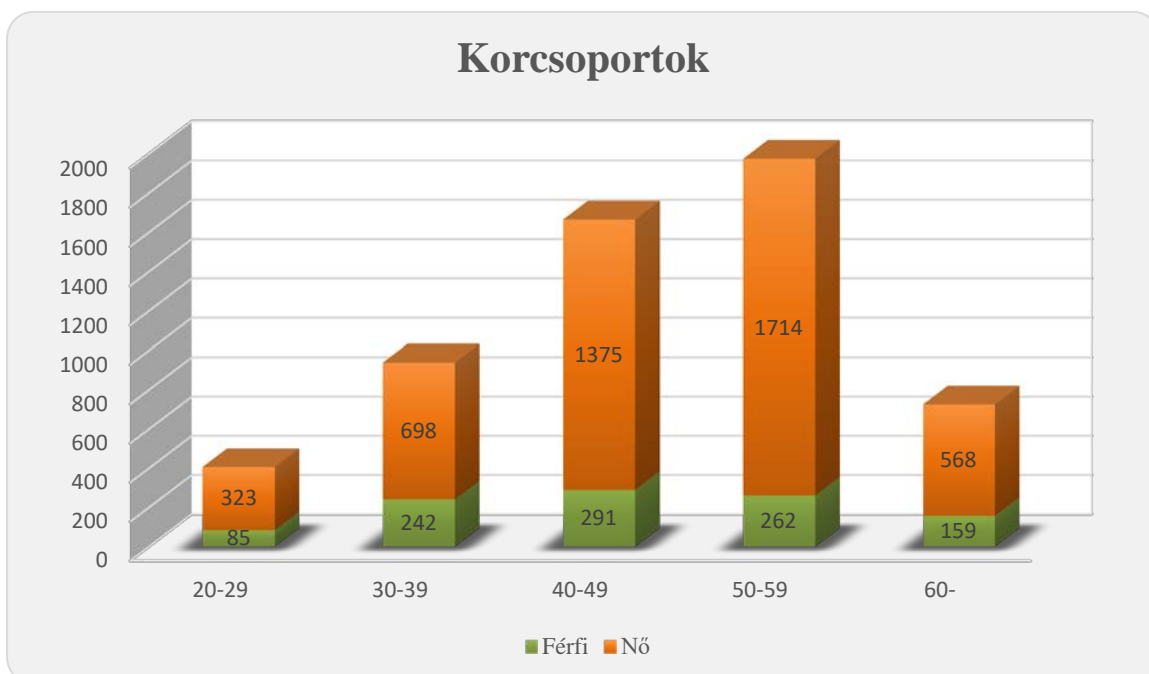
22. számú ábra: A COVID-19 foglalkozási megbetegedések és a fokozott expozíciós esetek számának alakulása, 2008-2023

A COVID-19 foglalkozási megbetegedéssel regisztrált betegek között nagy többségben voltak a nők (8966 fő, 81%) a férfiakkal (2060 fő, 19%) szemben (23. számú ábra).

23. ábra: A COVID-19 foglalkozási megbetegedések nemek szerinti megoszlása, 2023

A COVID-19 foglalkozási megbetegedések korcsoportok és nemek szerinti megoszlását a 24. számú ábra mutatja be.

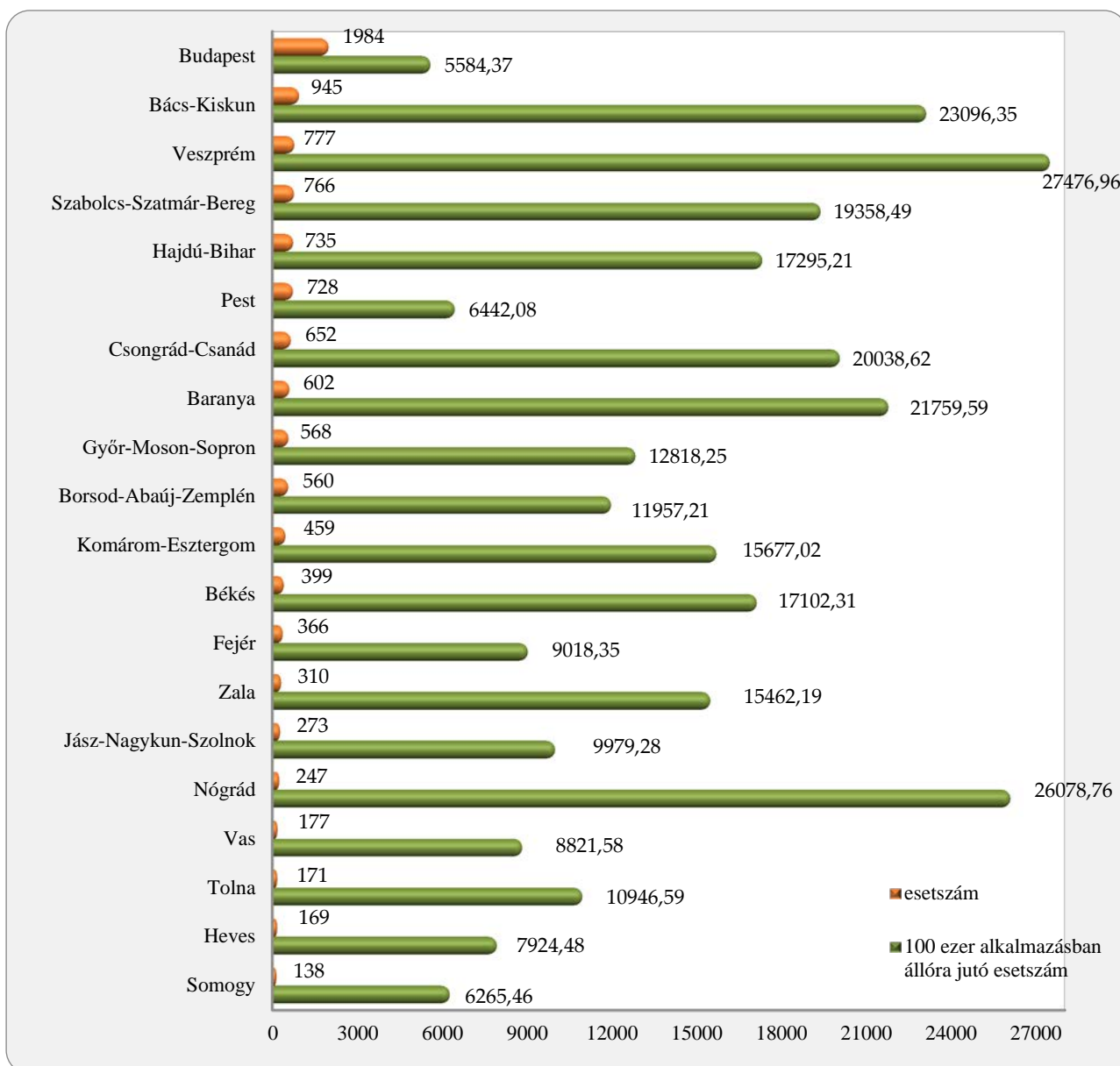

24. számú ábra: A COVID-19 foglalkozási megbetegedések száma korcsoportok és nemek szerinti megoszlásban, 2023

A legtöbb foglalkozási megbetegedés tárgyévben Budapesten (1984 eset, 18%), Bács-Kiskun vármegyében (945 eset, 8,6%), Veszprém vármegyében (777 eset, 7%) fordult elő (lásd a 25. és 26. számú ábrát).

25. számú ábra: A COVID-19 foglalkozási megbetegedések területi eloszlása, 2023

Vármegye	Esetszám	%
Budapest	1984	18
Bács-Kiskun	945	8,6
Veszprém	777	7
Szabolcs-Szatmár-Bereg	766	6,9
Hajdú-Bihar	735	6,7
Pest	728	6,6
Csongrád-Csanád	652	5,9
Baranya	602	5,5
Győr-Moson-Sopron	568	5,2
Borsod-Abaúj-Zemplén	560	5,1
Komárom-Esztergom	459	4,2
Békés	399	3,6
Fejér	366	3,3
Zala	310	2,8
Jász-Nagykun-Szolnok	273	2,5
Nógrád	247	2,2
Vas	177	1,6
Tolna	171	1,6
Heves	169	1,5
Somogy	138	1,3

26. számú ábra: A COVID-19 foglalkozási megbetegedések száma és a 100 ezer alkalmazásban állóra jutó esetszám vármegyénként, 2023 (2023. III. negyedévében alkalmazásban állók száma alapján)⁵

3.3.2. Halálos kimenetelű COVID-19 foglalkozási megbetegedések

2023. évben 6 halálos kimenetelű COVID-19 foglalkozási megbetegedés fordult elő (előző évben 13 esetet vettünk nyilvántartásba).

⁵ Forrás: KSH (2023) Fókuszban a vármegyék – 2023. I–III. negyedév
<https://www.ksh.hu/docs/hun/xftp/megy/233/index.html> (Letöltve: 2024.04.16.)

27. számú ábra: Halálos kimenetelű COVID-19 foglalkozási megbetegedések, 2023

Esetszám	Diagnózis	Foglalkozás
1 férfi	C21	Segédápoló, mütössegéd
1 férfi	C21	Középiskolai tanár
1 férfi	C21	Portás, telepőr, egyszerű őr
1 nő	C21	Ápoló, szakápoló
1 nő	C21	Általános irodai adminisztrátor
1 nő	C21	Konyhai kisegítő

A 2023-ban a bejelentett Covid-19 esetek száma jelentősen lecsökkent, így a megbetegedések foglalkozási eredetének elbírálásában – mind a kivizsgálást végző munkavédelmi hatóság, mind a munkahigiénés és foglalkozás-egészségügyi szerv esetében - kialakult jelentős mértékű lemaradás (közös erőfeszítésekkel) 2024. július 31-ig felszámolhatóvá válik.

4. Foglalkozás-egészségügyi alapszolgálatok és szakellátó helyek 2023. évi tevékenysége

4.1. Foglalkozás-egészségügyi alapszolgálatok

A szolgálatoktól érkezett jelentések alapján 2023-ban 1963 (2022-ben 2097) orvos nyújtott foglalkozás-egészségügyi alapszolgáltatást a szervezett munkavégzésben foglalkoztatott munkavállalók számára. Az orvosok számában 6%-csökkenés volt az elmúlt évhez viszonyítva.

A főállású üzemorvosok száma növekedett 17 fővel összesen 712 fő (2022-ben 695 fő) volt. A részállású orvosok száma 1251 fő 2023-ban (2022-ben 1402 fő) számuk 151 fővel csökkent.

A szakképesítéssel rendelkező orvosok száma csökkent, 2023-ban 1758 fő (2022-ben 1871 fő) volt, szakorvos felügyelete mellett végezte a tevékenységet 205 fő (2022-ben 226 fő). Az alapszolgálatokban tevékenykedő foglalkozás-egészségügyi szakdolgozók száma 1645 fő, 113 fővel kevesebb, mint 2022-ben (2022-ben 1758 fő). Szakképesítéssel nem rendelkező szakdolgozók száma 568 fő (2022-ben 864 fő) volt.

Az alapszolgálatokban dolgozó egyéb diplomások elsősorban ergonómusok, pszichológusok voltak, számuk 19%-kal csökkent, 2023-ban 271 fő (2022-ben 331 fő volt), egy részük foglalkozás-egészségügyi központokban dolgozik.

A foglalkozás-egészségügyi ellátással rendelkező gazdasági egységek (munkáltatók) száma emelkedett, 168392 (2022-ben 86437) volt, ez 94,8 %-os emelkedés az előző évhez viszonyítva. Ezekben a gazdálkodó egységekben a foglalkozás-egészségügyi alapszolgálatok által szervezett munkavégzésben dolgozó munkavállalók száma viszont csökkent, 2228211 fő (2022-ben 2258056 fő) volt.

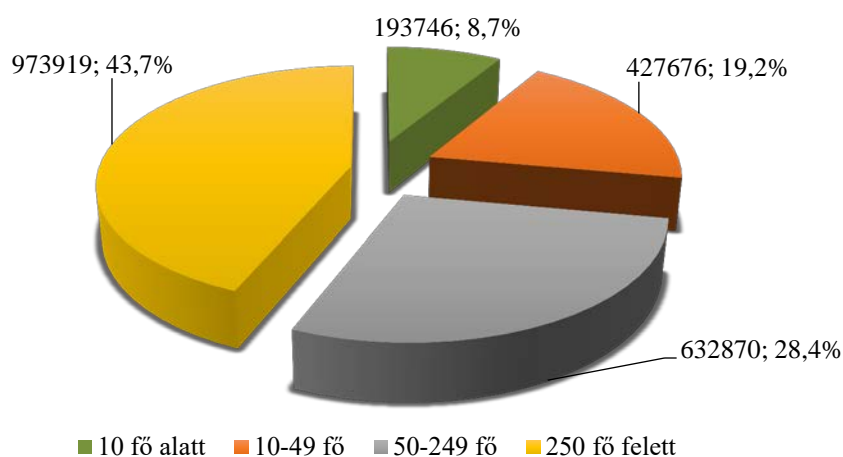
Ezen egységek létszámkategória (mikro-, kis-, közepes-, nagy vállalkozások) szerinti számát és megoszlását a 28, ill. 29. számú ábra szemlélteti. Az egy évvel korábbi adatokkal összevetve megállapítható, hogy kiemelkedő növekedés figyelhető meg a 250 vagy afelett foglalkoztató cégek számában.

A munkavállalók száma a gazdasági egységek létszám-kategóriája szerint

2023

Csoportok	Egységek száma	Munkavállalók száma
10-nél kevesebb főt foglalkoztató mikrovállalkozások	52.252	193.746
10-49 főt foglalkoztató kisvállalkozások	25.251	427.676
50-249 főt foglalkoztató közepes vállalkozások	14.875	632.870
250 vagy több főt foglalkoztató nagyvállalkozások	76.014	973.919

28. számú ábra

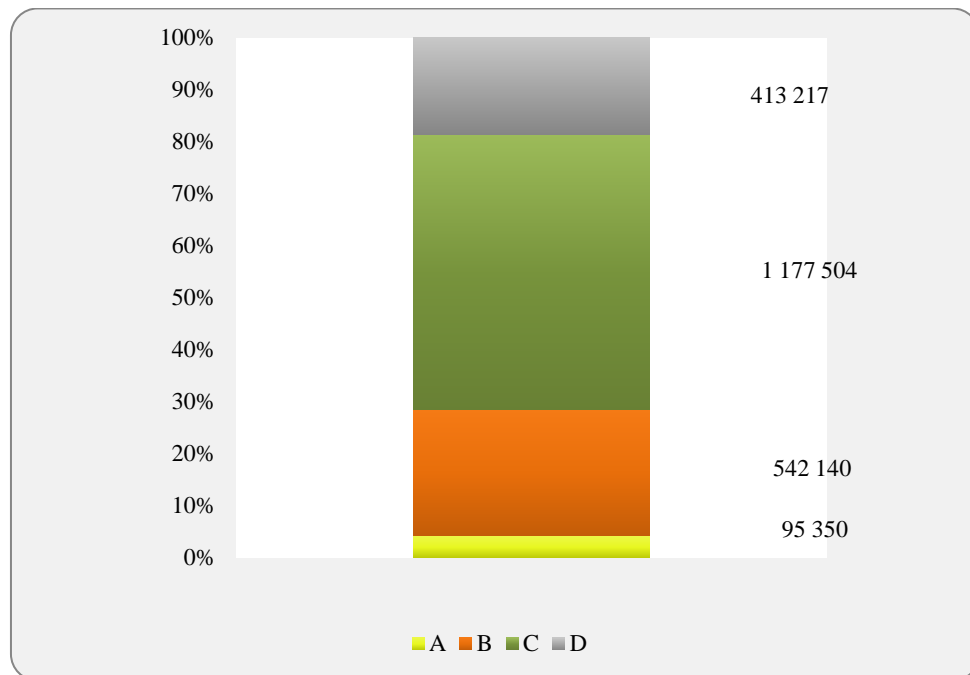

29. számú ábra - Az ellátott gazdasági egységek létszám kategória szerinti megoszlása

A hatályos szabályozás szerint, a szolgáltatók által ellátott munkavállalókat - a foglalkozás-egészségügyi orvos véleményének figyelembevételével - a munkáltatóknak A-D foglalkozás-egészségi osztályba kell sorolnia.

A legtöbb munkavállaló a „C” foglalkozás-egészségi osztályba (kereskedelem, vendéglátás, ipari szolgáltatás) tartozott, ezt követik a „B” foglalkozás-egészségi osztályba (építőipar, vegyipar, egészségügy), majd a „D” foglalkozás-egészségi osztályba tartozók (oktatás, banki

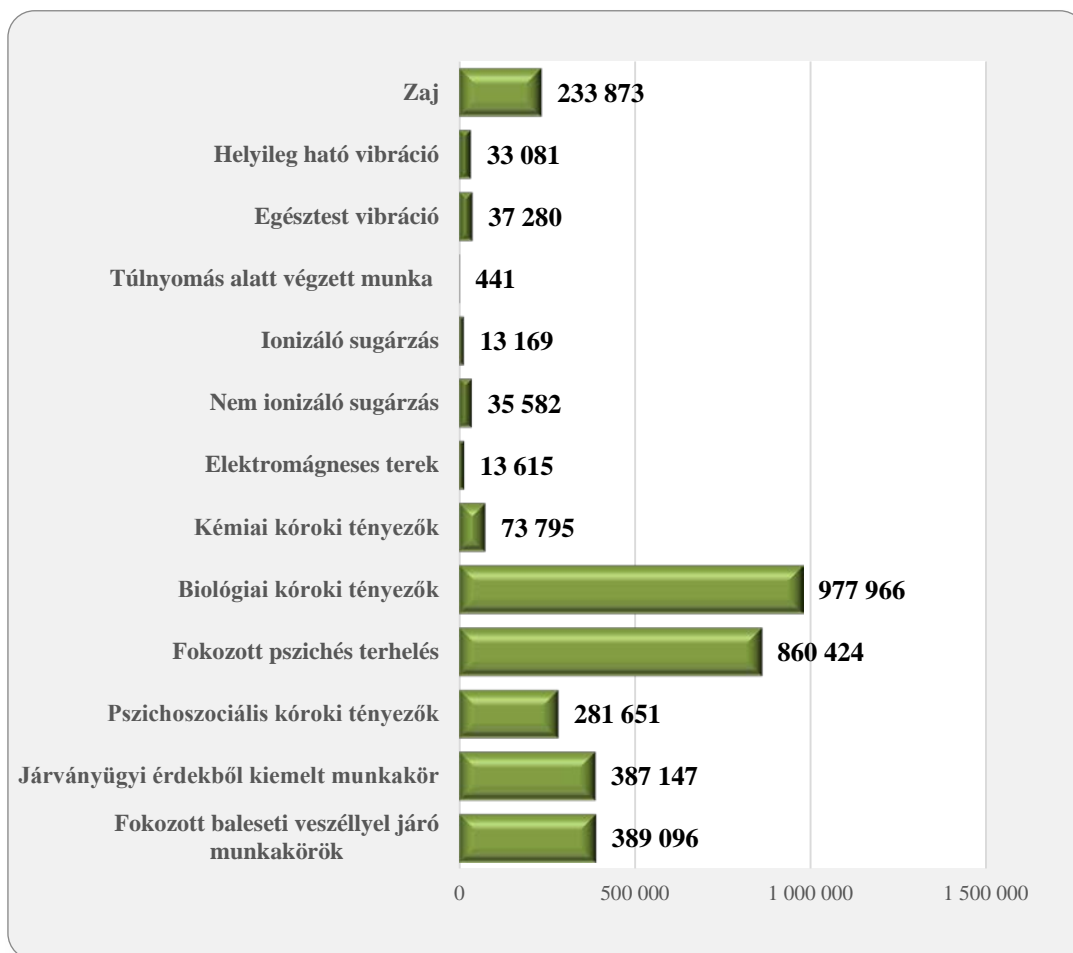
és egyéb iroda típusú szolgáltatás). A legkevesebben az „A” foglalkozás-egészségi osztályban dolgoznak. A foglalkozás-egészségi osztályok szerinti megoszlást a 30. sz. ábra tartalmazza.

30. számú ábra - Az ellátott foglalkoztatottak megoszlása foglalkozás-egészségi osztályok szerint

A foglalkozás-egészségügyi alapszolgálatok munkaegészségügyi szaktevékenységei közül a legfontosabb a munkahelyi kockázatbecslésben való közreműködés, valamint a munkaegészségügyi vizsgálatok során regisztrált munkavégzésből és munkakörnyezetből eredő egészségre ártalmas kockázati tényezők regisztrálása. 2023-ban összesen 466702 helyszíni munkaegészségügyi vizsgálatot végeztek a szolgálatok.

A munkaegészségügyi vizsgálatok során 3337120 kóros tényezőnek kitett munkavállalót regisztráltak a foglalkozás-egészségügyi alapszolgálatok. A munkahelyi kóros tényezők hatásának kitettek számát és azok megoszlását a 31. számú ábra mutatja.

31. számú ábra - Munkahelyi kóroki tényezők

A munkahelyen jelenlévő egészségkárosító kockázatok trendje az elmúlt évtizedekben jelentősen átalakult. Míg korábban vezető helyen a zaj és a baleseti veszély állt (pl. nehéziparban), napjainkban a fokozott pszichés megterhelés, a pszichoszociális és az ergonómiai kóroki tényezők állnak. Ebben jelentős szerepet játszanak az új, iroda típusú munkahelyek. Emellett továbbra is kiemelkedő a biológiai kóroki tényezők részaránya. Ehhez kapcsolódik, hogy az alapszolgálatok 2023-ban 113584 munkakörhöz kapcsolódó védőoltást adtak be.

A szervezett munkavégzés keretében foglalkoztatott munkavállaló csak olyan munkára és akkor alkalmazható, ha annak ellátásához megfelelő élettani adottságokkal rendelkezik, egészsége és testi épsége várhatóan nem károsodik a munkavégzés során, tevékenysége sem mások számára, sem utódaira nem jelent veszélyt.

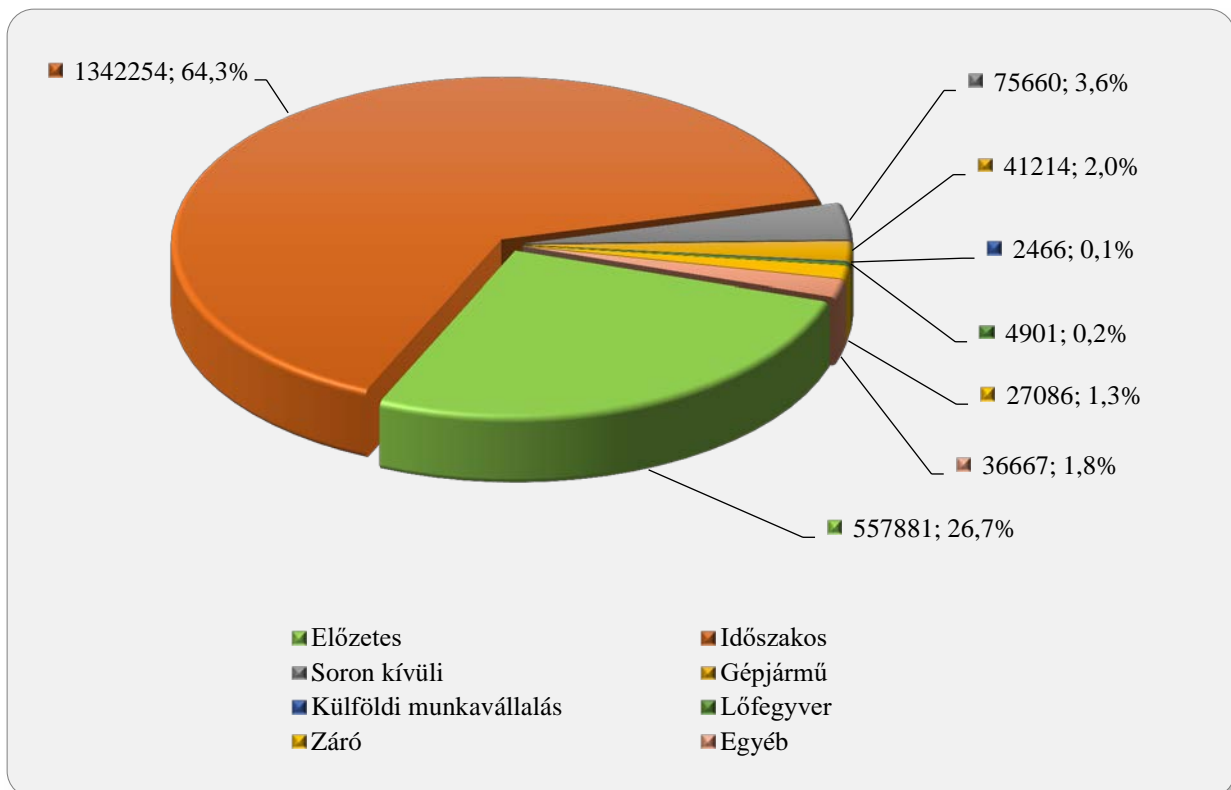
A munkavállalóknak a munkára – külön jogszabályokban meghatározottak szerint – alkalmasnak kell bizonyulnia.

A munkaköri orvosi alkalmassági vizsgálatokat a foglalkozás-egészségügyi orvos végzi, tevékenységének egyik legfontosabb prevenció elemé. Az előzetes, időszakos, soron kívüli, záró vizsgálatok adnak lehetőséget és alapot a munkavállaló munkavégző képességének megítélésére, az egészségi állapot változásának nyomon követésére, az esetleges munkahelyi eredetű károsodások időben történő felismerésére, a szükséges (egyéni és vállalat szintű)

beavatkozási stratégia kidolgozására. E tevékenység nem csak a munkavállalók egészsége szempontjából fontos, hanem minden gazdasági ág teljesítőképességét alapvetően befolyásolja. Kiemelendő a sérülékeny csoportok, a krónikus betegségben szenvedők, a rákkeltővel exponáltak egészségügyi felügyeletének szerepe.

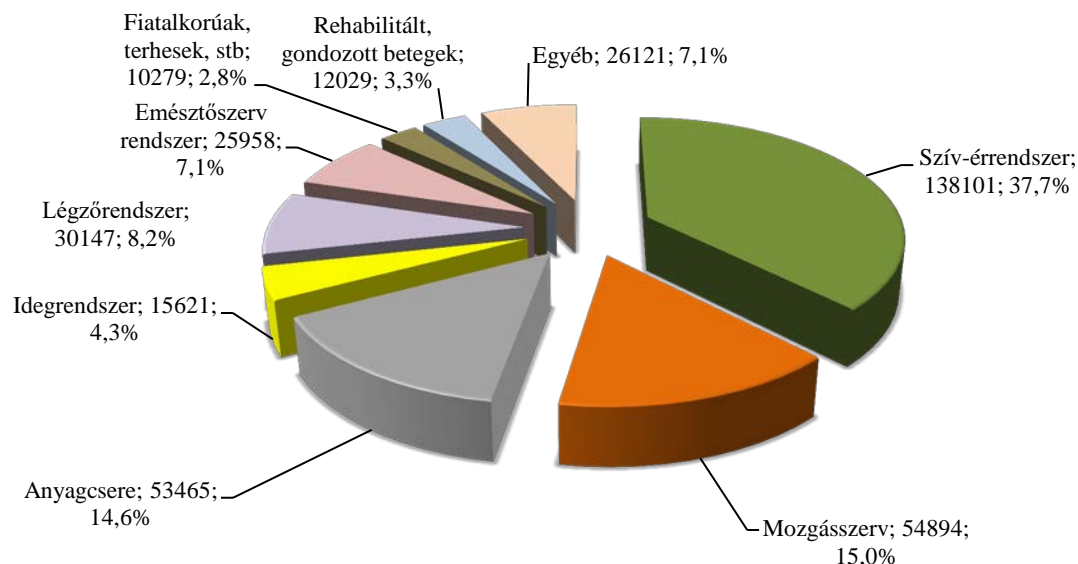
Emellett meg kell említeni, hogy a foglalkozás-egészségügyi alapszolgálatok a munkaköri alkalmassági vizsgálatokon túl egyéb vizsgálatokat is végeznek.

2023-ban összesen 2089479 (2022-ben 2124874) orvosi alkalmassági vizsgálat történt, amely 1,7%-os csökkenést jelent az előző évhez viszonyítva, ezek megoszlását a 32. számú ábra mutatja be.

32. számú ábra - Munkaköri alkalmassági vizsgálatok megoszlása

Az alapszolgálatok feladatai közé tartozik még a foglalkozási gondozói tevékenység (tercier prevenció) ellátása. E tevékenység szintén a munkavégző képesség megőrzését szolgálja, mely a munkavállaló számára könnyen elérhető. 2023-ban a gondozási esetszám 366.615 (2022-ben 433.676) volt, amely 15,5%-os csökkenést mutat. A legtöbb gondozási eset szív-érrendszeri megbetegedés miatt történt, ezt követik a mozgásszervi-, illetve anyagcsere megbetegedések (33. számú ábra).

33. számú ábra - A gondozott csoportok százalékos megoszlása 2023

Sürgősségi ellátást a foglalkozás-egészségügyi alapszolgálatok 30787 esetben végeztek 2023-ban (2022-ben 27320 volt). Ez 12,7%-os emelkedést jelent az előző évhez viszonyítva. Az esetek elsősorban belgyógyászati jellegű rosszullétek voltak (24222). A munkabalesetek miatti ellátás 6565 (2022-ben 6294) esetben történt.

A bejelentett foglalkozási megbetegedések száma 1799 (2022-ben 12703) volt, a jelentős csökkenés a Covid-19 járvány megszűnésével hozható összefüggésbe.

Egyéb népegészségügyi jelentőségű szűrővizsgálatot (elsősorban szív-érrendszeri betegségek és rizikófaktorok, szájúregi daganatok, melanomák kiszűrése) 278740 (2022-ben 272644) esetben végeztek a szolgálatok, amely 2,2%-os emelkedést mutat az előtte lévő évhez viszonyítva.

A foglalkozás-egészségügyi szolgálatok egészségmegőrző tevékenységük során felvilágosító, tájékoztató előadásokat tartanak, egészségfejlesztő programokat szerveznek. 4910 (2022-ben 4952) előadást és programot tartottak meg a munkahelyeken, amelyeken 123040 (2022-ben 130680) munkavállaló vett részt, 5562 (2022-ben 5.111) gazdasági egységben.

A foglalkozás-egészségügyi alapszolgálatok éves összes forgalma 2023-ban 3112602 (2022-ben 3127779) volt, amely 0,5%-os csökkenést mutat az előző évi forgalmi adatokhoz viszonyítva. A következő tevékenységekből adódik össze:

- összes munkaköri orvosi alkalmassági vizsgálat száma (2089479)
- gondozási esetszám (366615)
- védőoltások száma (120996)
- munkabalesetek száma (11.729)
- súlyos munkabaleset kivizsgálásának száma (273)
- bejelentett foglalkozási megbetegedések száma (1799)
- bejelentett fokozott expozíciós esetek száma (2658)
- sürgősségi ellátás (30787)

- népegészségügyi szűrővizsgálatok száma (278740)
- egyéb gyógyító ellátás (209526).

4.2. Foglalkozás-egészségügyi Szakellátó Helyek 2023. évi munkája:

A foglalkozás-egészségügy II. progresszivitási szintje a foglalkozás-egészségügyi szakellátás. A foglalkozás-egészségügyi szakellátó helyek végzik:

- II. fokon a munkaköri, a szakmai alkalmassági vizsgálatokat,
- a foglalkozási megbetegedések gyanúja miatt beutaltakkal kapcsolatos konzíliumot,
- az álláskereső átkepzéséhez szükséges szakmai alkalmassági vizsgálatot,
- a közfoglalkoztatáshoz szükséges munkaköri alkalmassági orvosi vizsgálatot,
- a megváltozott munkaképességű álláskeresőket,
- az alkalmi munkavállalók foglalkoztathatóságával kapcsolatos szakvéleményezést a munkaügyi feladatkörükben eljáró fővárosi és megyei kormányhivatalok számára
- vállalkozó egészségügyi dolgozók egészségi vizsgálatát,
- nem iskolarendszerű képzésben tanulók beiskolázás előtti pályaalkalmassági vizsgálatát.
- az egészségügyi felvilágosítási, tanácsadási, egészségfejlesztési feladatokat

A foglalkozás-egészségügyi ellátás keretében az alapellátás mellett 172 foglalkozás-egészségügyi szakellátó hely is beszámolt munkájáról. Tevékenységük mutatóit a 34. számú ábra tartalmazza.

34. számú ábra

Foglalkozás-egészségügyi szakellátó helyek vizsgálati esetszámai
2023

Szakellátó helyen végzett vizsgálatok	Esetek száma
Vállalkozó egészségügyi dolgozók egészségi alkalmassági vizsgálata I. fokon	3.626
Egészségügyi dolgozók munkaköri és/vagy egészségügyi tevékenység alkalmassági vizsgálata II. fokon	1.070
A munkaköri alkalmasság II. fokú elbírálása	797
Szakmai orvosi alkalmasság II. fokú elbírálása	1.097
Pályaválasztási tanácsadás	2.041
A kézilőfegyverek megszerzéséhez és tartásához egészségi alkalmasság II. fokú elbírálása	57
A közterület felügyelők egészségi, fizikai és pszichikai alkalmasságának II. fokú elbírálása	3

Közfoglalkoztatásban résztvevők foglalkoztathatósági szakvéleményhez végzett vizsgálata	13.004
Szabálysértési eljárásban alkalmazott foglalkoztathatósági szakvéleményhez végzett vizsgálatok	7.780
Munkaügyi Központok kérésére OKJ-s képzésre jelentkezők beiskolázás előtti vizsgálata	3.293
OKJ-s képzésre jelentkezők beiskolázás előtti vizsgálata saját kezdeményezésre	37.620
Főiskolára, egyetemre jelentkezők beiskolázás előtti vizsgálata	5.937
Foglalkozással összefüggő betegség gyanújával vizsgáltak száma	295
Bejelentett foglalkozási megbetegedések száma	45
Bejelentett fokozott expozíciós esetek száma	31
Tanácsadás - orvosoknak	1.699
- munkáltatóknak	1.499
- munkavállalóknak	9.532
Foglalkozás-egészségügyi konzultáció a foglalkozás-egészségügyi alapszolgálatok számára	1.460
Egyéni vállalkozóknál hivatásos gépjármű alkalmassági vizsgálatok száma	2.006
Külföldi munkavállaláshoz munkaköri orvosi alkalmassági vizsgálat	512
Egyszerűsített foglalkoztatáshoz kapcsolódó alkalmassági vizsgálatok	9.360
Egyéb konzultációk	9.967
Összesen	112.731

5. A Munkavédelmi Irányítási Főosztály és a munkavédelmi hatóságok tevékenysége

5.1. A Munkavédelmi Irányítási Főosztály főbb feladatai a munkavédelmi hatóság szakmai irányításában

- törvényességi, szakszerűségi és hatékonysági ellenőrzések lefolytatása,
- normatív utasítások, módszertani útmutatók, szakmai ajánlások és tájékoztató anyagok kiadása,
- ellenőrzési irányelv, éves hatósági ellenőrzési terv és teljesítmény célkitűzés kiadása, továbbá ezek értékelése,
- konzultációk tartása, szakmai képzés és továbbképzés megtartása,
- hatósági ellenőrzésre felkészítés, vizsga lebonyolítása,
- informatikai rendszer működtetésében való részvétel,
- célvizsgálati programok és akciók elrendelése; az országos célvizsgálatok és akcióellenőrzések vizsgálati szempontjainak, segédleteinek elkészítése; a munkavédelmi hatóság által küldött jelentések értékelése és elemzése; összefoglaló jelentés készítése,
- országos kampányok megszervezése,
- foglalkozási megbetegedések, fokozott expozíciós esetek és munkabalesetek kivizsgálásában való részvétel,
- a halálos munkabalesetek hatósági kivizsgálásának elemzése és értékelése,
- az előre bejelentett ellenőrzések iratanyagának elemzése és értékelése,
- felügyeleti jogkör gyakorlása,
- egyedi ügyekben - megbízólevél alapján - a munkavédelmet érintően ellenőrzés lefolytatása,
- szakmai irányítóként – megbízólevél alapján – részt vehet a munkavédelmi hatóság helyszíni ellenőrzésében szakmai iránymutatás céljából.

5.2. A Munkavédelmi Irányítási Főosztály további feladatai

- részt vesz a munkavédelmet érintő jogszabálytervezetek, szabványok előkészítésében,
- ellátja az egyéni védőeszközök megfelelőségét tanúsító, ellenőrző szervezetek kijelölésével és bejelentésével kapcsolatosan hatáskörébe utalt feladatokat,
- elkészíti a munkavédelem nemzetgazdasági helyzetéről szóló jelentés tervezetét,
- időközi munkavédelmi tájékoztatókat ad közre,
- részt vesz a Munkavédelem Nemzeti Politikája kialakításában és megvalósításában,
- tájékoztatást nyújt munkavédelmet érintő kérdésekben,
- részt vesz az európai uniós Munkafelügyeleti Vezető Tisztségviselők Bizottsága és munkacsoportjainak tevékenységében, kijelölt nemzeti kapcsolattartóként ellátja a Knowledge Sharing Site rendszerrel kapcsolatos feladatokat,
- működteti az Európai Munkahelyi Biztonsági és Egészségvédelmi Ügynökség Nemzeti Fókuszpontját,

- ellátja az „Együttműködés a munkahelyek biztonságáért” partnerségi programmal kapcsolatos pályázatokkal összefüggő feladatokat,
- ellátja az igazságügyi szakértői névjegyzékbe vételhez szükséges szakmai gyakorlati idő szakirányú jellegének igazolására szolgáló hatósági bizonyítvány kiadásával kapcsolatos feladatokat,
- ellátja a jogszabályban meghatározott piacfelügyeleti hatósági feladatokat, továbbá a munkaeszközöket, egyéni védőeszközöket érintően a Központi Piacfelügyeleti Információs Rendszer kapcsolattartói feladatait, valamint részt vesz a Piacfelügyeleti Munkacsoport munkájában.

5.3. Munkavédelmi Irányítási Főosztály jogszabály-előkészítési tevékenysége

5.3.1. Törvényi szintű szabályozás

2023. évben az Mvt. módosítására alapvetően a jogalkalmazás segítése és egységesítése miatt, valamint az egyes jogszabályok közötti koherencia megteremtése érdekében volt szükség.

A főbb módosítások részletesebben:

- a veszélyes technológia üzembe helyezés előtti vizsgálata és időszakos felülvizsgálata munkaegészségügyi szaktevékenység is;
- a munkabalesetek kivizsgálására, bejelentésére vonatkozó rendelkezések pontosítása, szerkezeti módosítása;
- a technológia fogalmának bevezetése;
- a mentési terv - a bekövetkezett események miatt (elsősegélynyújtás), továbbá munkaegészségügyi és orvosi mentési feladatokat is tartalmaz, ezért - munkaegészségügyi szaktevékenység is;
- súlyos munkabaleset kivizsgálása is munkaegészségügyi szaktevékenység;
- adminisztratív tehercsökkentés (az egészségügyi szolgáltatás keretében használt, éles vagy hegyes munkaeszközökkel kapcsolatos bejelentési kötelezettség hatályon kívül helyezése);
- a bejelentésekkel (pl. foglalkozási megbetegedések, építési munkahelyek) kapcsolatos adatok pontosítása;
- felhatalmazó rendelkezés a munkavédelmi szakmai képesítések fokának rendeleti szintű megállapítására;
- az Országos Munkavédelmi Bizottság feladatkörének pontosítása,
- a munkavédelmi bírságösszeg törlése, mivel a bírság mértéke kormányrendeleti szinten került szabályozásra;
- technikai, nyelvhelyességi, szerkesztési pontosítások.

5.3.2. Rendeleti szintű szabályozás

A 2023. év végén 15 munkavédelmi tárgyú miniszteri rendelet került kihirdetésre, melyeket a Munkavédelmi Irányítási Főosztály készített el.

- A munkavédelemről szóló 1993. évi XCIII. törvény egyes rendelkezéseinek végrehajtásáról szóló 5/1993. (XII. 26.) MüM rendelet módosításáról szóló **56/2023. (XII. 28.) GFM rendelet**

A GDPR rendeletnek való megfelelés érdekében a munkáltató bejelentési és nyilvántartási, valamint a munkavédelmi hatóság nyilvántartás vezetési kötelezettségei tekintetében 2023. január 1. napjától módosult az Mvt. A párhuzamos szabályozás megszüntetése érdekében a miniszteri rendeletből törlésre, illetve módosításra kerültek azon rendelkezések, melyeket az Mvt. szabályoz.

A munkabaleseti jegyzőkönyv formanyomtatvány és kitöltési útmutató a munkavédelmi hatóság honlapján került közzétételre.

A III. veszélyességi osztályban 1000 fő feletti munkavállalói létszám esetén további munkavédelmi képzéssel rendelkező személy foglalkoztatását írta elő a rendelet.

- A foglalkozási betegségek és fokozott expozíciós esetek bejelentéséről és kivizsgálásáról szóló 27/1996. (VIII. 28.) NM rendelet módosításáról szóló **57/2023. (XII. 28.) GFM rendelet**

A munkájuk során rákkeltő anyagokkal és mutagénekkel kapcsolatos kockázatoknak kitett munkavállalók védelméről szóló 2004/37/EK irányelv módosításáról szóló (EU) 2017/2398 irányelv átültetése tárgyában indított EUP(2022)**10184. számú EU Pilot eljárásban vállalt módosítás.** A bejelentendő foglalkozási megbetegedések jegyzékét a foglalkoztatáspolitikáért felelős miniszter honlapján közzétett jegyzék mellett az egészségügyi és a hozzájuk kapcsolódó személyes adatok kezeléséről és védelméről szóló 1997. évi XLVII. törvény (a továbbiakban: Eüak.) 3. számú melléklete tartalmazza, ezért a jogszabályok összhangja érdekében szükséges az Eüak. törvényre való hivatkozás.

A 27/1996. (VIII. 28.) NM rendelet 4. § (3) bekezdésében a jogszabályi hivatkozás elírásra került mivel az Eüak. 15/A. §-a tartalmazza a foglalkozási eredetű megbetegedésekkel kapcsolatos bejelentési kötelezettséget, míg a 15. § (1) bekezdése a fertőző betegség bejelentésére vonatkozik.

A GDPR rendeletnek való megfelelés érdekében a munkáltató bejelentési és nyilvántartási, valamint a munkavédelmi hatóság nyilvántartás vezetési kötelezettségei tekintetében 2023. január 1. napjától módosult az Mvt. A párhuzamos szabályozás megszüntetése érdekében a miniszteri rendeletből törlésre, illetve módosításra kerültek azon rendelkezések, melyeket az Mvt. szabályoz.

- Az Emelőgép Biztonsági Szabályzat kiadásáról szóló 47/1999. (VIII. 4.) GM rendelet módosításáról szóló **58/2023. (XII. 28.) GFM rendelet**

A kertészeti művelőkocsi, mint mozgó munkaállvány jelenleg az EBSZ hatálya alá tartozik, így annak III. Fejezet 2.13. pontja szerint emelőberendezésnek minősül, így használatához államilag elismert emelőgépkezelői képzés szükséges. Figyelembe véve az ágazati sajátosságokat, és a lezajlott technológiai változásokat, a kertészeti művelőkocsi vonatkozásában ez az előírás túl szigorú, ezért javasoljuk, hogy a kertészeti művelőkocsi kerüljön ki az EBSZ hatálya alól. Ezáltal az Mvt.-ben és a munkaeszközök és használatuk biztonsági és egészségügyi követelményeinek minimális szintjéről szóló 10/2016. (IV. 5.) NGM rendeletben a munkaeszközökre és használatukra vonatkozó követelmények vonatkoznak rá, miszerint elegendő, hogy a munkahelyi

kockázatértékelés és a berendezés gyártója által készített „Kezelési és karbantartási utasítás”-ban (gépkönyv) rögzített szabályok igazolt módon történő elsajátítása esetén az oktatott munkavállaló kezelheti az emelőgépet.

- A képernyő előtti munkavégzés minimális egészségügyi és biztonsági követelményeiről szóló 50/1999. (XI. 3.) EüM rendelet módosításáról szóló **59/2023. (XII. 28.) GFM rendelet**

A szabályozás a 90/270/EGK irányelvnek való megfelelést szolgálja, de a magyar szabályozás szigorúbb, mint amit az irányelv előír. A 90/270/EGK irányelv (7. cikk) annyit követel meg, hogy: „A munkáltatónak oly módon kell megtervezni a munkavállalók tevékenységét, hogy a képernyő előtt végzett napi munkát szünetekkel vagy a tevékenység megváltoztatásával időszakonként szakítsák meg a képernyőnél jelentkező munkateher csökkentése érdekében.”

Amikor a hazai szabályozás született, akkor ésszerű volt fentiek szerint maximalizálni a képernyő előtt töltött napi munkaidőt, és a (döntően) irodai munka során nem is okozott gondot a fennmaradó időre más feladattal ellátni a dolgozókat (pl. fénymásolás, iratrendezés, papír alapú munka).

A számítástechnikai eszközök fejlődése miatt a mostani monitorok korszerűbbek, kevésbé kápráztatóak, mint a 22 éve használt eszközök, így már életszerűtlen a szabályozás és nem szükséges fenntartani a napi hat órás időkorlátot a képernyős tevékenység során.

- A biológiai tényezők hatásának kitett munkavállalók egészségének védelméről szóló 61/1999. (XII. 1.) EüM rendelet módosításáról szóló **60/2023. (XII. 28.) GFM rendelet**

Egyértelműen rögzítésre került, hogy az általános kockázatértékelésen túl, a rendelet szerinti biológiai kockázatbecslés – a jelenlegi gyakorlatot is figyelembe véve - munkaegészségügyi szaktevékenység, tehát azt a munkaegészségügyi szaktevékenységre jogosult szakembernek kell elvégeznie.

A GDPR rendeletnek való megfelelés érdekében a munkáltató bejelentési és nyilvántartási, valamint a munkavédelmi hatóság nyilvántartás vezetési kötelezettségei tekintetében 2023. január 1. napjától módosult az Mvt. A párhuzamos szabályozás megszüntetése érdekében a miniszteri rendeletből törlésre, illetve módosításra kerültek azon rendelkezések, melyeket az Mvt. szabályoz.

A jelenlegi szabályozás a 2000/54/EK irányelvnek való megfelelést szolgálja, de a magyar szabályozás szigorúbb, mint amit az irányelv előír. A 2000/54/EK irányelv nem tartalmaz olyan előírást, hogy a foglalkozás-egészségügyi szolgálatnak (a továbbiakban: FESZ) az általa végzett védőoltásokról évente összefoglaló jelentést kell küldeni a munkavédelmi hatóságnak. A hazai szabályozás szerint az összefoglaló jelentés nem munkáltatói bontásban tartalmaz adatokat, így a területi munkavédelmi ellenőrzések tervezéséhez nem nyújtanak elegendő információt.

- A munkavállalók munkahelyen történő egyéni védőeszköz használatának minimális biztonsági és egészségvédelmi követelményeiről szóló 65/1999. (XII. 22.) EüM rendelet módosításáról szóló **61/2023. (XII. 28.) GFM rendelet**

Az egyéni védőeszközök időszakos felülvizsgálatát az egyéni védőeszközökről és a 89/686/EGK tanácsi irányelv hatályon kívül helyezéséről szóló, 2016. március 9-i 2016/425 európai parlamenti és tanácsi rendelet nem szabályozza. Jelenleg a gyártón kívül bárki elvégezheti, akinek a gyártó megengedi. Az EVE rendelet 6. cikke alapján a tagállamok fenntartják a jogot, hogy további nemzeti rendelkezéseket állapítsanak meg az egyéni védőeszközök használatára vonatkozóan, amelyek célja a munkavállalók vagy más olyan felhasználók védelmének biztosítása, akik számára a terméket szánták.

Időszakos felülvizsgálatra csak a különösen nagy kockázatot jelentő egyéni védőeszközök kötelezettek, ezért veszélyes, hogy azt bárki elvégezhesse. Van olyan szabvány, amely az abban meghatározott egyéni védőeszközre vonatkozóan tartalmaz előírást, azonban a szabványok alkalmazása önkéntes. A módosítást követően jogszabály határozza meg, ki végezheti el az egyéni védőeszközök időszakos biztonsági felülvizsgálatát.

- A foglalkozási eredetű rákkeltő anyagok elleni védekezésről és az általuk okozott egészségkárosodások megelőzéséről szóló 26/2000. (IX. 30.) EüM rendelet módosításáról szóló **62/2023. (XII. 28.) GFM rendelet**

A munkájuk során rákkeltő anyagokkal és mutagénekkel kapcsolatos kockázatoknak kitett munkavállalók védelméről szóló 2004/37/EK irányelv módosításáról szóló (EU) 2017/2398 irányelv átültetése tárgyában indított EUP(2022)10184. számú EU Pilot eljárásban vállalt módosítás. A Bizottság kifogásolta az irányelv egészségügyi felülvizsgálatról szóló 1. cikke 2. a) pontjának átültetését, ezért kiegészítésre kerül a 26/2000. (IX. 30.) EüM rendelet.

A biológiai monitorozás finanszírozására vonatkozó rendelkezés az 5/2020. ITM (II. 6.) rendeletbe kerül át.

- A munkahelyek munkavédelmi követelményeinek minimális szintjéről szóló 3/2002. (II. 8.) SZCSM–EüM együttes rendelet módosításáról szóló **63/2023. (XII. 28.) GFM rendelet**

Szabadtéri munkahelyeken klímamérés nélkül, a napi középhőmérsékletet figyelembe véve meg lehet állapítani a munkavállalók fokozott hőterhelését, ezért a meleg klímakörnyezet kedvezőtlen hatásainak csökkentését szolgáló előírásokat javasolt összekötni a hőségriasztás rendszerével.

Sokszor felmerül annak kérdése, hogy a szellőztető rendszerek veszélyesnek minősülnek-e vagy sem. A rendelet 6. § (6) bekezdésének jelenlegi szövegezése jogbizonytalanságot eredményezhet annak okán, hogy az üzembe helyezés kifejezés értelmezésére az Mvt. 21. §-a szerinti „munkavédelmi üzembe helyezés”-t kell-e alkalmazni, valamint a hozzá kapcsolódó követelmények, illetve eljárásrend alkalmazása szükséges-e.

Technikai jellegű módosítás. A rendelet 7. § (10) bekezdése rendelkezik a védőital cukortartalmáról.

- Az építési munkahelyeken és az építési folyamatok során megvalósítandó minimális munkavédelmi követelményekről szóló 4/2002. (II. 20.) SZCSM–EüM együttes rendelet módosításáról szóló **64/2023. (XII. 28.) GFM rendelet**

A hatósági ellenőrzési tapasztalatok alapján a koordinátorok munkája sok esetben nem megfelelő, szaktudás nélkül nem tudják a feladataikat ellátni. Ezt támasztja alá, hogy a vizsgált súlyos építőipari balesetek esetében majdnem minden esetben tapasztalt a hatóság hiányosságot a koordinátor munkájával kapcsolatban, valamint évente kb. 20 halálos munkabaleset következik be, melyek nagy részében a bekövetkezett munkabaleset oka visszavezethető a nem megfelelő koordinátori munkára.

A módosítás biztosítja a megfelelő szakmai feladatellátást azzal, hogy a munkavédelmi szakmai képesítésen felül legalább középfokú, szakirányú műszaki vagy építőipari, építészeti szakképzettséget követel meg. Az új szabályozás által csökkenhet a formális dokumentációk készítése, szakszerűbb, megalapozottabb koordináció valósulhat meg, ezzel csökkentve az évi 20 körüli halálos munkabalesetek számát.

A GDPR rendeletnek való megfelelés érdekében a munkáltató bejelentési és nyilvántartási, valamint a munkavédelmi hatóság nyilvántartás vezetési kötelezettségei tekintetében 2023. január 1. napjától módosult az Mvt. A párhuzamos szabályozás megszüntetése érdekében a miniszteri rendeletről törésre, illetve módosításra kerültek azon rendelkezések, melyeket az Mvt. szabályoz.

Szabadtéri munkahelyeken klímamérés nélkül, a napi középhőmérsékletet figyelembe véve meg lehet állapítani a munkavállalók fokozott hőterhelését, ezért a meleg klímakörnyezet kedvezőtlen hatásainak csökkentését szolgáló előírásokat javasolt összekötni a hőségriasztás rendszerével.

Technikai módosítás. Elírások pontosítása.

- Az azbeszttel kapcsolatos kockázatoknak kitett munkavállalók védelméről szóló 12/2006. (III. 23.) EüM rendelet módosításáról szóló **65/2023. (XII. 28.) GFM rendelet**

A GDPR rendeletnek való megfelelés érdekében a munkáltató bejelentési és nyilvántartási, valamint a munkavédelmi hatóság nyilvántartás vezetési kötelezettségei tekintetében 2023. január 1. napjától módosult az Mvt. A párhuzamos szabályozás megszüntetése érdekében a miniszteri rendeletről törésre, illetve módosításra kerültek azon rendelkezések, melyeket az Mvt. szabályoz.

- A munkaeszközök és használatuk biztonsági és egészségügyi követelményeinek minimális szintjéről szóló 10/2016. (IV. 5.) NGM rendelet módosításáról szóló **66/2023. (XII. 28.) GFM rendelet**

A módosítást az egységes szóhasználat tette szükségessé. Az érintésvédelmi szabványossági felülvizsgálat helyett a villamos biztonsági felülvizsgálat fogalmának használata indokolt, tekintettel arra, hogy a felülvizsgálatot végzők képesítésének megnevezésére a jogszabály alapján szervezett képzési rendszerben ma már a villamos biztonsági felülvizsgáló utal. A módosítással a 10/2016. (IV. 5.) NGM rendeletben alkalmazott fogalmak összhangba kerülnek az összekötő és felhasználói berendezésekről, valamint a potenciálisan robbanásveszélyes közegben működő villamos berendezésekről és védelmi rendszerekről szóló 40/2017. (XII. 4.) NGM rendeletben, és az egyes ipari és kereskedelmi tevékenységek gyakorlásához szükséges képesítésekről, valamint egyes műszaki szabályozási tárgyú miniszteri rendeletek módosításáról szóló 34/2021. (VII. 26.) ITM rendeletben alkalmazott fogalmakkal. A módosítás nem érinti a korábbi, érintésvédelmi felülvizsgáló képesítéssel rendelkezők tevékenységvégzési jogosultságát,

tekintettel arra, hogy a villamos biztonsági felülvizsgálatnak továbbra is részét képezi a villamos berendezés áramütés elleni védelmének és az általános szabványos állapotának vizsgálata, és e résztvevőket a korábbi, érintésvédelmi felülvizsgáló képesítéssel rendelkező személy a továbbiakban is végezheti, amennyiben a továbbképzési kötelezettségének eleget tett.

- Az egyéni védőeszközök megfelelőségét értékelő szervezetek kijelölési eljárásért fizetendő igazgatási szolgáltatási díj mértékéről és a díj megfizetésére vonatkozó szabályokról szóló 4/2018. (II. 28.) NGM rendelet módosításáról szóló **67/2023. (XII. 28.) GFM rendelet**

A szervezeti átalakítások eredményeképp az egyéni védőeszközök megfelelőségét értékelő szervezetek kijelölési eljárásával kapcsolatos igazgatási szolgáltatási díjat más számlaszámra kell befizetni, ezért vált szükségessé a rendelet módosítása.

- A kémiai kóroki tényezők hatásának kitett munkavállalók egészségének és biztonságának védelméről szóló 5/2020. (II. 6.) ITM rendelet módosításáról szóló **68/2023. (XII. 28.) GFM rendelet**

A munkájuk során rákkeltő anyagokkal és mutagénekkel kapcsolatos kockázatoknak kitett munkavállalók védelméről szóló 2004/37/EK irányelv módosításáról szóló (EU) 2017/2398 irányelv átültetése tárgyában indított EUP(2022)10184. számú **EU Pilot eljárásban vállalt módosítás, valamint** a munkájuk során rákkeltő anyagokkal és mutagénekkel kapcsolatos kockázatoknak kitett munkavállalók védelméről szóló 2004/37/EK irányelv módosításáról szóló, 2022. március 9-i (EU) **2022/431 európai parlamenti és tanácsi irányelv** (a továbbiakban: 2022/431 irányelv) **átültetését szolgáló módosítás.** A 2022/431 irányelv a reprodukciót károsító anyagokra vonatkozó részletes munkavédelmi szabályozás mellett módosítja egyes rákkeltő anyagok (akrilonitril, benzol, nikkelvegyületek) foglalkozási expozíciós határértékeit, külön átmeneti intézkedések alkalmazása mellett.

Technikai módosítások.

- A foglalkozási eredetű rákkeltő anyagok elleni védekezésről és az általuk okozott egészségkárosodások megelőzéséről szóló 26/2000. (IX. 30.) EüM rendelet és a kémiai kóroki tényezők hatásának kitett munkavállalók egészségének és biztonságának védelméről szóló 5/2020. (II. 6.) ITM rendelet módosításáról szóló 6/2020. (II. 7.) ITM rendelet módosításáról szóló **69/2023. (XII. 28.) GFM rendelet**

Jogtechnikai módosítás történt a későbbi (2025-ben), megfelelő hatálybalépés miatt.

- A foglalkozási eredetű rákkeltő, mutagén vagy reprodukciót károsító anyagok elleni védekezésről és az általuk okozott egészségkárosodások megelőzéséről szóló **55/2023. (XII. 28.) GFM rendelet**

A munkájuk során rákkeltő anyagokkal és mutagénekkel kapcsolatos kockázatoknak kitett munkavállalók védelméről szóló 2004/37/EK irányelv módosításáról szóló, 2022. március 9-i (EU) **2022/431 európai parlamenti és tanácsi irányelv** a reprodukciót károsító anyagokkal és egyes rákkeltő vagy mutagén anyagokkal (pl. benzol, nikkelvegyületek) kapcsolatban további munkavédelmi követelményeket határoz meg.

Az Európai Unió jogi aktusoknak való megfelelés céljából hatályát veszti a foglalkozási eredetű rákkeltő anyagok elleni védekezésről és az általuk okozott egészségkárosodások megelőzéséről szóló 26/2000. (IX. 30.) EüM rendelet és helyette új GFM rendelet megalkotására került sor.

5.3.3. Egyéb szabályozás, iránymutatás

A Munkavédelmi Irányítási Főosztály módszertani anyagokkal és tájékoztatókkal segítette az egységes munkavédelmi hatósági feladatok ellátását.

Tájékoztatók, kiadványok, szakmai anyagok:

- A fokozott expozíciós esetek kivizsgálása
- A munkavédelmi képviselő alapképzésének és továbbképzésének követelményei
- A veszélyes anyagokkal végzett munkavégzés biztonsága
- A veszélyes anyagok munkavédelmi szempontú nyilvántartása
- Munkavédelmi tudásanyagról pedagógusok számára a biztonságos és egészséget nem veszélyeztető munkára neveléshez
- Munkavédelmi tudásanyagról középiskolai diákok számára az egészséges és biztonságos munkavégzésre való felkészítés céljából
- Amit a munkavédelemről mindenkinek tudni kell!
- A belélegezhető kristályos szilícium-dioxid expozícióból származó kockázatok kezelése
- Vizsgálati szempontok a faipari tevékenységek munkavédelmi célvizsgálatához
- Biztonságos munkavégzés a gépjármű-javításban
- A munkavédelmi oktatási tematika elkészítése
- A hegesztés munkavédelme
- Alapvető munkavédelmi tudnivalók a HORECA-szektorban
- Egyes feldolgozóipari eljárások munkavédelmi követelményei
- Vizuális segédanyag és módszertani útmutató a biztonsági és egészségvédelmi szimbólumok területén
- A nyári diákmunka munkavédelmi kérdései (2023)
- A melegben végzett munka veszélyei
- A munkaeszközök biztonsága
- A méh- és darázscsípés veszélyei
- A klímaváltozás egészségre gyakorolt hatásának munkavédelmi szempontból történő vizsgálata
- A klímaváltozás hatásai (kiadvány)
- Referencia útmutató az incidensek munkáltató általi kivizsgálásához
- A mustgáz veszélyei
- Munkahelyek létesítésére, kialakítására vonatkozó munkavédelmi szabályok
- A munkavállalók átlagéletkorának emelkedésével kapcsolatos munkavédelmi kihívások (tanulmány)
- Szállítás és raktározás biztonsága
- Az atipikus munkavállalási formák munkavédelmi vonatkozásai Magyarországon

- Szaktevékenységek - Egyéni védőeszközök (Munkáltatóknak, és munkavállalóknak szóló munkavédelmi ismereteket tartalmazó útmutató)

A módszertani anyagok és tájékoztatók részben a munkavédelmi hatóság tevékenységét hivatottak segíteni, de a legtöbb mindenki számára elérhető a munkavédelmi hatóság online felületén a www.mvff.munka.hu honlapon.

5.4. A munkavédelmi hatóságok hatósági tevékenysége

A munkavédelmi hatóság rendszeresen és következetesen, a megelőzésre fókuszáló ellenőrzésekkel, egységes intézkedésekkel, és szükség esetén fokozatos és arányos szankcionálással törekedett a munkavédelmi tudatosság növelésére és a helyes gyakorlat támogatására, ugyanakkor tájékoztató, felvilágosító tevékenységével is következetesen elősegítette a megelőzést szolgáló munkavédelmi előírások végrehajtását. A munkavédelmi tanácsadások száma tovább emelkedett, ezek elsősorban telefonon és elektronikus úton történtek.

A munkavédelmi hatóság ellenőrzési gyakorlatában érvényesült a szolgáltató közhatalom elve, a bizalom, a tisztesség és következetesség, valamint a komplexitás. A munkavédelmi ellenőrzések fő célkitűzése a munkahelyen előforduló szabálytalanságok feltárása, az egészséget nem veszélyeztető és biztonságos munkavégzésre vonatkozó szabályok megtartásának biztosítása volt.

A szakmailag kompetens, jogszabályok megtartását megkövetelő munkavédelmi hatóság a garanciája az európai jogi aktusok és a hazai szabályozás végrehajtásának, elősegítve a munkahelyi primer prevenció megvalósítását.

Azoknál a munkáltatóknál, amelyeknél a hatósági intézkedések ellenére nem volt tapasztalható jogkövető magatartás, teljes hatósági szigorral kellett fellépni. A munkavédelmi hatóság megtartotta a véglegesítések rendjét, a közigazgatási határidőket és intézkedéseket tett a bírságok behajtására.

5.4.1. A munkavédelmi hatósági ellenőrzések és intézkedések számának alakulása

A munkavédelmi hatóság ellenőrző tevékenysége a 2023. évben összesen 8072 munkáltatóra terjedt ki, amelyek 72,5%-ánál találtak munkavédelmi szabálytalanságot. Ez az arány magasabb a 2022. évben (69,9%) tapasztaltaknál.

Az ellenőrzések során 187 255 fő munkavállaló munkavégzési körülményeit vizsgálták. Szabálytalanságokat az ellenőrzött munkavállalók 52,8%-ánál (98 783 főnél) tapasztaltak, ez 1,9%-kal alacsonyabb az előző év azonos időszakához képest (54,7%).

A szabálytalan körülmények között foglalkoztatott munkavállalók száma növekedett, 33%-a volt súlyos szabálytalansággal érintett létszám, ez 5,5%-kal több, mint a 2022. évi (27,5%) súlyosan veszélyeztetett létszám.

A munkavédelmi hatóság az ellenőrzések 66,98%-át a mezőgazdaság, a feldolgozóipar, a gépipar, az építőipar, a külszíni bányászat, és az egészségügy területén folytatta le, mivel ezen ágazatok és tevékenységek esetén a munkavállalók egészsége, biztonsága gyakoribb, illetve súlyosabb veszélyeztetésnek van kitéve, vagy az érintett munkavállalói kör indokolta a fokozott ellenőrzést.

Az ellenőrzések eredményeképpen a munkavédelmi hatóság elsősorban hiányosság megszüntetését előíró határozatban (5718 db) intézkedett, de ugyanilyen nagyságrendben kiadmányozott azonnali intézkedést tartalmazó döntést (4686 db) is. Az azonnali intézkedéseket olyan hiányosságok indokolták, amelyek a munkavállalók közvetlen veszélyeztetésével jártak, azaz a szabálytalan tevékenység miatt bármikor bekövetkezhetett volna baleset vagy egészségkárosodás.

A munkavédelmi hatóság 10 927 döntésben összesen 45 404 intézkedést hozott, amelynek a megoszlása a következő:

- munkavédelmi intézkedések száma (aránya): 28 148 db (62%)
- munkabiztonsági intézkedések száma (aránya): 13 355 db (29,4%)
- munkaegészségügyi intézkedések száma (aránya): 3 901 db (8,6%)

A munkavédelmi hatóság munkavédelmi bírságot alkalmaz az egészséget nem veszélyeztető és biztonságos munkavégzésre vonatkozó követelmények teljesítését elmulasztó, és ezzel a munkavállaló életét, testi épségét vagy egészségét súlyosan veszélyeztető munkáltatóval szemben. A szankcionálás során 429 esetben munkavédelmi, 32 esetben közigazgatási bírságot, 62 esetben pedig eljárási bírságot alkalmazott a munkavédelmi hatóság (munkavédelmi bírságot 249 734 850 Ft, közigazgatási bírságot 3 390 000 Ft és eljárási bírságot 8 495 000 Ft összegben).

A legsúlyosabb munkavédelmi veszélyeztetések az építőiparban és a feldolgozóiparban jellemzőek. Erre figyelemmel a munkavédelmi hatóság kiemelten vizsgálta a magasból történő leesés elleni védelem kialakítását, a földmunkák végzése során a beesési veszély elleni védelem és a munkagödör beomlása elleni védelem megvalósítását, a veszélyes anyagok alkalmazásából eredő kockázatok becslését, kezelését, a munkaköri alkalmasság orvosi vizsgálatainak elvégzését, az egyéni védőeszközök használatát, a villamos berendezések állapotát, az érintésvédelmi vizsgálatok elvégzését, valamint a munkavállalók tájékoztatását, oktatását. A munkavédelmi hatóság a feldolgozóiparban minden esetben ellenőrizte a gépek biztonsági berendezéseinek (védőburkolatok, védőberendezések) meglétét, állapotát.

5.4.2. Célvizsgálatok, társhatósági ellenőrzések

A 2023. évre vonatkozó munkavédelmi ellenőrzési irányelvekben, valamint országos hatósági ellenőrzési tervben foglaltak alapján a munkavédelmi hatóság országosan egységes szempontok szerint vizsgálta az ellenőrzésre kijelölt területeket.

A munkavédelmi hatóságok részére 2023-ban az alábbi célvizsgálat és akcióellenőrzés lefolytatása került elrendelésre:

- A „*Faipari tevékenységek országos munkavédelmi célvizsgálata*” 2023. április 01 – június 30. között.

A célvizsgálatot az indokolta, hogy a faipari technológiák munkavédelmi hiányosságai miatt jellemzőek a csonkulásos balesetek, továbbá a faipari munkák során a tevékenységből és a munkakörnyezetből származó jelentős egészségkárosító veszélyekkel és kockázatokkal is számolni kell (pl. határérték feletti por-, zaj- és rezgés-expozíció lehetősége, veszélyes anyagok/keverékek, rákkeltők felhasználása, nehéz fizikai munkavégzésből adódó megterhelés, a szabadtéri klímakörnyezet kedvezőtlen hatásai, stb.).

A célvizsgálat során fűrészáru-gyártó, épületasztalos-ipari, illetve bútorkészítő üzemek, egyéb fa feldolgozó, fatermék gyártó munkahelyek, valamint építőanyag kereskedelmi telephelyek ellenőrzésére került sor.

A célvizsgálattal érintett munkahelyeken a legfőbb baleseti veszélyforrást a faipari megmunkálást végző munkaeszközök, és ezek közül is elsősorban a veszélyes gépnek minősülő fűrész-, maró- és gyalugépek jelentették.

A faipari munkahelyeken többféle egészségkárosító kockázattal is számolni kell. A munkavégzés során használt veszélyes anyagok (festékek, oldószerek, ragasztók), a munkahelyeken keletkező fapor, a munkaeszközök használatakor fellépő zaj- és mechanikai rezgés-expozíció mellett a kézi tehermozgatásból származó igénybevételek is veszélyeztethetik a munkavállalók egészségét.

A munkáltatók részéről együttműködő magatartás volt tapasztalható a célvizsgálat során, ugyanakkor érzékelhető volt a témával kapcsolatos információk hiánya is.

A munkavédelmi hatóságok által lefolytatott országos célvizsgálatot a Munkavédelmi Irányítási Főosztály készítette elő. A célvizsgálat vizsgálati szempontrendszere a munkáltatók tájékoztatása céljából előzetesen megjelent a munkavédelmi hatóság honlapján, majd az ellenőrzések tapasztalatai alapján készült összefoglaló jelentés is közzétételre került.

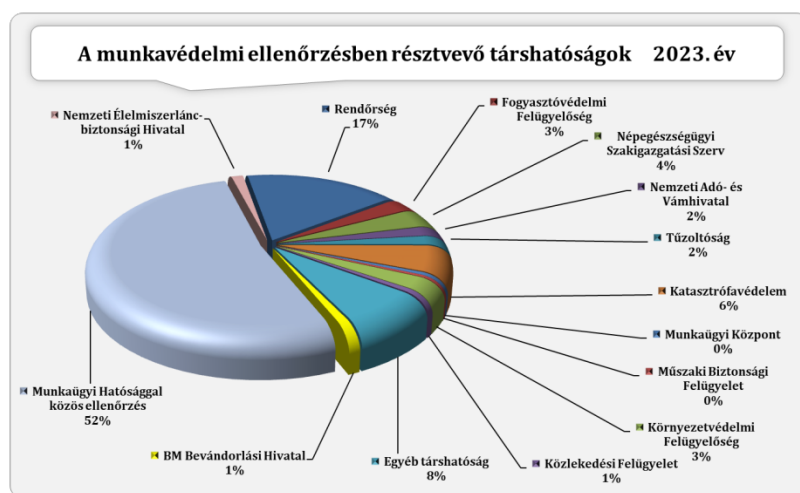
A területi munkavédelmi hatóság saját kezdeményezésű célvizsgálatai is beépültek a 2023. évi munkatervekbe. Az ellenőrizendő terület kiválasztása a megyei sajátosságok és a munkáltatók tevékenysége alapján történt. A vizsgálatok szempontrendszerét a területi munkavédelmi hatóságok állították össze. Az elmúlt évben lefolytatott saját kezdeményezésű célvizsgálatok során a munkavédelmi hatóságok 483 munkáltatót ellenőriztek, a 7527 fő munkavállaló munkavégzését érintően. A lefolytatott célvizsgálatok az alábbi ágazatokra, vagy tevékenységekre terjedtek ki: építőipar, mezőgazdaság, sütőipari és a húsfeldolgozási tevékenység, fémfeldolgozás, kereskedelem-vendéglátás, veszélyes vegyi anyagok felhasználása és tárolása, gépjárműjavítás, veszélyesnek nem minősülő munkaeszközök ellenőrző felülvizsgálata, munkavédelemmel kapcsolatos dokumentumok.

A munkavédelmi hatóságok tájékoztatása alapján megállapítható, hogy a saját hatáskörben elrendelt célvizsgálatok eredményesen zárultak. A vizsgálatok fogadtatása mind a munkáltatók, mind a munkavállalók részéről pozitív volt.

A munkavédelmi hatóság társhatósági együttműködésének alapját az Éves Összevont Ellenőrzési Terv képezte, melyek nyomán megyénként különbözőképpen zajlottak le a

társszervekkel közös ellenőrzések. A társhatóságok közreműködésével 2023. évben 1448 munkavédelmi ellenőrzés történt, mely összesen 1066 ügyet jelentett, az összes ellenőrzés 5,54%-át. A legnagyobb arányban a foglalkoztatás-felügyeleti hatóság vett részt a közös ellenőrzéseken, ezen túl leggyakrabban a rendészeti szervek működtek közre.

2023. évben a rendőrhatósággal közösen, 260 ellenőrzést folytattak le a munkavédelmi hatóság szakügyintézői; az adó- és vámhatóság, a fogyasztóvédelmi valamint a népegészségügyi hatóság közreműködésével pedig összesen 126 db vizsgálat történt (35. számú ábra).

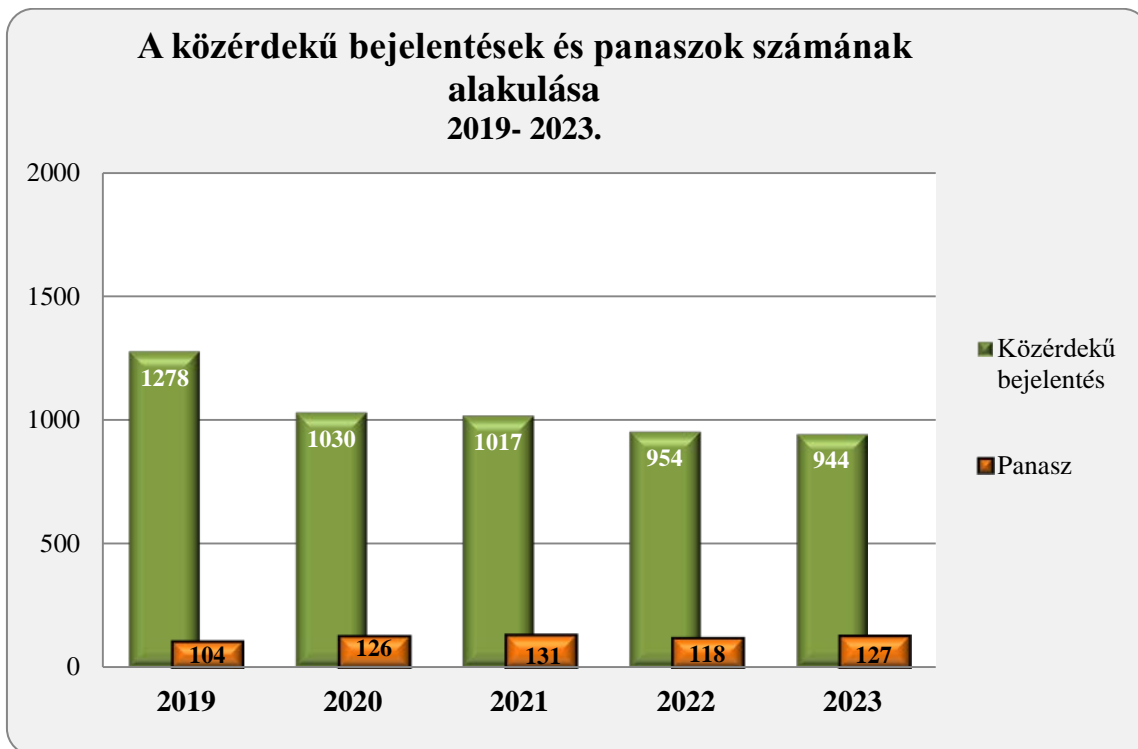
35. számú ábra – A munkavédelmi ellenőrzésben résztvevő társhatóságok 2023. év

A beszámolók szerint a társhatósági együttműködések hatékonyan zajlottak, egymás munkáját segítve jártak el az érintettek. Nehézséget egyedül az ellenőrzések lefolytatásához szükséges időtartamok jelentős eltérése, illetve egyes hatóságok esetében (pl. katasztrófavédelem, élelmiszerlánc-felügyelet) az ellenőrzések előzetes bejelentése okozott. A közös ellenőrzések időpontjának más hatóságok általi előzetes bejelentése a munkavédelmi hatósági ellenőrzés hatékonyságát csökkentheti.

5.4.3. A közérdekű és panaszbejelentések kivizsgálása

A panaszokról, a közérdekű bejelentésekről, valamint a visszaélések bejelentésével összefüggő szabályokról szóló 2023. évi XXV. törvény 1. § (1) bekezdése értelmében a munkavédelmi hatóság a hozzá beérkező panaszokat és közérdekű bejelentéseket köteles kivizsgálni. 2023-ban a korábbi évhez viszonyítva a közérdekű bejelentések száma 1%-kal csökkent, a panaszok száma pedig 7%-kal nőtt.

A közérdekű bejelentések és panaszok számának alakulását a 36. számú ábra mutatja.

36. számú ábra

A legtöbb **közérdekű bejelentés** (375 db) a munkahely kialakítása, a munkavégzés körülményei, az általános higiénés, valamint munkaszervezés témakörében érkezett, majd ezt követték az egyéni védőeszközökkel (268 db), és a személyi feltételekkel (95 db) kapcsolatos bejelentések.

Leggyakrabban a balesetet szenvedett vagy a foglalkozási betegséggel érintett munkavállaló tett **panaszt**, melyben a munkáltatónak a munkabaleset bejelentésével, kivizsgálásával kapcsolatos intézkedését, mulasztását, vagy a foglalkozási megbetegedés illetve fokozott expozíciós eset bejelentésének elmaradását sérelmezte (56 db). Sorrendben ezt követték a munkahely kialakítása, a munkavégzés körülményei, az általános higiénés kérdés, munkaszervezés (22 db), és az egyéni védőeszközökkel (13 db) kapcsolatos témakörben érkezett panaszok.

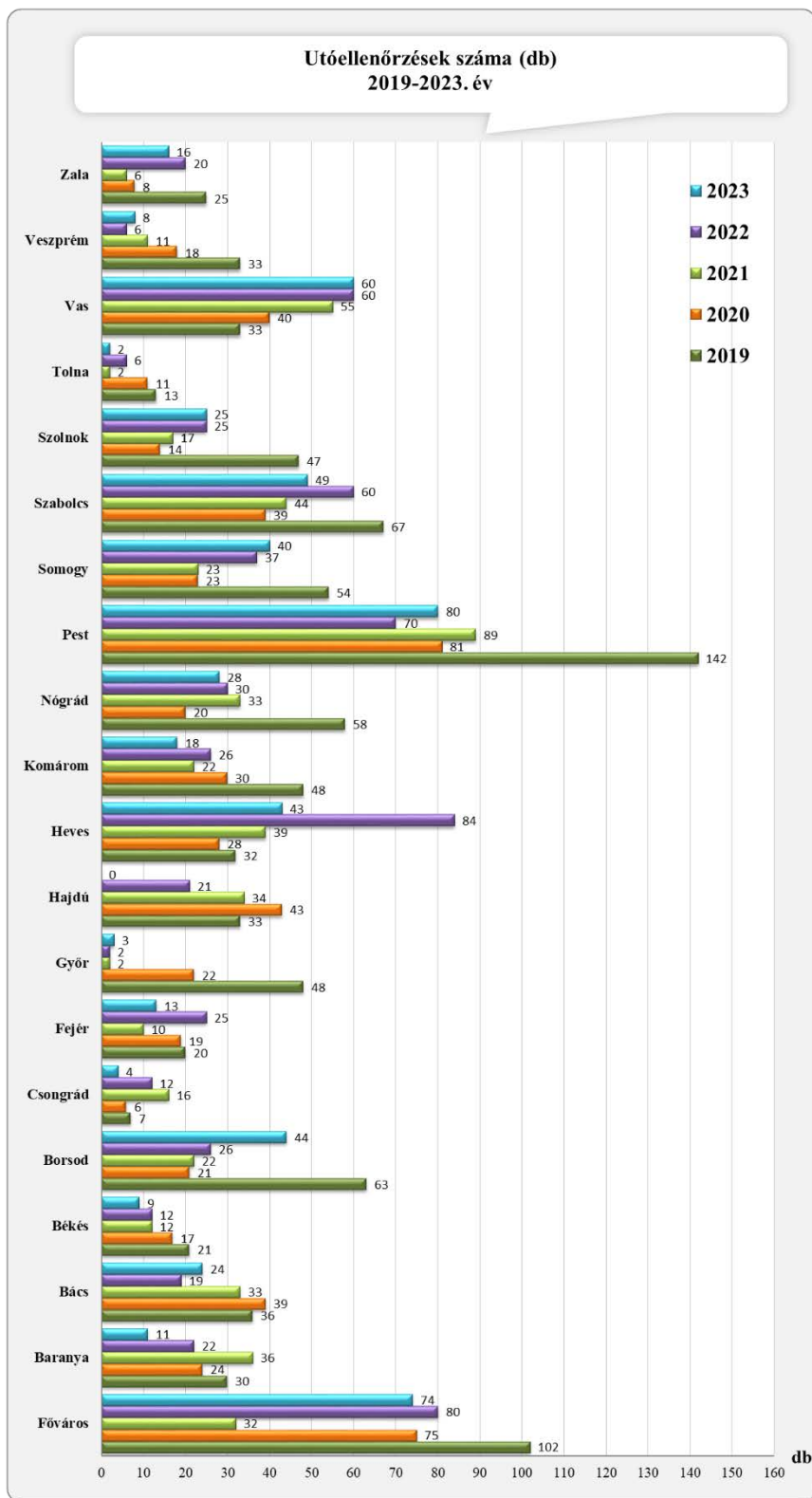
A közérdekű bejelentések és panaszok kivizsgálása céljából kezdeményezett ellenőrzések során a munkavédelmi hatóság gyakran tárt fel egyéb, a bejelentésben nem jelzett munkavédelmi szabálytalanságot is, amelyek megszüntetése érdekében szintén intézkedett.

5.4.4. Utóellenőrzések

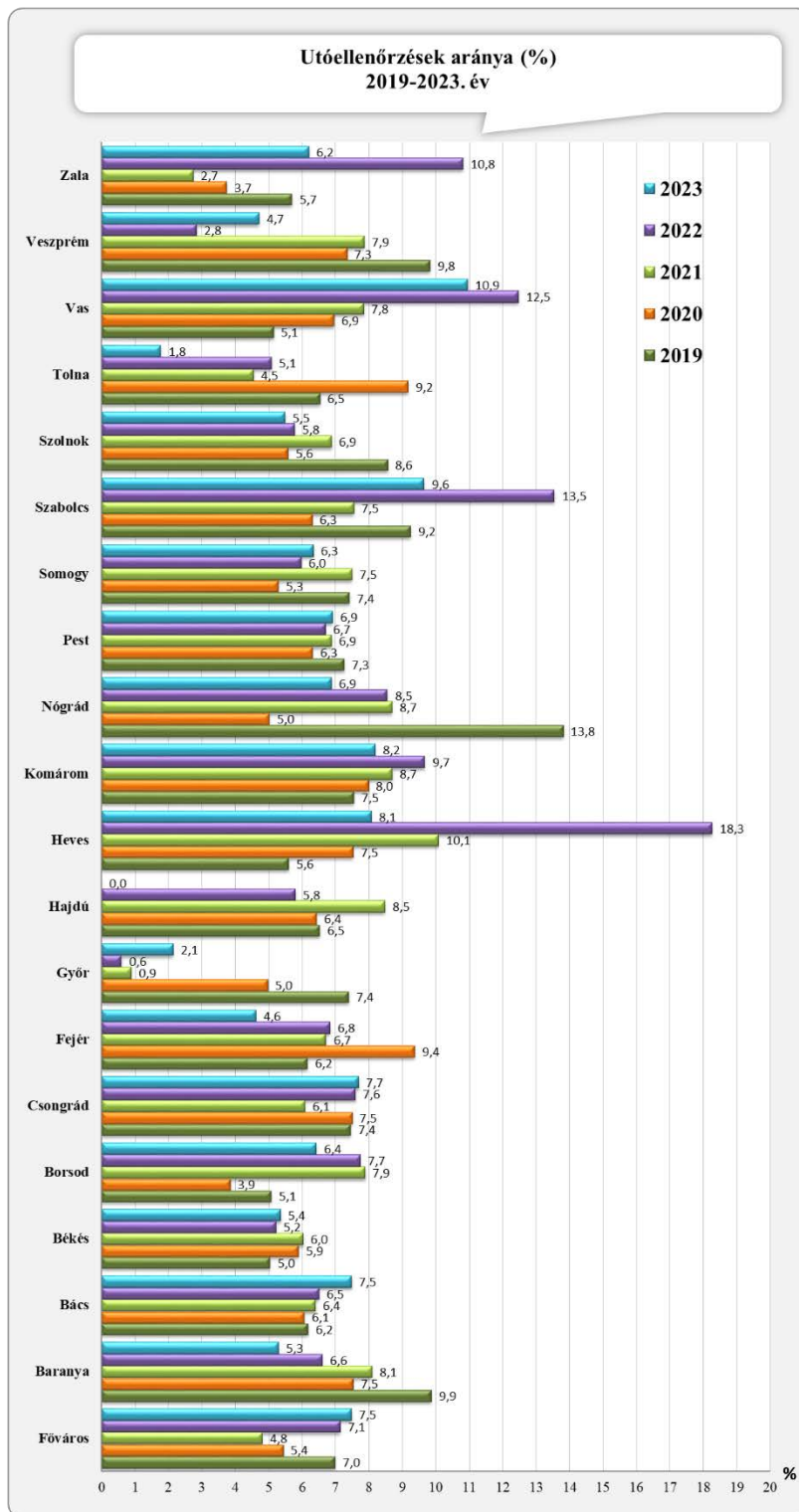
A munkavédelmi hatóság végrehajtható döntéseiben elrendelt kötelezettség teljesítésének ellenőrzésére 551 esetben került sor, azaz a munkavédelmi hatóság az ellenőrzött munkáltatók 6,8%-ánál győződött meg újabb ellenőrzés keretében arról, hogy az általa előírtakat a munkáltató teljesítette-e. Az utóellenőrzések számát és arányát a 37. és 38. számú ábra mutatja.

Az utóellenőrzések tapasztalata szerint a munkavédelmi hatósági intézkedéseket 53 munkáltatónál nem hajtották végre. Az intézkedések végrehajtásának elmaradása miatt

kiszabott eljárási bírságok összege 2023. évben 8 495 000 Ft volt, ami az előző évben kiszabott eljárási bírságok összegéhez képest csökkent (10 025 000 Ft).

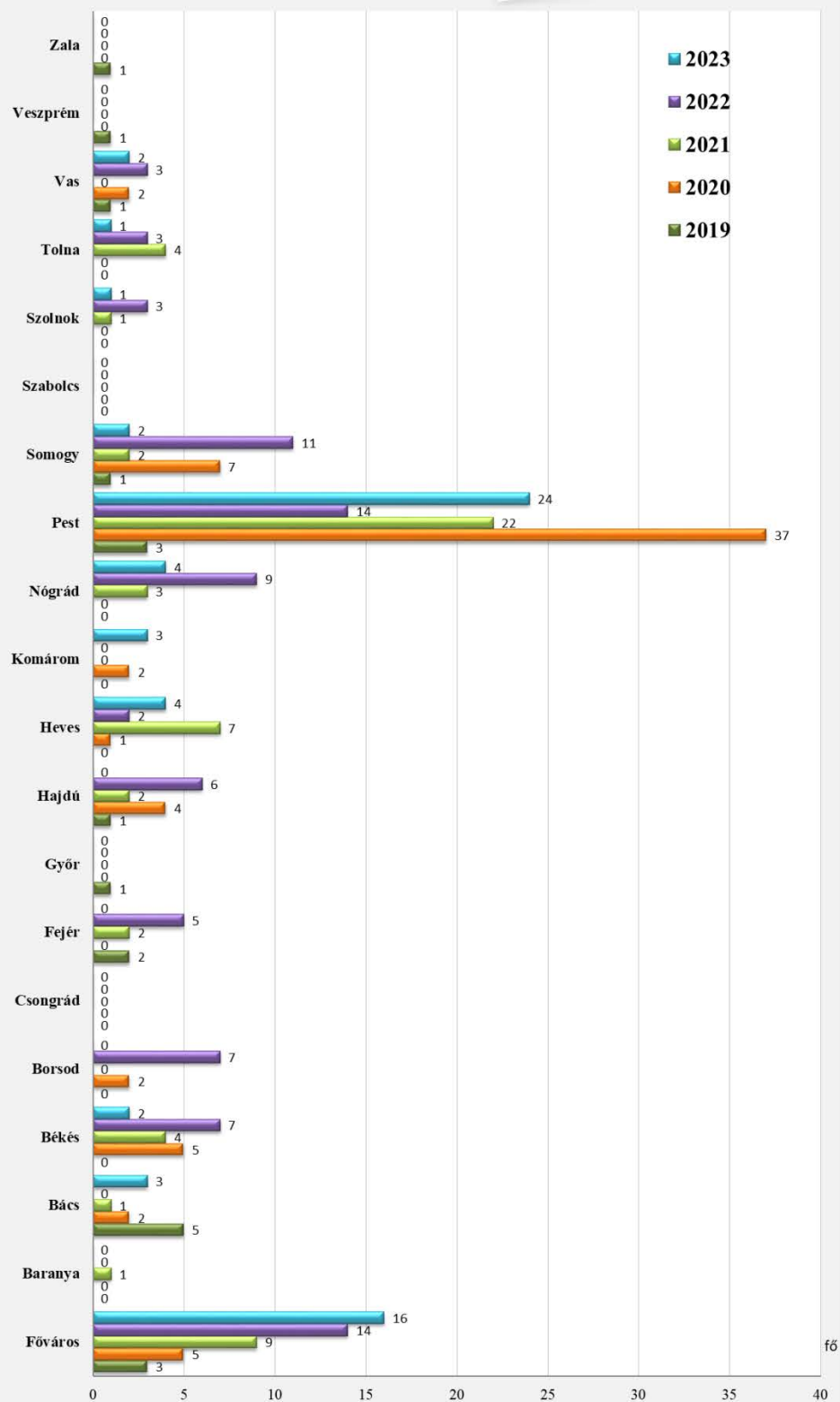

37. számú ábra – Utóellenőrzések száma 2019-2023

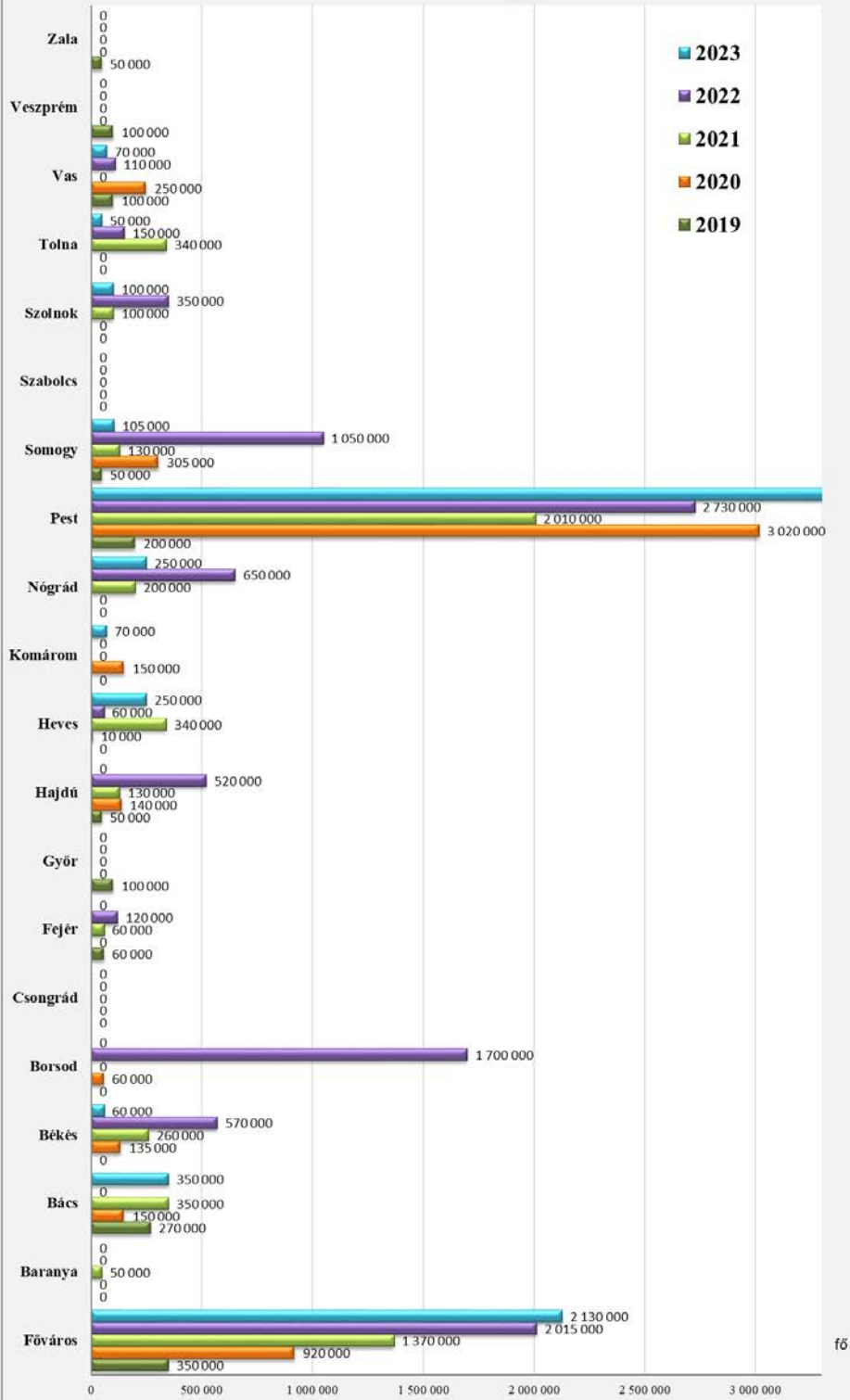
38. számú ábra – Utóellenőrzések aránya 2019-2023

Eljárási bírságok száma (db)
2019-2023. év

39. számú ábra – Eljárási bírságok száma 2019-2023

**Eljárési bírságok összege (Ft)
2019-2023. év**

40. számú ábra – Eljárési bírságok összege 2019-2023

5.4.5. Előre bejelentett ellenőrzések tapasztalatai

A 2023. évi ellenőrzési irányelvekben megfogalmazott feladat alapján a munkavédelmi hatóságok éves ellenőrzési tervében kiemelt feladatként került meghatározásra az előzetes bejelentéssel végzett ellenőrzések lefolytatása.

Az előre bejelentett ellenőrzés az ellenőrzést megelőzően egy hónappal történő kiértesítés alapján, több kormánytisztviselő által végzett helyszíni ellenőrzés a tárgyban kiadott módszertani útmutató szerinti tartalommal.

A munkáltatók kiválasztása során a munkavédelmi hatóság elsősorban az alábbi szempontokat vette figyelembe:

- a foglalkoztatottak létszáma érje el a 10 főt, valamint
- a munkáltató a tevékenysége alapján az I-es vagy II-es veszélyességi osztályba tartozzon;

vagy

- korábban súlyos munkabaleset, foglalkozási megbetegedés, illetve fokozott expozíciós eset fordult elő, amelynek bekövetkezésében közrehatott a munkáltató mulasztása.

Az év folyamán a munkavédelmi hatóságok 23 ilyen típusú ellenőrzést folytattak le. Ezen alkalmakkor 2-3 munkavédelmi szakügyintéző 2-3 napig átfogó ellenőrzést tartott, melyek során átlagosan 60-70 hiányosság felszámolására intézkedett a munkavédelmi hatóság.

A vizsgálatok gépjárműgyártási, világítóeszköz gyártási, vegyipari, fafeldolgozási, fémmegmunkálási tevékenységet folytató munkáltatókra terjedtek ki. A munkáltatók kiválasztásának alapjául a korábban bekövetkezett munkabalesetek száma illetve súlyossága, a munkáltatók által végzett tevékenység veszélyessége, és a magas munkavállalói létszám szolgált.

Az elkészült összefoglaló jelentések alapján megállapítható, hogy az érintett munkáltatók többsége felkészült az ellenőrzésekre, azonban volt olyan munkáltató is, ahol a kiküldött előzetes értesítés ellenére rendkívül sok (134 db) hatósági intézkedés meghozatalára volt szükség. A legtöbb szabálytalanság a munkaeszközök biztonsági berendezéseinek hiányával, a munkaeszközök illetéktelen használatával szembeni védelmének hiányával, a magasban történő munkavégzéssel összefüggő leesés elleni védelem hiányával és a munkaegészségügyi szaktevékenység hiányos ellátásával összefüggésben volt megállapítható. Említést érdemel továbbá, hogy egy ellenőrzés alá vont munkáltatónál eltitkolt fokozott expozíciós esetet is feltártak az ellenőrzést végző kormánytisztviselők.

A munkáltatóknál lefolytatott ilyen típusú ellenőrzések eredményesek voltak és nagy segítséget nyújtottak az egészséget nem veszélyeztető és biztonságos munkavégzés követelményeinek megvalósításában. Az intézkedések magas száma azt mutatja, hogy a munkáltatóknak az egészséget nem veszélyeztető és biztonságos munkavégzéshez szükséges ismeretei hiányosak, ami kétségessé teszi az általuk foglalkoztatott munkabiztonsági illetve munkaegészségügyi szakemberek feladatellátásának megfelelőségét. A munkáltatók azt hitték, hogy mivel foglalkoztatnak munkavédelmi szakembert náluk „minden rendben van”, és csak a munkavédelmi hatóság átfogó ellenőrzésekor szembesültek a hiányosságokkal.

A munkáltatók készségesen, segítőkészen álltak ezekhez a típusú munkavédelmi ellenőrzésekhez, tudva, hogy közös érdekünk az egészséget nem veszélyeztető és biztonságos munkavégzés követelményeinek megvalósítása.

5.4.6. A hatósági ellenőrzések egyéb tapasztalatai

5.4.6.1. A munkavédelmi szaktevékenység ellátása

A munkavédelmi hatósági ellenőrzések tapasztalatai alapján, az ellenőrzések alá vont munkáltatók döntő többségénél megfelelő végzettségű szakember közreműködésével valósul meg a munkavédelmi törvény által meghatározott munkabiztonsági szaktevékenység ellátása. A tapasztalatok alapján megállapítható továbbá az is, hogy a tőkeerős nagyvállalatok döntő többsége főállásban alkalmaz munkavédelmi szakmai képesítéssel rendelkező személy(ek)e)t, míg a kisebb vállalkozások vagy mikro vállalkozások javarészt szerződéses formában állnak kapcsolatban munkavédelmi szakemberrel. Az ellenőrzések során csak néhány munkáltatónál (frissen alakult vállalkozásoknál) tapasztalta azt a hatóság, hogy semmilyen formában nem állnak kapcsolatban, nem alkalmaznak munkavédelmi szakembert, mely hiányosságra minden esetben felhívták a figyelmet és a hiányosság megszüntetésére kötelezték a munkáltatót.

Az ellenőrzések tapasztalataiból megállapítható, hogy azokban a vármegyékben ahol felsőfokú munkavédelmi szakképzettség megszerzésére irányuló képzés zajlik a munkavédelem színvonala is növekedést mutat, ugyanis a szakemberek zöme elvégezte a szakmérnöki/szakemberi továbbképzést.

Számottevő különbségek figyelhetők meg azon munkáltatók munkavédelmi feladatellátásának színvonala között, akik főállásban foglalkoztatnak munkavédelmi szakmai képesítéssel rendelkező szakembereket és azok között, akik külső szolgáltatóval kötött szerződés útján látják el munkavédelmi feladataikat. Azoknál a munkáltatóknál, ahol főállásban történik a munkavédelmi szakember(ek) foglalkoztatása, ott a munkavédelmi feladatok ellátottságának színvonala jellemzően átlagon felüli, ugyanis a munkáltató alkalmazásában álló szakember(ek) jobban ismerik a helyi sajátosságokat, munkafolyamatokat és azok kockázatait, míg a külső szolgáltatóként végzett szaktevékenységek során a felügyelők jellemzően azt tapasztalták, hogy a munkavédelmi feladatokat ellátó szakemberek nem ismerik kellő mértékben a munkafolyamatokat, és ebből következően azok kockázatait sem. A főállású munkavédelmi szakemberek foglalkoztatása rendszerint nem csupán a munkavédelmi feladatok ellátására terjed ki, ennek következtében a jogszabályban meghatározott, munkavédelmi tevékenység végzésére kötelezően fordítandó munkaidőtartam nem biztosított. A szolgáltatóként végzett munkavédelmi szaktevékenységek dokumentációinak döntő többsége sablonos, a szakemberek nem fordítanak elég időt a munkafolyamatok tanulmányozására, telephelyek bejárásra. Nem minden esetben követik a munkahelyi változásokat sem. Megfigyelhető, hogy a munkavédelmi szolgáltatók gyakran túlvállalják magukat, és ebből következően nem tudják teljeskörűen ellátni tevékenységüket. A vállalkozói szerződés alapján végzett munkavédelmi feladatellátás időtartama nem ellenőrizhető hitelt érdemlő módon, nem állapítható meg, hogy a munkáltatónál legalább a jogszabály által előírt időtartamban történik-e a munkavédelmi szakmai képesítéssel rendelkező személy közreműködése.

Továbbra is jellemző a munkavédelmi szakemberek anyagi függése a munkáltatóktól, ez meghatározó tényezőként jelenik meg a munkavédelmi szaktevékenység ellátásában, ugyanis legtöbb esetben a munkáltatók érdekeit a szabályoknak való megfelelés elé helyezik. A fentiek főként a munkabalesetek kivizsgálásával összefüggésben tapasztalhatóak.

5.4.6.2.A foglalkozás-egészségügyi alapellátás

A vállalkozások jelentős része szerződésben áll foglalkozás-egészségügyi szolgáltatóval, egyre kevesebb vállalkozásra jellemző, hogy nem biztosított a foglalkozás-egészségügyi alapellátás, azonban a jogszabályokban meghatározott munkaegészségügyi feladatok ellátásában a részvételük eltérő.

A munkavédelmi hatóságok ellenőrzéseinek tapasztalata alapján elmondható, hogy ahol a munkavédelem kiemelt jelentőséggel bír, ott a foglalkozás-egészségügyi alapszolgáltatás is aktívan részt vesz a jogszabályok által előírt munkaegészségügyi szaktevékenységnek minősített feladatok ellátásában. Rendszeres bejárásokat tart az üzemerületeken, részt vesz az egészséget nem veszélyeztető munkakörnyezet kialakításában, a veszélyek feltárásában, az egészségkárosodások megelőzésében, az elsősegélynyújtás megszervezésében, mindezt a munkabiztonsági szakterülettel együttműködve. A kockázatértékelésben is tevékenyen közreműködnek, ezáltal a kockázatkezelési intézkedések is hatékonyabbak.

A nagy munkáltatók általában a székhelyükön/telephelyükön külön orvosi rendelőt is fenntartanak, ahol állandóan, vagy a hét meghatározott napján biztosítják munkavállalóik részére a foglalkozás-egészségügyi orvosi ellátást. Ezekben a munkahelyeken a foglalkozás-egészségügyi szakápolói ellátás a hét minden munkanapján általában reggel 8 órától délután 16 óráig biztosított.

Azon munkáltatók esetében ahol a munkavédelemre nem helyeznek kellő hangsúlyt, megfigyelhető volt, hogy a foglalkozás-egészségügyi alapszolgáltatást ellátó orvos nem ismeri a munkakörülményeket, a munkáltató telephelyein nem járt. A munkavédelmi feladatok ellátásában aktívan nem vesz részt. Ezek a munkáltatók gyakran nincsenek tisztában azzal, hogy milyen munkavédelmi feladatai vannak a foglalkozás-egészségügyi szolgáltatóknak. Az előzetes- és időszakos munkaköri orvosi alkalmassági vizsgálatok rendszeres időközönként történő elvégzésén túl semmilyen egyéb feladatellátás (pl. a kockázatértékelésben, az egyéni védőeszköz juttatás belső rendjének elkészítésében, az orvosi vizsgálatok szabályozásában, a munkahelyek és a munkakörülmények egészségkárosító hatásainak helyszíni vizsgálatában való részvétel, stb.) nem történt, így elmaradtak a BEM vizsgálatok is, melyek elmulasztása súlyosan veszélyeztetheti a munkavállalók egészségét.

A foglalkozás-egészségügyi alapszolgáltatás hiánya már csupán néhány mikro vállalkozásnál volt tapasztalható. Ezekben az esetekben még az állandó (nem egyszerűsített foglalkoztatás keretében foglalkoztatott) munkavállalókat érintően is a foglalkozás-egészségügyi ellátást a háziorvoson keresztül akarták megoldani, attól függetlenül, hogy a háziorvos rendelkezik-e foglalkozás-egészségügyi szakvizsgálóval vagy sem.

Munkaerő kölcsönzéssel foglalkoztatott munkavállalók esetén fordult elő, hogy a kölcsönzött munkaerő előzetes alkalmassági vizsgálatát a kölcsönbe adó cég foglalkozás-egészségügyi ellátója végzi, viszont a kölcsönvevő munkáltató nem gondoskodik arról, hogy a munkaerő-kölcsönzés keretében alkalmazott munkavállalók előzetes munkaköri alkalmassági vizsgálatát

végző foglalkozás-egészségügyi orvos a betöltendő munkakör főbb egészségkárosító kockázatait megismerje a munkavégzés megkezdését megelőzően. Így a külsős szakellátó nem kaphatott reális képet arra vonatkozóan, hogy a munkaterületen a munkavállalók milyen veszélyforrásoknak, kockázatoknak vannak kitéve. Ennek következtében előfordulhat, hogy nem megalapozottan kap a munkavállaló alkalmas minősítést.

A foglalkozás-egészségügyi szolgáltató sincs minden esetben tisztában a kötelezően előírt feladataival. Az Mvt. előírja a súlyos baleset kivizsgálásban való közreműködését, mely azonban több vármegye jelzése alapján elmaradt. Pozitívum, hogy egyes vármegyékben a nem súlyos munkabalesetek munkáltatói kivizsgálása során kiállított és a hatóság által feldolgozott munkabaleseti jegyzőkönyvek alapján a 2023. évben a balesetvizsgálatban közreműködő foglalkozás-egészségügyi szolgáltatók száma emelkedett. A veszélyes munkaeszközök munkavédelmi üzembe helyezésében a foglalkozás-egészségügyi szolgálat igazolt módon az esetek döntő többségében nem vett részt.

Gyakran tapasztalt hiányosság, hogy a kémiai kockázatértékelés azért hiányzik vagy nem teljes körű, mert a munkavédelmi szakember és a foglalkozás-egészségügyi orvos egymástól várja a feladat elvégzését. A kockázatértékelést nem közösen készítik el, hanem a munkavédelmi szakember – vállalva vagy kényszerűségből – készít kémiai kockázatbecslést, amelyet a foglalkozás-egészségügyi szolgálat orvosa „áttekint”. Az orvos véleménye nem tükröződik a dokumentációkban.

Azoknál a munkáltatóknál, ahol a szolgálat jól működik sokkal kevesebb foglalkozási megbetegedés, fokozott expozíciós eset fordul elő, illetve, ezek előfordulása esetén a kivizsgálás, a betegek mielőbbi kezelése, az egészségkárosodást előidéző munkakörnyezetből történő kiemelése gyorsan, szakszerűen, az érintettek megaláztatására működött.

5.4.6.3.Munkavédelmi képviselők

Az Mvt. 70/A. § (1) bekezdése alapján a munkavállalók jogosultak munkavédelmi képviselőt vagy képviselőket választani maguk közül, annak érdekében, hogy az egészséget nem veszélyeztető és biztonságos munkavégzéssel összefüggő jogait és érdekeiket képviseltesék. Azoknál a munkáltatóknál, ahol a munkavállalói létszám eléri vagy meghaladja a 20 főt kötelezően kell munkavédelmi képviselő választást tartani. A választás megtartásának és a lebonyolítás feltételeinek biztosítása a munkáltatót terheli. A megválasztott munkavédelmi képviselő képzése és továbbképzése a felnőttképzésről szóló törvény hatálya alá tartozó tevékenység keretében történik, mely által biztosítható a képzés magasabb színvonalon történő elvégzése.

A munkavédelmi ellenőrzések során megfigyelhető az a tendencia, hogy egyre több munkáltató tesz eleget a munkavédelmi képviselő választási kötelezettségének, az ellenőrzések során csak néhány esetben kellett az ellenőrzést lefolytató kormánytisztviselőknek intézkedést tenniük a munkavédelmi képviselő választás megszervezésének elmulasztása miatt. A munkavédelmi hatósági ellenőrzések tapasztalatai alapján, a kevesebb munkavállalót (20-49 fő közötti) foglalkoztató munkáltatóknál előfordultak olyan esetek, hogy a munkáltatók nem voltak tisztában azzal, hogy a munkavédelmi képviselő választást meg kell szervezniük. A választás elmaradásának esetén azok a munkáltatók, akik egyébként kötelezettek voltak munkavédelmi képviselő választás

megtartására arra hivatkoztak, hogy a munkavállalók nem akarnak a választáson részt venni, vagy nincs olyan munkavállaló, aki vállalná a képviselőséget.

Megállapítható, hogy a munkavédelmi képviselők munkájuk során nagyobb támogatást élveznek a multinacionális illetve a tradicionálisan jó munkavédelmi helyzetű, jelentős szakszervezeti múlttal rendelkező cégeknél. Ezeknél a cégeknél maradéktalanul el tudják látni a funkciójukat, ezzel segítve a cég munkavédelmi helyzetének fejlesztését. A munkavédelmi képviselők kulcsfontosságú szerepet töltenek be egy vállalat hierarchiájában, ugyanis ők tolmácsolják a munkavállalói javaslatokat és segédkeznek azok érvényre juttatásában.

Jellemzően a kis- és középvállalatoknál és némely esetben a nagyvállatoknál is, ahol eredményesen megtartották a munkavédelmi képviselő választást, a képviselők passzivitása tapasztalható. A munkavédelmi hatóság ellenőrzésein jellemzően nem vesznek részt egyéb elfoglaltságukra hivatkozva, vagy ha részt vesznek, nem kívánnak észrevételeket, javaslatokat tenni, képviselői feladataik közül a legtöbb esetben csak a munkabalesetek kivizsgálással összefüggőt látják el, közreműködésük viszont ebben az esetben is csak formális, a munkabaleseti jegyzőkönyv egyetértőleg történő aláírására szorítkozik. Ennek a magatartásnak elsődleges oka az lehet, hogy a munkavédelmi képviselők a törvény által biztosított munkajogi védelem ellenére sem mernek a munkáltatójukkal ellentétes álláspontot képviselni. Több esetben előfordult, hogy a munkavédelmi képviselő választás csak formálisan történik meg és a munkáltató jelölte ki a képviselőt, akinek a személyével gyakran a többi munkavállaló nincs is tisztában. Arra is volt példa, hogy az eredményes munkavédelmi képviselő választáson a munkavállalók a munkáltató vezetőjének közeli hozzátartozóját választották meg. A 2023. évben lefolytatott munkavédelmi hatósági ellenőrzések esetében csak elenyésző számú munkáltatót érintően kellett az ellenőrzést végző munkavédelmi szakügyintézőnek intézkedéseket hoznia a munkavédelmi képviselő választásával összefüggésben.

5.4.6.4.A foglalkozási eredetű rákkeltő anyaggal végzett tevékenységek

A foglalkozási eredetű rákkeltő anyaggal végzett tevékenységek bejelentésének 2018-2023 közötti adatait a 41. számú ábra tartalmazza.

41. számú ábra - A foglalkozási eredetű rákkeltő anyaggal végzett tevékenységek

Megnevezés	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Rákkeltő anyaggal végzett tevékenységet bejelentő munkáltatók száma	1614	1541	1746	1529	1833	1868
„Változást bejelentő” munkáltatók száma	583	644	625	859	566	226
A tárgyévi bejelentések alapján a rákkeltő expozícióban dolgozók száma (fő)	22188	24609	22204	20258	22830	24790
A tárgyévben bejelentést tevő munkáltatóknál kezdeményezett munkavédelmi ellenőrzések száma	212	228	58	41	55	67

Az ellenőrzések száma az elmúlt évekhez képest kismértékű emelkedést mutat, azonban így is elmarad a pandémiát megelőző időszakhoz képest. A bejelentések száma közel azonos a 2022-es évhez, a növekedés csekély mértékű.

A munkáltatók bejelentési kötelezettségüknek többnyire eleget tesznek, de vármegyénként megfigyelhető a különbség. A munkáltatók nem minden esetben vannak tisztában azzal, hogy rákkeltő hatású anyagot használnak fel, ezáltal a jogszabályokban foglalt kötelezettségek sem teljesülnek. A legfőbb probléma hogy a munkáltatók nem vezetnek, vagy nem megfelelően vezetnek a nyilvántartást a foglalkozási eredetű rákkeltő anyagok elleni védekezésről és az általuk okozott egészségkárosodások megelőzéséről szóló 26/2000. (IX. 30.) EüM rendelet hatálya alá tartozó felhasznált anyag és a munkavállalók vonatkozásában. A rendelet hatálya alá tartozó rákkeltő és mutagén anyagok nem kerülnek azonosításra, ezáltal a megtett preventív intézkedések nem kielégítőek. A kockázatértékelésben nem szerepelnek a felhasznált rákkeltő és mutagén anyagok, illetve a légtér-szennyezettségi adatokat sem veszik figyelembe, melyeket több esetben nem is ellenőriztek.

A foglalkozás-egészségügyi alapszolgálat helyszíni vizsgálatai elmaradnak, a rendelkezésére bocsájtott hiányos dokumentumok (kockázatbecslés, biztonsági adatlap, mérés) alapján határozzák meg a munkaköri alkalmassági vizsgálatok irányát, gyakoriságát, így a szükséges biológiai expozíciós monitoring vizsgálatokat nem végeztetik el, mely fokozza a foglalkozási megbetegedés kialakulásának kockázatát. A munkavállalók megfelelő tájékoztatása elmarad. A munkáltatók nem tájékoztatják a munkavállalókat arról, hogy rákkeltő anyaggal végeznek munkát és arról sem, hogy mi a kockázata a tevékenységüknek, illetve milyen intézkedéseket vezetett be a munkáltató, melyek szigorú betartása elengedhetetlen a kockázat minimalizálása érdekében. A szellőztetés céljára szolgáló túlnyomásos, kiegyenlített, depressziós szellőztetést biztosító műszaki rendszereket időszakos, ellenőrző felülvizsgálat keretében a munkáltató mérésekkel nem ellenőrzi, ezáltal a nem megfelelő működésük fokozott expozíciós esetek előfordulásához vezethet. Előfordult, hogy hegesztési munkaterületen a hegesztési füst elvezetésére semmilyen szellőztető berendezés nem került kialakításra, mérések nem történtek, veszélyeztetve ezáltal a munkavállalók egészségét, biztonságát. Nem helyeztek el figyelmeztető feliratokat az étkezés, folyadékfogyasztás, élelmiszer-tárolás és a dohányzás tilalmára vonatkozóan, oktatás nem tért ki a megfelelő higiénés előírások betartásának fontosságára. Előforduló probléma, hogy a műhelyben a fapor és a veszélyes anyagok/keverékek környezetében a dolgozók ételt és italt tárolnak, fogyasztanak fokozva ezzel a daganatos megbetegedés kialakulásának kockázatát. Nem minden esetben volt biztosítva a rákkeltő anyagok használata miatt előírt fekete-fehér öltöző, illetve előfordult, hogy kialakításra került, azonban nem használták rendeltetésszerűen, veszélyeztetve ezáltal az egyébként rákkeltő anyaggal nem exponált munkavállalókat. Egy munkahelyen előfordult, hogy rákkeltő anyagot használtak a tevékenységükhöz, azonban az illetéktelen személyekre vonatkozó korlátozást nem vezettek be. Beengedték megfelelő tájékoztatás nélkül az alvállalkozók munkavállalóit, akik információ hiányában megfelelő védelem nélkül végezték munkájukat. Több munkavállalónál mérgezési tünetek jelentkeztek, egy esetben a későbbiekben felmerült a foglalkozási megbetegedés gyanúja.

6. Az ellenőrzések fő ágazati tapasztalatai

6.1. Építőipar

Az építőipar nemzetgazdasági ágban továbbra is fennálló probléma, hogy kevés a motivált, szakképzett munkaerő, valamint esetenként rövid a beruházások teljesítési határideje, így a munkavédelmi előírások betartása nehézkes. 2023-ban az előző évhez képest 7,5%-kal csökkent a munkabalesetek száma 942-re (2022-ben 1018 munkabaleset történt).

A halálos munkabalesetek száma az elmúlt évhez képest alig változott (2023. évben 20, míg 2022. évben 21). Az építési munkahelyeken bekövetkezett súlyos munkabaleseteknek közel a fele (45,5%-a) halálos kimenetelű volt.

2023-ban a munkavédelmi hatóságok 2574 építés-kivitelezést ellenőriztek. Az ellenőrzött munkáltatók majdnem kétharmada (61,6%-a) nem tett eleget a jogszabályban előírt valamennyi munkavédelmi kötelezettségének. A munkavállalók közel háromnegyedét szabálytalan munkakörülmények között foglalkoztatták. Ezek az arányszámok a tavalyi évhez viszonyítva nem változtak.

Új kockázatot jelentettek az ágazatban, hogy egyre nagyobb számban jelennek meg külföldi munkavállalók, akik nincsenek mindig tisztában a magyar munkavédelmi előírásokkal. Nehézséget okozott, hogy közöttük számos olyan is volt, aki nem tudott magyarul. A tájékoztatásuk, munkavédelmi oktatásuk és a velük történő kommunikáció is nagy kihívást jelentett.

A nagyobb építési területeken megfelelően kiépített ideiglenes villamos hálózatok létesülnek, míg a kisebb építkezéseken – jellemzően családi házak építése, átépítése során - gyakran olyan ideiglenes villamos elosztószekrényeket használtak, amelyeknél a feszültség alatti részeket burkolattal nem látták el. Elsősorban ezeken a munkahelyeken fordult elő, hogy a munkavégzéshez igénybe vett villamos hálózatba nem volt beépítve áram-védőkapcsoló.

Az építés-kivitelezési területeken használt építőipari gépek műszaki állapota tovább javult. Egyre több korszerű, új emelőgépet (toronydaru, építési felvonó) üzemeltetnek, és a műszaki állapotuk fenntartása érdekében az időszakos biztonságtechnikai vizsgálatokat is elvégzik. Visszatérő hiányosság a sérült szigetelésű kisgépek és villamos hosszabbító vezetékek használata. Az előbbiek közvetlen összefüggésben állnak a villamos vezetékek közlekedési utakon történő vezetésével, valamint egyéb okokból a mechanikai hatás elleni védelmük elmulasztásával, ami az építési munkahelyek többségénél megállapítható. Kisebb építkezéseken még mindig található házilagos kivitelezésű kőfűrészgép és betonkeverő, amelyek rendszerint nem rendelkeznek a szükséges védőburkolatokkal.

A magasépítési munkaterületeken a legsúlyosabb veszélyeztetést továbbra is a be-, illetve leesés ellen szükséges kollektív műszaki védelem hiánya, valamint a leesés elleni védelemül szolgáló egyéni védőeszközök biztosításának, illetve a használatukhoz szükséges feltételeknek az elmaradása jelentette. Az egyéni védőeszköz használatának elmulasztása gyakran az ehhez szükséges kikötési pont kijelölésének hiányára vezethető vissza. A fentiek miatt következett be a halálos balesetek többsége, továbbá ebben a körben hozta a munkavédelmi hatóság is a legtöbb intézkedést.

Továbbra is gyakori hiányosság – főleg a kisebb építkezéseken - a fejtámasz sisakok használatának elmulasztása.

Pozitívumként értékelhető, hogy egyre több építkezésen találkozhatunk korszerű szabványos elemekből készített homlokzati állványrendszerekkel. Ezek többségénél nem volt intézkedésre okot adó szabálytalanság. Általános gyakorlat, hogy a munkáltatók az állványok telepítését az erre szakosodott vállalkozókra bízzák, akik megfelelő szakismeret és tapasztalat birtokában biztonságosan kiépítik az állványt, állványrendszereket. Kisebb építkezésen előfordulnak még korszerűtlen készelemes állványok, melyek esetében számos szabálytalanságról beszélhetünk (hiányos korlát, dróttal felerősített állványelemek). Kisebb építési területeken ismét lehetett elavult falétra állványokkal találkozni, amelyek alkalmazása számos baleseti veszélyforrást jelent. Valamennyi állványtípus esetében rendszeresen megállapítható, hogy az állványok építéséhez terv (szerkezeti vázlat, általános szerkezeti dokumentáció) nem készül.

A mélyépítési munkaterületeken továbbra is az omlásveszély jelenti a legnagyobb problémát. Jellemző a munkaárkok, munkagödrök dúcolásának hiánya, a szakadólap terhelés tilalmának megszegése és a szabálytalan rézsűkialakítás.

A bontási munkaterületen egyre több helyen géppel végzik a munkálatokat. A modern technika és technológia mellett számos súlyos szabálytalanságot lehetett tapasztalni. Majdnem minden esetben előfordult, hogy több szintet egyszerre leomlasztanak, ami a fokozott kiporzás és a sokszor ellenőrizhetetlen leomlás miatt fokozott veszélyforrás. Az épületek egymással összeépített szerkezeteinek bontásakor a megmaradó épületszerkezetek stabilitásáról (alátámasztásáról, megtámasztásáról) gyakran nem gondoskodnak. Továbbra is súlyos kockázatot jelent a munka szervezetlensége, a szakmai képzettség-, a bontási terv-, a technológiai utasítás-, valamint a veszélyeztetett területek megfelelő elkerítésének a hiánya. Gyakran előfordult, hogy volt bontási terv, de a bontást végzők nem ismerték annak tartalmát. A bontásokat szinte minden esetben alvállalkozók végzik, sokszor vállalkozói szerződés és szakértelemmel rendelkező munkairányító nélkül.

Nehezíti a munkavédelmi szabályok alkalmazását, hogy a nagyobb beruházásokon az építés-kivitelezési munkákat több munkáltató, fő- és alvállalkozói szerződések alapján végzi. Ennek következtében a kivitelezés, a vállalkozók munkájának koordinálása, irányítása az adott építkezésen nehezebbé válik. A gyakran szövevényes alvállalkozói láncban sok a néhány fős kisvállalkozás, ahol a munkavállalókat nagyobb részben egyszerűsített foglalkoztatás keretében, rövid időtartamban alkalmazzák. A szükséges szakmai és munkavédelmi ismeretek, a kellő gyakorlati tapasztalat hiánya, önmagában is baleseti veszélyforrást jelent.

Azokon az építési munkahelyeken, ahol egyidejűleg több munkáltató munkavállalói végeznek munkát általánosságban jellemző, hogy a fővállalkozó részéről jelenlévő építésvezetők nem rendelkeztek információkkal az alvállalkozói láncot illetően.

Az építkezéseken általában foglalkoztattak munkavédelmi koordinátort, tevékenységük azonban jellemzően csak a nagyobb építkezéseken volt nyomon követhető és kevés helyen működtek kellő hatékonysággal, sok esetben csak a nevük szerepelt a dokumentációban, de érdemi tevékenységet nem végeznek.

Az elkészült biztonsági és egészségvédelmi tervek jó része hiányos volt, nem terjedt ki minden munkarészre, a dokumentumokat az építkezés ütemének és az esetleges változásoknak megfelelően nem aktualizálták. Jellemzően csupán általánosságokat tartalmaztak, azaz a munkavédelemről szóló törvény, illetve az ágazati jogszabály előírásait.

Az építési munkahelyekre készített kockázatértékelések munkaegészségügyi fejezete az ellenőrzött dokumentumok többségénél elnagyolt, hiányos volt. Az ellenőrzött

munkáltatóknál a kockázatértékelésekből gyakran hiányzott a tevékenységből és a munkakörnyezetből eredő egészségkárosító kockázatok és megterhelések teljes körű vizsgálata, értékelése. A kényszertesthelyzetből, a hátsérülések kockázatával járó kézi tehermozgatásból, a munkahelyi klímából, a döngölő békák, lap vibrátorok, láncfűrész gépek használatából eredő rezgésexpoziációból, a munkavégzés során képződő porexpozícióból, valamint a felhasznált veszélyes anyagokkal, illetve veszélyes keverékekkel (pl. cement, festékek, ragasztók, hígítók) történő munkavégzésből származó kockázatok értékelése rendre elmaradt. A kémiai kockázatbecslésben több esetben csak a biztonsági adatlapok kivonatolt formája volt megtalálható, hiányzott a felhasznált veszélyes anyagok kockázatainak mennyiségi és minőségi értékelése, valamint a munkahigiénés mérési eredmények elemzése.

A cserép-, tégl-, betonvágás a jelentős zajterhelés mellett belélegezhető kristályos szilícium-dioxid expozícióval is járhat, a por belégzése megfelelő védelmet nyújtó légzésvédő eszköz hiányában súlyos tüdőbetegséghez (szilikózis vagy akár tüdőrák) vezethet, ennek ellenére még mindig gyakori, hogy a kockázatelemzések nem terjednek ki ezekre az egészségkárosító kockázatokra.

A kisebb építkezésekre jellemző, hogy nincs az étkezésre, öltözködésre szolgáló pihenőhely (konténer). A munkavállalók általában nem megfelelő higiénés körülmények között, porral, vegyi anyagokkal szennyezett munkahelyen, építési alapanyagokon (hungarocell táblák, téglák) étkeztek. Többnyire csak az építési terület egyes pontjain volt lehetőség kézmosásra.

Pozitívum, hogy a munkáltatók a meleg nyári időszakban többnyire biztosították a korlátlan mennyiségű ivóvizet és az árnyékos pihenőhelyet, a hideg téli időszakban melegedő helyiség kialakításáról és meleg felsőruházatról gondoskodtak. Az ivóvíz nyári időszakban történő hűtésére viszont gyakran nincs lehetőség az építési területeken. A fővállalkozók általában biztosítják a mobil illemhelyeket, azok cseréjét, takarítását.

A pszichoszociális kóroki tényezők hatásainak feltárásával és kezelésével a kockázatértékelések általában nem foglalkoztak, pedig az építőipari-kivitelezési tevékenységek során a munkavállalók gyakran tartósan távol dolgoznak az otthonuktól, illetve előfordul külföldről áttelepült munkavállalók foglalkoztatása is, akik nem beszélik a magyar nyelvet.

6.1.1. Azbesztmentesítési tevékenység

A 2023. évben az előző évhez képest 4,0%-kal kevesebb esetben (2022. év: 228 db, 2023. év: 219 db) jelentettek be azbesztbontási munkákat (pala és szórt azbesztmentesítést), amely 1335 fő munkavállalót érintett (2022. év: 1385 fő). A vonatkozó jogszabálynak megfelelő tartalmú bejelentések aránya 99,5% (2022. év: 215 db, 2023. év: 214 db,) volt, a korábbi évhez képest, így a nem megfelelő tartalmú bejelentések aránya kis mértékben csökkent.

A sikeresen ellenőrzött tevékenységek során továbbra is vegyes a kép. Az ellenőrzések elsősorban az építőipar területén, azbeszt tartalmú tetőhéjazat bontásáról szóló bejelentéseket követően történtek. A bejelentési fegyelem számottevő javulásáról nem tudnak a munkavédelmi hatóságok beszámolni. Továbbra is jellemző tapasztalat, hogy későn érkezik be a bejelentés (nem a munka megkezdése előtt 15 nappal) az azbesztexpoziációval járó tevékenységről a hatóságok felé, így mire az eljáró kormánytisztviselő el tudná végezni az ellenőrzést, a bontást már befejezték.

A munkáltatók több esetben csak az azbeszttartalmú anyag megjelenési formáját (pl. pala, cementkötésű pala, stb.) jelentették be, az azbeszt fajtájáról (pl. kizotil, krokidolit, tremolit) nem tudtak információt nyújtani.

Sok esetben nem készül munkaterv az azbesztbontáshoz, vagy annak tartalma nem a jogszabályi előírásoknak megfelelő.

Az ellenőrzés során tapasztalt leggyakoribb hibák között említhetjük a munkavédelmi oktatás hiányát, illetve tematikájának nem megfelelőségét. A munkavállalók gyakran nincsenek tisztában azzal, hogy rákkeltő anyaggal végeznek munkát, ennek köszönhetően a szükséges megelőző intézkedések betartását nem tekintik kellően fontosnak. A munkáltató nem minden esetben biztosított megfelelő védelmi képességű egyéni védőeszközöket. Ha rendelkezésre is áll a szükséges védőeszköz, azt a munkavállalók nem használták, vagy nem megfelelően tárolták. A szabálytalanul tárolt egyéni védőeszközök azbesztpor szennyezettségnek vannak kitéve. A megfelelő higiénés szabályokat sem tartják be a munkavállalók, azbesztporral szennyezett területen étkeznek, dohányoznak, mely tovább növeli az egészségkárosodás kockázatát.

Leggyakrabban előforduló probléma a porzó azbeszt tartalmú anyagok nem megfelelő technológiával történő bontása, illetve tárolása. A munkáltatók rendszerint nem gondoskodnak az azbeszt tartalmú héjazatok, burkolatok bontásakor a felületüknek az azbesztszálak megkötésére szolgáló vegyi anyaggal történő bevonására, illetve a kiporzás más módon (pl. nedvesítéssel) történő megelőzésére. A tároló edények, zsákok nincsenek lezárva és jelölve. A bontási területet gyakran semmilyen jelzéssel nem látják el, mely felhívna a figyelmet az ott folyó azbesztmentesítési munka veszélyére.

A munkát gyakran tapasztalattal nem rendelkező munkáltató végzi, aki sem a vonatkozó jogszabályokkal, sem az azbeszt károsító hatásaival nincs tisztában, és rendszerint az azbesztmentesítésre vonatkozó kockázatbecsléssel sem rendelkezik, aminek következtében a megfelelő megelőző intézkedéseket nem teszi meg. Néhány esetben az előzetes munkaköri alkalmassági vizsgálat sem történt meg az azbesztbontást végző munkavállaló esetében.

Pozitívumként említhető, hogy a nagyobb beruházásoknál, jellemzően több éves tapasztalattal rendelkező vállalkozások végzik a terület azbesztmentesítését, ebben az esetben a munkáltató bejelentési kötelezettségének eleget tesz és a munkavállalók mellett nagy hangsúlyt fektetnek a hatókörben tartózkodók védelmének biztosítására is. A korábbi időszakhoz képest előrelépés továbbá, hogy egyes vármegyék munkavédelmi hatóságai az azbesztmentesítési tevékenység munkavédelmi színvonalának javulását tapasztalták.

6.1.2. Építőanyag-ipar

Az építőipar teljesítményének növekedése az építőanyag gyártók kapacitásfejlesztését igényli. Az ágazatban fokozott baleseti veszélyforrást jelentenek a gyártás során alkalmazott nagyméretű berendezések, a nagyszámú anyagmozgató- és emelőgép, az automatika és a kézi vezérlés kombinációja, amit a kisebb cégek esetében még súlyosbít az elhasználdott géppark és a karbantartások elmaradása.

Továbbra is visszatérő hiányosság a kéziszerszámok elhasználódása és sérült tápkábel-szigetelése. A munkaeszközök védőburkolatának hiánya jellemzően a folyamatos működésű

anyagmozgató gépeknél tapasztalható. Az építőanyag gyártó telepeken használt anyagmozgató gépek sok esetben sérültek, hiányosan felszereltek voltak.

Gyakran megállapítható volt, hogy a magasban levő munkaszintek megközelítésére szolgáló acélszerkezetű lépcsők, valamint a munkavégzés és közlekedés céljára létesített kezelőjárdák padozata hiányos, ami botlásveszélyt, esetenként leesési veszélyt eredményezett. A munkaszinteken a leesési veszélyt tovább növelte a védőkorlátok folytonosság hiánya.

A légtér megnövekedett por koncentrációja miatt a villamos berendezések fokozottabb védettségének biztosítására szolgáló burkolatok, védőfedések gyakran hiányosak vagy teljes egészében hiányoznak. Utóbbira a csatlakozó aljzatok csapófedelének hiánya a legjellemzőbb példa. A kezelőfelületek portalanításának elmaradása következtében a működtető elemek funkciójelölése, valamint a jelzőlámpák fényjelzése nem minden esetben látható.

Az építőanyag ipar a gyártás során keletkező zaj, por, vizes munkakörnyezet miatt munkaegészségügyi szempontból fokozott figyelmet igényel. A beton, tégl- és csempegyártásban, a hőálló alapanyagok és késztermékek gyártása során belélegezhető kristályos szilícium-dioxid expozícióval is számolni kell. Többnyire csak a multinacionális építőipari alapanyaggyártókra jellemző, hogy a kockázatértékelés, a munkavédelmi oktatás és a munkaköri alkalmasság orvosi vizsgálata során figyelembe veszik a szilikózis kialakulásának kockázatát. A cementtartalmú építési alapanyagokkal végzett tevékenységek során egyéni védőeszközök hiányában fennáll a bőr- és szemkárosodás kockázata, mivel a cement erős lúgossága és krómtartalma miatt bőr- és szemirritációt válthat ki. A bőrrel való hosszan tartó vagy ismételt érintkezés esetén fennáll a szenzibilizáció lehetősége, amely a bőr kiszáradása, repedezése mellett allergiás bőrreakciókhoz is vezethet.

Munkaegészségügyi szempontból előrelépés, hogy a munkáltatók fokozott figyelmet fordítanak a munkavállalók előzetes és időszakos munkaköri alkalmassági vizsgálatainak elvégzésére. A munkáltatók többsége biztosít munkavédelmi szakembert és szerződésben áll foglalkozás-egészségügyi szolgálattal, így munkabiztonsági és munkaegészségügyi szakember bevonásával készítik el a jogszabályokban előírt munkavédelmi dokumentációt.

A leggyakoribb hiányosságok a veszélyes anyagok, keverékek biztonsági adatlapjainak hiánya, továbbá sok esetben nem vezetnek a veszélyes anyag expozíciójának kitett munkavállalók részletes nyilvántartását.

A tevékenységre vonatkozó kockázatértékelések nagyobb része nem tartalmazott részletes munkaegészségügyi fejezetet, csak a veszélyek azonosítására terjedt ki, de a veszélyes anyagokra vonatkozó expozíció-hatás összefüggés elemzése, az expozíció becslése, a kockázatok mennyiségi értékelése már hiányzott. A munkáltatók többsége az egyéni védőeszközökre vonatkozó szabályozással rendelkezett és a veszélyforrások ellen megfelelő védelmet nyújtó egyéni védőeszközöket biztosították. Azonban az egyéni védőeszközök megfelelő használatával és tárolásával kapcsolatos hiányosságok miatt több esetben volt szükség intézkedésre, mivel a munkavállalók a biztosított védőeszközöket nem minden esetben használták, vagy – különösen a védőszemüvegeket, hallásvédő fültokokat, légzésvédő maszkokat, álarcokat – szabadon tárolták a poros, szennyezett munkakörnyezetben, így azok használata többlet expozíciót jelentett.

Az építőanyag gyártás során alkalmazott kötő- és leválasztó anyagok tárolása során gyakori hiba, hogy ezeket a keverékeket nem a gyártó által biztosított és jelzéssel ellátott edényben, hanem egyéb, gyakran élelmiszer tárolására gyártott tároló edényben tárolták.

6.2. Mezőgazdaság, erdőgazdálkodás, halgazdálkodás

A mezőgazdaság, erdőgazdaság nemzetgazdasági ágazatban 2023. évben – az előző évhez képest – 33%-kal több ellenőrzést végzett a munkavédelmi hatóság. Az ellenőrzött 287 munkáltató 68%-nál volt tapasztalható valamilyen munkavédelmi szabálytalanság. Összesen 3363 fő munkavállalót vontak ellenőrzés alá, melyből a szabálytalansággal érintett munkavállalók aránya 74% volt.

2023. évben 9 halálos kimenetelű munkabaleset történt. A három munkanapon túl gyógyuló munkabalesetek száma 588 volt.

6.2.1. Mezőgazdaság

A 2023. évben a mezőgazdasági ágazatot a technikai fejlődés, újítás továbbra is jellemezte, amely a gépek korszerűsítésében és új épületek építésében nyilvánult meg. Az újonnan beszerzett, korszerűbb gépekkel a munkavállalók egészséget nem veszélyeztető, biztonságos munkavégzése folyamatosan és hatékonyabban biztosítható. A modern gépek mellett azonban megfigyelhető volt az az attitűd, hogy a termelési tevékenység során felmerülő munkavédelmi követelményekre igyekeznek hangsúlyt fektetni, de az ezt „kiszolgáló” tevékenységekre már jellemzően nem fordítottak kellő figyelmet. A karbantartási, javítási munkák elvégzéséhez gyakran évtizedes, elavult – még termelészövetkezeti, állami gazdasági múltú - gépeket, berendezéseket használnak, melyek felülvizsgálatát, rendszeres ellenőrzését nem végzik el.

A mezőgazdaságban magas a szakképzetlen munkavállalók száma. Általánosságban megállapítható az egyszerűsített foglalkoztatás, – idénymunka, alkalmi munka – valamint a külföldi munkavállalók foglalkoztatása. Egyre elterjedtebb, – főleg az állattartás területén – hogy egész évben is foglalkoztatnak a munkáltatók főleg harmadik országbeli munkavállalókat.

A legtöbb munkaegészségügyi hiányosság általában a dokumentációk ellenőrzése során merült fel. A kockázatértékelés folyamatába, az egyéni védőeszközök juttatásának belső rendjét szabályozó munkáltatói irat elkészítésébe, továbbá a munkaköri orvosi alkalmassági vizsgálatok rendjének szabályozásába, az oktatási tematika elkészítésébe sok esetben nem vonják be a foglalkozás-egészségügyi szolgálat orvosát. A nagyobb növénytermesztő, állattenyésztő cégek esetében csökkent a munkavállalók száma és a munkavédelemre is kevesebb figyelmet fordítanak.

Kedvezőtlen változás, hogy a munkavállalók munkaköri alkalmassági vizsgálatainak, illetve egyszerűsített foglalkoztatás esetén a foglalkoztathatósági szakvéleményhez szükséges orvosi vizsgálatoknak az elvégzése gyakran elmarad. A fentiek jellemzően az idényjellegű tevékenységekhez kapcsolódóan állapíthatók meg. A munkáltatók foglalkoztathatósági szakvélemény birtokában a munkavállalókat olyan munkatevékenység ellátására is utasítják, amelynek végzésére csak munkaköri alkalmassági vizsgálatot követően lenne lehetőség.

A mezőgazdaságban tevékenységet végző munkáltatóknál a biológiai kockázatok, valamint a kémiai kóroki tényezők teljes körű felmérése, becslése hiányos vagy elmarad.

A *növénytermesztés ágazatban* a telepített gépek esetében gyakran hiányoztak a meghajtásokról a védőburkolatok, illetve azok sérültek, hiányosak voltak, a garatok

elhatárolása gyakran nem volt biztosítva. Az önjáró gépek esetében többször tapasztalták az erőgépet a munkagéppel összekapcsoló kardántengely burkolatának hiányát, sérülését.

Néhány esetben a mezőgazdasági rakodógépek munkavédelmi szempontú előzetes vizsgálatának elvégzését nem tudták igazolni, üzembe helyezésüket írásban nem rendelték el.

Előfordult, hogy elmaradtak a nem veszélyesnek minősülő berendezések időszakos ellenőrző felülvizsgálatai.

A szárító berendezés kezelők a berendezések biztonsági ellenőrzését elvégezték. A szárító berendezések kezelésével kapcsolatos előírásokat a munkáltatók kidolgozták, az időszakos biztonsági ellenőrzést 5 évenként elvégeztették. A szárító berendezéseknél nem minden esetben történt meg a légtérszennyezettség illetve a zajmérés. Az elsősegélynyújtás személyi, tárgyi és szervezési feltételei a legtöbb helyen biztosítottak voltak. Pozitívum, hogy az ellenőrzött mezőgazdasági szárító berendezéseket rendszerint szakképzett személyek kezelték.

Az új munkaeszközök műszaki felügyeletét, karbantartását jellemzően szakszervezetek látják el, mely munkabiztonsági szempontból is kedvező hatású.

A munkavédelmi oktatási tematika általában nem tér ki a növénytermesztési tevékenység során fennálló, és a munkaeszközök használata során jelentkező veszélyekre (pl. áramütés, mozgó alkatrészek okozta elkapás-behúzás), valamint a megelőző intézkedések ismertetésére.

A mezőgazdasági ágazatban végzett ellenőrzések során tapasztalható volt, hogy a pályázatoknak köszönhetően a növénytermesztésben egyre több egyéni vállalkozó alkalmaz 3-5 fő új munkavállalót. Az egyéni vállalkozók gyakran nincsenek tisztában munkavédelmi kötelezettségeikkel.

A növénytermesztés során, a gépi permetezésekhez használt permetezőszerek évről-évre kockázati tényezőként jelennek meg. A veszélyes anyagok/keverékek használata potenciális veszélyt jelent a készítményt kezelő, -felhasználó munkavállalókra és a hatókörben tartózkodók, a környezetben élők számára.

A növénytermesztésnél a kedvezőtlen klimatikus viszonyok között végzett munka mellett jelentős a zaj- és a portterhelés.

A munkáltatók a kockázatok értékelésével összefüggésben szükséges munkahigiénés vizsgálatok elvégzését, különösen a munkahelyi zaj- illetve légszennyezettség vizsgálatokat rendszerint továbbra is elmulasztják, amely a munkavállalók egyéni védőeszköz ellátására, valamint a munkaköri alkalmassági vizsgálatok irányultságára is kihat. A kockázatértékelés általában nem tér ki valamennyi, munkavállalót érő kóros tényezőre. A veszélyes anyagok használatával összefüggő hiányosságok tekintetében továbbra is megállapítható, hogy a biztonsági adatlapokkal nem vagy csak részlegesen rendelkeznek a munkáltatók. A munkáltatók gyakran nem vezetnek nyilvántartást a veszélyes anyagok elleni védekezés és az általuk okozott egészségkárosodások megelőzésének céljából a munkavállalók munkahelyi expozíciójára vonatkozó adatokról. Gyakori szabálytalanság a veszélyes anyagok/keverékek, növényvédő szerek nem megfelelő tárolása. Gyakran felirat nélkül, élelmiszer tárolására gyártott edényben történik a tárolásuk, mely potenciális veszélyt jelent a munkavállalókra. Az elsősegélynyújtás személyi, tárgyi és szervezési feltételei a legtöbb helyen biztosítottak voltak.

A munkavédelmi oktatási tematika elkészítésében gyakran nem vesz részt munkaegészségügyi szakember, ezáltal az oktatási tematika nem tér ki teljes körűen a

növénytermesztési tevékenység során fennálló, a munkavállalók egészségére és biztonságára veszélyt jelentő biológiai kockázatokra (pl. darázscsípés; talajjal, szerves trágyával történő érintkezés okozta fertőzésveszély).

Az **állattenyésztési ágazatban** továbbra is jellemző hiányosság, hogy nem készítik el a Mezőgazdasági Biztonsági Szabályzatban az állattartó telepekre előírt üzemelési utasítást, melynek következtében az etetés, almozás, mozgatás munkáltatói szabályozása is elmarad.

Az ágazatban igen magas a szakképzetlen munkavállalók aránya, a nyugdíjba vonuló munkavállalók megfelelő szakképesítéssel rendelkező személyekkel történő pótlása kihívást jelent a munkáltatók számára. A folyamatos létszámhiány és a túlmunka összefüggésbe hozható a pszichoszociális kóroki tényezőkkel.

Az állattartó telepeken lévő aknák és a padlócsatornák számos esetben nem voltak lefedve, így be- illetve leesés veszélyt jelentettek. A padlócsatornában működő trágya elszállító berendezések, illetve a takarmány szállítására szolgáló csigák védőburkolatai rendszerint hiányoztak.

A speciális fejőberendezésekre, takarmánykiosztó gépekre vonatkozó oktatás és a gépkezelési utasítás gyakran hiányzott.

A munkavédelmi hatóság tapasztalatai szerint még nagyon sok amortizálódott állattartó épület van használatban, melyek állékonyságára, elektromos hálózatának karbantartására, felújítására kevesebb költséget fordítanak üzemeltetésük szükségessége ellenére.

Az egyéni védőeszközök biztosítása folyamatos az ágazatban, kirívó esetek a hatósági ellenőrzések során nem fordultak elő. A munkavédelmi szempontból fontos dokumentációkat nem minden esetben dolgozták ki az elvárható színvonalon. Több esetben előfordult, hogy a munkavédelmi oktatás megtörténtét igazolható módon nem dokumentálták.

Munkaegészségügyi szempontból az állattartáshoz szorosan fűződő technológiák során az előző évekhez képest jogkövetőbb munkáltatói magatartást tapasztaltak a munkavédelmi hatóságok.

Saját tervezésű célvizsgálatra is sor került állattenyésztési ágazatban. Az ellenőrzések tapasztalatai alapján megállapítható, hogy a munkáltatók és a munkavállalók is kiemelten kezelik a munkavédelem fontosságát, amely a munkavégzések helyszíni ellenőrzése, illetve a dokumentációk vizsgálata során is érzékelhető volt.

A munkáltatók a különböző expozíciós hatásokkal (fizikai, kémiai, biológiai, munkavégzésből adódó megterhelések) összefüggésben speciális megelőző intézkedéseket tettek. A munkáltatók a korszerű berendezések, gépek alkalmazásával, valamint modern szellőztető rendszerek beépítésével a kollektív műszaki védelmi megoldásokat részesítették előnyben. Az ágazatban használt vegyi anyagok, nem veszélyes anyagok, illetve a kémiai veszélyforrások alkalmazásával kapcsolatosan is pozitív változás volt tapasztalható. A jellemzően fertőtlenítéshez, takarításhoz használt anyagok kiválasztásában a munkáltatóknál fontos szempont, hogy sem a tartott állatok, sem a közvetlen környezetük számára ne jelentsenek többletterhelést, amelynek pozitív hozadéka, hogy ezzel a munkavállalókat érő expozíciós hatás is nagymértékben csökken. Kirívó esetek a munkavédelmi hatósági ellenőrzések során nem fordultak elő.

A munkavédelmi oktatási tematikákban a vegyi anyagokra, a biológiai veszélyforrásokra vonatkozó tartalmi elemek hiányosak voltak, valamint a nagytestű, veszélyes állatokkal való munkavégzés részleteire sem tértek ki teljeskörűen.

A biológiai kockázatértékelésekben a kóroki tényezők kiértékelése jellemzően nem az egyes munkakörökre, tevékenységekre lebontva történt meg, hanem általános megállapításokat tartalmazott, valamint a védőoltásokkal érintett munkavállalók körét sem határozták meg egyértelműen. Az elkészült becslésekből gyakran kimaradt a végzett tevékenységek, és a veszélyeztetettek körének meghatározása. Jellemzően csak egy-egy zoonózis (állatról emberre terjedő megbetegedés) kockázatát említették. Például a Lyme-kór, a Hepatitisz, a veszettség okozta kockázatokat nem vették figyelembe. A biológiai kockázatértékelés előírt, évenkénti elkészítése rendszerint elmaradt.

A külföldi munkavállalók esetében a munkaköri alkalmassági vizsgálatok gyakran nem valósultak meg.

A mezőgazdasági ágazatban az élő állatokhoz kötött tevékenységek esetén a munkáltatók a különböző fizikai expozíciós hatások csökkentése érdekében intézkedéseket tettek. A gépek, berendezések korszerűsítésével lényegesen csökkentették a zaj, illetve a teljes testre ható rezgés kockázatát. A munkáltatók a nagyobb súlyú tehermozgatással, például almozással kapcsolatos tevékenységet gépesítették, ezzel csökkentve a munkavállalók kézi anyagmozgatási terhelését.

Az általános higiéniai előírásokra viszont más ágazatokhoz képest általában nagyobb figyelmet fordítanak, ami egy állattartó telepen elsősorban az állatállomány védelmét, egészségét szolgálja.

6.2.2. Erdőgazdálkodás

Az előző évekhez képest a munkáltatóknál számottevően nem javult a munkavédelmi helyzet.

Az ágazatban egyaránt történtek ellenőrzések erdőtelepítés, erdőgondozás, végfelhasználású fakitermelés, illetve a lakott területen belüli koronaalakítás munkálatok során. Az erdészeti tevékenységet folytató munkáltatók esetében gyakori a 10 fő alatti létszám.

A kisebb vállalkozásokra továbbra is jellemző, hogy nem ismerik, így nem is alkalmazzák az Erdészeti Biztonsági Szabályzat előírásait.

Előfordult, hogy a munkáltató képesítés nélküli munkavállalót bízott meg a veszélyes tevékenységnek számító fadóntás végzésével. A szabálytalanság súlyos kimenetelű munkabalesetet okozott. Más esetben a fennakadt fák környezetében szabályellenesen tovább folytatták a munkát, ami szintén súlyos munkabalesethez vezetett.

Az erdészeti közelítő-gépek nehéz terepen, fokozott igénybevételnek vannak kitéve, ezért karbantartásukra gyakrabban lenne szükség, azonban legtöbbször ezek elmaradnak. Több intézkedést tettek a zárt vezetőfülke biztosításának hiányára, a nem megfelelő fékrendszerre, az időszakos biztonsági felülvizsgálatok elmaradására, a vontatmány műszaki hiányosságaira, szabálytalan átalakításra.

Az ágazatban az ellenőrzések tapasztalatai alapján a fizikai és biológiai kockázatok felmérése nem elégséges, továbbá az ágazat létszámához képest nagyobb arányú intézkedést tettek az egyéni védőeszközökre és a munkaköri alkalmassági vizsgálatokra vonatkozóan.

Az egyéni védőeszközökkel (pl. vágásbiztos nadrág, védősisak, fültok, arcvédő vagy védőszemüveg) történő ellátottság általában megfelelő, de egyes esetekben a munkáltató nem követelte meg viselésüket.

Továbbra is rendszeres hiányosságként állapítható meg, hogy a munkavállalók nem részesülnek teljes körű oktatásban a kockázatok értékeléséről, megelőzéséről, például elsősegélynyújtás darázscsípés vagy kullancscsípés esetén.

A munkavédelmi dokumentumokkal (kockázatértékelés, egyéni védőeszköz juttatás, orvosi alkalmassági vizsgálat szabályozása) a munkáltatók többnyire rendelkeztek, azonban előfordult, hogy veszélyes munkaeszközzel érvényes orvosi alkalmassági vizsgálat nélkül dolgoztak. Egyéni védőeszközök többnyire biztosítottak voltak, azonban előfordultak elhasználódott, lejárt kihordási idejű védőeszközök is (pl. szakadt védőlábelleni, régi védősisak), melyek védelmi képessége már nem volt megbízható, valamint egyes esetekben a munkáltató nem követelte meg viselésüket.

Veszélyes anyagok tárolásával kapcsolatban ezen a területen is azt lehetett tapasztalni, hogy eredetileg élelmiszer (üdítő, ásványvíz) csomagolására készült palackban tároltak veszélyes anyagokat (pl. üzemanyag, olaj).

A munkavédelmi hatóságnak az ágazat egy jelentős részére továbbra sincs rálátása, mivel jelentős az egyéni vállalkozóként alkalmazott nélkül történő munkavégzés, ezáltal a szervezett munkavégzés egyáltalán nem, vagy csupán igen rövid időszakban jelenik meg.

6.2.3. Halászat, halgazdálkodás

A halászat, halgazdálkodás ágazatban 5 munkáltató ellenőrzésére került sor a 2023. évben, melyből mind az öt szabálytalansággal érintett volt. Az ellenőrzéssel érintett munkavállalói létszám 53 fő volt melynek 50%-a volt szabálytalansággal érintve.

A 2023. évben lefolytatott munkavédelmi hatósági ellenőrzések tapasztalatai alapján megállapítható, hogy a hiányosságok leggyakrabban a munkavédelmi dokumentumok készítésével összefüggésben fordultak elő. A kockázatértékelések nem tartalmazták teljeskörűen az alkalmazott tevékenységeket, a munkaköröket, illetve a használt munkaeszközöket (gépeket). A munkavédelmi hatóság szakügyintézői a kémiai kockázatértékelésekkel kapcsolatban több esetben észrevételezték, hogy az értékelések nem terjednek ki a telephelyen használt valamennyi veszélyes anyagra, keverékre, illetve nem követték nyomon a beszerzett anyagokban történt változásokat.

6.3.Feldolgozóipar

6.3.1. Fafeldolgozó-ipar, bútoripar

A faipari ágazatban országos célvizsgálat elrendelésére került sor a 2023. évben, amelynek eredményeként a szokásosnál nagyobb számban történtek ellenőrzések faipari feldolgozó tevékenységet folytató munkáltatóknál.

A fafeldolgozó-ipar ágazatban az összes, ellenőrzéssel érintett munkáltatók száma 375 volt, a 2022. évi 144-hez viszonyítva ez az arány 34%-os növekedést jelent. A szabálytalansággal érintett munkáltatók száma 299 volt, ennek aránya az összes ellenőrzött munkáltatóhoz képest

84%. Az ágazatban ellenőrzött összes munkavállaló száma 6207 volt, ennek 82%-ánál tapasztaltak szabálytalanságot az eljáró kormánytisztviselők. A balesetek száma az ágazatban 236 volt összesen, ez 5%-os növekedést mutat az előző évhez képest. Súlyos munkabaleset 6 volt, az előző évi 4-hez képest, halálos munkabaleset nem volt, ilyen az előző évben sem történt.

A bútorgyártás ágazatban az összes, ellenőrzéssel érintett munkáltató száma 233 volt, a 2022. évi 101-hez képest. A szabálytalansággal érintett munkáltatók száma 171 volt, ennek aránya az összes ellenőrzött munkáltatóhoz viszonyítva 84%. Az ágazatban 4276 munkavállaló ellenőrzésére került sor, ennek 71%-ánál tapasztaltak szabálytalanságot az eljáró kormánytisztviselők. A balesetek száma az ágazatban 91 volt összesen, ez 42,4%-os csökkenést mutat az előző évhez viszonyítva (158). Súlyos munkabaleset nem volt, az előző évi 1-hez képest, halálos munkabaleset nem történt, akárcsak az előző évben.

A faipar gazdasági teljesítménye ebben az évben is összefüggésben állt más iparágéval, elsősorban az építőipari ágazat teljesítményével, mivel az újonnan létesített épületekbe általában a faipari ágazatból kerülnek ki a nyílászárók, a belső terek berendezéseit a faiparral foglalkozó vállalkozások készítik el. Hasonlóan az előző évhez 2023-ban, az építőiparban nem volt jelentős visszaesés, ezért a faipari cégek megrendelés állománya sem csökkent az emelkedő alapanyag árak ellenére.

Az ellenőrzés alá vont faipari tevékenységet végzők vegyes képet mutattak, voltak köztük nagyobb cégek, amelyek már a legkorszerűbb faipari gépekkel vannak felszerelve, de voltak kicsi, néhány fővel dolgozó vállalkozások is, melyeknél az iparágra jellemző faipari alapgépekkel végzik a tevékenységet.

A faipari ágazatban az ellenőrzések zöme kis és középvállalkozásoknál történt. Általános tapasztalatként elmondható, hogy a munkáltatók a munkavédelmi feladatok ellátására külső szolgáltatókon keresztül munkavédelmi és munkaegészségügyi szakembereket foglalkoztattak, akikkel a szükséges munkavédelmi dokumentumokat elkészítették.

A munkáltatók döntő többsége a kockázatértékelést munkavédelmi szakemberrel ugyan elkészíteti, azonban a kockázatértékelések tartalmát vizsgálva több hiányosság is észlelhető. Előfordult, hogy a munkavégzésből származó fizikai megterhelésekre, a kézi anyagmozgatásból eredő hátsérülés kockázataira, illetve a megelőző intézkedések meghatározására nem fordítottak kellő figyelmet.

Sok esetben probléma, hogy a munkavédelmi szakember az adott iparágra vonatkozó szakmai tanulmányokkal, végzettséggel és tapasztalattal nem rendelkezik. Szakirányú végzettség hiányában a kockázatértékelésben nem tudják teljeskörűen felmérni a kockázatokat, ezért több esetben nem, vagy nem elég pontosan határozták meg a dolgozók fizikai megterhelését, fiziológiai igénybevételét, az egészségkárosodás megelőzéséhez szükséges intézkedéseket. Előfordult, hogy a munkáltatók a tevékenységükhöz alkalmazott munkaeszközöket és a gépi berendezéseket sem szerepeltették teljeskörűen a kockázatértékelésekben.

Az egyéni védőeszköz rendjének szabályozását tartalmazó írásbeli dokumentációt a munkáltatók rendszerint elkészítették és jellemzően biztosították is a meghatározott egyéni védőeszközöket a dolgozóknak. A felmerülő probléma inkább az, hogy az iparágban az egyéni védőeszközöket nem megfelelően tárolják, vagy nem használják őket, a higiéniai szempontokat sok esetben nem veszik figyelembe.

A faipari ágazatban tevékenykedő mikro és kis vállalkozások általában csak a faipari alapgépekkel rendelkeznek (asztalos szalagfűrészgép, körfűrészgép, gyalugépek, marógépek, hosszlyuk-fűrőgépek, láncmarógépek, csiszológépek, stb.). Emellett megtalálhatók egyre nagyobb számban a modernebb berendezések is a nagyobb vállalkozások egy részénél, így például a CNC megmunkáló központok, él-záró gépek, táblafelosztó félautomata gépek, különleges megmunkálás gépei.

Jellemzően a munkáltatók rendelkeztek az alkalmazott gépekhez, berendezésekhez műszaki, üzemeltetési dokumentációkkal, azonban a régi, több évtizedes életkorral rendelkező gépeknél sok esetben ezek már hiányoztak. Pótlásukra, aktualizálásukra nem került sor.

A berendezések, amelyeknél a kivágódó tárgyak is veszélyt jelentettek, az ellenőrzések tapasztalata szerint eredetileg megfelelő védelemmel voltak ellátva. Ezeket a védelmeket, biztonsági berendezéseket azonban a használat során már gyakran módosították (átalakították), ennek következtében a védelmi funkciójukat nem tudták teljes mértékben betölteni. Jellemző szabálytalanság, hogy a gépek, berendezések nyitható védőburkolatainál a gyártó által kialakított reteszeléseket kiiktatják, így akár a biztonsági berendezés hiányában is üzemeltethetők a gépek, a veszélyes géprészekhez szabadon hozzá tud férni a munkavállaló.

A faipari munkahelyeken a legfőbb veszélyforrást a megmunkálást végző nagy sebességgel forgó, mozgó szerszámok jelentik, amelyek véletlenszerű érintése általában súlyos (csonkulással járó) munkabalesetet eredményez.

A modern gépek, így például a CNC megmunkáló központok, a táblafelosztó körfűrész gépek, automata berendezések, vagy egyéb speciális faipari gépek a mai kor munkabiztonsági igényeinek megfelelően készülnek, beépített védelmeik garantálják a velük való munkavégzés biztonságát. Ennek ellenére az ellenőrzések során itt is előfordultak olyan esetek, amikor a biztonsági berendezéseket a termelékenység növelése érdekében a felhasználók kiiktatták, veszélyeztetve ezzel a munkaeszközt használó munkavállaló testi épségét.

Az ellenőrzött faipari megmunkáló gépek többsége az energia kimaradás utáni akaratlan működés elleni védelemmel el voltak látva, ezek a gépek vezérlésébe be voltak építve. A kisebb, egyszerűbb gépek ilyen védelemmel nem rendelkeztek, azt a munkáltatónak utólagosan kellett biztosítani. Ilyen hiányosságok jellemzően a régi oszlopos fűrőgépeknél kerültek feltárára.

Az ellenőrzött faipari berendezések működtető elemeinek színjelölései általában megfelelőek voltak, mind az indítás, leállítás, ellenőrzés színei, azonban több helyen is előfordult, hogy a vészleállító kapcsolók sárga háttérszín jelölése hiányzott, vagy kopott állapotú volt.

A vállalkozások a faiparban alkalmazott berendezések mellett egyéb munkaeszközöket is használnak, ezek közül a leggyakoribbak az emelőgépek, elsősorban a homlokvillás targoncák. Az ellenőrzések során az emelőgépek dokumentációs (emelőgép-napló vezetése, időszakos vizsgálat elmaradása) hiányosságai mellett, műszaki hiányosságok is feltárára kerültek. A leggyakoribb szabálytalanság a targoncák hangjelző berendezésének működésképtelensége, valamint a felboruláskor a gépkezelő védelmére szolgáló biztonsági öv hiánya volt. A fentiekén kívül többször is megállapításra került, hogy a villahosszabbítók alkalmazásakor a megnövelt villamérezetű megfelelő terhelési diagram nem készült és a targonca túlterhelés gátlóját sem állították be ennek megfelelően.

A munkakörnyezetet érintően leggyakrabban a közlekedő utak szabálytalan anyagtárolás miatti részbeni, vagy teljes szélességben történő eltorlaszolósa okán volt hatósági intézkedésre

szükség. A gépek mellett elhelyezett tárgyak gyakran a villamos tápvezetékek sérülését is eredményezték. Az anyagmozgatással, anyagtárolással kapcsolatos szabálytalanságok a munkahelyeken található raktárakban is megállapíthatóak voltak, elsősorban a hosszabb deszkák, lécek tároló állványokon rendezetlenül történő elhelyezésével összefüggésben, melynek következtében fennállt a tárolt alapanyagok leesésének veszélye.

A faipari üzemek jelentős részében a gépek üzemeltetéséhez sűrített levegőre is szükség van. A sűrített levegő előállításához dugattyús kompresszorokat, vagy csavarkompresszorokat alkalmaznak, amelyeknél többször előfordult, hogy az ékszíjhajtások burkolata hiányzott. Az üzemi területen kiépített sűrített levegő hálózat csővezetéseket rendszerint nem látták el azonosító jelzéssel.

A faipari üzemekre továbbra is jellemző, hogy a kockázatértékelések nem terjednek ki teljeskörűen a tevékenységből és a munkakörnyezetből származó egészségkárosító kockázatokra és megterhelésekre (zaj, rezgés, por, vegyi anyagok, kézi tehermozgatás, stb.). A felületkezeléshez, ragasztáshoz használt vegyi anyagok alkalmazásából eredő kockázatok becslése, a munkakörnyezeti- és biológiai monitorozás többnyire hiányos volt, vagy elmaradt, annak ellenére, hogy tevékenység során gyakori a szerves oldószertartalmú festékek, lakkok használata. Munkahigiénés vizsgálatokkal kell ellenőrizni a veszélyes anyagok szervezetbe jutását, illetve felszívódását és ez által megelőzni az egészségkárosító hatást.

Még mindig gyakori szabálytalanság, hogy a munkaterületen eredetileg élelmiszerekhez gyártott, illetve használt műanyag palackokban, üvegekben tartották a ragasztókat, festékeket, lakkokat, oldószereket, különböző faipari pácoakat, illetve áztatták a festő ecseteket.

Az élelmiszer fogyasztás tilalmát számos esetben megszegték a munkavállalók, így például üdítőital, kávé megtalálható volt ott, ahol veszélyes anyag vagy por szennyezte a munkaterületet.

Bár egyre kisebb arányban, de még mindig előfordult, hogy a munkáltatók a kockázatértékelés során nem számoltak a rákkeltő hatású keményfaporok (bükkfa, tölgyfa és egyéb keményfaporok) egészségkárosító hatásaival.

A munkavállalók számára többnyire biztosították a légzésvédő és a hallásvédő egyéni védőeszközöket, de ezek megfelelő védelmi képessége a hiányos, szakmai szempontból nem megalapozott kockázatértékelések miatt nem volt igazolható. A védőeszközök megfelelő – poros környezettől elzárt – tárolásáról és cseréjéről többnyire nem gondoskodtak, ezért több esetben intézkedni kellett a sérült, védelmi képességét veszített, valamint faportól erősen szennyezett védőeszközök miatt.

Az asztalos műhelyekben a takarítás helyes gyakorlata általában nincs szabályozva, az a munkavállalók belátására volt bízva. A műszak után a gépekre, bútorzatra és egyéb felületekre felrakódott por seprése a munkavállalók jelentős többlet feladatát eredményezte.

Mindezek ellenére erről az ágazatról is elmondható, hogy a fejlesztések során a munkavédelmi szempontok érvényesülnek, ami mindenképpen előrelépésnek tekinthető.

6.3.2. Vegyipar és vegyi anyag gyártás

A vegyi anyag-, termék gyártás alágazatban a munkavédelmi hatóság által ellenőrzött munkáltatók száma 2023. évben 45 volt, melyek közül 38-nál tárt fel a munkavédelmi hatóság

szabálytalanságot. A munkavédelmi ellenőrzések száma 32,8%-kal volt kevesebb, mint az előző évben.

Az ágazatban bekövetkezett munkabalesetek száma, az előző évi 163 esethez viszonyítva közel 8%-kal volt kevesebb, azaz 150 három munkanapot meghaladó munkaképtelenséggel járó munkabalesetet vettek nyilvántartásba 2023. évben. A súlyos balesetek száma negyedére csökkent az előző évi 4 esethez képest, 2023. évben 1 eset volt. A halálos munkabalesetek száma 2023. évben szintén 1 volt az alágazatban.

Az alágazat munkavédelmi helyzete általában megfelelő. Jellemző a nagyszámú fluktuáció, a sok képzetlen munkavállaló. Többek közt feltárásra kerültek emelőgépekkel kapcsolatos szabálytalanságok, gépek/berendezések időszakos vizsgálatainak elmaradása, a kockázatértékelések hiányosan történő elkészítése, egyéni védőeszközök használatának elmulasztása.

A 2023. évben vegyipari üzemben, illetve műanyagipari üzemben is előfordult, hogy a szükséges arc- illetve szemvédő eszközöket nem, vagy nem megfelelően használták, amelynek következtében súlyos, a látás elvesztésével járó baleset is bekövetkezhetett volna.

A munkaterületen gyakran lejárt felhasználhatósági idejű szűrőbetéttel rendelkező légzésvédő eszközt tároltak. Jellemző szabálytalanság volt, hogy az egyéni védőeszközök nem voltak megfelelő higiénés állapotban, (pl. poros helyen, a gépek környezetében tárolták a védőszemüveget vagy a légzésvédő félálarcot).

6.3.3. Gumi-, és műanyagtermék gyártása

A gumi-, és műanyagtermék gyártása alágazatban ellenőrzött munkáltatók száma 2023. évben 117 volt, melynek során 85 esetben tárt fel a munkavédelmi hatóság szabálytalanságot.

Az alágazatban 9%-kal csökkent a 3 munkanapot meghaladó munkaképtelenséggel járó munkabalesetek száma, az előző évi 656 balesettel szemben, 603 munkabalesetet vettek nyilvántartásba 2023. évben, a súlyos munkabalesetek száma 2-ről 1-re csökkent, halálos kimenetelű munkabaleset nem történt.

Az iparágra az elmúlt években jellemző kettősség fokozatosan kezd visszaszorulni. A kisebb vállalkozások is próbálják a gépparkjukat korszerűsíteni, hogy hatékonyabban tudják a piaci igényeket kielégíteni.

A nagyobb, tőkeerős cégek korszerű berendezésekkel, magasabb munkavédelmi gyakorlattal és morállal végzik tevékenységüket, ennek ellenére hiányosságok ezeknél a munkáltatóknál is tapasztalhatóak. A munkahelyek kialakításával összefüggésben elmondható, hogy a minimum követelményeket a munkáltatók biztosítják a dolgozóknak, az öltöző és pihenő helyiségek a higiénés előírásoknak, jogszabályoknak megfelelően felszereltek voltak.

Az elmúlt időszakban az egyik legdinamikusabban bővülő szakterület a fröccstermékek, elsősorban a nagy értékű műszaki cikkek, és az autóalkatrészek gyártása volt.

A tisztálkodási és illemhely használati lehetőség biztosított volt, az ivóvíz minden dolgozó számára elérhető. A munkahelyek megvilágításai, friss levegővel való ellátása, a munkaterületek, munkaművelet helyigényei, a közlekedési utak kialakításai, menekülő útvonalak száma, mérete, kialakítása megfelelőek voltak. A munkaterületekhez, gépekhez,

berendezésekhez szükséges biztonsági és egészségvédelmi jelzések és feliratok általában megvoltak, azonban néhány esetben ezek hiánya intézkedést igényelt.

Vegyi, gumi- és műanyag ipar területén az üzemek egyre nagyobb arányban tértek át az automata üzemmódú gépek alkalmazására, amelynek eredményeképpen kevesebb munkavédelmi eljárást kell végrehajtaniuk, ennek ellenére hiányosságok ezeknél a munkáltatóknál is tapasztalhatóak.

Továbbra is gyakori hiányosság a védőburkolatok hiánya, védőberendezések kiiktatása, anyagi források hiányában több esetben elmaradtak javítások, karbantartások. Visszatérő problémát jelentett a villamos kapcsolószekrények nyitott állapota, az élelmiszerek nem megfelelő tárolása, vagy a veszélyes vegyi anyagok szabálytalan tárolása. A dokumentációk területén kisebb hibák merültek fel.

Az ágazatra jellemzően, a speciális műanyagipari gépek alkalmazása okán felmerült, hogy a kockázatértékelés nem tartalmazta a védőberendezések kiiktatásával végzett, nem állandó jellegű, rövid ideig tartó karbantartási munkák kockázatértékelését, és ennek következtében az ilyen esetekben szükséges védelmi megoldások meghatározását sem.

A gumiipari és műanyagtermék gyártása tevékenységet végző munkáltatókra egyaránt jellemző, hogy a meglévő munkaeszköz, gép, berendezés átalakításakor, új helyre telepítésekor, valamint technológiaváltás/-módosítás esetén nem minden esetben gondoskodtak a munkahigiénés vizsgálatok elvégzéséről, annak ellenére, hogy a változás hatással lehetett a határértékkel szabályozott kóroki tényezők (pl. veszélyes anyagok, zaj, rezgés, stb.) expozíciójának mértékére, jellegére vagy időtartamára.

Gyakori szabálytalanság volt, hogy az extruderek és a darálók hatékony helyi elszívása nem volt biztosítva, amely legtöbbször az elszívó-berendezések karbantartásának elmaradásából adódott.

6.3.4. Gyógyszergyártás

2023. évben a munkavédelmi hatóság a gyógyszergyártási alágazatban az előző évhez viszonyítva (55) kevesebb (38) munkáltatónál tartott ellenőrzést, melyből 32 esetben tártak fel szabálytalanságot az eljáró kormánytisztviselők. A 3 munkanapot meghaladó munkaképtelenséggel járó munkabalesetek száma 114 volt. Ez az előző évi 111 munkabalesethez képest kisebb mértékű emelkedést mutat.

A gyógyszeripar területén, a technológiából következően szigorúbb követelményeknek kell megfelelni a termelési folyamat egésze során, melynek kedvező hatásai a munkavédelmi előírások betartásával összefüggésben is érzékelhetőek. A létesítés munkahigiénés feltételei a szigorú telepengedélyezési eljárás és a folyamatos minőségbiztosítási ellenőrzés miatt biztosítottak.

A gyógyszergyártó cégek a tevékenységük során felhasználtak rákkeltő hatású veszélyes vegyi anyagokat is, a rákkeltő tevékenységük ellenőrzései során kevés, illetve kis súlyú hiányosságok voltak csak tapasztalhatóak.

A munkáltatók túlnyomó többsége a műszaki biztonságot, a munkahelyi kockázatértékelést, védelmi és megelőző intézkedéseket egységesen kezeli. A munkaterületek zárt rendszerekkel, tiszta terek biztosításával, megfelelő műszaki feltételekkel kerültek kialakításra.

Az üzemi környezetben dolgozó munkavállalók az alkalmazott technológiától függően veszélyes anyagok (pl. szerves oldószerek, tűz- és robbanásveszélyes, hormonhatású anyagok, antibiotikumok) hatásának lehetnek kitéve, ezért a kémiai biztonság, az egészséget nem veszélyeztető és biztonságos munkavégzés megvalósítása kiemelten fontos a vegyi anyag teljes életciklusa alatt. A gyógyszergyártó cégek által alkalmazott műszaki megoldások, folyamatirányítási rendszerek (ideértve a munkahelyi egészségvédelem és biztonság irányítási rendszerét, a MEBIR-t is) más nagyobb vegyipari cégeknél is mintául szolgáltak, vagy részlegesen átvételre kerültek.

6.3.5. Élelmiszeripar

Az élelmiszergyártás területén az ellenőrzött munkáltatók száma az előző évhez képest, kis mértékben 538-ról 604-re emelkedett. Szabálytalanságot 501 (83%) munkáltatónál tapasztaltak. Az ellenőrzés alá vont 17 545 fő munkavállalóból 9351 fő (53%) volt szabálytalansággal érintett.

A munkaterületekhez, gépekhez, berendezésekhez szükséges biztonsági és egészségvédelmi jelzések és feliratok általában ki voltak helyezve. A munkaeszközök, **gépek** többségénél a **védőburkolatok** megfelelőek és működőképeseek voltak, elvéve fordult elő biztonsági berendezés kiiktatásával járó munkavégzés. Utóbbi a pékségekben használt munkaeszközök, elsősorban dagasztógépek esetében volt jellemző.

Magasban történő munkavégzés esetén – főként malmokban - fordult elő, hogy a **leesés elleni kollektív védelem hiányos volt**, esetenként teljes egészében hiányzott, és a veszélyt csak sárga-fekete színű jelzőszalag elhelyezésével jelezték. A munkáltatók rendszerint nem voltak tekintettel arra, hogy a leesés elleni védelem biztosítása abban az esetben is szükséges, ha a munkahely egy részén munkavégzés csak ideiglenes jelleggel fordul elő.

A munkáltatók gyakran hagyták figyelmen kívül a munkahelyek, munkaeszközök **villamos biztonságára** vonatkozó előírásokat, az érintésvédelmi felülvizsgálatok többször elmaradtak, előfordultak sérült tápkábelek, nyitott villamos kapcsolószekrények. Poros munkakörnyezetben, például pékségeknél tapasztalható volt a villamos berendezések IP védelmének hiánya, ami jellemzően a csapófedél nélküli csatlakozó aljzatok jelentős számában nyilvánult meg.

Az ágazatban az egyéb munkahelyeken tapasztaltakhoz hasonló szabálytalanságok állapíthatók meg az **anyagmozgatási, anyagtárolási tevékenységet** érintően. Az élelmiszeriparban a nagyobb mértékben előforduló kézi tehermozgatás ellenére a munkáltatók jellemzően nem törekednek annak kiváltására, illetve legalább a tehermozgatás megkönnyítésére szolgáló segédeszközöknek a munkavállalók részére történő biztosítására. Az anyagtárolási tevékenységhez használt tárolóállványok elmozdulás elleni rögzítése gyakran elmaradt, továbbá tárolópolcokon a terhelhetőség feltüntetése, valamint fém szerkezetű tárolóállványok (tárolópolcok) kiegészítő egyenpotenciálú hálózatba történő bekötése is többször hiányzott. Folyamatos üzemű szállítóberendezések használatakor (pl. húsiparban vagy tejiparban) a szállítószalagok szűkülő réseinél a behúzási veszéllyel szembeni védelem hiánya, míg a felső pályás szállítóberendezések esetén az elütés elleni védelem elmaradása miatt volt leggyakrabban intézkedésre szükség. A szállítóberendezéseket érintően rendszeresen visszatérő probléma a **vészleállítás lehetőségének hiánya**.

A munkavállalók munkavédelmi oktatását általában elvégezték a munkáltatók. Ezen a területen hiányosságok az emelőgép kezelők **ismétlődő oktatásával**, és a munkavállalók által használt veszélyes anyagok/keverékek egészséget veszélyeztető kockázatainak oktatásával kapcsolatban tapasztalhatóak.

A **kockázatértékelés** tartalma több esetben hiányos volt. Nem vizsgálták például a gépek kockázatait, a végzett tevékenységeket, valamennyi kóroki tényezőt. Több esetben előfordult, hogy a munkahelyi zajexpozíció mértékének meghatározása elmaradt, ugyanakkor a munkáltató hallásvédő egyéni védőeszközzel ellátta a munkavállalókat. Kémiai kockázatbecslés gyakran nem készült, ha készült is, az csak a biztonsági adatlapokat tartalmazta és nem fordítottak kellő figyelmet a kockázatok mennyiségi, minőségi értékelésére. A munkavédelmi dokumentumok elkészítése a nagyobb létszámot foglalkoztató munkáltatóknál már természetes, kisebb vállalkozások esetén továbbra is visszatérő probléma, hogy ezek a cégek sok esetben nem tudnak a kötelező munkavédelmi szaktevékenység biztosításáról sem. A veszélyes anyagok/keverékekre vonatkozó nyilvántartásokat a legtöbb esetben nem vagy hiányosan vezetik.

A munkáltatók különös odafigyelést mutattak a munkavállalók kedvezőtlen klimatikus körülmények között végzett tevékenységére, a megterhelések okozta veszélyek csökkentésére, pihenőidőt, védőitalt, megfelelő hőmérsékletű pihenőhelyiséget biztosítottak a munkavállalók számára.

Az előzetes valamint az időszakos munkaköri orvosi alkalmassági vizsgálatok általában megtörténtek. Az időszakos vizsgálatokat a munkáltatók nagyobb része évente elvégeztette.

A munkáltatók a munkaterületen a higiénia szabályainak betartását megkövetelik.

Megfelelő védelmi képességgel rendelkező egyéni védőeszközök (pl. vegyszerálló védőkesztyű) hiánya volt a leggyakoribb szabálytalanság. Számos helyen az egyéni védőeszköz sérült volt. Jellemző volt az ágazatban a veszélyes anyagok/keverékek nem megfelelő tárolása, például felirat nélküli, élelmiszer tárolására gyártott edényzetben történő tárolás.

A munkavállalók számára olyan pihenő-/tartózkodóhely, ahol higiénikus körülmények között étkezhetnek, az ellenőrzött munkahelyeken szinte minden esetben biztosított volt.

A nagyobb tőkeerővel és hatékonysággal, vagy különböző beszállítói láncokba termelő munkaadók észrevehetően, évről-évre nagyobb hangsúlyt fektetnek a munkaegészségügyi, munkabiztonsági követelmények teljesülésére. Ennek fő okai lehetnek, hogy a beszállítói láncokban megkövetelik a különböző megfelelőségi nyilatkozatokat, illetve minősítéseket, és azok végrehajtását is elvárják. Pozitív, hogy ezeknél a vállalatoknál az egységes megelőzési stratégia is kiemelt szerepet kap, mint a cég közép és hosszú távú megvalósítandó stratégiai célja.

Az ellenőrzött munkáltatóknál a munkahelyek kialakításánál törekednek arra, hogy legalább a minimum követelményeket tudják teljesíteni. Az ellenőrzött munkáltatóknál általában kialakításra kerültek fekete-fehér rendszerű öltöző és pihenő helyiségek. A tisztálkodási és illemhely használati lehetőség biztosított, az ivóvíz minden dolgozó számára elérhető volt. A munkahelyek megvilágításai, friss levegővel való ellátása, a munkaterületek, munkaműveletek helyigényei, a közlekedési utak kialakításai, menekülő útvonalak száma, mérete, kialakítása megfelelőek voltak.

A munkáltatóknál a tevékenységhez a foglalkozás-egészségügyi szolgálatot általában biztosította a munkáltató. Az egyik visszatérő hiányosság, hogy foglalkozás-egészségügyi szolgálat a megkötött szerződéssel ellentétben már nem minden esetben vesz részt a munkaegészségügyi szaktevékenységek ellátásában, így például a munkavédelmi dokumentumok (kockázatértékelés, egyéni védőeszköz, munkaköri alkalmasság orvosi vizsgálatának szabályozása) elkészítésébe több esetben nem kerültek bevonásra. Előfordult az is, hogy a foglalkozás-egészségügyi szolgálatok a hozzájuk tartozó munkahelyeken, munkaterületeken szemléket nem tartottak.

Többször előforduló hiányosság volt, hogy az elsősegélynyújtás feltételei (megfelelően kioktatott elsősegélynyújtó személy, megfelelő elsősegély felszerelés) nem volt biztosítva a munkáltatóknál.

6.4.Gépipar

A gépiparban az összes, ellenőrzéssel érintett munkáltatók száma 675 volt, a 2022. évi 691-hez képest. A szabálytalansággal érintett munkáltatók száma 511 volt, ez az összes ellenőrzött munkáltató 76%-a. Az ellenőrzéssel érintett munkavállalók száma mindösszesen 71 637 fő volt, melyek 44%-ának foglalkoztatásával összefüggésben tapasztaltak munkavédelmi szabálytalanságokat az eljáró kormánytisztviselők.

A munkabalesetek száma a gépipar területén 3948 volt összesen, ez 4%-os csökkenést mutat az előző évhez képest. Súlyos munkabaleset 14 esetben következett be, ez 5 esettel volt kevesebb a tavalyinál, míg a halálos munkabalesetek száma 3-ra csökkent, a tavalyi 4-hez képest. 2023. évben a gépipar is azok közé a nemzetgazdasági ágazatok közé tartozott, amelyeket a kialakult gazdasági környezet hátrányosan érintett, részben ennek, részben pedig a személyi feltételek romlásának is betudható a bekövetkezett munkabalesetek.

A gépipar területén belül az autópipar továbbra is jelentős befolyással bír. Az új beruházások előrehaladásával a létesítési tevékenység – az építés, bővítés alatt álló gyártóüzemek miatt – tovább élénkült az elmúlt évben, azonban ennek hatásai egyelőre még nem a gépiparban jelentkeztek. A húzóágazatnak minősülő, nemzetközi háttérű autópipari vállalkozások érdemi változásokat tudtak és tudnak a jövőben is gyakorolni saját szervezetükön túlmenően a kapcsolódó vállalkozásokra is. Fokozódó mértékben volt tapasztalható, hogy a nemzetközi cégeknél az anyaországban kialakult proaktív munkavédelmi, biztonsági szemlélet nagyban befolyásolja a magyarországi leányvállalatoknál megvalósuló munkavédelmi tevékenység színvonalát. Az általuk képviselt biztonsági kultúra – jellemzően az anyavállalat által megkövetelt rendszer működtetésén keresztül – folytán, összességében jelentősen szigorúbb követelmény-, feltétel- és ellenőrzési rendszert működtetnek, így jelentős befolyást gyakoroltak a magyarországi leányvállalatoknál megvalósuló munkavédelmi tevékenység színvonalára, valamint a beszállítói, alvállalkozói láncolat tagjaira egyaránt.

A nagyobb tőkeerővel, és hatékonysággal, vagy különböző beszállítói láncokba termelő munkaadók évről-évre nagyobb hangsúlyt fektetnek a munkaegészségügyi, munkabiztonsági követelmények teljesítésére. Ennek fő okai lehetnek, hogy a beszállítói láncokban megkövetelik a különböző tanúsítványokat, megfelelőségi nyilatkozatokat, illetve minősítéseket, és azok további fejlesztését is elvárják. Pozitív, hogy ezeknél a vállalatoknál az egységes megelőzési stratégia is kiemelt szerepet kap, mint a cég közép és hosszú távú

megvalósítandó stratégiai célja. Jelentős szerepet játszik a munkavégzés biztonságának javulásában, hogy a munkáltatók a tartósan hiányzó szakképzett munkaerőt, és a minőségi munkaerőből adódó betöltetlen állások számát, a technológiák, illetve gyártási folyamatok, egyre nagyobb arányú gépesítésével, automatizálásával igyekeztek orvosolni. Ennek pozitív hozadéka az egészséget nem veszélyeztető és biztonságos munkavégzés feltételeinek javulása is. Előrelépés tapasztalható a munkavállalói oldalról is, hiszen a munkavégzésnél egyre fontosabb számukra is az ergonomikus munkakörnyezet, a biztonságos munkafeltételek, körülmények megléte. Ebből következően ma már tetten érhető az a munkavállalói attitűd is, hogy azokat a munkáltatókat részesítik előnyben, ahol ezek az értékek magasabb szinten valósulnak meg. Különösen jellemző ez a szemlélet a szakképzett munkaerőt igénylő területek esetében.

Előrelépés, hogy egyes munkáltatók a vevői igények minőségi, rugalmas kielégítése, valamint a munkaerő-piaci feszültségek hatékony kezelése érdekében, egyre gyorsuló ütemben csúcstechnológiát, – az autóiparban már hazánkban is megjelentek a humanoid robotok is – és ahhoz igazodó munkaeszközöket alkalmaznak, amelyek alkalmazásával nagymértékben javítják az egészséges és biztonságos munkavégzés – különösen a nagy megterhelést, illetve a monoton munkavégzést igénylő munkák – körülményeit is. A további fejlesztések a mesterséges intelligencia nagyobb arányú alkalmazásának irányába folytatódnak. Az ágazatban tapasztalható volt, hogy az ellenőrzött munkáltatók jellemzően nagy hozzáadott érték igényű gyártást végeznek, így a szakképzett munkaerő meglétére, megtartására, hosszú távú foglalkoztatásukra és foglalkoztathatóságukra növekvő figyelmet fordítanak. Ezeknél a gazdasági társaságoknál a munkabiztonság és munkaegészségügy területén folyamatos fejlesztés figyelhető meg. A munkavállalói létszám és a termelés folytonosságának biztosítása érdekében, egyre inkább alkalmaznak főállásban munkavédelmi szakmai képesítésű, és munkaegészségügyi szakképesítésű személyeket, melynek pozitív hozadéka egyértelműen tapasztalhatóak.

Pozitív változásként értékelhető, hogy az új, magasabb termelési és biztonsági színvonalat képviselő technológiáknál, munkaeszközöknél a hibamentes, folyamatos, zavartalan termelés biztosítása érdekében, a rendszeres karbantartásra, javításra szerződést kötnek a forgalmazóval, vagy e tevékenységek ellátására feljogosított harmadik féllel. Ezekben az esetekben a karbantartások során a berendezések időszakos biztonságtechnikai felülvizsgálatai – beleértve az időszakos biztonsági és az időszakos ellenőrző felülvizsgálatokat is – rendre, dokumentált formában megtörténtek.

Ugyanakkor ezzel párhuzamosan a különbségek – az alkalmazott munkavédelem területén – is egyre látványosabbak a jól működő, korszerű irányítási rendszerrel, világszínvonalú munkaeszközökkel, felkészített munkavállalókkal, illetve az elavult, ódon gyártelepeken, régi, avult/amortizálódott, karbantartatlan, felülvizsgálatlan munkaeszközöket üzemeltető, motiválatlan, gyakran cserélődő munkavállalókat foglalkoztató vállalkozások között. A „kisebb, hagyományos szemléletű cégeknél” sokszor csak akkor foglalkoztatnak munkavédelmi szakmai képesítéssel rendelkező személyt, illetőleg foganatosítanak hatékony, érdemi kockázatsökkentő intézkedéseket, ha a munkavédelmi hatósági ellenőrzést/eljárást követően erre kötelezés történik. Az ilyen megközelítést alkalmazó munkáltatóknál a munkavégzés körülményeinek kialakítása, fenntartása és fejlesztése terén a megelőzési tevékenység jellemzően nem értelmezhető, számos esetben a menedzsment nem vesz tudomást a munkáltatói felelősségről, annak elsődlegességéről. Nem azonosítja, illetve nem kezeli értékként a foglalkoztatott munkavállalók egészségét, biztonságát és a munkavégző képesség mind hosszabb időn keresztül való megőrzésének szükségességét, mint a

profittermelő képesség egyik lehetséges elemét, illetve egy hatékony – és kihasználatlan – költségcsökkentő tényezőt.

A járvány helyzet lecsengését követően az ágazatban is érzékelhetővé vált egyes vállalkozásoknál a szabályok betartása terén a „lazítás”, mellyel igyekeztek a működési költségeket csökkenteni, úgymond „megtakarítani”. Az ellenőrzési tapasztalatok alapján egyes cégeknél megállapítható, hogy a szabálytalanságok a napi szintű működéssel kapcsolatosak, és gyakran fordul elő, hogy a munkavédelmi szakmai képesítésű, valamint a munkaegészségügyi szakképesítésű személyek foglalkoztatása is csupán látszólagos, névleges. A munkáltatók észlelték a hatósági ellenőrzés gyakoriságának, mélységének csökkenését, illetve hiányát, ezért a munkavédelmi követelmények teljesítése egyre többször csak a hatósági ellenőrzés hatására került előtérbe.

Az adatok alapján, a gépiparban használják, üzemeltetik a legtöbb veszélyesnek minősülő munkaeszközt, technológiát, így a szükséges karbantartások, felülvizsgálatok, javítások elmaradása, illetve átütemezése miatt egyes vállalkozásoknál érzékelhető módon visszaesett a munkahelyi biztonság szintje.

Alapvető probléma, hogy a munkáltató által a munkavédelmi tevékenység megszervezéséért felelőssé tett munkavédelmi szakmai képesítéssel, illetve munkaegészségügyi szakképesítéssel rendelkező személy, (általában külső szolgáltató) az iparágra és a végzett tevékenységre jellemző szakmai ismeretekkel, és tapasztalatokkal nem rendelkezik. Megfelelő ismeretek, tapasztalatok hiányában a kockázatértékelés elkészítése során a felmérést végző személy nem képes, illetve nem igyekszik teljeskörűen azonosítani a veszélyforrásokat, veszélyes eseményeket, veszélyes helyzeteket, ezért nem is tudja megfelelően értékelni vagy becsülni a munkavégzéshez ténylegesen kapcsolódó kockázatokat. A kockázatértékelések zömmel továbbra is mennyiségi értékelések nélkül készültek. Számos esetben nem, vagy nem elég pontosan határozták meg a munkavállalók fizikai megterhelését, fiziológiai igénybevételét, az egészségkárosodás jellegét, és a megelőzéshez szükséges személyi, tárgyi, szervezési jellegű kockázatkezelési intézkedéseket. A kockázatértékelés során valamennyi kóroki tényező azonosítására és értékelésére csak kevés munkáltató tért ki. Leggyakrabban a pszichoszociális kockázatok, a mozgásszervek fokozott terhelésével járó kézi tehermozgatás jelentette kockázatok értékelése maradt el. A kémiai kockázatok tekintetében rendszeresen megállapítható, hogy ezeket a kockázatértékelések készítői az egyéb veszélyekkel összefüggő kockázatértékelésektől elkülönítve kezelik, és rendszerint külön dokumentumba is kerülnek rögzítésre. Ennek következtében a munkahelyen használt veszélyes anyagok és keverékek baleseti, illetve egészségkárosító hatásait nem egy komplex rendszer részeként értékelik, hanem attól elkülönítve, kiragadva, kizárólag az adott veszélyes anyag, keverék biztonsági adatlapjában szereplő információk alapján készítik a „kockázatértékelést”. Gyakori hiányosság volt, hogy a kockázatok minőségi és mennyiségi értékelése nem történt meg teljeskörűen az egészségvédelmi határértékkel szabályozott kóroki tényezőkre (pl. zaj, rezgés, veszélyes anyag) vonatkozóan.

Több vizsgált munkáltatónál megállapítható volt, hogy az Mvt.-ben indokolt esetként nevesített alkalmakkor (pl. munkaeszközt, technológiát, felhasznált vegyi anyagot érintő változás esetén) elmaradt a kockázatértékelés végrehajtása. A kockázatértékelések 3 évenkénti ismételt történő elvégzését is többször mulasztották el a munkáltatók, és csak a hatósági kötelezés hatására tettek eleget e kötelezettségüknek. Több esetben előfordult, hogy a munkáltatók a tevékenységükhöz alkalmazott munkaeszközöket nem szerepeltették teljeskörűen a kockázatértékelésekben, így a kapcsolódó eseti és rendszeres tevékenységek –

különösen a munkavédelmi üzembe helyezés, újraindítás, áttelepítés, időszakos biztonsági felülvizsgálat, ellenőrző és időszakos ellenőrző felülvizsgálat, soron kívüli vizsgálat, stb. – ellátása nem vagy hiányosan került végrehajtásra és dokumentálásra.

A veszélyes technológiák, munkaeszközök ellenőrzése során gyakran tapasztalták a munkavédelmi szakügyintézők, hogy az előírt munkavédelmi üzembe helyezések nem, vagy nem megfelelően kerültek dokumentálásra, illetve csak formálisan kerültek végrehajtásra. Visszatérő észrevétel volt az is, hogy kizárólag az Mvt. végrehajtási rendeletében szereplő veszélyes munkaeszközök esetében történtek meg az üzembe helyezések, a létesítmények, a veszélyes technológiák, valamint a hatósági felügyelet alá tartozó munkaeszközök esetében, ezek jórészt elmaradtak. Leggyakrabban a telepített hegesztő munkahelyek munkavédelmi üzembe helyezésének elmaradása miatt volt intézkedésre szükség.

A munkaeszközök üzembe helyezésére az elvárható körültekintéssel, jellemzően az új beszerzésű gépek esetében került sor, amelyeket általában a forgalmazó cég beállítást, és telepítést végző csapata automatikusan előkészített. Az ehhez szükséges előzetes vizsgálati dokumentációkat átadta, valamint a dokumentációban az elrendelésre vonatkozó szakaszt is szerepeltette, így annak elvégzését a munkáltatónak csak aláírásával kellett igazolnia.

A garancia idő lejártáig az időszakos felülvizsgálatok végrehajtására is sor került, azonban ezt követően, vagy a régebbi beszerzésű munkaeszközök esetében jellemzően már csak az időszakos biztonsági felülvizsgálatok elvégzése volt jellemző. A munkavédelmi szakemberek nem minden esetben adtak kellő információkat a munkáltatóknak ahhoz, hogy e feladataikat megfelelő módon szabályozzák, szervezzék és lássák el.

Az időszakos biztonságtechnikai felülvizsgálatoknál a munkáltatók jellemzően kihasználták a jogszabály által biztosított maximális 5 éves ciklust. Az esetleges gyártói ajánlásban, a gépkönyvben, az üzemeltetési utasításban foglaltakat – amennyiben a gépre, berendezésre nem rendelkeznek folyamatos karbantartói szerződéssel – a legritkább esetben vették figyelembe.

Az egyéni védőeszköz ellátás rendjének szabályozására szolgáló írásos dokumentumokat a munkáltatók rendszerint elkészítették és jellemzően biztosították is az előírt egyéni védőeszközöket a munkavállalóknak. A felmerülő probléma inkább az volt, hogy az előírt egyéni védőeszközök használatát, szabályos viselését alig követelték meg, a munkáltatók ennek érvényesítésére vonatkozó ellenőrzési tevékenysége alacsony színvonalú volt, több esetben a vezetői elkötelezettség, és példamutatás is hiányzott. Főként a hegesztési munkafolyamatokra volt jellemző, hogy a kollektív műszaki védelem nem élvezett prioritást és a különféle kóroki tényezők elleni védekezés elsősorban egyéni védőeszközökkel történt (pl. légzésvédő eszközök).

Szintén visszatérő szabálytalanság, hogy az egyéni védőeszközök a nem megfelelő körülmények között történő tárolás során szennyeződtek, így a higiénés állapotuk már nem volt biztosított.

Gyakori volt a munkavédelmi oktatásokkal kapcsolatos hiányosság is. Az oktatási tematika több esetben nem állt rendelkezésre, nem érintette a munkaeszközök használatával kapcsolatos jogszabályi előírásban foglaltakat, a veszélyes anyagok, keverékek felhasználásával kapcsolatos kockázatokat, szabályokat, a rákkeltő anyagokkal kapcsolatos tájékoztatást. A tematika a különböző kóroki tényezők vonatkozásában hiányos volt. További jellemző hiányosság volt, hogy a foglalkozás-egészségügyi orvost nem vonták be az oktatási tematika összeállításába.

Jellemző hiányosságként jelentkezett az üzemeltetett munkaeszközök forgó, mozgó részeinek burkolatlansága, vagy a munkaeszköz sérült, leszerelt, esetleg kiiktatott biztonsági berendezéssel történő használata. Több esetben tapasztalható volt a nagy kiterjedésű fémtárgyak (ajtók, kapuk, tároló polcok) érintésvédelmi megfelelősége igazolásának hiánya. Egyre gyakoribb hiányosság a villamos biztonsági (korábban érintésvédelmi) felülvizsgálatok elvégzésének a hiánya, és/vagy a felülvizsgálat során feltárt hibák dokumentált kijavításának, valamint a megismételt felülvizsgálat végrehajtásának elmaradása.

6.5.Szolgáltatóipar

6.5.1. Kereskedelem, járműjavítás

A **kereskedelem és járműjavítás** területén 2023. évben összesen 1335 munkáltatónál történt munkavédelmi ellenőrzés, ebből a szabálytalanságot elkövetők száma 1135 volt, mely az ellenőrzés alá vont munkáltatók 85%-a. A szabálytalansággal érintett munkavállalók száma 8191 fő, ami az érintett iparág teljes ellenőrzött munkavállalói létszámának (18 233 fő) 45%-a.

Az elmúlt évben a szolgáltatóipar kereskedelmi és járműjavítási szekcióiban a szervezett munkavégzéssel összefüggésben bejelentett munkabalesetek száma összesen 2355 volt, ami a korábbi évi esetszámhoz képest csökkenést mutat (2504 munkabaleset). Az előző évhez képest a súlyos balesetek száma 11-ről 9-re, a halálos munkabalesetek száma 5-ről 3-ra csökkent.

A munkahelyeken tartott ellenőrzéseken általában kisebb súlyú, a munkavállalók közvetlen veszélyeztetésével nem járó szabálytalanságokat tártak fel az ellenőrzést végző kormánytisztviselők. Az ellenőrzés helyszínén hozott, azonnali végrehajtás elrendelését igénylő intézkedésekre általában a szabálytalan anyagtárolás miatti leesési veszély, a villamos berendezések használatával összefüggő áramütés veszélye illetve a munkaköri alkalmassági vizsgálat elvégzésének hiányában történő munkavégzés miatt volt általában szükség.

A kereskedelmi ágazatba tartozó munkáltatóknál lefolytatott munkavédelmi hatósági ellenőrzések eredményeként gyakran kellett intézkedni a raktári anyagtároláshoz kapcsolódó szabálytalanságok miatt. A raklapos anyagtárolásra szolgáló fém tárolóállványok elmozdulásmentességéről nem minden esetben gondoskodtak. Az állványok oszlopainak a padozatra történő támaszkodására és a biztonságos teherátadásra szolgáló talplemezek rögzítő csavarjai gyakran hiányoztak. A tárolóállványokon történő raklapos anyagtárolás során a raklapokat szabálytalanul – nem a lábak alatti alátámasztással – helyezték az állványok vízszintes tartóira, ennek következtében fennállt a raklap lábakat összekötő deszkák törésének és ezzel összefüggésben a raklapon tárolt áru leesésének veszélye. A raklapos anyagtároláshoz kapcsolódó további gyakori szabálytalanság, hogy a raklapon elhelyezett és pántolással, vagy zsugorfóliával rögzített egységgrakományt megbontják, majd ebben az állapotban helyezik el a tárolóállványok felsőbb szintjein. A megbontott egységgrakományok mozgatása minden esetben az azon tárolt termék leesésének veszélyével jár. A tárolóállványok oszlopainak a targonca ütközésével szembeni védelme gyakran elmaradt. Kisebb teherbírású fém tárolópolcok esetén fordult elő, hogy a polcokat túlterhelték, ennek következtében a polcok vízszintes, és esetenként a függőleges tartószerkezeti elemei is eldeformálódtak, a biztonságos anyagtárolás céljára alkalmatlanná váltak. A fentiekkel összefüggésben rendszeresen

megállapítható volt a polcok terhelhetőségére vonatkozó feliratozás hiánya is. Targoncával történő raktári árumozgatás esetén a gyalogos, illetve a jármű közlekedés céljára szolgáló útvonalak kijelölésére nem minden esetben került sor. A targoncák használatával összefüggésben gyakran tapasztalható, hogy az indítókulcs a gépkezelő távollétében is a kezelőhelyen marad. Az emelőgép napló rendszeres vezetése, a műszakonkénti vizsgálatok, illetve a targonca meghibásodásával, karbantartásával kapcsolatos bejegyzések rendre elmaradnak. Az emelőgép kezelését végző munkavállalók ezzel összefüggő évenkénti kötelező munkavédelmi oktatását szinte minden esetben elmulasztják.

Főként kisebb alapterületű kereskedelmi egységekben rendszeresen előfordult, hogy a raktárba beérkező, illetve a raktárból az eladótérbe kiszállított árut a közlekedő utakon helyezték el, ami azok részleges, vagy akár teljes szélességben történő eltorlaszolását eredményezte. Ezek a munkahelyek – a kisebb alapterületből adódóan – a berendezési tárgyakkal egyébként is túlszűfoltak, a közlekedési utak szabad szélessége még a szabálytalan anyagtárolás nélkül sem mindig elegendő a biztonságos közlekedés céljára. A munkahelyen használt villamos gépek (hűtők, szeletelő gépek, stb.) tápvezetékeit gyakran a közlekedő utakra fektetve vezették, ezzel botlásveszélyt és a vezeték mechanikai sérülésének veszélyét előidézve. A padlóburkolatban található szintkülönbségek veszélyt jelző színjelöléssel történő jelölése sok esetben kopott, nehezen észlelhető, vagy teljes egészében hiányzik. A színjelölés hiánya különösen a rakodó rámpák szintkülönbségénél eredményez baleseti veszélyforrást. A padlóburkolatokban és különösen a rámpák padozatában található felületi egyenetlenségek következtében botlásveszély állt fenn.

Az ágazatba tartozó munkahelyeken gyakoriak a villamos biztonságot érintő szabálytalanságok. A villamos kapcsoló, illetve elosztó szekrények ajtaját nyitott állapotban hagyják, vagy a szekrény burkolatán találhatóak olyan nyílások, amelyeken keresztül a feszültség alatti részek megérinthezővé válnak. Több esetben tapasztalható a csatlakozó aljzatok szükséges IP védettségének hiánya vízvételi helyek közelében történő elhelyezés esetén. A munkahelyeken található fém mosogató medencék, valamint a potenciálkülönbség veszélyével érinthező fém tárolóállványok (polcok) egyenpotenciálú hálózatba történő bekötése is rendre elmaradt.

A munkahelyeken található munkaeszközök közül a legtöbb intézkedés a szalámi szeletelő gépekhez kapcsolódott. A szeletelő termék biztonságos előtolását lehetővé tevő rögzítőszán hiánya, vagy a használatának elmulasztása, továbbá a szeletelt élelmiszer biztonságos eltávolítására szolgáló segédeszköz hiánya jelentette a legfőbb baleseti veszélyforrást. Elsősorban régebbi gyártmányú szalámi szeletelő gépeknél fennáll az áramkimaradást követő akaratlan indítás veszélye. A munkahelyen használt kések elhelyezésére szolgáló tárolóhely biztosítása (kijelölése) sokszor elmaradt, vagy a munkavállalók nem a kijelölt tárolóhelyen helyezték el a munkaeszközöket.

Az ellenőrzések alapján megállapítható, hogy a kereskedelmi cégek esetében a foglalkozás-egészségügyi orvosok a szerződésben előírt szolgáltatásokat nem végzik el teljeskörűen. A szolgáltatás kimerül az alkalmassági vizsgálatok elvégzésében, sokszor elmarad a közreműködés a kockázatértékelés és a munkavédelmi szabályzások (egyéni védőeszközök juttatásának szabályozása, munkaköri alkalmassági orvosi vizsgálatok rendje) elkészítésében. Továbbra is nagyon ritkán fordult elő, hogy a foglalkozás-egészségügyi szolgálat a munkavégzés helyszínén bejárást, szemlét tartott volna. Gyakran megállapítható, hogy a rövidebb időtartamban – főként helyettesítés céljából - foglalkoztatott munkavállalók előzetes

munkaköri alkalmassági vizsgálatait elmulasztják és munkavédelmi oktatásukra sem kerül sor. A munkavédelmi kockázatértékelések nem tértek ki a veszélyes anyagok használatából, a munkahelyen történő kézi tehermozgatásból, valamint a kedvezőtlen klimatikus körülményekből származó kockázatok értékelésére. A veszélyes anyagok (keverékek) használatához szükséges biztonsági adatlapok gyakran nem álltak a munkáltató, és ebből következően a munkavállalók rendelkezésére. A fentiek miatt a munkavállalók rendszerint nem rendelkeztek a veszélyes anyagok (keverékek) használatával történő munkavégzéshez szükséges egyéni védőeszközökkel, vagy a célra alkalmatlan eszközöket (pl. háztartási gumikesztyű) használtak. Általánosságban is megállapítható, hogy a munkaegészségügyi szolgáltatók a munkavédelmi dokumentumok készítésében nem vesznek részt. Kisebb kereskedelmi egységeknél többször tapasztalható, hogy az illemhelyek és a kézmosók utólagosan történő kialakítása miatt azok a szükségesnél kisebb alapterületűek és a megfelelő szellőzésük sincs biztosítva. Ezeken a munkahelyeken az öltözésre, étkezésre szolgáló helyiség biztosítása szinte minden esetben elmaradt.

A járműjavítási tevékenységet folytató munkáltatókat érintően lefolytatott ellenőrzések során a szerelőaknában történő munkavégzéssel, illetve az emelőgépek használatával összefüggésben tapasztalható a legtöbb szabálytalanság. A munkáltatók a használaton kívüli szerelőaknáknál, illetve az akna használaton kívüli részénél az akna lefedését, vagy korláttal való elkerítését rendszeresen elmulasztják. Gyakran megállapítható továbbá az is, hogy csak az aknák egyik végén biztosítják az aknába történő lejárás lehetőségét.

A munkahelyeken használt gépjárműemelöket érintően több esetben előfordult, hogy az illetéktelen használattal szembeni védelemtől nem gondoskodtak, a kulcsos indító kapcsolóval rendelkező emelőgépek indító kapcsolóinak kulcsát használaton kívüli állapotban az emelőgépből nem távolították el. Az emelőgépek naplójának vezetését, a műszakonkénti vizsgálatokkal kapcsolatos bejegyzések megtételét a gépkezelők rendszeresen elmulasztották. Pozitív változásként tapasztalható, hogy a korábbi időszakhoz képest kevesebb esetben fordult elő a szükséges gépkezelői jogosítvánnyal nem rendelkező munkavállaló emelőgép kezelői tevékenysége. Az emelőgép kezelők évenkénti kötelező jellegű munkavédelmi oktatása viszont változatlanul rendszeresen elmaradt.

A munkavégzéshez használt tartóbakok tartófej felületi kialakítása több esetben alkalmatlan volt a teher biztonságos (elcsúszásmentes) alátámasztására. A tartóbakokon a teherbírásuk feltüntetése rendszeresen elmaradt, időszakos felülvizsgálatukat pedig csak elvétele végeztették el a munkáltatók.

A munkahelyeken használt kisgépek védőburkolatai sokszor sérültek, hiányosak, ennek következtében a munkaeszközök feszültség alatti részei közvetlenül megérinthetővé váltak. A fentiekkel összefüggésben az is több esetben megállapítható volt, hogy a villamos kéziszerszámok közvetett érintés elleni védelmének ellenőrző felülvizsgálatát (szerelői ellenőrzését) elmulasztották.

A munkahelyeken levő alkatrész raktárakban a raktári tároló polcokon rendezetlen - az ott tárolt alkatrészek (szerszámok) leesési veszélyével járó – anyagtárolás a jellemző. A tárolópolcok közötti közlekedő utak keskenyek, gyakran az ott elhelyezett tárgyak miatt botlásveszélyesek. Több esetben előfordult, hogy a gépjárművekből leengedett fáradt olajat nyitott tárolóedényekben tárolták, az edényekből esetlegesen kiömlő olaj miatt pedig a padlóburkolat csúszásveszélyessé vált.

Munkaegészségügyi szempontból a kémiai kockázatértékelések teljeskörűségének hiánya a vizsgált munkahelyek többségénél megállapítható volt. A munkahelyeken használt veszélyes anyagok (keverékek) biztonsági adatlapjai nem minden (kenőolajok, alkatrészmosó berendezéshez használt mosófolyadék, stb.) esetben álltak rendelkezésre. A veszélyes keverékek tárolása sok esetben címke nélküli tárolóedényben történt, így az edényben tárolt anyag, illetve annak veszélyes összetevői nem voltak azonosíthatóak. Továbbra is gyakran előfordul, hogy eredetileg élelmiszerhez gyártott csomagolóeszközben veszélyes anyagot (keveréket) tárolnak. A helyszíni ellenőrzéseken rendszeresen tapasztalható, hogy a gépjárműjavítás során, elsősorban a gépjármű diagnosztikai munkahelyeken keletkező kipufogó gázoknak a keletkezés helyéről történő elszívással való elvezetéséről nem gondoskodnak. A munkavállalók még a rendelkezésre álló szellőző berendezéseket sem használják, azokat nem csatlakoztatják a járó motorú gépjárművek kipufogócsövéhez. A munkakörnyezeti- és biológiai monitorozás gyakran elmaradt, így nem zárható ki, hogy a vegyi anyagok hatásának kitett munkavállalókat esetleg fokozott expozícióban foglalkoztatták. A magas zajszintű munkahelyek (pl. karosszéria javítás) esetében a munkahelyi zaj mértéke gyakran nem került meghatározásra. A munkaegészségügyi szolgáltatóknak a kockázatértékelés készítésében, az egyéni védőeszközök szabályozásában, a munkaköri alkalmassági vizsgálatok rendjének szabályozásában és a munkavédelmi oktatási tematika elkészítésében való közreműködése rendszerint elmaradt. A munkahelyeken található illemhelyek és tisztálkodó helyiségek higiénés szempontból gyakran kifogásolhatóak voltak, rendszeres takarításukról a munkáltatók nem gondoskodtak. Öltöző helyiségek általában nem álltak a munkavállalók rendelkezésére.

6.5.2. Szálláshely-szolgáltatás, vendéglátás

A szálláshely-szolgáltatás, vendéglátás területén összesen 366 munkáltatónál történt munkavédelmi ellenőrzés, melyből szabálytalansággal érintett 253 munkáltató volt, tehát a munkáltatók 29,6%-ánál állapították meg munkavédelmi normasértést az eljáró munkavédelmi szakügyintézők. A szabálytalansággal érintett munkavállalói létszám 1790 fő volt, mely a teljes ellenőrzött létszám (8146 fő) 33,4%-a.

Az ágazatokban éves szinten összesen 699 db regisztrált munkabaleset következett be, mely az előző évhez képest (656 db) 6,2%-os növekedést mutat, mely a pandémiát követő újranyitások nyomán megnövekedett foglalkoztatásra utal. A tárgyévben az ágazatban 7 db súlyos munkabaleset történt. A koronavírus járvány miatti forgalomcsökkenés már alig érzékelhető, a járványügyi korlátozások feloldásával a turizmus dinamikus növekedésnek indult Magyarországon, ez látszik a hazai szállodák forgalmán is. A munkáltatók a világjárvány után új stratégiák kidolgozására és a humánerőforrások jobb kihasználására törekedtek, valamint a piaci igények átalakulása nyomán a szolgáltatásaik körét bővítették, például a vendéglátás területén a házhozszállítás lehetőségével.

2023 első féléve a vendéglátás szempontjából országosan jónak volt mondható, azonban a háború okozta energiaár-robbanás a szektort ismét érzékenyen érintette. A szolgáltatók különböző alternatív megoldásokkal, pályázatok nyújtotta lehetőségekkel igyekeznek csökkenteni a költségeiket.

A jelentősebb ipari beruházásokhoz kapcsolódóan az ágazat fejlődése is érzékelhető az adott térségben, ami részben a munkahelyek számának növekedésében, részben pedig a szolgáltatói

szektor átalakulásában nyilvánul meg. Utóbbira a szállodák munkásszállókként történő működése a legjellemzőbb példa, amire a beruházásokhoz kapcsolódóan foglalkoztatott nagyobb létszámú külföldi munkavállaló jelenléte miatt nőtt meg az igény.

Az ágazat általában nagyobb rugalmasságot igényel a munkakörülmények és a munkaidő terén is. A munkakörülmények gyakran nehezek, a munkaidő hosszú, a feladatok pedig fizikailag megerőltetőek, a munkavállalók számos veszélynek és egészségkárosító kockázatnak (pl. nedves-csúszós padló, meleg vagy hideg munkakörnyezet, veszélyes anyagok) lehetnek kitéve. Ráadásul ezt az ágazatot a tipikustól eltérő munkaidő-beosztás jellemzi, amelyben megszokott a szezonális és a váltott műszakos munka. Mindkét szektorra jellemző a nagy fluktuáció. A szektorban sokan dolgoznak, a legkülönbélebb képzettséggel és tapasztalattal, a diákoktól kezdve, a konyhai kisegítőkön át, a tanfolyammal rendelkezőktől a szakmunkásokig, vagy a felsőfokú végzettségükig. Fokozódó problémát jelent a szakképzett munkaerő hiánya, a dolgozók átlagéletkorának növekedése. A sérülékeny csoportba tartozó munkavállalókra vonatkozó szabályokat nem minden esetben veszik figyelembe a munkáltatók, főként a szezonális jellegű forgalomnövekedés esetén alkalmaznak fiatalokat, vagy idősödő munkavállalókat, akiket jellemzően orvosi alkalmassági vizsgálat, illetve munkavédelmi oktatás nélkül foglalkoztatnak.

Az ágazathoz tartozó munkahelyeken a legjellemzőbb baleseti veszélyforrást a munkahelyek padozatának csúszásveszélye, a munkavégzéshez használt éles, illetve hegyes munkaeszközök, valamint a magas hőmérsékletű munkaeszközökkel, anyagokkal történő munkavégzés jelenti. A bekövetkezett munkabalesetek túlnyomó többsége elcsúszás, vagy égés (forrázás) következménye. A munkahelyek padlóburkolatai a használat következtében gyakran egyenetlenek, amelynek következtében botlásveszélyt jelentenek. A padlóburkolat hibáinak kijavításáról, a botlásveszély megszüntetéséről a munkáltatók rendszerint nem gondoskodnak. További baleseti kockázatot jelent a takarításhoz, tisztításhoz használt fertőtlenítő hatású vegyi anyagokkal történő munkavégzés, valamint a kézzel történő tehermozgatás. A munkahelyeken foglalkoztatott munkavállalók többsége nő, esetükben a kézi tehermozgatás egészségkárosító hatása fokozottabb mértékben jelentkezik.

A munkahelyeken található raktárhelyiségekben történő anyagtárolással kapcsolatban hasonló hiányosságok állapíthatók meg, mint más ágazatok esetében. A raktárak rendszerint túlszűfoltak, a közlekedő utakat is anyagtárolásra használják. A tárolópolcokon a különböző alapanyagok, eszközök elhelyezése rendezetlen formában történik, emiatt fennáll a leesésük veszélye. A polcok elmozdulás mentességének biztosítása, terhelhetőségük feltüntetése rendszerint elmarad.

A munkahelyeken található hűtőkamrák használatával összefüggésben több esetben intézkedésre volt szükség a hűtőkamrák zárszerkezetének belülről történő nyithatóságának hiánya, valamint a zárszerkezet fluoreszcens jelzéssel történő jelölésének elmaradása miatt.

A fentiekén túl a munkahelyeken a villamos berendezések nedves (párás) munkakörnyezetben történő használatával összefüggésben fennálló fokozottabb igénybevétel miatti meghibásodásával, vagy a szükséges védettség hiányával, esetleg a helytelen használat miatti áramütésveszéllyel is számolni kell. A helyszíni ellenőrzések során gyakran megállapítható, hogy a csatlakozó aljzatok a szükséges védettséggel nem rendelkeznek, a villamos készülékeket nedvesség, esetleg fröccsenő víz hatásának kitéten használják, tápvezetékeiket pedig a nedves, vizes padlóra fektetve, esetenként mechanikai hatásoknak is kitéten vezetik.

A nagyobb kiterjedésű, helyhez kötött fém tárgyak (asztalok, mosogatók) kiegészítő egyenpotenciálú hálózatba történő bekötése több esetben elmaradt.

Az ellenőrzött munkáltatóknál a kockázatértékelések és a munkavédelmi oktatási tematikák tartalmi hiányosságai tipikusak voltak. A kockázatértékelések általában a veszélyes anyagok, a munkahelyi klimatikus viszonyok, a kézi tehermozgatással összefüggő kockázatok értékelésének az elmaradásával készülnek. A kockázatértékelések hiányosságai a munkavédelmi oktatási tematikák tartalmának megfelelőségére is kihatnak.

Az elektromos berendezéseken gyakran nem végeztették el a szükséges villamos biztonsági felülvizsgálatokat.

A kis munkavállalói létszámot foglalkoztató munkáltatók rendszerint nem veszik igénybe a foglalkozás-egészségügyi orvos közreműködését a kockázatértékelés elkészítésében, az egyéni védőeszköz juttatás, valamint a munkaköri alkalmassági vizsgálatok rendjének meghatározásában. Esetükben az időszakos munkaköri alkalmassági vizsgálatok elvégzése is többször elmarad.

A takarításhoz, mosogatóshoz alkalmazott veszélyes anyagok/keverékek használatát ellenőrizve sokszor tapasztalható volt, hogy a munkáltatók nem a kockázatnak megfelelő egyéni védőeszközöket bocsátották a munkavállalók rendelkezésére. Így például a takarítási tevékenységhez orvosi gumikesztyűt biztosítottak. A biztonsági adatlapok általában rendelkezésre álltak, de gyakran elmaradt a munkavállalók oktatása a vegyi anyagok felhasználásának szabályaira vonatkozóan.

6.5.3. Szállítás, hírközlés, közlekedés, logisztika

Az ágazat munkáltatóinak munkavédelmi ellenőrzésére az előző évhez képest (543) közel 20%-kal kevesebb, azaz 369 esetben került sor, amelyek közül 285-nél (77,2%) talált szabálytalanságot az ellenőrzést végző munkavédelmi hatóság.

Az ellenőrzéssel érintett 8445 fő munkavállaló közül 6024 fő (71%) volt érintett valamely szabálytalansággal, ami az előző évhez képest (61%) 10%-os növekedést mutat.

A szállítás, hírközlés, közlekedés, logisztika ágazatban 2923 munkabaleset történt, a szolgáltatóiparban az összes bekövetkezett munkabaleset 41%-át tette ki. A munkabalesetek közül 27 súlyos, ebből 13 halálos kimenetelű volt. A balesetek száma és súlyossága a 2022-es évhez viszonyítva emelkedő tendenciát mutat. A súlyos és halálos munkabalesetek száma még mindig az építőipar mögött a második legmagasabb, ezen a téren az ágazatban lényegi változás nem tapasztalható. 2023. évben a súlyos és halálos munkabalesetek számottevő részét változatlanul a szállítás során bekövetkezett közlekedési balesetek tették ki. Ezek egy része a nemzetközi fuvarozás területén (az országhatáron kívül) következett be.

A 2023. évben a raktározási munkaterületeken lefolytatott munkavédelmi ellenőrzések során a legtöbb problémát a tárolópolc/állvány rendszerek állapota jelentette. A telepített rendszerek időszakos felülvizsgálatáról gyakran megfelelnek az üzemeltetők.

Az ágazatban meglévő szabálytalanságok a leggyakrabban a közlekedési, anyagmozgatási útvonalak kialakításával, a belső közlekedési rend szabályozásával összefüggésben kerültek megállapításra. A közlekedési és anyagmozgatási utakat a telepített munkahelyeken nem minden esetben jelölték. A közlekedési/menekülési útvonalon számos esetben anyagtárolást

végeztek, ezzel akadályozva, hogy veszély esetén a munkavégzés helyét a munkavállalók gyorsan el tudják hagyni, vagy gyorsan segítséget kaphassanak. Kirívó hiányosságok a közlekedési, anyagmozgatási utak mentén a botlásveszélyes munkaterület formájában jelentkeztek. A rakodók kialakítása általában megfelelt az előírásoknak, néhány esetben a rakodó szélét leesési veszélyre figyelmeztető jelöléssel nem látták el.

6.5.3.1. Közúti közlekedés/szállítás

A szabálytalan munkavégzés, a hibás, nem biztonságos munkaeszközök legtöbb esetben a járművek javítását végző műhelyekben fordulnak elő. Rendszeresen ismétlődő szabálytalanságok a munkáltatók elégtelen hozzáállását mutatják. Ez meglátszik a munkabaleseti számok alakulásán is. Évek óta a leggyakrabban előforduló szabálytalanságok például a villamos érintésvédelmi szabványossági felülvizsgálatok elmaradása, lejárt érvényességű, hiányos kockázatértékelés, az emelőgépek szabálytalan üzemeltetése, a megmunkáló gépek hiányosságai, villamos munkaeszközök szabálytalan állapota. A munkahelyi kockázatok közül jellemzően az emelési, anyagmozgatási munkák valamint a szabálytalan anyagtárolások kerültek feltárássra a munkavédelmi ellenőrzések során.

A járműpark megújításának eredményeképp, a korszerűbb kialakítású tömegközlekedési eszközök üzembe helyezésével az ergonómiai kockázatok egyre inkább háttérbe szorultak, ugyanakkor a pszichoszociális kóroki tényezők és a fokozott pszichés megterhelések kezelése egyre nagyobb kihívást jelentett a munkáltatók és a munkavállalók számára is. Az időkényszerből és a szakemberhiányból adódó többlet megterhelés miatt jelentős fokozott pszichés megterheléssel kell számolni, amelyhez hozzájárulnak a konfliktusveszélyes helyzetek is, az agresszív, ittas vagy tudatmódosító szerek hatása alatt álló utasok támadása miatt.

6.5.3.2. Vasúti Közlekedés/szállítás

Vasúti szállítás és járműjavítás esetében munkavédelmi szempontból is a szakképzett munkavállalói létszám csökkenése okoz gondot. A területen rendszeresen előfordul, hogy több munkáltató munkavállalói dolgoznak ugyanazon a munkahelyen, azonban a munkavégzés összehangolására nem fordítanak kellő figyelmet, illetve elhanyagolják azt. Ez a kockázat növekedésében, és a bekövetkezett munkabalesetek súlyosságában is kifejeződött. A vasút területén végzett tolatási, szét-, és összekapcsolási tevékenységek okozzák a legtöbb veszélyhelyzetet, különösen hogy rendezési munkákat más vasúttársaságok is végezhetnek. A bérelt létesítmények állagára, biztonságos használatára/üzemeltetésére a bérbeadók változatlanul nem fordítanak kellő figyelmet, nehezítve a bérlők helyzetét.

Munkaegészségügyi szempontból a karbantartási tevékenységek a balesetveszély és az egészségkárosító kockázatot jelentő expozíciók (pl. veszélyes anyagok, zaj-/rezgés expozíció) lehetősége miatt kiemelt figyelmet érdemelnek. Az ellenőrzött hegesztőműhelyekben és szerelőcsarnokokban jellemző szabálytalanság volt, hogy a munkahelyi levegőt szennyező anyagok (porok, gázok, füstök) hatékony helyi elszívásáról és a légszennyezettségi mérésekről nem gondoskodtak.

6.5.3.3. Légiközlekedés

A földi kiszolgálásban részt vevők esetében a munkavégzésből és a munkakörnyezetből származó munkahelyi kóroki tényezők (pl. nehéz fizikai munka, a szabadtéri klímakörnyezet kedvezőtlen hatásai, fokozott pszichés terhelés, illetve pszichoszociális kockázatok (pl. időkénszer alatt végzett munka, rendszeres túlóra, felelősség viselése emberekért, anyagi értékekért) hatásának „összeadódása” és az ezek következtében fellépő elfáradás, kimerülés hozzájárulhat a balesetveszélyes helyzetek kialakulásához. A poggyászosztályozó területén a csomagok mozgatása kézi erővel történik a végtelenített szállítószalagról a poggyászszállító kocsikra. A kézi anyagmozgatás során 23 kg tömeget meghaladó, akár a 30 kg-ot is elérő tömegű („heavy bag” jelölésű) poggyászokat mozgatnak a munkavállalók, amely a vázizomrendszer jelentős megterhelését eredményezi.

6.5.3.4. Táv- és hírközlés

A posta sajátosságaiból adódóan a szolgáltatás területén nem javult a baleseti helyzet. Megfigyelhető a munkavállalók megnövekedett terhelése, és a fluktuáció miatti gyakorlatlanság. Legtöbbször a külső területen történő munkavégzés esetében történtek balesetek. Az elmúlt évekhez hasonlóan a közlekedés során bekövetkező balesetekben szerepet játszik, hogy a küldemények szállításához használt kerékpárok, motorkerékpárok sok esetben túlterheltek, amelynek következtében azok elcsúszása, eldőlése okoz balesetet. Továbbra is állandóan visszatérő probléma a kutyatámadásból származó baleset. Ezekre a szituációkra általában nem tudnak a munkavállalók felkészülni.

A létszámhiányt új munkavállalókkal igyekeznek pótolni. A megsokszorozódott feladatok miatt a postások fáradtabbak, a megfelelő gyakorlat hiánya okozza a balesetek többségét. Többségük nem ismeri kellő mélységben a rábizott területet és a logisztikai lehetőségeket.

A postahivatalok nagy részében csomagfelvételi tevékenység is folyik, ahol a felvett csomagok tömege akár a 40 kg-ot is elérheti. A nehéz zsákok, egyéb kézbesítendő tárgyak emelése közben gyakran történnek olyan balesetek, amelyek a gerincet és a mellette lévő lágyrészeket ért megterhelésből adódnak, ennek ellenére még mindig előfordult, hogy a kockázattérkékelés nem terjedt ki a kézi tehermozgatás kockázataira. A munkavédelmi oktatási tematika általában nem tartalmazta a helyes teheremelés szabályait, illetve a hát- és deréktáji sérülések megelőzésének lehetőségeit.

A szakképzés, felnőttképzés átalakításával a helyzet remélhetőleg normalizálódni fog, de addig is ebben a kérdésben a Munkavédelmi Irányítási Főosztály által üzemeltetett internetes oldalon közzétett részletes tájékoztató nyújt segítséget.

Szállítás területén főként az emelőgépek szabálytalan használata, az üzemeltetésükkel kapcsolatos biztonsági előírások megszegése került feltárára.

A tároló-, és állványrendszerek időszakos felülvizsgálata több esetben elmaradt.

A belsőégésű motoros tehergépjárművek és targoncák üzemeltetése során képződő légszennyező anyagok expozíciója egészségkárosító kockázatot, nyáron a hőség jelentős többlet megterhelést jelentett a munkavállalók számára a nem megfelelő szellőzési viszonyokkal rendelkező, korszerűtlen raktárépületekben.

6.5.3.5. Logisztika, raktározás

Az alágazatban sok esetben felmerültek az emelőgép kezelői jogosítványok érvényességével kapcsolatos kérdések. Több alkalommal előfordult, hogy a bemutatott gépkezelői jogosítványokban az orvosi alkalmassági vélemény érvényessége lejárt, amellyel mind a munkáltató, mind a munkavállaló csak az ellenőrzés időpontjában szembesült.

Szállítás területén főként az emelőgépek szabálytalan használata, az üzemeltetésükkel kapcsolatos biztonsági előírások megszegése került feltárára.

A tároló-, és állványrendszerek időszakos felülvizsgálata több esetben elmaradt.

A raktározási munkaterületeken továbbra is jellemző, hogy egyes munkavállalók nem rendelkeznek érvényes időszakos munkaköri alkalmassági véleménnyel. A zárttéri hideg munkakörnyezetben, valamint a szabadtéren, változó időjárási körülmények során végzett anyagmozgatás során nem minden esetben történtek meg a szükséges munkaszervezési intézkedések (pihenőidők közbeiktatása). A fentiekre rendszerint a munkavédelmi kockázatértékelések sem térnek ki. Védőital biztosításáról általában gondoskodnak a munkáltatók.

6.5.4. Energiaellátás, vízellátás, szennyvízkezelés, hulladékgazdálkodás

A 2023-as évben az országos adatok feldolgozása szerint, az energiaellátás és vízellátás, szennyvízkezelés, valamint a hulladékgazdálkodás területén összesen 105 munkáltatónál történt munkavédelmi ellenőrzés, ebből a szabálytalanságban érintettek száma 69 volt, azaz a munkáltatók 66%-a volt valamilyen munkavédelmi szabálytalanság tekintetében érintve. A munkáltatói ellenőrzéseknél a szabálytalanságban érintett munkavállalók száma elérte a 1742 főt, ami az érintett iparágak teljes ellenőrzött létszámát (2646 fő) figyelembe véve, annak 66%-át adja. Összehasonlítva az egy évvel korábbi (2022-es) adatokkal (1821 fő), megállapítható, hogy ezen a téren, 45%-os növekedés tapasztalható, azaz ennyivel nőtt azoknak a munkavállalóknak a száma, akik a munkavédelmi hiányosságok miatt veszélyeztetettségnek voltak kitéve.

A szolgáltatóipar energiaellátás, vízellátás, szennyvízkezelés, valamint a hulladékgazdálkodás szekcióiban a szervezett munkavégzéssel összefüggő baleseti esetek száma éves szinten összesen 991 esetben volt regisztrált munkabaleset, ebből 6 esetben volt súlyos, halálos kimenetelű a munkabaleset.

Az áramszolgáltatók az irányítási, teljesítményelosztási és adminisztrációs feladatokon kívül csak az elosztó-állomások kezelését és hibaelhárítási tevékenységet végzik, azonban ez munkabiztonsági szempontból kevésbé veszélyes. Nagyobb veszélyeztetéssel, inkább a hálózatok karbantartásánál, szerelésénél, és egyéb kiszolgáló tevékenységeknél kell számolni.

Ahogy manapság már több iparágban is megszokott, úgy az energiaszolgáltatói iparágban is jelentős arányt képviselnek a kiszervezett munkavégzések.

Az energiaellátás, vízellátás, szennyvízkezelés és a hulladékgazdálkodás területén működő munkáltatók többsége igyekezett eleget tenni az egészséget nem veszélyeztető és biztonságos munkavégzés követelményeinek.

Az egyéni védőeszköz juttatás rendjét a munkáltatók zöme írásban meghatározta. Néhány esetben az ellenőrzés feltárta, hogy elmaradt a szabályozás elkészítése, így nem volt

bizonyított, hogy a kiadott egyéni védőeszköz megfelelt a munkavállalókat érő kockázatok csökkentésére.

Az ellenőrzések elsősorban ivóvíz szolgáltatással foglalkozó munkáltatók telephelyeit érintette.

Több vármegyében, a vízellátás, a szennyvíz gyűjtése, kezelése ágazatban panasz vagy közérdekű bejelentés, illetőleg munkahelyi balesetvizsgálat kapcsán ellenőrzött a hatóság. A tapasztalt szabálytalanságok között több esetben az elsősegélynyújtás feltételeinek hiánya merült fel. Előfordult, hogy a munkáltató nem rendelkezett munkahelyi kockázatértékeléssel, és több esetben az érintésvédelmi felülvizsgálat sem volt már érvényes az ellenőrzéskor. Továbbra is rendszeresen megállapítható, hogy a beszállással történő munkavégzéshez kapcsolódó dokumentációs kötelezettséget a munkáltatók elmulasztják, illetve a vizsgált beszállási engedélyek alapján vélelmezhető, hogy a tevékenységet nem a vonatkozó előírásoknak minden tekintetben megfelelő módon végzik.

Emelőgépek esetében előfordult, hogy a telephelyen használt targoncában a kulcs benne volt a kezelő távollétében. A szükséges biztonsági és egészségvédelmi jelzések többször hiányoztak a munkaterületről. Veszélyes anyagokat gyakran felirat nélküli tároló edényben tárolták. Az expozíciós nyilvántartást nem vezették. A munkáltató nem volt tisztában az expozíciós nyilvántartásra vonatkozó jogszabályi kötelezettségéről.

Egyes vármegyék az ellenőrzések során főleg a munkabiztonság terén tapasztaltak javulást a korábbi évekhez képest, ami az alkalmazott gépek, munkaeszközök állapotának javulásának volt köszönhető. A veszélyforrások többnyire a karbantartások során jelentkeztek.

Munkaegészségügy területén gyakori hiányosságként merült fel a biológiai kóroki tényezők vonatkozásában a tevékenységek bejelentéseinek elmaradása, kockázatértékelés hiánya vagy nem teljes körű elkészítése. Az egyéni védőeszközök nem megfelelő alkalmazása és esetenként a munkakörhöz kapcsolódó védőoltások elmaradása továbbra is jellemző az ágazatra.

6.6.Egészségügyi, szociális ellátás

Humán-egészségügyi, szociális ellátás területén 2022-ben 255 ellenőrzést végzett a hatóság, 2023-ban az ellenőrzések száma erőteljesen csökkent, csupán 139 ellenőrzés történt. 2022-ben 1431 balesetet jelentettek, addig 2023-ban ez a szám 1513-ra nőtt. A halálos és a súlyos balesetek alakulását nézve a súlyos balesetek terén enyhe emelkedés figyelhető meg, de halálos baleset ezen a területen 2023-ban nem volt. 2022-ben 3 súlyos és 2 halálos munkabaleset, 2023-ban 5 súlyos munkabaleset történt.

Szinte minden vármegyében jellemzően kevesebb ellenőrzést végzett a hatóság a 2022-es évhez képest, ennek egyik oka, hogy ebben az évben ezen a területen célvizsgálat elrendelésére nem került sor.

A helyszíni ellenőrzések a közérdekű bejelentésekre, a munkavállaló bejelentése alapján lefolytatott eljárásokra, illetve a foglalkozási megbetegedések gyanújának valamint a munkahelyi balesetek kivizsgálására korlátozódtak. Az előző évekhez hasonlóan az ágazaton belül a (hátsérülés kockázatával járó) kézi tehermozgatásból származó balesetek voltak a leggyakoribbak. A munkabalesetek többnyire elcsúszás, botlás, rossz mozdulat miatti ficam,

rándulás, valamint a betegek mozgatása-emelése miatti izom-megerőltetés, izomhúzódás eredményeképpen következtek be.

A lefolytatott ellenőrzések során feltárt hiányosságok nem voltak jelentősek, azonnali intézkedés meghozatalára általában nem volt szükség. Jellemzően ebben az ágazatban is a veszélyes anyagok/keverékek – a karbantartás technológia során alkalmazott festékek és tisztítószeres - és azok hulladékainak szabálytalan tárolása, az érintésvédelem hiányossága, valamint a menekülési útvonalak nem megfelelő kialakítása és jelölése okozott problémát.

A kockázatértékelések hiányosak voltak, általános megállapításokat tartalmaztak, a veszély valamint a veszélyeztetettek azonosítása több esetben elmaradt. Nem minden biológiai kóroki tényezőre vonatkozott a kockázatbecslés, illetve a megelőző intézkedéseket nem határozták meg, valamint a korábban meghatározott intézkedéseket nem vették figyelembe.

Előfordultak hiányosságok az egyéni védőeszköz juttatások rendjében, nem szerepelt minden a gyakorlatban használt és bemutatott védőeszköz. Védőoltással kapcsolatos szabályozás elmulasztása is visszatérő munkavédelmi probléma az ágazatban.

Több vármegyei munkavédelmi hatóság az év során a kormányhivatal szociális és gyámügyi osztályának felkérésére, évről évre visszatérő módon közös ellenőrzésen vett részt egy-egy illegális szociális otthon hálózat „felderítésében” is. Továbbá a munkavédelmi hatóságok társhatóságokkal közösen a vármegyei szociális ellátó helyeken az egészséget nem veszélyeztető és biztonságos munkavégzés követelményeinek teljesülését ellenőrizték.

Az ágazatban előrelépés, hogy egyes vármegyékben folyamatos az infrastruktúra fejlesztése, amely korszerűbb munkakörülményeket eredményez, javítva a munkavégzés biztonságát. A munkaeszközök korszerűsítése zajlik, és a védőeszközök is korlátlanul rendelkezésre álltak. A munkavédelmi hatóságok visszalépést nem tapasztaltak az ágazatban.

Az ágazat jelentős területi eltérést mutat. Vannak modern eszközökkel felszerelt egészségügyi intézmények és vannak olyan munkahelyek ahol a betegmozgatás is kézi erővel, segédeszközök nélkül történik, mely balesethez és foglalkozási megbetegedés kialakulásához vezethet.

A területen foglalkoztatott munkavállalók között jelentős számban vannak sérülékeny csoportba tartozó munkavállalók, ezen belül a nők, nyugdíjkorhatárt betöltött, idősödő munkavállalók.

6.7.Oktatás

Az országos adatok feldolgozása szerint a 2023-as évben az oktatás területén összesen 47 munkáltatónál került sor munkavédelmi hatósági ellenőrzésre, amiből a szabálytalansággal érintettek száma 27 volt.

A regisztrált munkabalesetek száma ezen a területen - az éves adatok alapján - összesen 834 volt. 2023-ban nem történt egyetlen súlyos, valamint halálos kimenetelű munkabaleset sem az ágazatban.

A munkáltatói ellenőrzéseknél a szabálytalansággal érintett munkavállalók száma elérte a 491 főt, ami a teljes ellenőrzött létszámot (1111 fő) figyelembe véve, annak 44%-át adja.

Az adott időszakban lefolytatott ellenőrzések tapasztalatai alapján az oktatási intézmények kisebb hányadánál volt probléma a karbantartás elmaradása, a napi szintű használat

következtében folyamatosan amortizálódó épületszerkezetek és berendezések (nyílászárók, világításkapcsolók, villamos dugaszoló aljzatok) miatt.

Gyakori az egyéni védőeszközökkel kapcsolatos hiányosságok és a munkavédelmi oktatási tematikák hiányossága, elavultsága, a munkavédelmi oktatás elmaradása. A gyakorlati képzési helyeken a szakoktatók nem mindig kísérik folyamatosan figyelemmel a tanulók tevékenységét. Előfordult, hogy a tanulók felügyelet nélkül végeztek veszélyes munkafolyamatot, vagy használtak veszélyes munkaeszközöket/anyagokat, annak ellenére, hogy kellő tapasztalattal és jártassággal nem rendelkeztek, ez pedig a munkabalesetek bekövetkezésének valószínűségét növeli.

A munkavédelmi dokumentációk esetenként tartalmilag kifogásolhatóak voltak (pl. általános jellegű információkat tartalmaztak, az oktatási intézményekben fellelhető specifikumokra nem tértek ki).

7. Az egyéni védőeszköz ellátás és használat

2023. évben a Gazdaságfejlesztési Minisztérium Munkavédelmi Irányítási Főosztálya látta el az egyéni védőeszközök megfelelőségét értékelő szervezetek kijelölésével és bejelentésével kapcsolatos feladatokat, illetve működtette a Kijelölést Előkészítő Bizottságot (a továbbiakban: KEB). Vonatkozó év végén öt hazai bejelentett szervezetet tartottak nyilván.

2023. évben Magyarországon 229 db EU-típusvizsgálati tanúsítványt adtak ki vagy módosítottak. Ugyanebben az évben 8 db EU-típusvizsgálati tanúsítvány került visszavonásra vagy felfüggesztésre. A munkavédelmi hatóság honlapján elérhető a megfelelőségértékelő szervezetek valamint az EU-típusvizsgálati tanúsítványok nyilvántartása.

A legtöbb munkáltató a szervezett munkavégzés keretében folytatott tevékenység során megjelenő kockázatokkal szemben védelmet nyújtó egyéni védőeszközöket a munkavállalói számára biztosítja. Az egyes ágazatok között, illetve a szükséges egyéni védőeszköz védelmi szintjét tekintve is vannak különbségek az egyéni védőeszközzel történő ellátottság terén. Egyértelmű, hogy a kockázatmegelőző intézkedések esetén prioritásként kell kezelni a műszaki megelőző intézkedéseket, és csak alapos indok esetén lehet eltekinteni tőle, vagy párhuzamosan egyéni védőeszközök biztosításával védekezni.

A munkáltatók igyekeznek megfelelni a hatályos jogszabályoknak, ahol foglalkoztatnak munkavédelmi szolgáltatót, ott általában nincs is ezzel a kérdéssel gond. Az egyéni védőeszköz juttatás rendjének belső szabályozását általában a munkáltatók munkavédelmi szakemberrel készítették el. A szabályozások egyes konkrét szakmai hiányosságai miatt látható, hogy elkészítésükbe a foglalkozás-egészségügyi orvost nem vonják be. Előfordult, hogy az egyéni védőeszköz juttatási szabályzatokat a munkavédelmi szolgáltató egy előre elkészített sablon alapján készítette, és a védőeszközöket nem a kockázatértékelésben feltárt tényleges veszélyek alapján választotta ki. Sok esetben a megnevezésen és a szabványszámon túl a védelmi osztály, a védelmi fokozat szabvány szerinti megadásának hiányában a szabályozás nem alkalmas a konkrét védőeszköz megvásárlására. Számos esetben jelentős eltérést mutatnak jellemzőikben a munkavégzés során ténylegesen használt és a juttatási rendben szabályozott védőeszközök. Az egyéni védőeszköz juttatás rendje gyakran nem munkahelyenként és munkakörönként tartalmazza a szükséges egyéni védőeszközöket. A munkavédelmi szaktevékenységet ellátó személyek ajánlására a munkáltatók előzetes

hatásvizsgálat, vagy a munkafolyamatok pontos elemzése nélkül, inkább „túlbiztosítják” a munkavállalókat, amely indokolatlan egyéni védőeszköz használatot eredményez. Főként azoknál a vállalkozásoknál, ahol már az egyéni védőeszköz használat elmulasztásából munkabaleset, foglalkozási megbetegedés vagy fokozott expozíció következett be. Ezen munkáltatók rendszeresen ellenőrzik a kiadott egyéni védőeszközök használatát, az egyéni védőeszközt nem használó munkavállalókat először figyelmeztetik, később anyagilag (mozgó bér, cafetéria megvonás) szankcionálják.

A belső szabályozásoknak rendszeres hibája, hogy az egyéni védőeszköz típusának azonosításához elengedhetetlen védelmi szint jelöléseket nem tartalmazzák. A szükséges azonosító adat helyett a szabályozások készítői vizsgálati szabvány számokat, piktogramokat vagy szöveges leírásokat szerepeltetnek a szabályozásokban, amelyek az egyéni védőeszköz egyértelmű azonosításához elégtelenek. A fentiek következtében a szabályozások az abban szereplő egyéni védőeszközök esetében sem nyújtanak kellő támpontot a munkáltatók számára azok beszerzéséhez, így sokszor csak a véletlennek köszönhető, ha a munkavégzés során előforduló veszélyforrásokkal szemben megfelelő védelmi képességgel rendelkező és minden tekintetben védelmet nyújtó egyéni védőeszközök kerülnek alkalmazásra. Gyakori probléma az is, hogy a védelem iránya ugyan megfelelő (pl. mechanikai hatás ellen védelmet nyújtó védőkesztyűt használnak), azonban a védőeszköz védelmi fokozata elégtelen (pl. az éles munkadarab a védőkesztyűn keresztül elvágja a munkavállaló kezét). Az utóbbi esetekre rendszerint már csak a munkabalesetek bekövetkezését követően derül fény.

A szabályozás alapját képező kockázatértékelések több esetben, különösen a vegyi anyagoknál csak minőségileg történtek meg, az indokolt mennyiségi meghatározás akkreditált mérések elvégzésével, az adatok felhasználásával gyakorta nem kerültek végrehajtásra. A vegyi anyagok használatánál jellemző volt, hogy a becslésen alapuló egyéni védőeszköz meghatározásnál nem vették figyelembe az adott anyagra vonatkozó biztonsági adatlap ajánlásait.

A munkavállalók egyéni védőeszköz használata a tapasztalatok szerint elsősorban annak a függvénye, hogy a munkáltató milyen következetességgel követeli meg a használatot.

Összességében a védőeszköz használattal összefüggésben azt lehet megállapítani, hogy a munkavállalók jellemzően azokat az egyéni védőeszközöket viselik leggyakrabban, amelyeket a munkavégzés során folyamatosan használniuk kell (pl. védőlábbeli, vegyi anyag vagy mechanikai sérülésveszély folyamatos fennállása esetén a védőkesztyű, vagy építési területen a fejtámasz sisak). Azoknak a védőeszközöknek az esetében, amelyek használata csak bizonyos munkafolyamatok során szükséges vagy megterhelést jelent a munkavállalók számára már több esetben tapasztalható a használat elmulasztása (pl. védőszemüveg, légzésvédő egyéni védőeszköz porexpozíció esetén). Leggyakrabban pedig azoknak a védőeszközöknek a használatát mellőzik, amelyek közvetlenül nem érzékelhető egészségkárosító hatás ellen nyújtanak védelmet (pl. légzésvédő egyéni védőeszköz nem irritatív hatású vegyi anyag felszabadulásakor, hallásvédő egyéni védőeszköz).

Továbbra is gyakori a védőlábbeli nélkül, illetve védelmi képességgel nem rendelkező, sok esetben utcai lábbeliben végzett építőipari tevékenység. A védősisak, a jól láthatósági mellény biztosítása és használata javuló tendenciát mutat az előző években tapasztaltakhoz képest, bár gyakran előfordul, hogy azok a helyszínen vannak, de a munkavállalók a munkáltató által is eltűrt módon kényelmi okokból mégsem viselik.

Az építőiparban ellenőrzési tapasztalat, hogy egyes munkavállalók felveszik ugyan a teljes testhevederzetet, de előírászerűen nem használják, nincs semmihez rögzítve, így nem is látja el funkcióját. Az is előfordult, hogy védelmi képességét veszített hevederzetet használtak, a munkáltató arra már nem fordított energiát, hogy az megfelelő állapotú legyen.

Más ágazatokban a szikra, vagy forgáscsképződés kockázata miatt kiadott védőszemüvegek, porok ellen védelmet nyújtó légzésvédő egyéni védőeszközök, zajexpozícióban kötelezően viselendő hallásvédő egyéni védőeszközök viselése maradt el.

Többször előfordult, hogy a kereskedelemben (a költségcsökkentés miatt) vegyszerálló, minősített védőkesztyűk helyett a „saját márkás” háztartási gumikesztyűket használják a dolgozók savas/lúgos kémhatású mosogatás során, illetve sok esetben, ágazatoktól függetlenül a Covid idején beszerzett egészségügyi gumikesztyűket „használják el” egyéni védőeszközként. Vegyipari üzemben, illetve műanyagipari üzemben is előfordult, hogy a szükséges arc- illetve szemvédő eszközöket nem, vagy nem megfelelően használták, mely során csaknem súlyos, látás elvesztésével járó baleset következett be.

Az egyéni védőeszközök szabályos használatára vonatkozóan a munkavállalók gyakran semmilyen oktatást nem kaptak, ezért azokat rosszul, vagy egyáltalán nem viselték.

A több munkavállalót foglalkoztató munkáltatóknál általában a munkavállalói fegyelem okoz számos problémát. Az ellenőrzések során a munkáltatók által biztosított egyéni védőeszközöket, leggyakrabban a hallásvédőt a munkavállalók sokszor nem viselték, vagy a munkáltató által biztosított egyéni védőeszközt (pl. légzésvédő) nem rendeltetészerűen használták. Gyakori volt, hogy a védőeszközöket nem is vitték ki a munkaterületre, illetve „az autóban felejtették”.

A mikro vállalkozások esetében sokszor arra hivatkozva nem biztosítanak megfelelő egyéni védőeszközt, hogy nincs rá pénz, illetve a nagyfokú fluktuáció miatt (főleg az egyszerűsített foglalkoztatás keretében foglalkoztatott munkavállalók körében) nem tudnak a gyorsan cserélődő munkavállalóknak egyéni védőeszközt (pl. orrmerevítővel ellátott védőcipőt) biztosítani.

Jellemzően a védőkesztyűk vonatkozásában ismét előfordult EU-típusvizsgálati tanúsítvánnyal vagy EU-megfelelőségi nyilatkozattal nem rendelkező „egyéni védőeszköz”, de előfordult orvosi szájmaszk használata is porpozíció esetén.

Több esetben volt tapasztalható, hogy a hideg, mint veszélyforrás elleni védekezés szükségességét nem azonosítja a munkáltató, minek következtében a hideg munkahelyen (fűtés nélküli csarnok, szabadban történő munkavégzés) nem biztosítják a munkavállalók részére a téliesített öltözetet.

8. A Nemzeti Népegészségügyi Központ Munkahigiénés és Foglalkozás-egészségügyi Főosztály által végzett munkavédelmi kutatás és tudományos munka

A fokozott ólomfelszívódással kezelt munkavállalók vizsgálati eredményeinek retrospektív elemzése.

A fokozott ólomexpozíció és a perifériás neuropathia összefüggésének vizsgálata.

Munkaképességi index vizsgálata magyar munkavállalók körében. Kapcsolódó kérdőíves eszközök tanulmányozása.

PIMEX rendszer gyakorlati alkalmazása, fejlesztése.

A váltó- és egymúszakos (éjszakai) munkavégzés okozta igénybevétel vizsgálata HRV-analízis módszerével.

Biológiai monitorvizsgálatok továbbfejlesztése.

Az EU-OSHA OSH Barometer. Részvétel a tanácsadói értekezleten.

WHO-ILO-EU-OSHA Nemzetközi Kémiai Biztonsági Kártyák (ICSC) program munkájában való részvétel. Sister peer review feladatok ellátása.

Technical Expert Group on asbestos-related diseases (Európai Bizottság) munkájában való részvétel.

Az ILC-ILO Biológiai veszélyekkel szembeni védelemmel foglalkozó munkacsoport tevékenységében való közreműködés

Jelentés az ESENER III alapján: Az egészségügy és szociális ellátás ágazat munkavédelme (EU-OSHA pályázat). A jelentéstervezet véleményezése.

ESENER III-ban bizonyítékok: – szállítmányozás és raktározás (EU-OSHA pályázat). A jelentéstervezet véleményezése.

EU Parlament pályázata A Munkavédelmi (3-as csomag) szabályozási és szakpolitika külső értékelésére. Hazai pályázati dokumentáció elkészítése.

Kiegészítés megelőzése (BURNOUT PREVENT Interreg-Central pályázat). Hazai pályázati dokumentáció összeállítása.

Munkaképesség Menedzsment ERASMUS+ pályázat. O3 termék elkészítése. Az O2 és O3 módszertan, illetve a DigiCoach alkalmazás pilotálása 6+10 fő önkéntesen. Az O2 és O3 magyar fordításainak lektorálása. Mindhárom termék közzététele, kinyomtatása, terjesztése. A menedzsment ülés megszervezése és lebonyolítása Budapesten (2023. január 23-25.). Részvétel az online értekezleteken, illetve a zárókonferencián Brnóban (2023. június 14-16.). Pénzügyi zárás.

EUROSTAT Working Group on Occupational Diseases (EODS). Az aktuális Country report véleményezése. Éves adatjelentés összeállítása, feltöltése.

Az Európai Munkahelyi Biztonsági és Egészségvédelmi Ügynökség (EU-OSHA) Magyarországi Fókuszpontja. Részvétel, előadás tartása munkaüléseken, konferenciákon, közreműködés a munkaegészségügyet érintő kérdésekben (fordítások szakmai és nyelvi lektorálása, válaszadás, ügynökségi hírek közzététele, szóróanyagok terjesztése).

9. A Munkavédelmi tanácsadási tevékenység

A tanácsadás a normatív követelmények ismertetésére, a helyes munkahelyi gyakorlat bemutatására, a munkabiztonsággal és a munkaegészségüggyel kapcsolatos kérdésekre terjed ki. A munkavédelmi tanácsadás két területen folyt, egyrészt a Fővárosi és vármegyei kormányhivatalok munkavédelmi hatóságain, másrészt a Munkavédelmi Irányítási Főosztályon keresztül.

A kormányhivatalok munkavédelmi hatóságain a 2023. év folyamán 1963 esetben történt információnyújtás, mely során 2259 kérdésre kaptak választ az érdeklődők, míg a Munkavédelmi Irányítási Főosztályon összesen 1583 db volt a tanácsadások száma (ez összesen 1943 kérdés megválaszolását foglalta magába). Mindez egyértelműen igazolja a munkavédelmi szakmai tanácsadás iránt megnyilvánuló érdeklődést.

2023. évben, a munkabiztonság területén a legtöbb kérdés a munkahelyen történt balesetek kivizsgálásával, a baleseti események minősítésével, illetve a foglalkozási megbetegedés és/vagy fokozott expozíció kivizsgálásával, bejelentésével kapcsolatban merült fel.

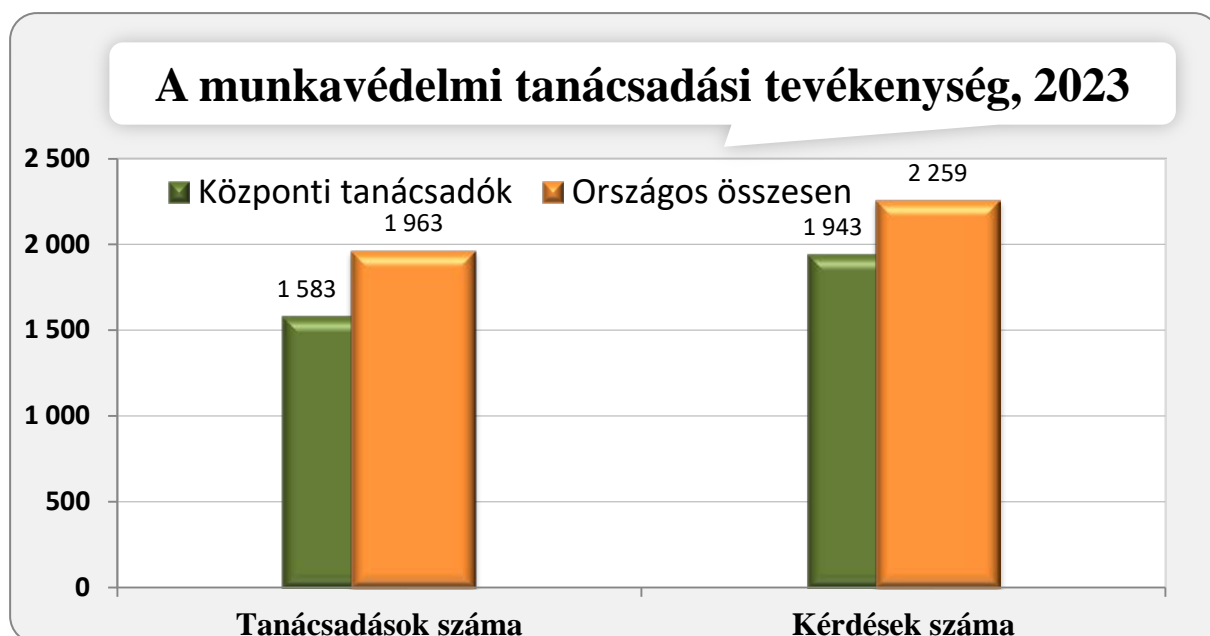
Jelentős volt az érdeklődés a szakképzettség, kezelői jogosultság témakörében, illetve nagy számban tettek fel kérdéseket a munkaeszközök biztonságára vonatkozó előírásokkal, valamint a kockázatértékeléssel kapcsolatban is.

Az információt kérők közül igen jelentős a munkavédelmi szolgáltatást végző munkavédelmi szakemberek száma.

A munkavállalók jellemzően akkor jelentkeznek, ha sérelem éri őket, de egyre többen tájékozódnak a munkakörülmények biztonsági előírásai iránt is.

Az egyéni vállalkozók, a kisvállalkozások vezetői is rendszeresen kérnek tanácsot.

42. számú ábra – A munkavédelmi tanácsadási tevékenység, 2023

10. Nemzetközi kapcsolatok

Az uniós tagságból eredő kötelezettségek és lehetőségek határozták meg azt a munkát, amelyet az európai munkavédelem szervezeti keretein belül a Munkavédelmi Irányítási Főosztály szakmai bázisára építve az európai szervezetekbe delegált kollégák végeztek.

Folyamatosan részt veszünk az európai szabályozás, tájékoztatás kérdéseinek megvitatásában és végrehajtásában a munkavédelem területén. Az Európai Bizottság mellett működő Munkavédelmi Tanácsadó Bizottság (a továbbiakban: ACSH) kormányzati tagját, az Európai Munkavédelmi Ügynökség (a továbbiakban: EU-OSHA) Igazgatótanácsának kormányzati tagját, valamint a Munkafelügyeleti Vezetők Bizottsága (a továbbiakban: SLIC) magyar tagját a Munkavédelmi Irányítási Főosztály delegálja.

Az Európai Bizottság mellett működik az ACSH, amely szakmai munkájával segíti a Bizottságot a munkavédelem területén alkalmazandó jogszabályok, bizottsági programok előkészítésében, stratégiák és prioritások tervezésében. Az ACSH kormányzati tagjaként és póttagjaként részt veszünk a munkavédelmet érintő irányvonalak meghatározásában, munkacsoportok mandátumának és jelentéseinek elfogadásában, a nemzeti adatok előkészítésében és szolgáltatásában.

2023-ban az ACSH-ban online módon történt a kapcsolattartás, amely egyrészt a munkacsoportok munkájának irányítását, másrészt kérdőívekre, felmérésekre történő válaszadást jelentette. A plenáris üléseken többek között megvitatásra kerültek a szervezet működésével kapcsolatos kérdések.

A Munkavédelmi Irányítási Főosztály delegálja az **EU-OSHA Igazgatótanácsának** kormányzati tagját és póttagját, aki részt vesz az Igazgatótanács ülésein, döntéshozatali eljárásaiban, amely elsősorban az EU-OSHA szakmai és pénzügyi tevékenységeinek rövid- és hosszútávú tervezését, a megvalósításról szóló jelentések elfogadásának szavazását jelenti. 2023-ban az EU-OSHA ideiglenes megbízott igazgatója, William Cockburn Salazar lett az EU-OSHA ügyvezető igazgatója.

Az NGM Foglalkoztatáspolitikáért Felelős Államtitkársága működteti az **EU-OSHA Nemzeti Fókuszpontját**. Az évente megújítandó megállapodás keretében az EU-OSHA keretrendszeren belül támogatja tagállami rendezvények (konferenciák, szemináriumok, filmvetítések, sajtótájékoztatók) megvalósítását, az EU-OSHA üzeneteinek átadását, a munkavédelmi információ terjesztését (tájékoztató anyagok, sajtóközlemények, kampány útmutatók, filmek). A Nemzeti Fókuszpontok feladata az EU-OSHA tevékenységeiben való aktív részvétel, a tagországi információk szolgáltatása, a jelentések véleményezése, az információs anyagok fordításának nyelvi ellenőrzése, szakértők delegálása munkacsoportokba, stb.

2023-ban a Nemzeti Fókuszpont összesen 4 rendezvényt szervezett. Április 27. napján megrendezésre került az ESENER (EU-OSHA új és újonnan felmerülő kockázatokról szóló európai vállalati felmérése) 2019 felmérés eredményeiről beszámoló konferencia, mely során megemlékezés történt a munkabalesetben elhunytak és megrokkantak emléknapja alkalmából azon munkavállalókról, akik sajnálatos módon a munkabaleset következtében megrokkantak vagy életüket veszítették. Továbbá a helyes gyakorlat díj is átadásra került a konferencián.

Októberben megrendezésre került az európai munkavédelem hét alkalmából, a 2023-2025 között lebonyolításra kerülő Egészséges Munkahelyek „Munkavédelem a digitalizált világban” EU-OSHA kampány nyitókonferenciája.

A **SLIC** plenáris ülése 2023. év májusában és októberében került megtartásra. Az üléseken részt vett valamennyi európai uniós tagállam képviselője, így hazánk is.

A SLIC Strategic Management/Enforcement munkacsoport keretében működtetett KSS (Knowledge Sharing Site) ismeretmegosztó honlap a tagállamok munkavédelmi hatóságai részére biztosít ismeret- és tapasztalatcserére szolgáló közös platformot. 2023-ban összesen 44 témában cseréltek információt egymás között a tagállamok.

A **SLIC MACHEX** munkacsoport a munkahelyek biztonságát érintő Gépirányelv hatálya alá tartozó gépeket érintő uniós jogalkotásban és a témakörhöz tartozó EU szabványok előkészítésében vesz részt, javaslatot tesz azok módosítására, illetve más műszaki jellegű problémák megoldásában is szerepet vállal. Ezen túlmenően szakterületén útmutatókat és tájékoztató anyagokat készít a munkavédelmi hatósági tevékenység szakmai támogatásához.

A munkacsoport célkitűzése az Európai Gazdasági Térség munkahelyein a munkaeszközökről szóló irányelv és az ahhoz kapcsolódó új megközelítések, irányelvek alkalmazásának lehető legnagyobb mértékű előmozdítása. Ennek elérése érdekében a nemzeti munkavédelmi hatóságok információcserét és eszmecserét folytatnak a munkahelyek biztonságáról, a magas kockázatú tevékenységekről és a veszélyes berendezésekről, valamint a piacfelügyeleti tapasztalatokról, a végrehajtási megközelítésekről és az irányelvek gyakorlati alkalmazásával kapcsolatos egyéb kezdeményezésekről.

A Munkavédelmi Irányítási Főosztály 2008-tól folyamatosan részt vesz a munkacsoportban. Ez nem csak az éves üléseken való részvételt jelenti, hanem kapcsolattartást a munkacsoport tagjaival, közreműködést az uniós kampányok kidolgozásában valamint az uniós kampányok hazai megszervezését, lebonyolítását, az eredmények feldolgozását és továbbítását az uniós szinten való összesítéshez.

A munkacsoport a Gépirányelv hatálya alá tartozó gépeket érintő kérdésekben a tagországok munkavédelmi tapasztalatait összesíti, azok alapján segédleteket, ajánlásokat, módszertani útmutatókat dolgoz ki, amelyeket aztán mi is közzéteszünk honlapunkon.

A SLIC MACHEX munkacsoportnak állandó tagja a Munkavédelmi Irányítási Főosztály egyik munkatársa.

A **CHEMEX** munkacsoport közreműködik a kémiai kóroki tényezőket érintő uniós jogalkotásban, a munkavédelmi kampányok előkészítésében, valamint a hatósági tevékenységet támogató útmutatók és tájékoztató anyagok összeállításában.

2023-ban kilenc munkacsoport ülésre került sor, online formában (WEBEX meeting).

A munkacsoport 2023. évi programjának legfontosabb témakörei az azbeszttel kapcsolatos 2009/148/EK irányelv, valamint a rákkeltő, mutagén és reprodukciót károsító anyagokra vonatkozó 2004/37/EK irányelv legújabb módosításai (5. csomag: ólom és diizocianátok), továbbá az Európai Vegyianyag-ügynökséggel (ECHA) való együttműködés voltak a REACH-CLP területén.

A CHEMEX Munkacsoport Munkavédelmi Irányítási Főosztály által delegált magyar tagja 2021. év végétől részt vesz a Hosszú Látenciaidejű Betegségekkel Foglalkozó Alcsoport (Subgroup Long Latency) munkájában is, amely jelenleg egy munkavédelmi felügyelőknak szóló gyakorlati útmutatót és checklistát dolgoz ki a túlérzékenységet okozó (szenzibilizáló) tulajdonságú anyagokkal kapcsolatosan, kiemelt figyelemmel a diizocianátokra.

A SLIC ismeretmegosztó (KSS) rendszerében – a CHEMEX Munkacsoport tevékenységét érintően – számos tájékoztatást adtunk, például a kémiai kóroki tényezőkkel kapcsolatos nemzeti stratégiákról, a kockázatbecslés és kockázatkezelés szabályairól.

One substance, One assessment szakértői csoport a vegyi anyagokra vonatkozó fenntarthatósági stratégiához és azon belül az „egy anyag-egy értékelés” eljáráshoz kapcsolódó kérdésekkel foglalkozik.

A csoport munkája széles területet ölel fel, a kémiai biztonságot, élelmiszerbiztonságot, gyógyszerbiztonságot, munkahelyi egészséget és biztonságot, és környezet-egészségügyet.

A szakértői csoport 2021-ben alakult, amelynek munkájában részt vesz a CHEMEX Munkacsoport Munkavédelmi Irányítási Főosztály által delegált magyar tagja is. 2023. március 31-én került sor a harmadik ülésre hibrid (online és jelenléti) formában.

11. A Munkavédelem Nemzeti Politikája

A Munkavédelem Nemzeti Politikáját (a továbbiakban: MNP) a Kormány a 1581/2016. (X. 25.) Korm. határozatban tette közzé. Az MNP öt fő feladatot tűzött ki, melyeken belül meghatározott 22 feladatból 17 teljesült.

Megvalósult célok:

1. A vállalkozások versenyképességének fejlesztése

1.1. A munkavédelmi feladatokat támogató ingyenes online eszközök bevezetésének támogatása

A mikro-, kis- és középvállalkozások részére a munkakörülmények fejlesztésének elősegítése, versenyképességük javítása céljából.

Az Európai Unió aktuális stratégiájában kiemelt cél, hogy a kis- és középvállalkozások minél inkább képessé váljanak hatékony és valós kockázatmegelőzési intézkedések alkalmazására.

Magyarország 2022 év végén a nemzetközi OiRA (Online interactive Risk Assessment) közösség tagja lett, az online eszközök kifejlesztése a következő stratégiai ciklusra tervezett.

1.2. Hatékony munkahelyi egészségvédelmi és biztonsági irányítási rendszer kialakításának ösztönzése

Az irányítási rendszer magában foglalja a szervezeti felépítést, a tervezési tevékenységeket, a felelőségeket, a kialakult gyakorlatot, az eljárásokat, folyamatokat és mindazon erőforrásokat, melyek a munkáltató (szervezet) egészségvédelmi és biztonsági politikájának fejlesztéséhez, megvalósításához, eléréséhez, átvizsgálásához és fenntartásához szükségesek.

Ismertető, népszerűsítő anyag került a foglalkoztatáspolitikáért felelős miniszter munkavédelmi szakmai honlapján megosztásra. Ezen kívül a foglalkoztatáspolitikáért felelős miniszter által megvalósított projekt támogatásával három érdekvédelmi szervezet útján

kerültek bevezetésre, a Bánya-, Energia- és Ipari Dolgozók Szakszervezete, a Vasas Szakszervezeti Szövetség valamint az Általános Fogyasztási Szövetkezetek és Kereskedelmi Társaságok Országos Szövetsége által.

1.3. A jól bevált gyakorlatok ismertetése, cseréjének ösztönzése

A vállalkozások gyakran megosztják a munkavédelmi célú fejlesztési eredményeiket, ezek terjesztése konferenciák, kiadványok, sajtó megjelenés útján vagy online módon hozzásegítik a kisebb, tapasztalatlanabb vagy kezdő vállalkozásokat saját munkakörülményeik fejlesztéséhez.

A megvalósítás időszaka alatt több mint 70 kiadvány készült el, 25 rendezvény, konferencia került megrendezésre. Az Európai Munkavédelmi Ügynökség (EU-OSHA) kétéves kampányai hazai megvalósítása keretében is megosztásra kerültek az aktuális kampány témához kapcsolódó helyes gyakorlatok.

2. A munkavállalók munkavégző képességének megőrzése

2.1. A pszichoszociális kockázatokra visszavezethető munkahelyi hiányások csökkentése

A foglalkoztatáspolitikáért felelős miniszter által, projekt keretében megvalósított feladat.

A pszichoszociális kockázatok felismerését, megelőzését, illetve csökkentését (megoldását) biztosító kutatások ösztönzésével, az eredmények közzétételével és a munkáltatók által használható módszerek kidolgozásával, a jó gyakorlat közzétételével a munkabalesetek és foglalkozási megbetegedések előfordulásának csökkenését kell elérni.

Az oktatás, villamos berendezés gyártása és a vízellátás, szennyvíz gyűjtése, kezelése, hulladékgazdálkodás területekre ágazatspecifikus szakanyagok kerültek kidolgozásra.

2.3. Új ergonómiai módszerek kidolgozásának ösztönzése és támogatása

A munkavégző képesség megőrzése érdekében a munkában töltött életevek szükségszerű emelése, valamint korunk fejlődésével együtt járó új típusú megterhelések hatásai miatt az egészségkárosító hatások csökkentése elengedhetetlen. Mindezek mellett a már meglévő, ismert és kidolgozott módszerek közzététele és megismertetése szükséges.

Két ágazat munkavállalói számára készült tájékoztató anyag, egyik a számítógép, elektronikai, optikai termék gyártása, másik a villamos berendezés gyártása területén.

3. Munkavédelmi képzés, oktatás

3.2. A munkavédelemre a munkahelyek kémiai biztonságára vonatkozó ismeretek bővítése az oktatásban

Célja a megelőzés-tudatos szemlélet formálása. Ágazatonként és ezen belül szakmánként szükséges megalapozni a munkavédelmi képzések és oktatások alapanyagait.

A szakmai anyagok mellett módszertani útmutatók, segédanyagok támogatták a képzést végző pedagógusokat, szakembereket, hogy megfelelő ismeretek alapján végezhesék munkájukat („tanítsd a tanítót!”).

A foglalkoztatáspolitikáért felelős minisztérium munkatársai négy tájékoztató anyagot tettek közzé elektronikusan és papír alapon. A diákok számára készített tájékoztató kiadványok az általános munkavédelmi tudnivalókon túl, a kémiai biztonsággal kapcsolatos alapvető ismereteket, és a vegyi anyagok különböző szakmákban való felhasználásának veszélyeit

foglalták össze. Alacsonyabb korcsoportnak a munkavédelem megismerését segítő játékok segítették a felkészülést. A Biztonság Hete országos programokban évente több ezer diák ismerkedhet a biztonság tudatos magatartásra vonatkozó ismeretekkel.

3.3. A sérülékeny csoportba tartozó, valamint az atipikus foglalkoztatási formákkal érintett munkavállalókat érintő foglalkozási kockázatok csökkentése

A fiatal és az idősödő munkavállalók, a nők, a megváltozott munkaképességűek, az alkalmi munkavállalók, közmunkások vagy a távmunkát végzők biztonságát nem veszélyeztető és egészségét nem károsító munkakörülmények kialakítására vonatkozó ismeretanyag összeállítása és célzott eljuttatása az érintett munkáltatókhoz. Kapcsolódik a kutatás, fejlesztés 5.3. pontjához.

A fiatal és az idősödő munkavállalók, a nők, a megváltozott munkaképességűek, az alkalmi munkavállalók, közmunkások és a távmunkát végzők biztonságát nem veszélyeztető és egészségét nem károsító munkakörülmények kialakítására vonatkozó ismeretanyag készült.

4. Tájékoztatás, kommunikáció

4.1. A biztonságos és egészséget nem veszélyeztető foglalkoztatást segítő tájékoztatók és kiadványok készítése

Az állam szolgáltató szerepét szükséges tovább erősíteni, a munkakörülmények javítását célzó útmutatók összeállításával, figyelemfelkeltő kiadványok készítésével. Ezen tájékoztató anyagokat közérthető módon (pl. internetes megjelenítéssel, sajtó útján, konferenciákon keresztül) el kell juttatni a vállalkozóknak, segítve az egészséget nem veszélyeztető és biztonságos munkára való felkészülést, a munkáltatóvá váláshoz és a foglalkoztatáshoz szükséges ismeretek megszerzését annak érdekében, hogy ismeret hiánya miatt ne történhessen munkabaleset, foglalkozási megbetegedés (útmutatók összeállítása; figyelemfelkeltő kiadványok készítése).

A megvalósítás időszakában 10 ágazatban 40 tájékoztató anyag készült.

4.2. A munkavédelem állami tájékoztató rendszerének közreműködésével rendszeresen, időszerű és szakszerű információk eljuttatása különösen a mikro-, kis- és középvállalkozások részére

A jogszabályi előírások, biztonsági szabályzatok változásainak nyomon követése a minél szélesebb körben való megismerés érdekében. A gyakran ismétlődő kérdéseket rendszeresen közzé kell tenni, iránymutatásokat kell közre adni (pl. internetes megjelenítéssel, sajtóútján, konferenciákon keresztül). A munkavédelmi hatóság tájékoztató, felvilágosító tevékenységét a mikro-, kis- és középvállalkozások sajátos igényei alapján fejleszteni szükséges.

A munkavédelmi hatóság 35 000 telefonos vagy írásbeli kérdésre adott választ tanácsadás keretében és 200 rendezvényen való részvétel történt. Több mint 50 tájékoztató anyag készült megosztásra a foglalkoztatáspolitikáért felelős miniszter munkavédelmi szakmai honlapján.

A Nemzeti Népegészségügyi és Gyógyszerészeti Központ Munkahigiénés és Foglalkozás-egészségügyi Főosztálya (mint munkahigiénés és foglalkozás-egészségügyi szerv) mintegy 9000 esetben adott tájékoztatást a lakosságnak és a szakmának a szakterületét érintő kérdésekről.

4.3. Munkavédelmi tárgyú kutatási eredmények közzétételének támogatása

A legfrissebb kutatási eredmények vállalkozókhoz történő eljuttatása érdekében konferenciákon, sajtó útján, kiadványokkal vagy elektronikus úton szükséges az ismeretek megosztása.

A foglalkoztatáspolitikáért felelős miniszter által megvalósított projekt keretében a klímaváltozás egészségre gyakorolt hatásáról, a munkahelyi léghőmérséklettel kapcsolatos különböző nemzeti előírásokról, az atipikus munkavállalási formák munkavédelmi vonatkozásairól, az adminisztratív terhek csökkentésével kapcsolatban és az átlagéletkor emelkedésével összefüggő kihívásokról készültek tanulmányok.

5. Munkavédelmi kutatás, fejlesztés

5.1. Statisztikai adatgyűjtés és információs bázis fejlesztése

A tényeken alapuló szakpolitikai döntéshozatal érdekében fontos a munkahelyi balesetekre, a foglalkozási megbetegedésekre, valamint a munkahelyi veszélyeknek való kitettségre vonatkozó megbízható, időszerű és összehasonlítható statisztikai adatok gyűjtése, valamint a munkahelyi biztonsághoz és egészségvédelemhez kapcsolódó költségek és előnyök elemzése. A nemzeti és uniós statisztikai szakértőknek szorosabban együtt kell működniük. Cél a munkabalesetek európai statisztikája (ESAW) adatgyűjtésének pontosítása: a lefedettség, a megbízhatóság, az összehasonlíthatóság és az időszerűség javítása. Ezen túl megoldást kell találni arra, hogyan javítható a foglalkozási megbetegedések bejelentésének aránya.

A nemzeti és uniós statisztikai adatok koherenciája megvalósult, az informatikai háttér fejlesztése megtörtént.

5.2. A klímaváltozás munkavállalókat érintő hatásai kutatásának ösztönzése

A klímaváltozás következményeként a munkavállalóknál közvetlen és közvetett módon a jövőben potenciálisan kialakuló lehetséges egészségkárosodások (megbetegedések) számbavétele és elemzése.

A tárgybeli tanulmány elkészült.

5.3. A munkavállalók átlagéletkorának emelkedése, az újonnan felmerülő kockázatok hatásainak elemzése

A demográfiai változások miatt megoldást kell találnunk arra, hogy miként lehet az idősebb dolgozók fizikai és lelki egészségét megőrizni. Az új vegyi anyagok használata, az új technológiai megoldások térhódítása, a megváltozott munkaképességű munkavállalókat és az egyéb sérülékeny csoportba tartozó munkavállalókat érintő kockázatok külön figyelmet és célzott fellépést igényelnek.

A tárgybeli tanulmány elkészült.

A munkahigiénés és foglalkozás-egészségügyi szerv egy európai projekt keretében hozott létre szakmai kiadványokat a munkaképesség- és életkormenedzsment témájában.

5.6. Az integrált munkavédelmi hatóság szakmai, működési feltételeinek erősítése

Az állami feladatok hatékony ellátásának erősítése szükséges annak érdekében, hogy a hatóság eredményesen működjön közre a munka világában végbemenő fejlődéshez igazodó jogi keretek kialakításában és nyomon tudja követni az elért eredményeket. A legmegfelelőbb tájékoztatással, tanácsadással segítse a munkáltatókat és munkavállalókat, a munkavédelmi képviselőket, továbbá az érdekképviselőket, hogy azok a munkavédelemmel kapcsolatos

jogaikat gyakorolhassák, és kötelezettségeiket teljesíthessék. Minél szakszerűbb intézkedéseket tegyen a tapasztalt hiányosságok kijavítására.

A munkavédelmi hatóság feladatellátását támogató tananyagfejlesztés, képzések, gépkocsi beszerzés, munkakörnyezeti mérőműszerek és informatikai eszközök beszerzése megtörtént.

5.7. Az egészséget nem veszélyeztető és biztonságos munkakörülmények és a jogszerű foglalkoztatás fenntartásában érdekelt szervezetek együttműködésének fejlesztése

Az egységes értelmezés, eljárások és hatékony prevenció érdekében a munkavédelmi hatóságnak a **társhatóságokkal** való együttműködését szükséges erősíteni.

A munkavédelmi hatóság és **helyi érdekképviseleti szervek** együttműködését szükséges fejleszteni. Egyre nagyobb társadalmi igény van a hatóságok szolgáltató tevékenységének erősítésére, a munkavédelmi tanácsadás, - tájékoztatás növelésére, melyhez a helyi érdekképviseleti szervek közreműködése nagyban segítheti az eredményességet.

A munkavédelmi hatóság és a **nemzetközi munkavédelmi szervezetek** közötti együttműködés fejlesztése szükséges. Uniós nemzetközi és hazai igény az erőfeszítések hatékonyabb koordinációja a munkahelyi biztonsággal és egészségvédelemmel kapcsolatos kérdések kezelésében és a nemzetközi szervezetekben való részvételben (ILO, WHO, OECD). A megvalósítás időszakában több mint 50 hazai és nemzetközi konferencia, rendezvény, szakértői megbeszélés történt.

5.8. Kockázatalapú ellenőrzési stratégia alkalmazásának bevezetése és fejlesztése

A munkavédelmi hatóság ellenőrzéseivel viszonylag kevés munkáltatót ér el, így sok esetben kifizetődő a munkáltatók számára a szabálytalanságok fenntartása. A munkavédelmi hatóság a kiemelt ágazatok ellenőrzése során tapasztalja, hogy akár egy ágazaton belül a hasonló tevékenységet végző vállalkozások munkavédelmi helyzete is jelentősen különbözhet egymástól. A munkavédelmi hatóság meglévő erőforrásainak hatékonyabb felhasználását és az eredményesebb tevékenységét szolgálná a több hatóság és gazdasági szereplő által már alkalmazott kockázatalapú ellenőrzési stratégia kialakítása, bevezetése.

A hatóság munkáltatói adatbázisát fejleszteni szükséges, mely alapja lehet a későbbiekben kidolgozásra kerülő balesetbiztosítási ágazat bevezetése során a munkahelyi kockázat besorolási rendszernek.

A munkavédelmi hatóság erőforrásainak hatékonyabb felhasználása, jobb célpontkiválasztásra irányuló informatikai fejlesztés szakmai kidolgozása megtörtént, az informatikai rendszer tesztelése megtörtént.

5.9. A munkahelyi biztonságra és egészségvédelemre vonatkozó, 24 irányelvet alkalmazó, teljes hazai joganyag átfogó értékelése, a meglévő jogszabályok egyszerűsítése

Cél a vállalkozók adminisztratív terheinek csökkentése, a lehetséges egyszerűsítések azonosítása és a munkavédelmi előírások koherenciájának megvalósítása az érdekeltekkel folytatott nyilvános vita biztosításával.

Folyamatosan ellátott feladat, tárgybéli tanulmány is készült.

Nem teljesült célok:

1.4. A társadalombiztosítás baleset-biztosítási ágának kialakításáról koncepció kidolgozása

2.2. A foglalkozási eredetű mozgásszervi megbetegedések és daganatos megbetegedések foglalkozási eredetének megítélésére irányuló kutatások ösztönzése és a kutatási eredmények népszerűsítése

A cél a következő időszak Munkavédelem Nemzeti Politikájában tervezett feladatként jelenik meg.

3.1. A munkavédelmi szakemberek kötelező továbbképzési rendszerének kidolgozása

5.4. Munkavédelmi szolgáltatók adatbázisának létrehozása

5.5. Foglalkozás-egészségügyi szolgáltatók adatbázisának létrehozása

A cél a következő időszak Munkavédelem Nemzeti Politikájában tervezett feladatként jelenik meg.

A Kormány áttekintette a 2016–2022-es időszakra vonatkozó Munkavédelem Nemzeti Politikájának megvalósulását, ennek figyelembe vételével tárgyalta a munkakörülmények fejlesztése, a munkabalesetek és foglalkozási megbetegedések megelőzése érdekében a következő időszakra vonatkozó Munkavédelem Nemzeti Politikáját.

12. Minisztériumok és önálló szervezetek beszámolóinak összefoglalója

Jelen melléklet azon szervezetek beszámolóit szemelvényezi, amelyeknek a munkavédelem területén kiemelt szerepük van, illetve az egészséget nem veszélyeztető és biztonságos munkavégzésre vonatkozóan az Mvt. alapján eltérő, kiegészítő szabályozást alkalmazhatnak.

12.1. Belügyminisztérium

A belügyi ágazat, így a belügyminiszter irányítása alá tartozó **rendvédelmi szervek** és a **nem rendvédelmi szervek** munkavédelmi tevékenysége jogilag egyaránt szabályozott keretek között folyik.

2023. évben nem történt olyan központi intézkedés a belügyi ágazatban, amely a tárca felelősségi körébe tartozó munkáltatók munkavédelmi helyzetének javítását irányozta elő.

A belügyi ágazathoz tartozó szervek többségénél rendelkezésre állnak a szakszerű és hatékony munkavédelmi tevékenységhez szükséges személyi feltételek. A munkavédelmi szakemberek által végzett **munkavédelmi ellenőrzések** száma **összesen 11 398** volt (**rendvédelmi szerveknél: 3864, a nem rendvédelmi szerveknél: 7534**) többségét az Országos Kórházi Főigazgatóság (a továbbiakban: OKFŐ) középírányítása alá tartozó egészségügyi intézményeknél folytatták le. A rendvédelmi szerveknél a rendőrség, a büntetés-végrehajtás és a katasztrófavédelem szervek jelentettek az előző évi adatokhoz hasonlóan magas ellenőrzési számot. Tárgyévben a **munkavédelmi hatóság 25 alkalommal** tartott ellenőrzéseket a belügyminiszter irányítása alá tartozó **nem rendvédelmi szerveknél**, amelyekre az OKFŐ középírányítása alá tartozó egészségügyi intézményeknél és az Országos Vízügyi Főigazgatóság alárendeltségébe tartozó Közép-Dunántúli Vízügyi Igazgatóság működési területén került sor. A hatóság az ellenőrzései során **24 esetben** tárt fel hiányosságokat, melyek megszüntetésére kötelezte a munkáltatókat, azoknak az érintett egészségügyi intézmények eleget tettek

A rendvédelmi szerveknél 2023. évben a munkavédelmi hatósági feladatokat ellátó egyes szervek kijelöléséről szóló 373/2011. (XII. 31.) Korm. rendeletben kijelölt **munkavédelmi hatóságok** által tartott ellenőrzések száma **4** volt, amelyet a rendőrség munkavédelmi hatósági szerve folytatott le. A munkavédelmi hatósági ellenőrzéseken a hatóság hiányosságot nem állapított meg. A katasztrófavédelem jelentése szerint, a tárgyévben **5** vármegyei kormányhivatal képviselői **8** alkalommal az országos közfoglalkoztatási program keretében tartottak céll ellenőrzést **5** vármegyei szervnél. Az ellenőrzés során munkavédelmet érintő hiányosság nem került megállapításra. A „civil” munkavédelmi hatóság képviselői 2023. évben nem folytattak ellenőrzést a büntetés-végrehajtás szerveinél.

A belügyi szerveknél évek óta kiemelt feladatként kezelték a **munkavédelmi oktatást** annak érdekében, hogy a személyi állomány és a közfoglalkoztatottak egyaránt elsajátítsák az egészséget nem veszélyeztető és biztonságos munkavégzéssel kapcsolatos ismereteket, valamint ennek keretében elsősegélynyújtás oktatásában is részesüljenek.

A **nem rendvédelmi szerveknél** összesen **133 405 fő vett részt munkavédelmi oktatáson** (előzetes, ismétlődő, soron kívüli, elsősegélynyújtó), amelyből a személyi állomány létszáma **122 418 fő**, míg a közfoglalkoztatottak létszáma **10 987 fő** volt. Legnagyobb számban az OKFŐ középírányítása alá tartozó egészségügyi intézményeknél került a személyi állomány

oktatására. A Belügyminisztérium hivatali egységeinél **43 fő** (új belépő, gyakornok) előzetes és **1600 fő** időszakos munkavédelmi oktatáson vett részt. Az időszakos munkavédelmi oktatás – tekintettel a megemelkedett létszámra – elektronikus formában valósult meg. Az oktatások előre összeállított tematika alapján történtek, külön speciálisan a közfoglalkoztatásban résztvevőkre vonatkozóan, előtérbe helyezve a munkavédelmi előírások szigorú betartásának fontosságát, a jelentési kötelezettséget, illetve a munkabiztonsági óvintézkedéseket.

A közfoglalkoztatottak részére elrendelt soron kívüli oktatásokra többek között a méh-és darázscsípések, a kézi anyagmozgatás veszélyei, valamint a szintkülönbségek és csúszós felületekből eredő balesetek megelőzése érdekében került sor. A **rendvédelmi szerveknél** – beleértve a közfoglalkoztatottakat is – **90 437 fő** vett részt előzetes, ismétlődő és soron kívüli munkavédelmi oktatáson, valamint elsősegélynyújtás oktatáson. A magas létszám a rendvédelmi szervek körében alkalmazott különböző speciális tematikájú oktatásokon való részvételt jelzi.

Több, speciális tematikájú munkavédelmi oktatások megtartására került sor a Terrorelhárítási Központnál (lövészeti taktikai képzés, terepharcászati és nyíltvízi vízbiztonsági és csónakos képzések, valamint az általános erőnlét és akadálypálya használatának munkavédelmi szabályainak oktatása) **a büntetés-végrehajtás szervezeteinél** (az éves általános munkavédelmi oktatáson felül bizonyos beosztások betöltése esetén negyedéves ismétlődő oktatás megtartása) és a **rendőrség érintett személyi állományánál** (Ideiglenes Biztonsági Határzárra telepített szabotázs elleni intelligens jelzőrendszerrel kapcsolatos és a Határvidasz Ezred munkavédelmi oktatása).

A foglalkozás-egészségügyi ellátás vonatkozásában megállapítható, hogy a **nem rendvédelmi szervek** többségénél a foglalkozás-egészségügyi ellátást külső egészségügyi szolgáltatók biztosítják. A **rendvédelmi szerveknél** a foglalkozás-egészségügyi feladatot ellátó szolgáltatók, illetve a rendvédelmi alapellátó egységek nagy hangsúlyt fektettek az alkalmassági vizsgálatok végzésére, a megelőzési-, illetve gondozási tevékenységre, valamint a munkakörhöz kötött védőoltások megszervezésére és beadására. Tárgyévben 1 szolgálati kötelmekkel összefüggő betegség került elismerésre a rendőrség szervezeténél (mozgásszervi eredetű megbetegedés okozta egészségkárosodás).

A munkabalesetek statisztikai adatait áttekintve, megállapítható, hogy a **nem rendvédelmi szerveknél** tárgyévben **1848** munkanap kieséssel járó baleset következett be. A sérülések súlyosság szerinti megoszlása alapján az értékelt időszakban **1833 könnyű** és **15 súlyos** (8 napon túl gyógyuló) sérüléssel járó munkabalesetet vizsgáltak ki és dokumentáltak a munkavédelmi szakemberek. A magasabb esetszám ellenére **pozitívan értékelhető, hogy 2023-ban az érintett belügyi szerveknél nem fordult elő halálos kimenetelű munkabaleset.** A tárgyévben előfordult balesetekkel összefüggésben összesen **21 475 nap** felmentési nap vált indokolttá, amelyből a személyi állomány **20 705 napot**, míg a közfoglalkoztatottak **770 napot** fordítottak a balesetből eredő gyógyulásra.

A rendvédelmi szervek vonatkozásában, tárgyévben összesen **756** szolgálati és munkabaleset történt, amely az előző év (**769**) esetszámához képest kismértékű csökkenést mutat. A **756** szolgálati és munkabalesetből **567** a hivatásos állomány körében, **187** a nem hivatásos állomány körében, **2** a közfoglalkoztatottak körében következett be.

A bekövetkezett balesetekből **678** esetben került sor a sérülésekből eredő munkanap kiesésre. A balesetekből eredő sérülések közül **302** (8 napon belül gyógyuló) könnyű, **374** súlyos (8 napon túl gyógyuló) és **2 halálos baleset** következett be. Mindkét halálos baleset a rendőrség

szervezetén belül rendőri tevékenység során következett be. Az egyik esetben, rendőri intézkedés keretében az épületbe történő behatolást megelőzően az épületből származó robbanás hatására a résztvevőket a lökéshullám fellökte, 1 hivatásos állományú személy az étellel összeegyeztethetetlen, súlyos érüléseket szenvedett. A kivizsgálás során megállapítást nyert, hogy a védőfelszerelések és a biztonsági intézkedések megfelelőek voltak.

A másik esetben megerősített létszámban a helyszínre érkező rendőrök intézkedés alá vontak egy pszichotróp szertől bódult állapotban lévő férfit, aki rájuk támadt. Az intézkedés alá vont személy késsel, szívátjékon többszörös szúrással megsebezte az egyik intézkedő rendőrt, aki olyan súlyos sérüléseket szenvedett, hogy a kórházban életét veszítette. A balesetek kivizsgálása és dokumentálása a vonatkozó jogszabályokban meghatározottak szerint történt.

A balesetek tevékenység szerinti megoszlását vizsgálva megállapítható, hogy az esetek többsége szolgálati szakmai feladatok, kiképzési feladatok, járművek közrehatásából adódó ütközés, borulás, gázolás, továbbá kötelező sportfoglalkozás, gyalogos közlekedés, kézi erővel végzett munka, anyagmozgatás közben történtek.

Szolgálati- és munkabalesetekkel kapcsolatos felmentési napok száma a teljes személyi állomány vonatkozásában **18 004 nap** volt. A **felmentési napok száma** – a 2021-es év kivételével (15 934) – **az előző évekhez** [(2022. évhez (19 065); 2020.évhez (21 627); 2019.évhez (24 431); 2018.évhez (26 658); 2017.évhez (28 004) 2016. évhez (24 263), és 2015. évhez (23 749)] – **viszonyítva kifejezetten csökkenő tendenciát mutat.** A **18 004 nap** munkanap kiesés megoszlását vizsgálva a hivatásos állomány **15 265** napot, a nem hivatásos állomány **2692** napot, a közfoglalkoztatottak **47** napot voltak távol a munkahelytől szolgálati, illetve munkabaleset miatt.

A tárgyévben a kormányhivatalok és a vízügyi igazgatóságok együttesen **262** balesetet jelentettek melyek közfoglalkoztatási jogviszonyban álló személyekkel történtek. A kormányhivatalok által jelentett balesetek száma **211**, míg a vízügyi igazgatóságok **51** esetszámot jelentettek. A kormányhivatalok által jelentett balesetek közül **260** könnyű (8 napon belül gyógyuló) és **2** súlyos sérüléssel járt, halálos kimenetelű baleset nem történt. A súlyos sérülés fűnyírógép szabálytalan használata során következett be, amely a kéz ujjainak csonkulásos sérülését eredményezte.

A tárgyévben olyan új technológia nem került bevezetésre, valamint új kockázati tényező sem jelentkezett, amely veszélyeztette volna a személyi állomány egészségét, biztonságát, és amelyre a munkavédelmi hatóságnak fokozott figyelmet kell fordítani.

A munkavállalók egészségét, biztonságát és a munkakörülményeket érintő ágazati döntések meghozatalába és a belső intézkedések véleményezésébe az érintett érdekképviselői szervek bevonásra kerülnek.

A hazai iskolarendszerű oktatásból kikerülő fiatalok munkavédelmi ismereteinek színvonalával kapcsolatosan tapasztalataink a középfokú tanintézetek vonatkozásában vannak, amelyek alapján azt állapítottuk meg, hogy a korábbiakhoz képest kevesebb hiányosság jelentkezik e téren.

12.2. Belügyminisztérium (egészségügyi ágazat)

12.2.1. A foglalkozással összefüggő keresőképzetlenségi mutatók alakulása

A foglalkozással összefüggő keresőképtelenségi adatokat az elbíráló egészségügyi szolgálatok jelentései alapján állítottuk össze, amely az üzemi balesetek és a foglalkozási megbetegedések adataiból tevődik össze.

A keresőképtelenségi adatokból a korábbi évekre vonatkozó lekérdezések során jelentős eltérés mutatkozik az egy évvel korábbi lekérdezés során kapott adatokhoz képest. Ennek oka, hogy az üzemi balesetek és a foglalkozási megbetegedések elfogadása gyakran hónapokig, de akár évekig tartó eljárás során történik. Emiatt az utólagos korrekció hatására jellemző a visszamenőleges évek adatainak változása. Azonban, ha a biztosított kikerül az orvos látóköréből, az utólagos korrekció jelentése el is maradhat.

43. számú ábra - A foglalkozással összefüggő események esetszámának alakulása

Az **esetszámok** 2016 és 2020 között közel azonos szintet mutatnak, viszont 2021-ben jelentősebb csökkenés figyelhető meg, amely 2022-ben és 2023-ban is jelentkezik. A 2023. évben 2017. évhez képest a csökkenés közel 30%-os volt.

44. számú ábra - A foglalkozással összefüggő események igazolt keresőképtelen napjainak száma

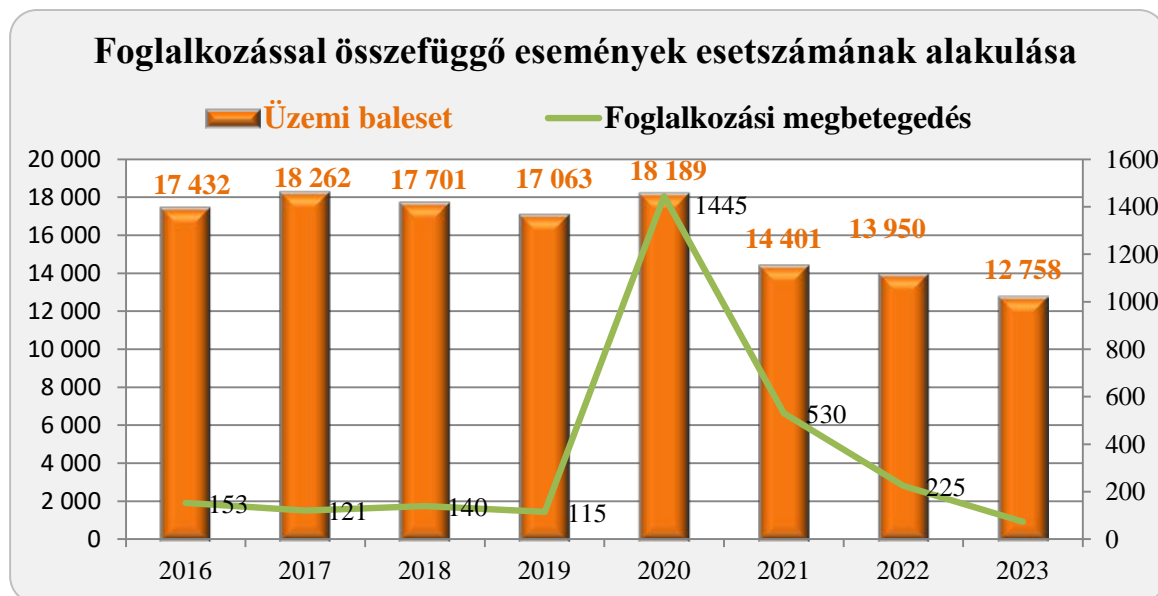

Az igazolt keresőképtelen napok száma szintén a 2016 és 2020 között mutat közel azonos szintet, majd 2021-ben jelentős a csökkenés, amely 2022-ben és 2023-ban tovább esett. A 2023. évben 2019. évhez képest 27%-os volt az igazolt keresőképtelen napok számának csökkenése.

45. számú ábra - A foglalkozással összefüggő igazolt keresőképtelen napjainak átlaga

Az **egy esetre jutó igazolt napok számában** (átlagnap) 2016 és 2018 között jelentős eltérés nem mutatkozott, viszont 2019-ben 3 napot meghaladó növekedés következett be. 2020-ban jelentős csökkenés volt, de 2021-ben, 2022-ben majd 2023-ban újra számottevő növekedés volt megfigyelhető e mutatószámában, mellyel 2023-ra a 2019-es csúcstól megközelítő 52,42 napot érte el.

46. számú ábra – Az üzemi balesetek, illetve a foglalkozási megbetegedések számának alakulása 2006-2023

Az üzemi balesetek száma nagyságrendekkel magasabb a foglalkozási megbetegedések számánál jellegéből adódóan is. Az üzemi balesetek száma a 2016 és 2020 között közel azonos szintet mutat, majd 2020-tól folyamatos csökkenés látható. A foglalkozási

megbetegedések számában 2020-ban drasztikus emelkedés történt, viszont 2021-től csökkenésre váltott a trend és 2023-ban már a vizsgált időszak legkisebb értékeit mutatta.

A táppénzfolyósítás ideje alatt járulékfizetési kötelezettség nem áll fent, ezért ez költségvetési szempontból, 2022-ben a baleseti táppénzek okozta kiadás⁶, illetve közvetlen bevételkiesés⁷ összege megközelítően 24 milliárd forint volt (a kiadás és bevétel összegeket 2022. évre adtuk meg, mert jelenleg 2023. évi statisztikai adatok nem állnak rendelkezésre).

12.3. Energiaügyi Minisztérium

12.3.1. Az energiapolitikáért felelős szakterület

A Magyar Olaj- és Gázipari Részvénytársaság (MOL) számára fontos, hogy az általa biztosított munkahelyek a lehető legbiztonságosabbak legyenek, továbbá megfelelő védőfelszerelések és biztonsági intézkedések legyenek biztosítva a munkavállalói számára, illetve a lehető legkisebb mértékűre csökkentse a balesetek kockázatát. Így a biztonságra és annak fejlesztésére folyamatosan nagy hangsúlyt fektet, akár a védőeszközök, akár a munkavállalói edukálás területén.

A MOL számára ugyancsak fontos, hogy a munkavállalói számára ergonomikus környezetet biztosítson, így folyamatos lépéseket tesz ennek fejlesztésére, mivel ez nagyban segítheti a munkavégzés hatékonyságának fejlesztését és csökkentheti a munkavállalók fizikai terhelését.

A megfelelő szociális környezet nagyban hozzájárul a munkavállalók elégedettségéhez, mentális egészségük megőrzéséhez, ezért a MOL nagy hangsúlyt fektet a kommunikációra, a mentálhigiéniára, a csapatmunkára és a támogató közeg megteremtésére, amely szintén folyamatos fejlesztést igényel.

A MOL egy nagy múltú és jelentős szereplő a hazai és nemzetközi energiaiparban. A munkakörülmények, munkabiztonsági intézkedések és munkaegészségügy terén való irányelvek, döntések és szabályzatok kialakításánál az említett szempontok fontosak a MOL számára.

A legújabb nemzetközi technológiai lehetőségek és irányok figyelembevétele kulcsfontosságú a munkakörülmények javításában, a munkabiztonsági intézkedések hatékonyságában és a munkaegészségügyi szabályozások fejlesztésében. Ehhez a következő lépéseket teszik:

1. Kutatás és fejlesztés: A MOL folyamatosan kutatja és figyelemmel kíséri a legújabb technológiai fejlesztéseket a munkavédelem, munkabiztonság és munkaegészségügy terén. Ez magában foglalja a legújabb eszközöket és technológiákat a munkahelyi veszélyek felismerésére és csökkentésére, valamint az egészségmegőrzés és a biztonság növelésére.
2. Nemzetközi szabványok és irányelvek figyelembevétele: A nemzetközi munkavédelmi és munkabiztonsági szabványok, például az ISO 45001, fontosak az irányelvek és szabályzatok kialakításában. Ezek az irányelvek és szabványok gyakran tartalmazzak ajánlásokat a legújabb technológiák alkalmazására és a legjobb gyakorlatokra.

⁶ baleseti táppénzek okozta kiadás számítása: baleseti táppénzes napok száma*egy baleseti táppénzes napra jutó táppénzkiadás

⁷ közvetlen bevételkiesés számítása: baleseti táppénzes napok száma* napi bruttó átlagkereset 18,5%-a

3. Szakértői tanácsadás és együttműködés: A MOL és más vállalatok rendszeresen együttműködnek szakértőkkel (mind a saját munkavállalói körükből, mind a hazai és a nemzetközi kapcsolataik révén más vállalatok szakértőivel), konzultánsokkal és iparági szervezetekkel a legjobb gyakorlatok és technológiák azonosítása és alkalmazása érdekében.
4. Munkavállalók bevonása: Fontos, hogy a munkavállalók is részt vegyenek az irányelvek és szabályzatok kialakításában, mivel ők rendelkeznek első kézből tapasztalatokkal a munkakörülményekről és a veszélyekről. A munkavállalók véleményének figyelembevétele növeli az elfogadást és a végrehajtás hatékonyságát. A munkavállalók bevonásának számos fóruma létezik, úgy mint az Üzemi Tanács, Központi Munkavédelmi Bizottság, szakértői delegációk (érintett kérdésenként eltérő munkavállalói csoportok bevonásával), stb.
5. Folyamatos fejlesztés és felülvizsgálat: A technológia és a munkakörülmények folyamatosan változnak, ezért fontos, hogy a MOL rendszeresen felülvizsgálja és frissítse az irányelveket és szabályzatokat a legújabb fejlemények és követelmények alapján.

Összességében a MOL és más vezető vállalatok nagy figyelmet fordítanak a legújabb nemzetközi technológiai lehetőségekre és irányokra a munkakörülmények, munkabiztonsági intézkedések és munkaegészségügy terén annak érdekében, hogy biztosítsák a munkavállalók egészségét, biztonságát és jólétét.

12.3.2. A Víziközmű-ágazatért felelős szakterület

A víziközmű-szakterület vonatkozásában a munkavállalók egészségét, biztonságát és a munkakörülményeket befolyásoló lényegi döntés nem született az elmúlt időszakban. A víziközmű-szolgáltatásról szóló 2011. évi CCIX. törvény (Vksztv.) alapján a szolgáltatói kör felét kitevő szolgáltatóknál az államot megillető tulajdonosi jogok és kötelezettségek összességét a Nemzeti Vízművek Zártkörűen Működő Részvénytársaság gyakorolja, így az ágazati döntéseknél a felmerülő munkavédelmi kérdéskörök képviselése általa biztosított. A Vksztv. a meghozandó döntéseknél lehetőséget biztosít továbbá a fennmaradó (Önkormányzati tulajdonú) szolgáltatói kör képviselétének bevonására is.

Megfontolandó az iskolai szintű oktatás során, a megismertetett technológiák és tevékenységek mellett azok munkavédelmi specifikumaira történő oktatási pontok felvétele.

12.3.3. A klímapolitikáért felelős szakterület

Az előző évi tapasztalatok alapján azt látják, hogy a hazai iskolarendszerű oktatásból kikerülő fiatalok munkavédelmi ismereteinek színvonala változó lehet. Néhány fiatal jól fel van készítve ezen a területen, míg másoknak hiányosak vagy egyáltalán nincsenek megfelelő ismereteik. Az előrelépés lehetőségei között számos intézkedés és javaslat megvalósítható lenne:

- Kötelező munkavédelmi oktatás: A munkavédelmi ismeretek beépítése a közoktatási rendszerbe kötelező tantárgyként vagy modulként. Ez biztosítaná, hogy minden diák megfelelő alapokkal rendelkezzen ezen a területen.
- Gyakorlati oktatás és szimulációk: Az elméleti tudás mellett fontos lenne gyakorlati oktatás is, amely lehetőséget ad a diákoknak, hogy tapasztalatokat szerezzenek különböző munkahelyi helyzetekben és veszélyhelyzetekben.

- Interaktív tananyagok és eszközök: Olyan modern eszközök és tananyagok kidolgozása, amelyek vonzóvá teszik a munkavédelmi ismeretek tanulását a fiatalok számára, például interaktív videók, számítógépes szimulációk, stb.

Az előző évi tapasztalatok alapján azt látják, hogy a felsőfokú oktatásban résztvevő hallgatók munkavédelmi oktatásának helyzete vegyes lehet. Egyes intézmények és képzések kiválóan teljesítenek ezen a területen, biztosítva a hallgatók számára megfelelő tudást és készségeket a munkahelyi biztonság és egészségvédelem terén. Más intézmények esetében azonban hiányosságok lehetnek, például nem megfelelő időkeret vagy tartalom a munkavédelmi oktatásban, vagy a hallgatók érdeklődésének és elkötelezettségének hiánya a témával kapcsolatban.

Fontosnak tartják, hogy a munkavédelmi oktatás a felsőoktatásban megfelelő hangsúlyt kapjon, hiszen ezáltal a jövő munkavállalói képesek lesznek megérteni és alkalmazni a munkahelyi biztonsággal és egészségvédelemmel kapcsolatos legújabb elveket és gyakorlatokat. Az intézményeknek és oktatóknak folyamatosan felül kell vizsgálniuk a tananyagot és a módszereket annak érdekében, hogy biztosítsák a hallgatók számára a releváns és hatékony munkavédelmi oktatást. Emellett fontos a hallgatók aktív részvételének ösztönzése és a gyakorlatias, életszerű szemlélet kialakítása a témában.

12.3.4. A társasági portfólióért felelős szakterület

12.3.4.1. HungaroMet Zrt.

A munkavédelmi törvény módosításával a munkavédelmi képviselők képzése a felnőttképzésről szóló törvény hatálya alá került. Ez lehetőséget, egyben rugalmasságot ad a munkáltatóknak, hogy a számukra legkedvezőbb oktatási módszert válasszák (kontaktórás, távoktatás, illetve zárt rendszerű elektronikus oktatás).

A munkaegészségügyi szakterületet érintő azon változtatás, mely szerint egyes munkaegészségügyi szaktevékenységeket nemcsak orvosi szakképesítéssel lehet ellátni, nem javítja ezen terület szakmai színvonalát. Mivel a hatósági ellenőrzések tapasztalata az, hogy a foglalkozás-egészségügyi orvosok az előírásokban szereplő kötelezettségeiknek is csak kis részben tettek eleget, az orvosi utasítás kikötése se fog ezen munkáknál javulást eredményezni.

A már megjelent, de csak 2024. szeptember 1-től hatályos rendelkezés szerint nem lesz kötelező a dolgozók alkalmasságának orvosi vizsgálata. Véleményünk szerint ez a hazai munkavédelmi kultúra szintjén aggályokat vetít előre. A balesetek és foglalkozási megbetegedések az egészségügyi állapotfelmérések nélkül megnövekedhetnek, amivel a jogi ügyek száma is jelentősen nőhet. Várják azon részletszabályozást, mely a fenti főszabály mellett segítséget ad a munkáltatónak, mely munkakörökben marad a kötelező orvosi vizsgálat és mi lesz annak időköze.

A meteorológiai tevékenységek területén a munkakörülmények kielégítik a kor jelenlegi színvonalának munkabiztonsági követelményeit. A dolgozók jó közérzetének javítása érdekében javasolják rendszerszintű "well being" programok bevezetését, egészségügyi szűrések támogatását.

A felsőfokú oktatásban résztvevő hallgatók kapnak munkavédelmi képzést tanulmányaik során, amiből egyes egyetemeken, főiskolákon vizsgát is tesznek. A fontosabb, a gyakorlati

oktatásba szervesen beépülő előírások, szabályok készség szinten történő elsajátítása lenne, mely már nem minden területen történik meg. Így azokkal csak a munkáltató által szervezett oktatásokon találkozhat a munkavállaló.

12.3.4.2. MVM Csoport

Az energiaszektorban betöltött vezető szerepénél fogva az MVM Csoport hagyományosan fokozott figyelmet fordít működésében a munkavédelmi szempontokra, és a munkavédelmi megfelelőség biztosítása mellett az egységes, átlátható szabályozási és eljárási rendek megteremtésére. Az elmúlt években erre vonatkozóan központi szabályozás is érvénybe lépett, amely meghatározza a tagvállalatok által alkalmazandó adatgyűjtéseket és mutatószámokat. Ezek segítségével az MVM Csoport felső vezetése és központi munkavédelmi szervezete folyamatosan nyomon követi és felügyeli a tagvállalatok munka- és tűzvédelmi teljesítményét. A mutatószámokhoz célkitűzések társulnak, amelyek megjelennek mind az MVM Csoport első számú vezetőjének, mind pedig a tagvállalatok első számú vezetőinek éves teljesítményösztönző célkitűzéseiben. A cégcsoportnál központi Munkabiztonsági Bizottság működik, amelynek ülésein a felső vezetés tagjai rendszeresen áttekintik a cégcsoport munkavédelmi összefoglalóját. A munkavédelmi megelőző szemléletű programok minden évben megszervezésre kerülnek, központilag és tagvállalati szinten is. Mindezek mellett a szakmai együttműködés is folyamatos a tagvállalatok munka- és tűzvédelmi szakterületeivel. Több tagvállalatot érintően egyeztetnek rendszeresen a munkavédelmi feladataik ellátásának lehetőségeiről, amely mentén több tagvállalatban önállóan is vezetői programok kerültek meghatározásra és végrehajtásra. Ezek jó része idén is folytatódik, vagy éves programban, vagy több éven átívelő projekt keretében. Csoportszinten tervezhető, végrehajtható, nyomon követhető esetekben stratégiaileg fontos, hogy azonos módon javítsanak a munkavédelem helyzetén, és lássák el annak feladatait magasabb színvonalon. Ez a követelmény megjelenik az ESG szempontú holding stratégiai megközelítésben is. Ezt az együttműködést formális szakmai események is elősegítik és támogatják: munkacsoport megbeszélések, csoportszintű munka- és tűzvédelmi szakfórumok.

A munkakörülményeket érintő ágazati, szakterületi döntések meghozatalakor a munkavállalók képviselői bevonásra kerülnek, részt vesznek. Mind a központi szervezetnél, mind pedig a tagvállalatoknál érdekképviselői testületek működnek: üzemi tanács és munkavédelmi képviselő. A Paritásos Testületek is részét képezik a közös munkának. Ezen testületek a döntés előkészítési folyamatokba és az ezekhez kapcsolódó tárgyalásokba és egyeztetésekbe bevonásra kerülnek, továbbá figyelembe veszik az elérhető szakmai civil szervezeti ajánlásokat.

Meglátásuk szerint az általános ismeretek gyakorlatiasabb megközelítésű oktatása sokat segítené a szakterület elfogadásában, támogató szerepének megfelelő kihasználásában. A jelölések, ergonómiai alapok, közlekedés és anyagmozgatás munkavédelmi ismeretei, és a képernyő előtti munkavégzés munkavédelmi követelményei a Nemzeti Alaptanterv (NAT) részeként bizonyosan elősegítenék a viselkedés alapú, magasabb és biztonságosabb munkavédelmi színvonal megteremtését, megtartását.

12.3.4.3. Nemzeti Vízművek Zrt.

A víziközmű ágazatban a munkavállalók számára biztosított munkakörülmények megfelelőek, melyek a víziközmű szolgáltatáshoz kapcsolódó munkafolyamatokhoz alkalmazott eszközök,

technológiák, gépi berendezések, infrastruktúrák állandó fenntartásával, javításával, karbantartásával, felügyeletével, időszakos felülvizsgálatával fenntartható. Az ágazat alá eső munkáltatóknál fennálló munkakörülmények fejlesztése szükséges a régebbi létesítésű telephelyeken technológia fejlesztésével, az alapvető infrastruktúra fejlesztésével.

A Társaság irányítása alá tartozó munkáltatók bevonják a munkavállalók szakterületi vezetőit, a munkavállalók képviselőit, a munkavállalói érdekvédelmi szervezetek képviselőit, vagy az érintett szakmai civil szervezeteket az előzetes egyeztetésekbe.

Szakterületről érkező visszajelzések szerint általánosságban elmondható, hogy a hazai iskolarendszerű oktatásban a munkavédelmi ismeretek átadása alapszintű, általános. Javaslatok alapján jelentősen javítaná a munkavédelmi ismeretek elsajátításának hatékonyságát, ha a képzés gyakorlati alapokra kerülne.

12.4. Építési és Közlekedési Minisztérium

A közlekedési ágazat tekintetében a 2023-as évre vonatkozóan 2923 munkabalesetet regisztráltak, melyek közül 13 eset volt halálos kimenetelű. A munkabalesetek közül 5 súlyos kimenetelű, 9 egyéb súlyos kimenetelű, 14 pedig csonkolásos baleset volt. Nemek közötti összehasonlításban jól látható a férfi munkavállalók reprezentáltsága, ugyanis mintegy 2123 esetben érintett férfi és 800 esetben volt érintett női munkavállaló.

A szabálytalan munkavégzés, a hibás, nem biztonságos munkaeszközök legtöbb esetben a járművek javítását végző műhelyekben fordulnak elő. Rendszeresen ismétlődő szabálytalanságok a munkáltatók elégtelen hozzáállását mutatják. Ez meglátszik a munkabaleseti számok alakulásán is. Évek óta a leggyakrabban előforduló szabálytalanságok például a villamos érintésvédelmi szabványossági felülvizsgálatok elmaradása; lejárt érvényességű, hiányos kockázatértékelés; az emelőgépek szabálytalan üzemeltetése; a megmunkáló gépek hiányosságai; villamos munkaeszközök szabálytalan állapota. A munkahelyi kockázatok közül jellemzően az emelési, anyagmozgatási munkák, valamint a szabálytalan anyagtarolások kerültek feltárássra a munkavédelmi ellenőrzések során. A korszerűbb kialakítású tömegközlekedési eszközök, járművek, tehergépkocsik forgalomba helyezésével a váz-és izomrendszert érintő ergonómiai kockázatok gyakorlatilag megszűntek, ugyanakkor a pszichoszociális kóroki tényezők és a fokozott pszichés megterhelések egyre inkább előtérbe kerülnek. Az időkényszerből és a szakember hiányból adódó többlet megterhelés miatt jelentős fokozott pszichés megterheléssel kell számolni, amelyhez hozzájárulnak a konfliktusveszélyes helyzetek is, az agresszív, ittas vagy tudatmódosító szerek hatása alatt álló utasok támadása miatt.

A vasút területén a tolatási, szét-és összekapcsolási tevékenységek okozzák a legtöbb veszélyhelyzetet, különösen, hogy rendezési munkákat más vasúttársaságok is végezhetnek. A javítócsarnokokban, karbantartó műhelyekben a legfőbb egészségkárosító kockázatot továbbra is a munkahelyi levegőt szennyező veszélyes anyagok (porok, gázok, füstök, oldószerek) hatékony helyi elszívásának hiánya, az expozíciós mérések és biológiai monitorozás elmulasztása jelentette.

12.5. Honvédelmi Minisztérium

A Honvédelmi és Haderőfejlesztési Program (továbbiakban: HHP) keretében a teljes katonai-harcászati eszközpark megújulásával egy modern high-tech, digitális, NATO-kompatibilis eszközrendszerrel és bizonyos esetekben azok teljes gyártóbázisával bővül a haderő, amelynek szárazföldi és légiereje számottevő képességnövekedésen megy keresztül. Nagy léptékben folynak – az elfogadott prioritások mentén – a jelentős alapinfrastruktúra bővítéseket, korszerűsítéseket is tartalmazó objektumfejlesztések is. A stacioner, laktanyai környezetben zajló beruházások mellett, jelentős előrelépés volt tapasztalható a gyakorlatok – hazai és nemzetközi egyaránt – kiszolgálását magasabb szinten biztosító tábori képességek kialakítása, megújítása terén is.

A HHP elemeinek összetettsége és egymásra épülése biztosítja a megfelelő szolgálatteljesítési és munkakörülmények, illetve a korszerű elhelyezési és tárolási feltételek kialakítását, valamint a meglévő, illetve a rendszerbe kerülő új technológiák és hadfelszerelések megfelelő elhelyezését, működtetését és technikai kiszolgálását is. A szolgálatteljesítési és a munkakörülmények komfortossága vonatkozásában komoly javulás érzékelhető, köszönhetően a jóváhagyott prioritások mentén, ütemezetten folyó beruházásoknak és eszközbeszerzéseknek.

Az év során tovább folytak a HHP keretében újonnan beszerzett hadfelszerelések rendszeresítéséhez kapcsolódó vizsgálatok, tevékenységek. Kiemelt feladat a rendszeresítés alatt álló, korszerű hadfelszerelések hatékony és biztonságos használatához szükséges katonai és/vagy egyéni védőeszközök kiválasztása, rendszerbe állítása és a folyamatos ellátás biztosítása. Az újonnan rendszerbe állított hadfelszerelések kezeléséből és üzemeltetéséből adódó kockázatok a személyi állomány és a szakmai felelősök hatékony felkészítésével, gyakorlati kiképzésével és felügyeletével megfelelő módon kezelhetők.

A munkavállalók egészségét, biztonságát, valamint a szolgálatteljesítési és a munkakörülményeiket érintő helyzet alakulásáról, az érintett érdekképviselői szervezetek a részletes tájékoztatást megkapták, így közvetlenül volt lehetőségük véleményüket kifejteni, elképzeléseiket, javaslataikat képviselni, kérdéseiket megfogalmazni.

A katonai szak- és felsőoktatási rendszerbe belépők a biztonságos szolgálatteljesítéshez kapcsolódó ismereteket jellemzően az alapkiképzés és a folyamatos szakmai képzések részeként sajátítják el, melyek biztosítják a megfelelő biztonsági kultúra fenntartását.

12.6. Országgyűlési Őrség

A munkavédelmi felügyeletet az Országgyűlés Hivatala által szerződés alapján foglalkoztatott munkavédelmi felügyelő látja el. 2023. évben fő feladata a munkahelyek munkavédelmi követelményeinek minimális szintjéről szóló 3/2002. (II. 8.) SzCsM-EüM együttes rendeletben meghatározottak folyamatos ellenőrzése, a munkavédelmi oktatás megszervezése és végrehajtása, az elsősegélynyújtás személyi és tárgyi feltételeinek megszervezése, a balesetek kivizsgálása, a munkavédelmi vizsgáztatás és munkavédelmi szemle megszervezése, kockázatértékelés felülvizsgálata volt. Az ellenőrzések során feltárt hiányosságok megszüntetésére a szükséges intézkedést megtette, melyet rendszeresen ellenőrzött. A megtett intézkedések alapján az állomány munkavédelmi helyzete a jogszabályokban előírtaknak megfelel.

Az Őrség állományából 13 fő előzetes, 408 fő ismétlődő munkavédelmi oktatásban részesült. Az Őrség állománya az egészséget nem veszélyeztető és biztonságos munkavégzés szabályait megfelelően ismeri, a munkavédelmi oktatások során azt megfelelően elsajátította.

Az Őrség állománya az előírt egyéni védőeszközökkel rendelkezik, a vezetők annak használatát megkövetelik. A védőeszközök használatát rendszeresen ellenőrzik. A további használatra alkalmatlan védőeszközök cseréjére a vezetők a szükséges intézkedést megtették.

Az Őrség által használt objektumokról elmondható, hogy a biztonságos munkavégzésre (használatra) alkalmasak.

Az Őrség állományát 2023. évben az Mvt. hatálya alá tartozó súlyos munkabaleset nem érte.

2023. évben az Őrség állományát foglalkozási megbetegedés nem érte, fokozott expozíció nem fordult elő.

12.7. Szabályozott Tevékenységek Felügyeleti Hatósága Országos Bányakapitányság

12.7.1. A munkafeltételek alakulása

A bányászat sajátossága, hogy a tevékenység végzése során előre nem látható veszélyek fordulhatnak elő, amelyek nagy szakértelmet és kellő gyakorlatot igényelnek a munkát irányítóktól és a szakma gyakorlóitól egyaránt, a veszélyhelyzet kellő időben történő felismerése és a veszély kialakulásának megelőzése érdekében.

A bányászati szakterületen belül a Bányafelügyelet a szilárd ásványbányászat, a szénhidrogén ipar (kőolaj és földgáz bányászat kutatás-termelés, szállítás-tárolás), a geotermikus energia és a gázipar (gázelosztás, gáztárolás) területén végez ellenőrzéseket az egyes vállalkozások, gazdasági társaságok területén az Mvt. előírt munkáltatói kötelezettségeinek betartását, illetve e követelmények teljesítését érintően.

A bányafelügyelet hatáskörébe tartozó területen a munkabiztonság helyzete a munkakörülmények vonatkozásában megfelelőnek mondható, az előírt minimális követelmények minden szakági területen teljesülnek.

A földalatti bányászati tevékenység – a Tatabánya XIV/A. és XV/C. vízaknák kivételével – már 2018. évre szinte teljesen befejeződött a szilárd ásványbányászat terén. Földalatti bányászati tevékenység jelenleg a Borsodi régióban az „Edelény-Nyugat” elnevezésű kutatási területen folyik és mentesítési tevékenység van Gyöngyösorosoziban.

A földalatti bányászati tevékenység radikális visszaszorulását követően a bányászati statisztikában a bányászati munkabalesetek száma is radikálisan lecsökkent 2006. évtől 2015. évig. Ez a csökkenő tendencia 2015. évtől lelassult és a teljes bányászati szakágazatban 90 – 60 közötti esetszámon stagnál (lásd lentebbi diagramot).

Kiemelendő, hogy halálos munkabaleset földalatti bányában 2015. év óta nem következett be.

A **külszíni bányászat** területén a bányauzemekben a műszaki-biztonsági helyzet a jogszabályi feltételeknek megfelelő. A tevékenységet végző bányavállalkozók Kkv-hez tartozó egy része csak a meglévő, részben elavult munkaeszközökkel folytatja a bányászati tevékenységet. A bányák szakmai színvonalát tekintve jelentős változás nem történt, a termelő és feldolgozó berendezések műszaki, technikai színvonala egyre jobban megfelel a kor követelményeinek.

A nagyobb bányavállalkozóknál és ezek egyes alvállalkozóinál, továbbá a célkitermelőhelyeken tevékenységet végző cégeknél tapasztalható korszerűbb munkaeszközök alkalmazása. A munkakörülmények a bányüzemekben megfelelőek, az alkalmazottak képzettsége megfelel az adott technológia szintjéből adódó feladatoknak. A belső utasítások, a kockázatértékelések rendszere, ezek oktatása, folyamatos aktualizálása (egy-egy esettől eltekintve) megfelelő.

A bányászat területén a bányavállalkozók részéről általános tendencia az alvállalkozói igénybevétel a bányászati tevékenységek végzésére. A munkaerő-kölcsönzés nem jellemző ezen a területen. A munkavégzés keretét képező szerződésekben a jogi kapcsolatok, jogok és kötelezettségek leszabályozásra kerültek ugyan, de a munkavédelmi felelősségvállalások nem minden esetben lettek egyértelműen kijelölve, lehatárolva. A feltárt hiányosságokra a Bányafelügyelet az ellenőrzéseket követően intézkedett.

A **polgári robbantási tevékenység** területén megállapítható, hogy 2023. évben az e tevékenységet végző társaságoknál a robbantási munka személyi és tárgyi feltételei kielégítőek voltak. Ennek ellenére egy esetben szabálytalan robbantási tevékenység végzésére került sor, amelyek esetében a Bányafelügyelet a robbantásvezetőt figyelmeztette, a tevékenységet végzővel és a forgalmazóval szemben bírság-szankciót alkalmazott.

Új robbanóanyagok, új robbantási technológiák bevezetésére nem került sor. A robbantási tevékenység során 2023-ben is érkezett néhány lakossági panaszbejelentés, amelyek főként a robbantások szeizmikus hatására irányultak, kisebb részben a hanghatásra és a porképződésre.

Munkabaleset a robbantási szakterületen 2023. évben nem történt.

A robbantásvezetők és robbantómesterek továbbképzése folyamatos, amelyre a bányafelügyelet által engedélyezett tematika alapján, a képzésre jogosultsággal rendelkező szervezetek oktatási tevékenysége során kerül sor. A képzésekre és továbbképzésekre, valamint a robbantómesterekre és robbantásvezetőkre vonatkozó nyilvántartást a Bányafelügyelet folyamatosan, naprakészen vezeti.

A **szénhidrogén bányászat**on belül a **kőolaj- és földgázbányászat**ot, illetve a **földalatti gáztárolást** végző, valamint a **PB ellátást** biztosító szolgáltatók munkabiztonsági helyzete jónak értékelhető. Minden egyes szakterületen tanúsított minőségbiztosítási rendszereket alkalmaznak. A kőolaj- és földgáz-bányászatban, a szénhidrogén kutatás területén, a földalatti gáztárolásnál és a PB forgalmazás terén jól szervezett, magas műszaki színvonalú, korszerű technológiát és munkavédelmi irányítási rendszert alkalmaznak. A bányászati tevékenységgel érintett területek munkavédelmi, munkaügyi helyzete megfelelő, a Bányafelügyelet az elvégzett ellenőrzés során jogszabálysértést nem állapított meg.

A **földgázelosztás** területének szakmai színvonala megfelelő. A földgázelosztói engedélyesek rendelkeznek a Bányafelügyelet által jóváhagyott műszaki-biztonsági irányítási rendszerük (MBIR) részét képező, az üzemelést meghatározó belső utasításokkal, kockázatértékeléssel és ezeknek megfelelően végzik tevékenységüket.

A **földgázszállítást** végző üzemeknél folyó munka szakmai színvonala magas, a létesítmények műszerezettsége, a dolgozók munkaeszközökkel való ellátottsága a kor színvonalának megfelelő. Az üzemek a jóváhagyott minőségirányítási rendszer és az ez alapján létrehozott vállalati belső utasítások alapján végzik munkájukat. A földgázszállítók az összes munkafolyamat tekintetében rendelkeznek kockázatértékeléssel, melynek folyamatos nyomon követése a minőségirányítási rendszer része. 2023. évben ezen a szakterületen 1 db

bejelentés köteles súlyos üzemzavar történt, de a Bányafelügyelet annak kivizsgálása során munkavédelmi hiányosságot nem tárt fel.

A **szénhidrogén kutatás** területén az elvártnak megfelelő munkakörülményeket teremtenek a vállalkozók, a munkaeszközök zöme korszerű, új beszerzésű gépekből, berendezésekből áll. A munka- és technológiai fegyelem terén hiányosságot a Bányafelügyelet nem tapasztalt. Az alkalmazottak munkafegyelme megfelelőnek ítéltető.

A **geotermikus energia** hasznosítása terén ki kell emelni, hogy az utóbbi években jelentősen megnövekedett a geotermikus energia kutatását és kinyerését végző engedélyesek száma. Geotermikus kutatófúrási tevékenység során 2023. évben egy bejelentésköteles, nem súlyos munkabaleset történt, amely egy szivattyú szívótömlőjének szerelése közben következett be, miután a 6"-os gumitömlő levágódott és a munkát végző személy jobb lábának ütődött.

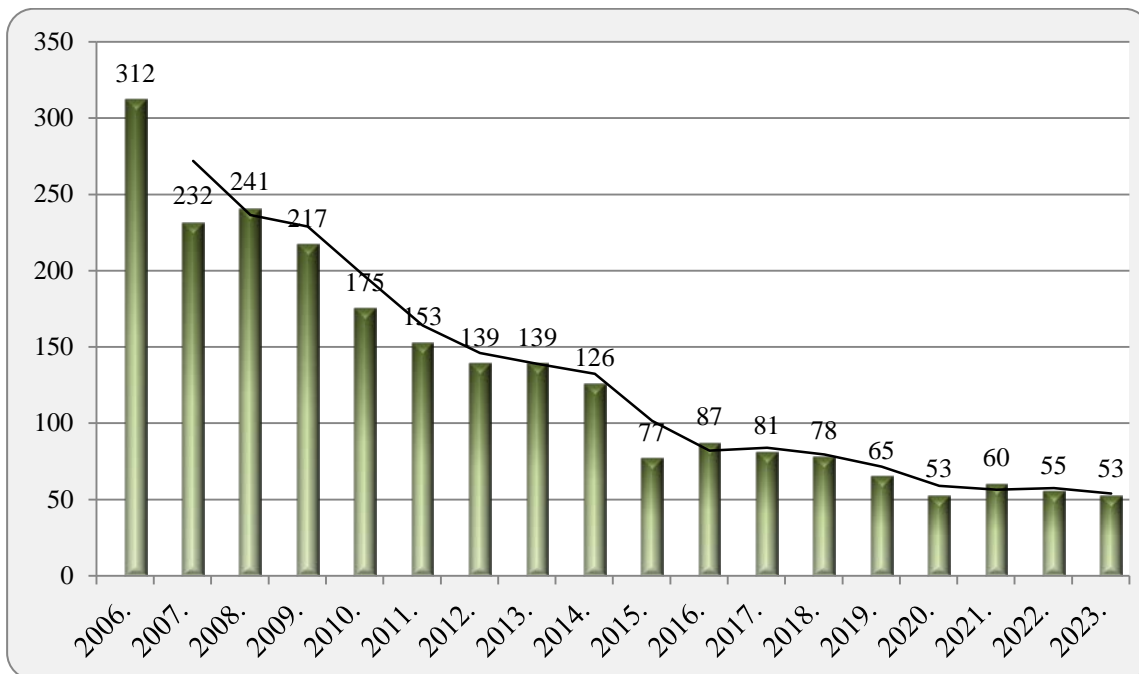
Általánosságban kijelenthető, hogy a munkavédelmi törvény szigorításai mellett a Bányafelügyelet éves munkaterve szerint végrehajtott rendszeres munkavédelmi cél- és rendkívüli ellenőrzések elősegítették, hogy a munkáltatók megfelelő gondot fordítsanak a munkavédelemre. Ennek ellenére több esetben is előfordult, hogy a veszélyes munkaeszközök munkavédelmi üzembe helyezése, időszakos biztonsági felülvizsgálata néhány munkáltatónál elmaradt, ezért az indokolt esetekben figyelemfelhívást, egy-egy esetben szankciót kellett alkalmazni. Néhány bányüzemnél a munkabiztonsági szaktevékenységet ellátó személy szakképzettségével, illetve ilyen személy hiányában folytatott tevékenységgel kapcsolatban kellett intézkedni.

A tapasztalatok szerint a munkáltatók nagyobb hangsúlyt fektetnek a kockázatértékelési dokumentációk megfelelőségére, mint a korábbi években.

12.7.2. A munkabalesetek számának alakulása a bányafelügyelet munkavédelmi hatáskörébe tartozó területen

A földalatti szénbányászat megszűnésével a balesetek számának érezhető visszaesése volt tapasztalható 2015. évtől. Az egyéb szilárd ásványok (kő, kavics, murva, homok és máshova nem sorolt bányák) bányászata terén 2023. évben stagnálás volt tapasztalható. 2023. évben a bányászati munkabalesetek száma picit csökkent a 2022. évihez képest (lásd grafikon).

A 2006-2023. közötti időszakban a bejelentett munkabalesetek számának alakulását mutatja az alábbi grafikon a bányafelügyelet által felügyelt területeken:

47. számú ábra - A bejelentett munkabalesetek számának alakulása 2006-2023

A diagram adataiból megállapítható, hogy az összes munkabaleset száma folyamatosan csökkenő tendenciát mutat, annak ellenére, hogy a 2020. évi mélypont után 2021. és 2022. évben picit emelkedés, majd 2023. évben ismét egy minimális csökkenés tapasztalható.

Baleseti adatok, bányászati szakterületek szerint

A bányafelügyelethez **2023. évben bejelentett** – a bányászati munkaterületeken tevékenykedő bányavállalkozóknál bekövetkezett (az alvállalkozókat is figyelembe vevő) – munkabalesetek szakterületek szerinti megoszlását szemlélteti az alábbi táblázat.

Szakterület	Munkabalesetek száma		Ebből		
	2022. év	2023. év	csonk.	halálos 2022. év	halálos 2023. év
Barnaszén-, lignitbányászat	10	6		1	
Kőolaj kitermelés, feldolgozás	2	6			
Földgázkitermelés	0	1			
Kő-, gipsz, kréta bányászata	8	8			
Színesfém érc bányászata	1	0			
Kavics-, homok-, agyagbányászat	3	6		1	
Kőolaj-, földgáz-kiterm. szolgáltatás	6	6			
Egyéb m.n.s. bányászat	7	6			1
Lakó- és nem lakó épület építése	2	0			
Gázelosztás	4	2			
Gáz-kereskedelem	6	0			
Folyadék szállítására szolgáló közmű építése	2	5			
Talajmintavétel, próbafúrás	0	1			
Híd, alagút építése (osztrák munka)	2	2			
Mérnöki tevékenység, tanácsadás	2	4			
összesen:	55	53		2	1

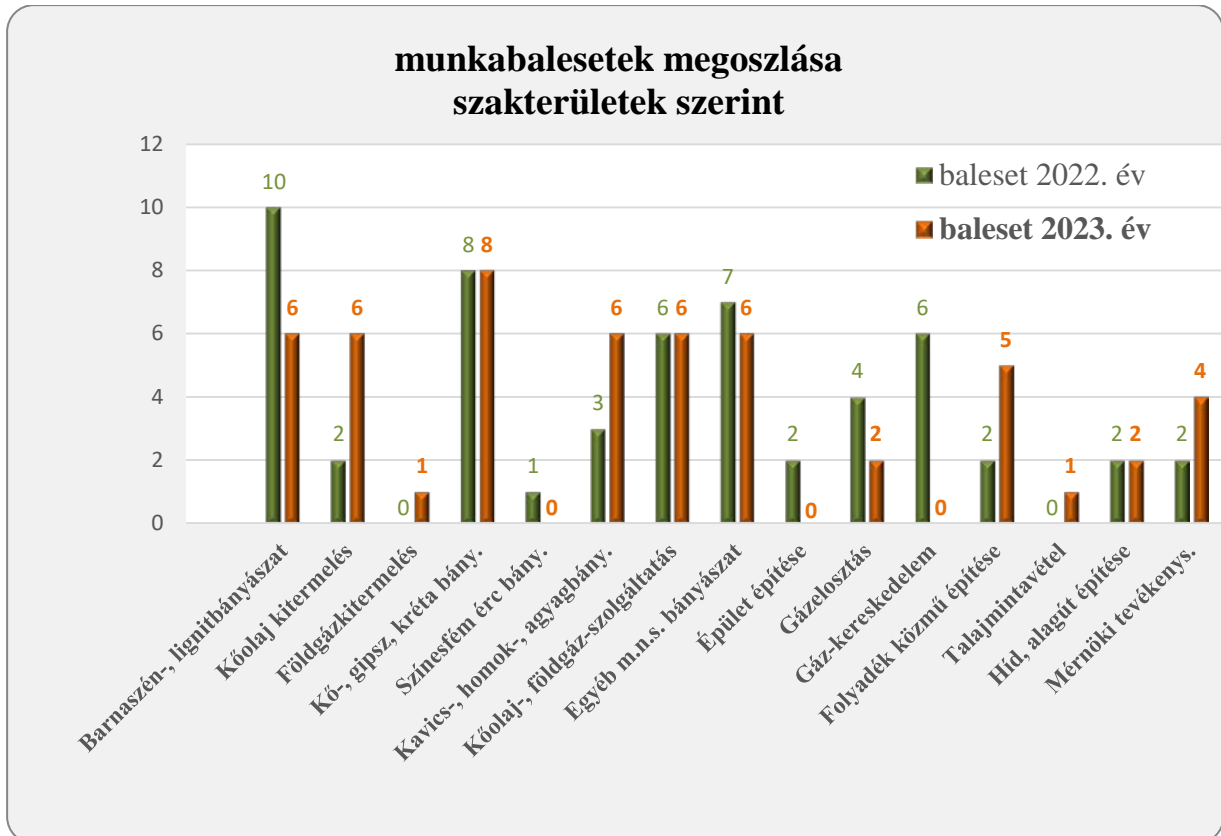
48. számú ábra - A bányafelügyelethez 2023. évben bejelentett munkabalesetek szakterületek szerinti megoszlása

A táblázat adataiból látható, hogy míg 2022. évben a legtöbb bányászati munkabaleset a külszíni szénbányászattal foglalkozó két nagy bányauzemben volt (10 eset), **addig 2023. évben ez az adat 6 db-ra csökkent.** Ez a 2021. évi 18 esethez képest 66%-os csökkenést jelent.

A balesetek során bekövetkezett sérülések jellege vérzéses sebek, zúzódások, ficamok, rándulások és törések voltak, a sérült testrész jellemzően kéz, kar, láb. A munkabalesetet

kiváltó esemény: botlás, esés, csúszás talajon, lépcsőre fel- illetve lelépés, amely balesetek java része figyelmetlenség, kapkodás, valamint a nem az előírásoknak megfelelő munkavégzés eredményeként keletkezett. Kedvezőtlen tapasztalat, hogy az elmúlt évben a töréssel végződött sérülések száma megnőtt, amely a táppénzes állományok időtartamának exponenciális növekedésével járt együtt.

Az előbbi táblázat „Szakterület” és „Munkabalesetek száma” oszlopát diagramban ábrázolva kapjuk az alábbi eloszlást. Az egyes tevékenységhez tartozó szolgáltatást a megfelelő szakterülethez kapcsolva vettük figyelembe.

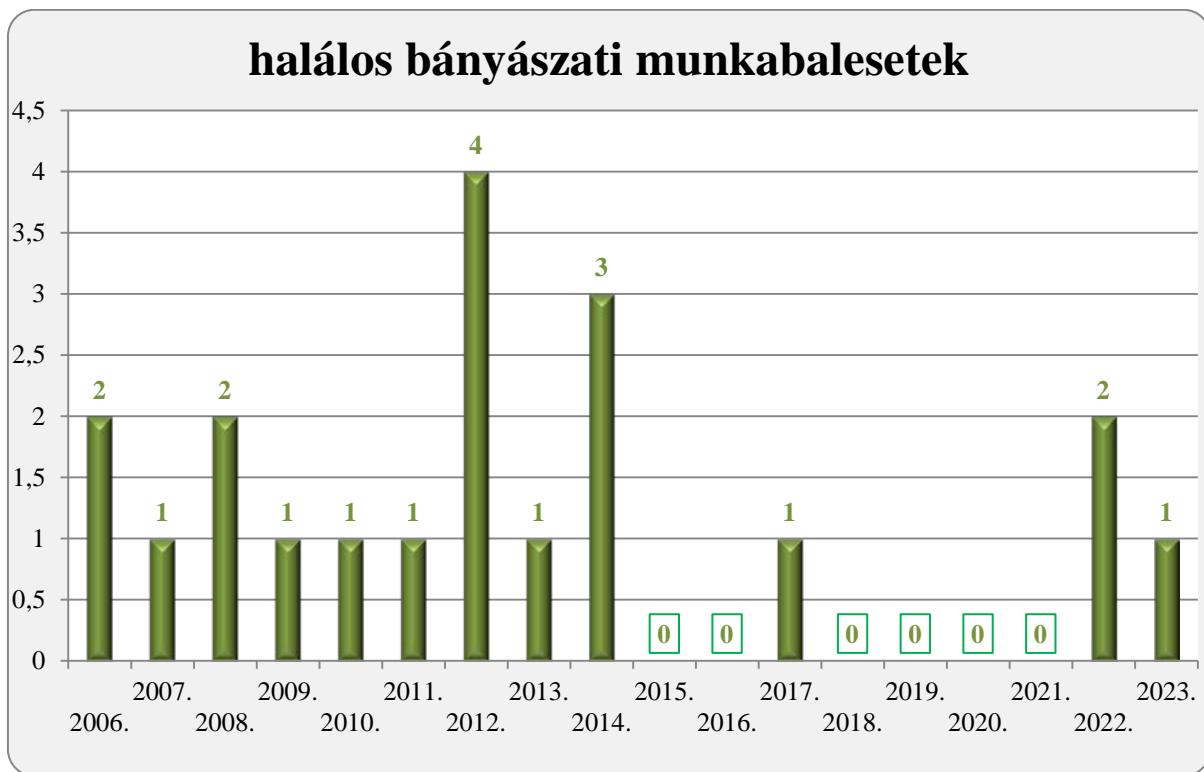
49. számú ábra - A munkabalesetek megoszlása szakterületek szerint

2023-ban mindössze kettővel kevesebb bányászati munkabaleset következett be, mint 2022. évben, de a súlyos baleseteket tekintve míg 2022-ben kettő, addig **2023-ban egy halálos baleset történt** a bányászati szakterületen.

A 2023. június 8-án bekövetkezett halálos kimenetelű munkabaleset a „Gyöngyöstarján II.-andezit” védnevű bányatelek területe felé vezető földút mentén következett be. A hatóság megállapítása szerint a baleset oka a nagy mennyiségű és erős sodrású víz (árhullám) lezúdulása volt, amely az irodakonténer oldalpaneljét átszakítva, elsodorta az ott tartózkodó dolgozót. A Bányafelügyelet a baleset körülményeinek vizsgálata során a munkáltató terhére róható jogsértést nem tárt fel. Eljárást lezáró határozatában előírta a baleseti szituáció rendkívüli munkavédelmi oktatás keretében történő ismertetését. Az elhunyt munkavállaló hozzátartozói a határozatot közigazgatási per útján támadták, a peres eljárás még folyamatban van.

A közel változatlan létszámadatok és az egyébként stagnáló baleseti számok mellett váltakozó képet mutatnak a halálos bányászati munkabalesetek számadatai.

Ezt szemlélteti az alábbi diagram az elmúlt tizenhét év viszonylatában.

50. számú ábra - A halálos bányászati munkabalesetek 2006-2023

Általánosan kijelenthető, hogy a munkabalesetek megelőzésére tett munkáltatói intézkedések általában megtörténtek, az eseteket rendkívüli oktatás keretében ismertetik. Tájékoztatják a munkavállalókat, a bekövetkezett baleset körülményeiről, a baleset kivizsgálásának megállapításairól és a hasonló esetek bekövetkezésének megelőzése érdekében tett munkáltatói intézkedésekről is.

12.7.3. Munkavédelmi ellenőrzések

A minimális munkabiztonsági követelményeket az EU irányelveknek megfelelő hazai jogszabályok írják elő. A munkavédelmi törvény munkáltatói kötelezettségeinek betartási fegyelme csupán egy-egy esetben nem érte még el az elvárható szintet, de a hatóság szigorú intézkedésével az ilyen munkáltatói magatartások száma tovább csökkenthető.

A biztonságos és egészséges munkavégzés feltételeinek teljesülése, veszélyes munkaeszközök üzembe helyezése, időszakos felülvizsgálatuk, létesítési engedélyek megléte a bányafelügyeleti céllenőrzések során kiemelten kerültek vizsgálatra. Néhány munkahelyen intézkedni kellett a feltárt hiányosságok megszüntetésére, amelyeket a munkáltatók a legrövidebb idő alatt orvosoltak.

Általánosságban az alábbi szabálytalanságokat tárták fel az ellenőrzések:

1) a munkavégzés tárgyi feltételeivel kapcsolatban:

- az időszakos biztonsági felülvizsgálat elmulasztása,
- a munkavédelmi üzembe helyezés elmulasztása,
- az időszakos biztonsági felülvizsgálat elmulasztása,

- soron kívüli ellenőrzés elmulasztása, valamint
- 2) kockázatértékelés elmulasztása, vagy megújításának elmaradása.

Az ellenőrzések sorában kiemelt jelentőségű a szénhidrogén termelés esetében a fejlesztések, mint újabb kutak létesítése során tapasztalt gyakori rendellenességek hatósági feltárása.

Kiemelt hatósági figyelmet kapott 2023. évben a fúrótorony felállítási munka ellenőrzése, mert ilyen tevékenység során több üzemzavar és annak következményeként több munkabaleset is bekövetkezett a szénhidrogéniparban. A torony-felállítási tevékenység során történt olyan rendkívüli esemény (biztonsági berendezés hiánya miatti toronytagok egymásba zuhanása), melynek során több munkavállaló is megsérült. Ugyan a sérülések nem voltak súlyosak, azokat a munkavállalók menekülés során szerezték. Az eseményt követően tartott munkavédelmi vizsgálat szabálytalanságok sorát állapította meg a kivitelezőnél és a Bányafelügyelet ezen a szakterületen két ízben is szabott ki munkavédelmi bírságot.

A munkabaleset kiváltó okai között az alábbi hiányosságok szerepeltek:

- az összehangolás (két cég közötti szerződés hiányosságai) hiánya,
- a hatásos be- és leesés elleni védelem hiánya,
- a biztonsági berendezés hiánya (veszélyes térben dolgozó munkavállalók),
- a megfelelő utasítás hiánya,
- kockázatértékelés hiánya,
- a meglévő és alkalmazott lejárt kockázatértékelés elnagyoltsága és hiányossága, továbbá
- a dokumentációk és utasítások nem megfelelő tartalma.

A tapasztalat alapján az EU szabványnak megfelelő védőeszközöket biztosítanak a munkáltatók és a munkavállalók megfelelően használják azokat. A védőeszköz juttatás rendjének elkészítésekor adódnak hiányosságok (például nem tüntetik fel a védelmi képességet, fokozatot és osztályt).

A napjainkban széles körben rendelkezésre álló védőeszköz-kínálat is közre játszhat abban, hogy az egyéni védőeszközök vonatkozásában a munkáltatók a juttatási kötelezettségeiknek eleget tettek, védőeszköz nélküli munkavégzést a bányafelügyelet ellenőrzést végző kollégái a vizsgált időszakban nem tapasztaltak.

Mind az ellenőrzések, mind pedig a munkáltatóknál tapasztalt hiányosságok száma és aránya gyakorlatilag megfelel az elmúlt éveknek, az eltérések legfeljebb néhány százalékosak. Nincs változás a tekintetben sem, hogy a munkabalesetek bekövetkezésében szerepet játszó személyi tényező továbbra is magas arányban a munkavállaló figyelmetlen munkavégzése.

Több esetben kellett intézkedni a biztonsági és egészségügyi dokumentum kiegészítésére, annak frissítésére, valamint a megfelelő szakképesítésű személlyel történő ellenjegyeztetésére, de az ellenőrzések nem tártak fel olyan munkakörülményeket, ahol azok fejlesztésének szükségessége merült volna fel, valamint nem vált ismertté olyan új technológia, illetve kockázati tényező, amely a munkavállalók egészségét, biztonságát jelentősebb mértékben veszélyeztetné, a korábbi évekhez képest.

A Bányafelügyelet 2023. évben végzett ellenőrzési tevékenységét befolyásolta a jelentős létszámcsökkenéssel járó szervezeti átalakítás, a 2022. január 1-től bekövetkezett bányafelügyeleti integráció.

A hatósági ellenőrzések, valamint a munkabaleseti adatok alapján megállapítható, hogy a külszíni szilárd ásvány bányászat, valamint a szénhidrogén és geotermikus energia hasznosítása terén a műszaki-biztonsági, munkavédelmi helyzet kielégítőnek ítéltető.

Előbbiek ellenére a bányauzemekben feltárt jogsértések miatt 2023. évben négy esetben került sor munkavédelmi bírság kiszabására, összesen 17 560 000,- Ft összegben, a 2022. évi 2 125 000,- Ft ellenében.

A munkabiztonsági szaktevékenység ellátásával, a munkahelyi kockázatértékelések tartalmával, felülvizsgálatával, valamint a veszélyes munkaeszközökre vonatkozó különös munkavédelmi szabályok betartásával kapcsolatban javuló tendenciák figyelhetők meg. E területen a hatósági figyelemfelhívások mellett egy-egy esetben az előírt dokumentációk pótlólagos bemutatására kellett kötelezni a bányavállalkozókat.

Az ellenőrzések eredményeként általánosan megállapítható, hogy a kisebb hiányosságok megszüntetésére figyelmeztető végzésben intézkedett a hatóság, amelyeket a megadott határidőre teljesítettek az ellenőrzés alá vont bányavállalkozók. Munkavédelmi hiányosság miatt munkahelyet leállítani nem kellett.

A bányászati ágazat elfogadható munkavédelmi helyzete ellenére a Bányafelügyelet hatósági munkavédelmi célú ellenőrzéseinek számát indokolt lenne növelni, amely azonban a hatósági szakemberlétszám növelését is indikálja.

12.8. Az Országos Munkavédelmi Bizottság Munkáltatói Oldalának összefoglalója a nemzetgazdaság 2023. évi munkavédelmi helyzetéről

A nemzetgazdaság munkavédelmi helyzete az elmúlt évi rapid változásokkal - az év elejéhez képest az év végére kialakult - részben ellentétes irányú folyamatokon keresztül értékelhető.

Módosításra került a munkavédelmi oktatással kapcsolatos témakör, mely két időszakban is megjelent a feladatok sorában. Az év elején 2023. január elsejei hatállyal több feladatkörrel együtt a foglalkozás- egészségügyi – és munkabiztonsági szaktevékenységek változásaiban jelent meg a témakör. Azt tapasztalták, hogy a munkavédelmi oktatás, és a foglalkozás- egészségügy nem csupán formális, de tartalmi fajsúlyos lehetőségeket és feladatokat kapott a konkrét munkavédelmi szaktevékenységek sorában.

A 2023. év második felében napirendre került a munkavédelmi oktatás, és vele együtt a foglalkozás-egészségügyi vizsgálatok kérdésköre. Olyan nem szakmai törvényjavaslatok láttak napvilágot, amelyekkel kapcsolatban semmiféle valós egyeztetés nem volt. A 2024. január elsejével hatályba lépő törvénytervezetekről 2023. december elején kaptak formális tájékoztatást. Véleményüket gyakorlatilag ekkor sem vették figyelembe. Az adminisztratív terhek csökkentésére vonatkozó előterjesztések nélkülözték a szakmaiságot. A munkáltató kizárólagos anyagi és jogi felelőssége megtartása mellett olyan kapuk maradtak nyitva, amelyek bizonyíthatatlanná tették a balesetek és foglalkozási megbetegedések bekövetkezéséért viselt felelősséget. A munkabalesetek és a foglalkozás körében történt megbetegedések kártérítési (TB regressz) visszakövetelési jogkövetkezményeit azonban továbbra is egyértelműen a munkáltatóra hárította.

Ugyanakkor a kockázatértékelést továbbra is készíteni kell, annak alapján kell a munkavédelmi oktatást elvégezni, és dokumentálni annak igazolására, hogy a munkáltató

mindent megtett az egészséges és biztonságos munkafeltételek megvalósításáért (a bírságok elkerüléséért). Változott a történésekkel párhuzamosan a munkavédelmi bírságok összege is.

Az adminisztratív terhek csökkentése címmel meghirdetett változás nem érte el célját. Módosítani kellett a munkavédelmi törvényt, ez kismértékű bizonytalanságot eredményezett, mint minden jogszabályi változás. Ki kellett adni egy miniszteri rendeletet, és közzé kellett tenni egy központi munkavédelmi oktatási anyagot, ami az adminisztratív és távmunka területére került kidolgozásra a minisztérium által. Ez az anyag kellően általános, de konkrétumot nem tud felmutatni egyetlen valóságban létező munkakörrel kapcsolatban sem. Ugyanakkor a munkavédelmi oktatás megtörténtét dokumentálni kell, hitelesített módon a későbbi viták elkerülése érdekében. Tehát a deklarált céllal ellentétben adminisztráció növelésre került sor.

Csatlakoztak a munkavállalói oldal kezdeményezéséhez, amely az irodai ülő munkahelyeken az állami szerveknél bevezetett maximum 18 C° hőmérséklet tarthatatlan és egészségkárosító hatásának kivételét célozta. Eddig nem érkezett konkrét válasz a felvetésünkre, pedig a meghűléses megbetegedések hangsúlyossá tették a felvetést.

Részt vettek a Munkavédelem Nemzeti Politikája 2016-2022 időhorizontjának értékelési feladataiban, és kifejtették véleményüket a Munkavédelem Nemzeti Politikája 2024 – 2027 megalkotásában. Néhány területen előrelépés várható a nemzeti munkavédelmi stratégia tekintetében, összességében azonban kis lépést jelent a biztonság növelése területén.

Napirendre került az év végén a foglalkozás-egészségügyi vizsgálatok rendjével kapcsolatos adminisztratív terhek csökkentése program is, amely köszönő viszonyban sem volt a 2023. januári szakmai változások irányával. A tervezet szerint 2024. január elsejével a munkavédelmi törvényben helyet kapott változás (a kötelező alkalmassági vizsgálatok csökkentése), végrehajtási rendelete ma még nem került napirendre. A törvénymódosítás a munkáltatói oldal véleménye szerint sok területen teljesen felesleges módon kezdeményez változást, mivel az 1893/2006/EK rendelet alapján kialakított TEÁOR '08- on alapuló ágazati szabályozási jegyzék nyomán már ma is érvényes a veszélyforrásoknak megfelelő orvosi vizsgálatok előírt módon megjelennek.

Néhány kereskedelmi, jogi, pénzügyi, üzletvezetési, biztosítási, munkaerő-közvetítő, üzleti szolgáltatás kivételével minden területen megjelenik a veszélyforrás, aminek elkerülése a kötelező munkaköri alkalmassági vizsgálatot nem nélkülözheti (már a mai szabályozásnak megfelelően sem!). Ezeknek a kivételeknek azonban a munkáltató gazdasági érdekeit fenyegető vonzatai vannak. Az ülőmunka következtében kialakuló váz és izomrendszeri megbetegedések, a szem betegségei, stb. Megelőzendő a kártérítéseket célszerű, ha a munkáltató bizonyítani tudja, hogy a munkavállaló megbetegedése nem foglalkozási eredetű, és ennek igazolására be tudja mutatni a foglalkozás-egészségügyi orvos nyitó és záró vizsgálatának dokumentumait.

A munkáltatói oldal az elmúlt évben részt vett a jogalkotásban amint az a fentiekben is kifejtésre került. Továbbra is részt vesznek több egyetemen a szakmérnökök és szakemberek képzésében; a munkavédelmi előadók képzésében, vizsgáztatásában.

Különösen nagyra értékelik a Munkavédelmi Irányítási Főosztály és a VKF partnerséget erősítő lépéseit az Országos Munkavédelmi Bizottság tevékenységére.

12.9. Az Országos Munkavédelmi Bizottság Munkavállalói Oldalának helyzetértékelése a nemzetgazdaság 2023. évi munkavédelmi helyzetéről

12.9.1. A Munkavállalói Oldal munkavédelmi érdekvédelmi tevékenysége, a munkavédelmi érdekegyeztetés

A Munkavállalói Oldal 2023. évben rendszeresen végezte tevékenységét, a kormányzati megkeresésekre a szűkre szabott véleményezési idő ellenére is határidőben válaszolt és részletesen véleményt nyilvánított a 2023. évben történt munkavédelmi tárgyú jogszabály-módosításokkal kapcsolatban.

Vitathatatlan tény, hogy az egészséget nem veszélyeztető és biztonságos munkavégzéshez fűződő munkavállalói jogok kollektív képviselője és a tripartizmus elve napjainkban mind uniós, mind tagállami szinten központi jelentőséggel bír. A társadalmi és szociális párbeszéd pusztán létezése – az együttműködés, partnerség látszatát kelti ugyan – de önmagában nem bír pozitív hatásokkal a munkavédelmi helyzet tekintetében, ha a résztvevők (munkáltatói és munkavállalói oldal) véleményei, javaslatai nem jelennek meg a munkavédelmi normákban.

A Munkavállalói Oldal tapasztalata ugyanis az volt, hogy az egyeztetések formális síkon zajlottak.

Érdemi egyeztetés nélküliek voltak különösen a munkavédelmi oktatás megtartásának és a munkaköri alkalmassági vizsgálat kötelezettsége enyhítésével összefüggő törvénymódosítások. A kormányzati oldal a változtatásokat koncepció nélkül terjesztette elő, ezeket a munkavédelmi előírásokat egyszerűen adminisztratív jellegűnek minősítette és deregulálta őket. Ezt a Munkavállalói Oldal, és ahogy a munkavédelmi szakma is, elfogadhatatlannak tartotta, az alapjogi, irányelvi és nemzetközi szerződésbe ütköző kifogásaira érdemi választ nem kapott.

A szakszervezetek és szakértők tapasztalata szerint a jogszabály-módosítás károsító hatása felmérhetetlen, ugyanis a munkáltatók többsége úgy értelmezi a változást, hogy a munkavédelmi oktatás, illetve munkaköri alkalmassági vizsgálat elrendelése már nem jogszabályi kötelessége, hanem saját döntése. Ez a megdöntetlen és koncepció nélküli jogszabály-módosítás tovább lazított a kis- és középvállalkozások jogkövető magatartásán.

A munkahely munkavédelmi érdekképviselőjének létrejöttére és működésére nézve a Munkavállalói Oldal vegyes tapasztalatokkal rendelkezik. Egyes ágazatokban továbbra sem ismert a munkavédelmi érdekképviselő intézménye, nincs megszervezve a munkavédelmi képviselőválasztás.

A jövőre nézve a Munkavállalói Oldal elvárása az, hogy a kormányzat a munkavédelemmel kapcsolatos módosításokat koncepcionális alapokra helyezze és tekintszen el az ad hoc jellegű jogalkotástól. Az ún. deregulációs jogszabály-módosítási javaslatok előkészítésébe ne csak a munkáltatói szempontokat vegye figyelembe, hanem már az előkészítés fázisába vonja be a munkavállalói érdekképviselőket is.

2023. évben elfogadásra került az új Munkavédelem Nemzeti Politikája (MNP), miközben a munkavédelemről szóló törvény módosításával az OMB tervezésben való szerepét megszüntették. Ezért a Munkavállalói Oldal érdeklődéssel várja, hogy az MNP megvalósításába a szociális partnereket milyen módon és mélységbe vonják be.

12.9.2. A Munkavállalói Oldal munkahelyek munkavédelmi helyzetével kapcsolatos tapasztalatai

A Munkavállalói Oldalt képező szakszervezeti szövetségek, konföderációk tapasztalata szerint a munkahelyek munkavédelmi helyzetében lényeges változás nem következett be. A munkabalesetek számát tekintve meglehetősen nagy a látencia.

Továbbra is érzékelhető, hogy a munkavédelem állami irányítása alapvetően a hatósági ellenőrzéstől (lásd bírságösszeg növelése) és a munkavédelmi feladatok szaktevékenységnek minősítésétől várja el a szabályok betartását.

A hatóság honlapján megjelenő számos tájékoztató anyag önmagában alkalmatlan a munkavállalói egészségtudatos magatartás kialakítására és a munkáltatói szabálykövetés kiváltására.

A szakszervezeti konföderációk ezt a helyzetet kiértékelve egyre nagyobb hangsúllyal kezelik a munkavédelmi kérdéseket a kollektív szerződéses tárgyalásaik során. Ezen túlmenően egyre többen foglalkoznak a munkavállalói edukáció kérdésével. Különös gondot fordítanak ma már szakszervezeti tisztségviselőik munkavédelmi tartalmú képzésére, továbbá szervezett tagjainak egészség és biztonságtudatosságára. Ezeket a képzéseket, akciókat – korlátozott anyagi erőforrások mellett – szervezik meg és bonyolítják le, juttatják el a munkavédelmi tartalmú információkat tagságukhoz.

A munkavédelmi irányítási rendszerből jelenleg kevés hangsúly helyeződik a prevencióra. Ezért a szakszervezeti konföderációk továbbra is azt a határozott álláspontot képviselik, hogy a munkáltató prevencióra irányuló gazdasági érdekeltségének megteremtése továbbra sem történt meg. Az un. adminisztratív munkavédelmi tárgyú előírások egyszerűsítése ezzel teljesen ellentétes állami szemléletet tükröz.

A közzsférában szervezkedő szakszervezetek tapasztalata szerint az állam, mint munkáltató munkavédelmi tevékenysége számos kivetni valót hagy maga után. Úgy tűnik, hogy az állam vagy az önkormányzat által finanszírozott költségvetési szerveknél a prevenció, a munkáltató által biztosítandó személyi és tárgyi feltételek hiánya tartósan fennáll. A mikro- kis és közepes méretű vállalkozások kritikus munkavédelmi helyzetének hangsúlyozása mellett azt is ki kell mondani, hogy a költségvetési szerveknél foglalkoztatottak helyzete legalább annyira kifogásolható.

Összefoglalásképpen a Munkavállalói Oldal ezért nem javaslatot tesz, hanem határozottan elvárja a 2023. évben szerzett tapasztalata alapján, hogy kormányzati intézkedések egyértelműen a munkavállalók egészségének és testi épségének védelmét szolgálják, melyek a szociális partnerekkel és szakértőkkel történő egyeztetésen alapulnak.